

Kashmir Series of Texts and Studies,

NO. LXIII.

THE

DEVINĀMAVILĀSA

BY

SAHIB KAUL

EDITED BY

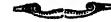
PANDIT MADHUSUDAN KAUL SHĀSTRĪ,

Superintendent Research Department,

His Highness, Government

JAMMU & KASHMIR,

SRINAGAR.

Published under the authority of the Government of

His Highness Rājarājeśvara Mahārājādhirāja

ŚRĪ MAHĀRĀJĀ HARISINGH JI BAHADUR,

G. C. S. I., G. C. I. E., K. C. V. O., LL. D.

MAHĀRĀJĀ OF JAMMU & KASHMIR.

LAHORE:

PRINTED AT THE MANOHAR ELECTRIC PRESS.

1942 A. D.

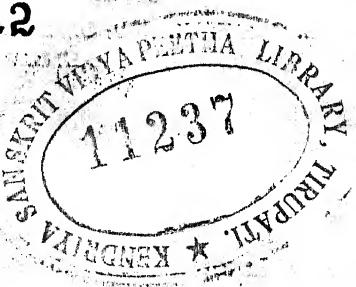
श्रीसोमानन्दनाथप्रभृतिगुरुवरादिष्टसज्जीतिमार्गे
 लब्ध्वा यत्रैव सम्यक् पटिमनि घटनामीश्वराद्वैतवादः ।
 कर्मीरेभ्यः प्रसूत्य प्रकटपरिमलो रञ्जयन् सर्वदेशान्
 देशेऽन्यस्तिवृष्टो घुसृणविसरवत् सर्ववन्ध्यत्वमाप ॥१॥

तरत तरसा संसाराभिधं विधत्त परे पदे
 पदमविचलं नित्यालोकप्रमोदसुनिर्भरे ।
 विमृशत शिवादिष्टाद्वैतावबोधसुधारसं
 प्रसभविलसत्सद्बुद्ध्यान्तःसमुत्सवदायिनम् ॥२॥

R 663

N 42

11237

R 663
N 42

(ALL RIGHTS RESERVED)

Published by Pandit Madhusūdan Kaul Shāstri
for the Research Department,
Jammu and Kashmir Government, Srinagar.

Printed by L. Khazanchi Ram Jain at the Manohar
Electric Press, Said Mitha Bazar, Jain Street, Lahore.

P R E F A C E.

The present edition of the Devīnāmavilāsa of Sāhib Kaula of Kashmir forms the sixtythird volume of the Kashmir Series of Texts and Studies. It is based on the collation of the following Manuscript material.

क. A birchbark manuscript in Śāradā characters belonging to Pt. Radha Krishan Kaul of Srinagar. Contains 121 leaves having 16 lines on each side with 21 letters in each line. Old and partly decayed. Correct. Measures $10\frac{1}{2}'' \times 7\frac{1}{2}''$.

ख. Written on country-paper in Śāradā characters. Belongs to Pt. Śivanāth Śarmā of the Research Department. Contains 110 leaves having 19 lines on each side with 23 letters in each line. Fresh. Measures $9\frac{1}{2}'' \times 7\frac{1}{2}''$.

ग. Of the Departmental library. Consists of 537 leaves with 8 lines per page having 12 letters per line. Written in Śāradā characters on country-paper. Measures $8'' \times 6\frac{1}{2}''$.

II

8. New purchase of the Department. Written in Śāradā characters on old country-paper, containing 190 leaves with 16 lines per page of 16 letters each. Measures $7\frac{1}{2}'' \times 5\frac{1}{2}''$.

INTRODUCTION.

The Devīnāmavilāsa is the fruit of the poetic talent of Sāhib Kaula. In it he has tried to follow the same theme as is given in the Bhavāni-sahasranāma. The scene is laid in the Mount Kailāsa as in the Bhavāni-sahasranāma. Each of the thousand names given of the goddess is furnished with an explanation in the Poem. It is divided into sixteen cantos and each canto is called Bhakti, a part or devotion.

SUMMARY OF THE CANTOS.

Canto I. Describes the romantic scenery of the Kailāsa and the different parts of the body of Śiva whose chief abode is the Kailāsa.

Canto. II. Describes Nandī the attendant-in-chief of Śiva and his duties as such, the Darbār of Śiva and the homage paid by the gods to him.

Canto III. In this Nandī offers to his lord Śiva a hymn of praises and implores him to take him into confidence as to the object of his contemplation.

Canto IV. In it Śiva reveals the glory of his consort Devī, fully describing her bodily form from the foot to the crown of the head.

Canto V. Herein Śiva further describes how the Devī is worshipped by the different beings created by her and undertakes to reveal to Nandi the Sahasranāma or the thousand names of the Devī.

Cantos VI to XV are devoted to providing the explanations for each name of the Devī of thousand names.

Canto XVI. It sets forth beautifully the uses to which the Sahasranāma or the thousand names can be put and the merit that accrues from its recitation etc.

Sāhib Kaula composed the Devināmavilāsa in the Vikrama year 1723 corresponding to 1666 A. D. on the 14th bright day of Baisākh. While recording 1676 A. D. as the date of his another composition called Kalpavriksha, he says that he was fortyseven years old at that time. From this we can conclude that he was born in the year 1629 A. D. He came of the family of Kaulas.

His parents were known by the names of Krishna Kaula and Buddhi. He had two brothers, one elder and the other younger namely Sudarśana Kaula and Siddha Kaula. The name of his maternal grand-father was Śiva Rājānaka of Lābru family.

received his initiation from his maternal uncle Āna Svāmi. His wife was called Śrī Devī. Two sons were born to her Nātha Kaula and Jyotishprāśa Kaula. Gaṅgā seems to have been his elder brother. There are very many direct descendants of n living at present in Srinagar. The present editor of the Kashmir Series of Texts & Studies has the honour of being the eighth in descent from Sahib Kaula. A large number of anecdotes is related about the spiritual powers that he used to exercise during his lifetime, but their narration is off the mark in the following pages he is put before the world scholars only as a literary man.

In the Devīnāmavilāsa, he has given us a good proof of his scholarship and his love of alliteration and other figures of speech is much in evidence. Of the artificial poetry also, he has given some instances towards the end of the poem.

The other literary compositions, which are associated with him, are named below :—

1. Śivasiddhinīti.
2. Gāyatrīmantrabhāshya.
3. Chitsphārasārādvaya.
4. Sacchidānandakandali.
5. Śivaśaktivilāsa.
6. Śārikāstava.
7. Guruvrittachintāmaṇi.

(4)

8. Sahajārchanashashtikā.
9. Nijātmabodha.
10. Chandramaulistava.
11. Suprabhātastava.
12. Gītāsāra.
13. Jātakodāharanā.

शुद्धिपत्रम्

पार्थे	पक्षौ	शुद्धम्	अशुद्धम्
२१	२	शास्त्राणां	शास्त्राणां
२३	२१	संस्पर्धितुं	संस्पर्धितुं
२६	५	कुण्डली	कुण्डली
३९	२१	देहादिकाच्चित्तं	देहादिकाच्चित्तं
४०	२	भेदायुजैतस्य	भेदाय नैतस्य
४०	१३	मतादिभाता	मतादि भाता
४६	१०	वाचार	वाचार
४६	१८	खविदं	खविदं
४७	३	बहिर्मुखं	बहिर्मुखं
५१	९	निजोद्योत	निजोद्योत
५९	६	नानोद्योता	नानोद्योता
६८	२	वैकसखिताम्	वैकसखिताम्
६८	१०	वृत्योद्युत्या	वृत्योद्युत्या
७४	१	कलितै	कलिते
७५	१२	स्मृतिवैष्णव्यत्र	स्मृतिवैष्णव्यत्र
७५	१३	बलयुतो	बलयतो
७६	२२	प्रबद्धा	प्रबुद्धा
७९	३	मुखरै	मधुरै

पार्श्व	पञ्चौ	शुद्धम्	अशुद्धम्
९८	२२	प्राणतोऽपि	प्राणतोऽपि
१०१	१	दिमैरपि	दिमरपि
१०२	१४	विविध	द्विविध
१०७	६	दुर्वृत्तैः	दुर्वृत्तः
११०	१८	त्रिपुरेश्वरता	त्रिपुरेश्वरतां
११९	३	संकर्षणी	संकर्षणी
१२०	१९	यथोऽुवूथम्	ययोऽुवूथम्
१२४	८	कलिताकाल	कलिता काल
१२७	१९	अखण्डाज्ञ	अखण्डज्ञ
१२९	९	राज्य	राज्य
१३२	७	द्रढय	द्रढय
१३२	१५	याशर्मशास्त्र	या शर्मशास्त्र
१४४	६	समये	विषये
१४९	३	ग्रसिता नलेन	ग्रसितानलेन
१५५	५	समयेऽचिरेण	समये चिरेण
१५६	१८	यैकं	यकं
१५८	२	सुराजा	सुराजः
१७८	२१	कथं	कथ
१८२	१८	अग्रमा	प्रम
१८५	१५	प्रल्या	प्रस्था
१९४	२०	भेदवत्त्वच्च	भेदवत्त्वं च
१९८	२०	विषदः	विशदः
२१२	७	पदे	मदे
२२३	९	स्याच्चिद्रूपा	स्याच्चि पा
२२३	१५	प्रथितं	प्रथित
२४५	१४	पदार्थ	पदाथ

पार्ष्व	पङ्क्तै	शुद्धम्	अशुद्धम्
२८८	१७	यतो	यथतो
२८९	३	मूर्तिः	मूर्ति
२९४	१५	शिरःस्थित्या	शिरः स्थित्या
३०८	१	मुपदाधाति	मुपदाधाति
३१४	३	वर्गात्	वगात्
३१६	४	स्वर्ग्य	स्वर्ग्य
३२०	१७	इत्यन्याप	इत्यन्योप

नमो विघ्नहर्त्रे ।

देवीनामविलासः ।

महामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिवकौलानन्दनाथविरचितः ।

प्रथमा भास्त्रः ।

चिंद्रूपं कृतनामरूपविभवं त्रैरूप्यरूप्यं बुधै-
राँसीदस्ति भविष्यतीति वचसां दूरेऽपि सैक्षावपुः ।
त्यक्तायुक्तवियुक्तियुक्तिकलनं भक्तेषु सूक्तिप्रथं
श्रीशंभोर्जयंति स्वंभावमधुरं तच्छक्तिरूपं महः ॥१॥

१. विमर्शसारम् । २. कृतो नामभिश्च तद्रूपैश्च विभवो निजादि-
धरान्त ऐश्वर्यमयस्तुष्टिवर्गो येन, कृतानि सत्यानि च तानि नामानि
तै रूपविभवो यस्येति वा, तेषां रूपेण विभवो यस्य अस्तीति वा,
कृतो नामः प्रणामो यस्य ईदृशं यद्रूपं तेन विभवति व्याप्रोतीति
वा, कृतं सत्यं च नामैव नामैव वा रूपमाकारो यस्य ईदृशं यत्
जगत् तस्मिन् विशेषेण शक्त्याख्येन भवतीति वा । ३. जाग्रदादि-
त्रैरूप्येण विश्वप्राङ्मतैजसाद्येन, बिन्दुबीजरेखाख्येन, शिवशक्त्यणु-
भेदेन, वामादिभेदेन वा, अन्येन च बहुना त्रैरूप्येण रूप्यं
निरूपणीयम् । ४. कालत्रयस्य । ५. कालातीतसत्त्वारूपम् । ६. त्यक्ता

सोऽहं तेन मुहुः प्रणुन्नहृदयः सर्वास्ववश्वास्वपि
 सुन्दर्याः स्तवराज ईशकथिते नामां पुरा नन्दिने ।
 साहित्यकौल इति प्रसिद्धमहसि स्थानेऽमले दर्शये
 स्वातन्त्र्येण निवेशितात्मविभवः सूक्तेर्विलासं स्फुटम् ॥२॥
 ऐशान्यां ककुभीश्वरः क्षितिभृतां कैलास इत्याख्यया
 रुद्यातो मानसराजहंसहस्रकृत्सौन्दर्यसारोद्धरः ।
 यत्रास्ते गिरिजावशीकृततनुः स्थाणुविभृत्या सितो
 भिक्षुः पैक्षितया प्रियाजनितया त्यक्त्वान्ययाने मनः ॥३॥
 यत्र द्रष्टुमुपागता गतमया देवाधिदेवं शिवं
 विष्णुर्वा शैतधैर्यवान् शतमखश्छायाच्छ्लेन क्षणम् ।
 मालिन्यापहरामणीयकवपुः सारे निमज्ज्योदृता-
 स्तास्ता रूपकला विदन्ति कृतिनो व्याप्तप्रकाशोदयाः ॥४॥
 सद्गूर्वं प्रतिरूपितं परिणतं देवी चतुर्धांश्च शिवा
 यैत्र स्वस्य च पत्युरद्धुतमतिर्वीक्ष्यान्यथाशंकिनी ।

अयुक्ता वियुक्तियुक्तिकलना येन । ७. अनुग्रहेषु । ८. सूक्त्या
 अनुभितप्रथम्, सूक्तिरेव प्रथा यस्य तेजसः सम्बन्धिनीति वा ।
 ९. शमरेषोपद्रवरहितं चैतन्यानन्दलक्षणं भवत्यस्यादिति शम्भुः ।
 १०. सर्वोत्कृष्टत्वेन वर्तते, अत एव सर्वनमस्यमिति अर्थाक्षिप्ता नतिः,
 देवाद्यभिमानग्राधान्यं प्रहीकृत्य तदावेशो नतिः । ११. स्वेन भावेन
 मधुरं, स्वभावात् वा मधुरम् ॥

१. अभेदे भेदनम्, भेदिते च अन्तरनुसन्धानेन अभेदनमिति
 स्वातन्त्र्यम् । २. स्थाणुर्विति विरोधाभासः । ३. पक्षपातेन अथच
 पक्षितया पक्षिणो भावेन, अत एव पक्षितया अन्ययाने मनस्त्वका,-
 इति विरोधच्छ्राया च । ४. व्यापको वैकुण्ठश्च । ५. बहुधैर्ययुक्तो ब्रह्मा
 च । ६. प्रतिबिम्बच्छ्लेन । ७. कैलासे ॥

अर्धार्धांशवियोजितं हिततमं पुण्यं कथंचिजितं
 कायं किं तु निनाय नीतिनिपुणा प्रत्येकमैक्यप्रथाम् ॥५॥

यत्राप्यद्वृतनर्मणि प्रवितते स्वस्वापिधानात्मके
 जात्वीशेन तिरोहितेऽतिचतुरं स्वस्मिन् विभूत्या सिते ।

श्रान्ता तैस्य गवेषणेन सुचिरं किंस्विच्चदादीश्वरी
 नार्धांगाद् वितनोति दूरमितप्रेमप्रसन्नं शिवम् ॥६॥

शम्भौ निश्चलभक्तिसक्तमनसां तद्वानधौतांहसां
 कालेनाधिगतैतदीयविमलावेशप्रकाशश्रियाम् ।

पुण्यानां परितोऽमितः संमुदितः पांशुच्य इन्दुद्युतिः
 शिष्ठौ देह इवाविनाशविषयस्तत्पत्तले भाति यः ॥७॥

आव्यक्तेद्विजराज एष तु तपः स्थाणूपरिस्थश्वरन्
 संशिष्टः कैलया यतेः स्मितदशा तुष्टादवापाद्वतम् ।

१. अत एव अर्धाङ्गत्वात् हिततमम् । २. काका । ३. स्वस्य पत्युश्च । ४. भस्मना, ऐश्वर्येण च । ५. शिवस्य । ६. काका । ७. निश्चलं यथा स्यात् तथा भक्त्यासङ्गमनसाम् । ८. ध्यानादिपरिपाककालेन । ९. पुण्यवताम् । १०. राशीभूतः । ११. पूर्वजन्मजः । १२. सित इत्यर्थः । १३. शोषीभूतो जीवं विहायेत्यर्थः । १४. अविनष्टः प्रभावात् । १५. शिवपादतले । १६. जन्मादितः । १७. चन्द्रो ब्राह्मणवरञ्च । १८ ब्राह्मणपक्षे एष प्रसिद्धः, चन्द्रपक्षे सर्वानुभूतः । १९. शिवस्य स्थाणोश्च । २०. शोषीभूतः कृशश्च, सम्यक् शिष्ठो विद्वानिति च । २१. एककलया किरीटकलया वरप्राप्तिचिन्तया च । ब्राह्मणपक्षे द्विजवरत्वादिकलया । २२. कैलासात्, ध्वनिना इष्टदेवात् च । २३. लक्षणया विकसनमेव दक्ष वरदानाय दर्शनम्, स्मितवत् दक्ष प्रकाश इति वा, स्मितेन सह दक्ष दर्शनमिति च, महात्मनां सदा स्मितमुखानामपि वरदाने नितरां स्मितदर्शनात् ॥

नैर्मल्यप्रचयं सुधामयनयं सौन्दर्यसाराश्रय-
 मत्रामुष्मिकमालयं हिमैरुचां सर्वभिलास्यं वरम् ॥८॥
 यं वा सारसमुज्ज्वलं हिमगिरीशानानु मन्यामहे
 हित्वा यत्प्रभवं तंमाद्यविभवं रत्नाकरं पार्वती ।
 यद्वासपृहयेव कृतिवसनं भीमं हरं शूलिनं
 गङ्गाक्रान्तपराङ्गमङ्गकलया देवी परा शिश्रिये ॥९॥
 यो वा मेरुगिरीश्वराङ्गुष्ठतरोऽप्युचैस्तरां भासते
 यत्तं सन्ततवासभूतममितं हित्वा सुराणां वराः ।
 आयाता गिरिशावलोकनमिष्ठादस्मिस्थितास्तत्त्वणं
 लोभीर्ताः प्रतियान्ति हीनतपसा संवासहीनाश्रिम् ॥१०॥

- सितत्वात् नैर्मल्यस्य मलराहित्यस्य प्रचयो राशीर्यस्य यस्मिन् यो वेति आरोपः । नैर्मल्यं आणवादिमलत्रयराहित्यम्, मलस्य अविद्याया राहित्यमेव प्रचयो महत्ता यस्य, तत उपरि कस्यापि महिमासम्भवात् ‘तमेव विदित्वातिमृत्युमेति’ ‘तस्मिन् द्वष्टे परावरे’ ‘यद्रुत्वा न निवर्तन्ते’ इत्यादिश्रुतेहिततमत्वादिश्रुतेश्च । २. ब्राह्मणपक्षे सुधामयोऽमृतमयो लक्षणया मुक्तिरूपे नयो ज्ञानम्, सुधया अमृतेन मुक्त्या आमयं संसाराख्यं नयति अपनयतीति वा । ३. सौन्दर्यस्य सौभाग्यस्य सार उत्कर्षस्तस्य आश्रय इति आरोपः, स एव आश्रयो यस्येति वा, सौन्दर्यस्य साराश्रयत्वमतिप्रियत्वात् च । ४. कर्मभूमौ ।
- शीतलप्रकाशानामालयभिति आरोपः । स्वयंप्रकाशमित्यर्थः ।
- चन्द्रस्य सर्वाह्नादकत्वात्, स्वात्मनः परानन्दसुधाविद्यस्वरूपत्वात् ।
- ईशानपदेन अन्यानि अनुकूलानि अपि अचलत्वादीनि विशेषणानि द्यज्यन्ते । ८. पितरम् । ९. पूर्वप्रकृतं प्रसिद्धम् । १०. रत्नानामाकर इति आरोपः, रत्नानामाकरः खनिर्वा यस्मिन् । ११. यस्मिन् कैलासे निवासकाङ्गयेव । १२. उत्प्रेक्षायाम् । १३. कैलासे । १४. चिरवासाय ।
- प्रतियाने कारणं तपसो हीनत्वम् ॥

आभाति सततं गिरीशशिरसि ज्वालाकुलस्याभितो
 वह्वेराह्विक आह्विकः संमुदितः संर्गादितोऽलं॒ सितः ।

तेऽन्नारोहितशेषिनृत्तकलनाकालापतङ्गसना
 संवीतः॑ किमु भस्मराशिरियो गङ्गाम्बुपिण्डीकृतः ॥११॥

वज्वा वांसुकिना पिनांकधनुषा शूलस्य मूले गुरु-
 गर्लीवाग्रे॑ कलितेन जातु तुलितः पांतालतालोऽभवत् ।

पूर्णो यः सततं च पोडशकलो यातोऽम्बरान्तं लघुः
 संक्राम्य॑ ककलाप्युपास्थितजटाजूटं श्रिता शङ्करम् ॥१२॥

ब्रह्माणं परिलोक्य लोकरचनाचातुर्यरीतेः पतिं
 संश्रित्यात्र॑ हिमक्षमाधरवपुः संम्पन्नसम्पद्गुणम् ।

१. एकीभूतः । २. सृष्ट्यादिकालतः । ३. नितरां धवलः
 पुण्यश्च । ४. ईश्वरेण । ५. संमिश्रितः । ६. करणभूतेन । ७. कर्तृ-
 भूतेन । ८. शूलस्य ऊर्ध्वमुखत्वेन मूल एव कैलासस्थितिसम्भवः ।
९. अग्रे चन्द्रमसस्तच्छिरोगतत्वात्, चन्द्रस्य ग्लौरिति नामग्रहणं
 चन्द्रत्वादिगुणत्वेऽपि कैलासादूनत्वोप्रेक्षया 'ग्लै हर्षक्षये' इति धातो-
 रथानुगमात् । १०. पातालमेव तालः प्रतिष्ठा प्रकृष्टस्थानम्, तस्मिन्
 वा प्रतिष्ठा यस्य । ११. आकाशापर्यन्तं निराधारत्वमिति; अम्बरशब्दस्य
 शून्यार्थं, अन्तस्य निश्चयार्थं च सम्भवात्, शून्यनिश्चयत्वं च ।
 अथव शून्यनिश्चय इति अम्बरे शून्ये निश्चयमिति शून्ये एव तस्य
 एवंविधो निश्चयस्तुलार्थं जात इत्यर्थः । १२. हीनगुणद्योतकत्वमुत्तम-
 गुणेन सह तुलारोपणात् च लघुत्वमप्रौढत्वं च । १३. एका असहाया
 च असौ कला नितरां हीनेत्यर्थः । १४. अपिशब्दः समुच्चयार्थं,
 उत्प्रेक्षायां वा, त्वर्थं च । १५. समर्थमाश्रित्य । १६. संसारे ।
 १७. हिमक्षमाधरवपुः संश्रित्य ब्रह्माणं लोकरचनाचातुर्यरीतेः पतिम्,
 तस्यां समर्थं विलोक्य ब्रह्मणो हिमाचलवपुरवतारग्रहणेनैव सृष्टि-
 शक्तिरित्यर्थः । अथ हिमक्षमाधरवपुः संश्रित्य ब्रह्माणं सम्पन्नसम्पद्गुणं

श्रीशम्भोः शिरसः कलां चरणयोर्यतोऽप्यहो सर्वदा
 लोकानां परिदर्शयत्यतिचमत्कारैकसारोद्धराम् ॥१५॥

यत्राप्यप्सरसो गिरीन्द्रतनयासन्दर्शनायागता-
 स्तद्वूपं प्रतिरूपितं सुविमले संलोक्य लोकोर्त्तरम् ।

अर्धाङ्गेशतया युतं परिगैत्रीडास्त्वरात्यातुरा
 एवातः प्रतियान्ति पूर्णकलना मुग्धाः स्वधीमाश्रमान् ॥१६॥

स्मर्येन्दुप्रतिबिम्बनिस्सरदतिव्याप्त्रकाशोदया
 यंत्राहो अपि दैरमध्यविषया दीर्घा गुहाः संश्रिताः ।

सम्यक् स्वासनतां गते पैशुपतेनिलं तमोभागिनो
 ज्ञातुं सान्तेमसीं कलां न वशिनस्तान्तिप्रदां जातुचित् ॥१७॥

स्वालंकारवरस्थितेषु मणिषु ग्रौढोज्ज्वलद्रिश्मषु
 यत्राप्यप्सरसः परस्परमलं मुग्धाः प्रतिच्छायताम् ।

१. कैलासे । २. तयोः शिवशक्त्योः । ३. प्रतिबिम्बितम् ।
४. निर्मले । ५. दृष्ट्वा । ६. अर्धनारीश्वरत्वात्, अलौकिकत्वात्, उत्तमत्वात् चेत्यर्थः । ७. स्त्रीरूपदर्शनार्थमेव आगताः पुरुषरूपस्य अपि दर्शनेन प्राप्तलज्जाः, अत एव तुरया अत्यातुराः । ८. तत्रैव स्त्रीरूपपार्वतीदर्शनेन सम्पूर्णवासनाः, सम्पूर्णकलनायां वा मुग्धाः ।
९. स्वेव सूर्याद्यनपेक्षं धाम तेजो येषां तदूपानाश्रमानित्यर्थः ।
१०. कैलासे । ११. यतो दीर्घा अत एव दूरमार्गयुतमध्यस्थानाः ।
१२. आश्रिता भक्तजनाश्च । १३. अन्यासाधारणासनताम् ।
१४. षष्ठी । १५. अन्धकारमयीमज्जानरूपां च । १६. म्लानिप्रदाम् ।
१७. कदाचित् । १८. स्वे च तेऽलङ्कारवराः, सुषु आ समन्तात् सर्वाङ्गेषु वा अलङ्कारवरास्तत्र स्थितेषु । १९. ग्रौढं यथा स्यात्तथा, ग्रौढा वा उज्ज्वलन्तश्च रशमयो येषु येषां वा । २०. प्रति-
 बिम्बताम् ॥

यद्गृपेण गिरीश्वरोऽपि गिरिजाधामप्रकाशमप्रभः
 शम्भुः किं नवतीर्णवान् सुविमलोद्वामप्रकाशश्रिया ॥१३॥
 स्वर्धुन्या अपि यस्य किं गमितयोः सौन्दर्यसारां तुलां
 स्वस्मिन् दण्ड इवातिगौरवर्वपुरुर्गर्वयोः शम्भुना ।
 एकोऽगोऽग्नितले स्थितो गुरुरदोमूर्धाश्रितान्या लघु-
 लज्जालुः प्रविहाय तं च पतिता भूमौ चला सम्भ्रमात् ॥१४॥
 यः किं पार्श्वगयोर्विर्धृष्णकरयोर्धाम्ना संमं वह्निना
 नीरेणापि तदर्थमभूम्य उदितेनाजस्तमुर्वीधरः ।

विलोक्य, ब्रह्माणं कथंभूतं लोकरचनाचातुर्यरीतेः पतिमिति योज्यम्,
 लोकरचनाचातुर्यरीतेः पत्युरपि ब्रह्मणो हिमाचलवपुर्ग्रहणैव सम्पन्न-
 सम्पद्गुणत्वमिति ॥

१. गिरीश्वर इति श्रेष्ठेण शिवस्य अपि गिरिराजकैलासरूपत्वम्,
 तत एव शिवस्य कैलासावतारसिद्धिः । २. गिरिजातेजसा गिरिजा-
 स्थानेन वा प्रकृष्टशोभः, यतो गिरिजायाः स्थानं शिवस्तस्मादर्थच्छ्लेन
 स्वयमपि गिरीश्वरः । ३. यद्गृपेण कीदर्शेन, सुविमला उद्धामा च
 प्रकाशश्रीरस्य तेनेति; यद्गृपेण कीदर्शेन, उपलक्षितेनेति वा सुविमला
 च असौ उद्धामा, सा च प्रकाशश्रीस्तयेत्यर्थः । ४. सौन्दर्यस्य सार
 उत्कर्षे यस्याम्, सौन्दर्यमेव बलं यस्यां वा; सारशब्द उत्कर्षे पुँलिङ्गः ।
 ५. दण्डरूपे महादेववपुषि । ६. उभयोः कथंभूतयोर्गौरववपुषा
 दुर्गर्वयोः । ७. अमुष्य शिवस्य मूर्धाश्रितेति कैलासस्य पादशिला
 शिवसञ्चिकृष्टत्वम्, गङ्गायाश्च मूर्धगतत्वात् तदनवलोकेन अमुष्येति
 विप्रकृष्टार्थत्वम् । ८. भूरिस्थानगमनेन च सम्भ्रमः । ९. सूर्य-
 चन्द्रयोः । १०. युगपत् । यथा शिवस्य शिरसि वह्नीरमयी कला
 वर्तते, तथा मम कैलासस्य अपीत्यर्थः । ११. सूर्यचन्द्रकातो-
 पलभूमिभ्यः । १२. वह्निना नीरेण च कथंभूतेन, उदितेन
 उत्पन्नेन ॥

यातेष्वर्युभयेषु सद्यउदयद्वैश्यद्यहृद्येषु नो^३

नो यान्ति प्रसभं संभाहसकृतः श्वेतौन्यवर्णं भ्रमम् ॥१८॥
छायासङ्क्रमतोऽवदातवितताभोगेऽन्तरा मानसे

स्त्रीयां ग्रिस्थितिभाजि रंजिसहजप्राज्यप्रवाहे बहिः ।
भक्तानां परिदर्शयत्यकंलुषां तां ध्यानतो मानसे

सद्यःशुद्धिकरीं कलां हिततमामांगीमिनीं यो नवाम् ॥१९॥
तस्यैकत्र विचित्ररत्नविलसन्मूर्तौ सुंसानावभू-
दासीनः संनकादिवन्दितपदद्वन्द्वो भैरवेशो हरः ।

१. अपिश्चार्थे । २. सद्यउदयद्वैश्यद्या अत एव हृद्याश्च, सद्य-
उदयद्वैश्यद्येन वा हृद्याः । ३. अपितु यान्ति । ४. सभाया लक्षणया
तत्रस्थानां हासजनयित्यः । ५. श्वेतवर्णश्च अन्यवर्णश्च, तेषां तेषु वा
भ्रान्ति विपर्ययमिति यावत् । ६. छायाप्रतिविम्बतः । ७. मानसहृदे ।
८. कैलासाङ्गिस्थितिसेवके । ९. शोभननैसर्गिकोत्कृष्टप्रवाहे ।
१०. निष्पापामज्ञानरहितां च । ११. यथा कैलासपादस्थितस्य मानस-
सरोवरस्य सद्यःशुद्धिकरी कला भूता, तथा कैलासध्यानतोऽपि
भक्तानां सद्यःशुद्धिकरी कला भवतीति भावः । १२. आगन्तुकां
समन्ताद्वामिनीं वा । १३. एकस्मिन्नद्वितीये । १४. सर्वस्य कैलासस्य
महेशपीठत्वेऽपि पीठप्राधान्यार्थं विचित्रेत्यादि विशेषणम् ।
१५. तस्मिन् एव सातौ नन्दिनामाविर्भावात् सुशब्दोपादानम् ।
१६. सनकादिभिर्वर्णन्दितं पदद्वन्द्वम् ‘पद गतौ’ इति धातोरथानुगमात्
‘सर्वे गत्यर्था ज्ञानार्थाः’ इत्युक्त्या ज्ञानद्वन्द्वं भुक्तिमुक्तिरूपम्, शक्त-
शास्मभवरूपं वा, योगसांख्योक्तं पिणीलिकाविहङ्गमार्गात्मकं वा, हठराज-
योगात्मकं वा, आत्मपरमात्ममयं वा यस्येति । अथवा सनकादिवन्दित-
पत्, अद्वन्द्व इति पदद्वयम् । पूर्ववदेव अर्थः पूर्वपदे, अपरपदेऽद्वन्द्वे
द्वन्द्वरहितो द्वितीयरहितो वा । अथवा स महेश इति योज्यम् । नेति
काका । कादिवन्दितपदद्वन्द्वो ब्रह्मादिवन्दितपदद्वन्द्वः । निष्कामानामपि

देवेशाः संमुपासते भवैभवाभूत्यै पुनर्य भवं

भौवाभावविभावनातिविभवं देवांधिदेवं नैवः ॥२०॥
हित्वा कौरणकार्यगौरवकथां स्वाच्छन्दस्पन्दवित्-
सांन्द्रानन्दसुधाम्बुधिर्निरुपिधिः केतुं न कर्तुं तथा ।

सनकादीनां पदवदनेन अतिमहिमा व्यज्यते । विनिर्मुक्तानां सनकादीनां तत्र स्थितिः 'भुक्तिसुक्तिफलप्रदम्' इत्यादिवक्ष्यमाणद्वशा मुक्तिश्रवणार्थमेव, आदिपदेन अन्येषामपि सर्वेषां देवेशानां तत्र स्थितिः । १७. महांश्च असावीशश्च, महतां शक्रादीनां वा ईशाः । १८. हरति जगदिति हरः, हरति सर्वमिदं स्वनिमेषरूपं करोति च ॥

१. विष्णुमुख्याः, जितेद्रिया वा । २. समीपे आसते, सम्यक् भजन्ते वा । ३. भवे संसारे भवो जन्म स्वाहन्ताभिमननं तस्य अभूतिरभवो विनाशोऽनाकलनमिति यावत्, तस्यै । ४. भावाश्च अभावाश्च, तेषां परस्परं विरुद्धा भावना प्रकटना वा, तया अतिशयितो विभवो यस्य, अथवा भवोऽहन्तास्वरूपैः, अभाव इदन्तालक्षणस्तयोर्या विशेषभावना विपरीतभावना वा तामतिक्रान्तो विभव ऐश्वर्यं विशेष-सत्त्वा च यस्य । ५. देवानां त्रिदशानामधिदेवम् । ६. परमप्रकाश-विमर्शमयपराहन्ताविश्रामाविर्भावस्वरूपैः स्तौत्रैः । ७. कारणं च कार्यं च तयोस्ते एव वा गौरवं तस्य कथां प्रबन्धमिति सांख्यन्यायादिपरिहारः, पूर्वारब्धं एव अर्थो ब्रह्माद्यशिवाद्यद्वशिः । तां वितनोति हित्वेत्यादि । यदुकं

‘कार्यकारणताद्यस्मिन् संविन्मात्रात्मके तते ।

मार्गयन्त्यप्रवोधाद्ये तैर्मृगैरलमस्तु नः ॥’

इति । यच्छ्रुतिः—

‘नैवा तर्केण मतिरापनीया प्रोक्तानेनैव सुशानाय प्रेष्या ।’

‘कोऽद्वा वेद क इह प्रवोचदियं विसुष्टिर्यत आवभूव ॥’

इति । एवं स्मृतिश्च—

‘अचिन्त्या खलु ये भावा न तांस्तर्केण योजयेत् ।’ इति

ईषे व्यत्ययतोऽपि दुर्विधभिदाभेदप्रथासिद्धिदः

सिंद्रासाद्यनिराद्यबोधविभवो बाधावैषिर्यः परः ॥२१॥
यस्यैकस्य विशेषवेशबहुला मूर्त्यः स्फुरन्त्यः स्फुरं
दश्यन्ते विशदाननातिशयितांभोजप्रभात्यादराः ।

‘न मे विदुः सुरणाः………।’ इति ।

८. अभेदे भेदनं भेदिते च अन्तरनुसन्धानेन अभेदनमिति स्वातन्त्र्यं स्वाच्छन्द्यम्, तस्य तेन वा यः स्वस्पन्दस्तं वेच्चि, अथवा स्वाच्छन्द्यस्वस्पन्दवित्सान्द्रानन्दसुधाम्बुधिरिति एकमेव पदम्, स्वाच्छन्द्यं च स्वस्पन्दश्च विच्च सान्द्रानन्दश्च सुधा च तासामम्बुधिरिव अम्बुधिः, स्वाच्छन्द्येन चिच्छक्तिः, स्वस्पन्देन क्रिया, विदा ज्ञानम्, सान्द्रानन्देन आनन्दशक्तिः, सुधया सुष्ठु धारणमिति कृत्वा इच्छाशक्तिर्लक्ष्यते, पञ्चशक्तिमय इति भावः । ९. परानन्दसुधासमुद्रः । १०. उप समीपे धीयते स्त्रीयतेऽनया कर्तृभूतयेति उपधिर्महापात्रा, तस्या निष्कान्तः; अथवा उप समीपे धीयते स्त्रीयतेऽनेतेति उपधिर्जीवः, निःशोणेण उपधिर्जीवो यस्येति, जीवः स्वात्मभूतो यस्येति निःशोणन्वयम्, अथवा जीवाभिमाननिष्कान्तः । ११. पञ्चकृत्यकारी ॥

१. दुर्विधा दुष्प्रयोज्या दुर्वेध्या च असौ भिदा, तस्या या भेदप्रथा, तया सैव वा सिद्धिर्ज्ञसिस्तां ददातीति । अथ च दुर्विधभिदा मायाशक्त्या भेदप्रथासिद्धिस्तां द्यति खण्डयतीति । २. सिद्धैः स्वामा-नुभावकैरा समन्तात् स्वाद्यश्वव्यौ निराद्य आदिगहिनो बोध एव विभवो यस्येति, अथवा सिद्धो ननु साध्य आ समन्तात् व्यापकः, सुष्ठु आद्यः स्वेन आद्यो वा यो बोधस्तेन विभवति व्याप्तोति विशेषेण भवतीति च । ३. बाधावधिरनन्तो निर्विनाशो विनाशस्य अपि विनाशो यस्मिन्निति, ननु तस्य केनापि विनाशः कर्तुं युज्यते अनाश्रितत्वात् निर्भागत्वात् स्वतन्त्रत्वादिति च । ४. वेशालिनेपञ्च-मुखादयस्त्वैर्बहुलाः, अत एव वा बहुलाः । ५. भैरवश्रीकण्ठाद्याः । ६. निर्मलमुखैरतिशयितोऽम्भोजप्रभासु अत्यादरो याभिः, अथवा

वारं वारमुदश्चिताश्चितदशा चित्तान्धकारोत्करं
 वीराणां विनिवारयन्त्य इनदुर्वारं विकाराकरम् ॥२२॥

देवा देववरं नमन्ति दितिजा दैत्येश्वरं नेतरं
 स्पर्धान्योन्यनिबद्धवध्यकलनानिर्बन्धवन्धोदुराः ।

यं तु स्वैर्क्यविलासलास्यचतुरं सर्वोत्तरं शङ्करं
 सर्वेऽप्यस्तमया इवेक्षितहितद्वैन्द्रैकदेहाश्रयाः ॥२३॥

मूर्मो देवनदी वहत्यविरतं यस्य प्रशास्यप्रथा
 व्याप्त्योमधरान्तरालजलधिः पातालतालामला ।

उग्रं भीममपि प्रसादविशदं विद्याबिधशीतद्युतिं
 लोकानामिव वक्तुमुक्तिविलसत्तारङ्गरङ्गध्वनिः ॥२४॥

आदावेकरसेन येन विधृताभ्यन्तः पुनः पार्वती-
 प्रेमणा पूर्णतरेण संस्थितवता संम्बाधदेशस्थिता ।

कल्पोलाभिलसद्विलोलकलहालापा श्रमोदाकुल
 निर्याता वैहिरिङ्गितातिचतुरा गङ्गामलाङ्गी किम् ॥२५॥

विषव्यष्टिनमुखैरतिशयितोऽभ्योजानां प्रभा यस्मात् सूर्यात् तस्मिन् वा
 अत्यादरो यामिः ॥

१. उदश्चिता ऊर्ध्वमुत्थापिता च असावश्चिता नामिता च
 असौ दक्ष दृष्टिस्तया, उदश्चिता विकासिता अत एव अश्चिता पूजिता
 च या दक्ष ज्ञानं, तथा । २. चित्तस्य अन्धकारो लक्षणया अज्ञानं
 संकल्पविकल्पात्मकं तस्य उत्करम् । ३. सूर्यदुर्वारम् । ४. सर्वभावेषु
 स्वात्मभावैर्क्यविलास एव लास्यं तस्मिंश्चतुरम् । ५. द्वन्द्वानामेकस्मिन्
 देहे आश्रयो द्वन्द्वैकदेहाश्रयाः, स च असौ हितश्च ईक्षितो यैतेऽपादशा:
 सन्तोऽत अस्तभया इव । ६. उक्तिरेव तद्वत् वा विलसंस्तारङ्गरङ्गध्व-
 निर्यस्याः, तरङ्गानां समूहस्तारङ्गं तदेव रङ्गं तस्य ध्वनिरङ्गटशब्दः ।

यद्भालाग्निविलोलकीलविगलत्पीयूषदेहाकैलः
 कोट्युत्कृटजटाकटाहकते स्तुर्जलानां निधेः ।
 सैच्यसात्मजकेवलामलकलां राजा प्रजारञ्जनः
 किंस्विद्याति तदादि नैव सकलस्तन्मस्तकं शंकितः ॥२६॥
 तुष्टि पुष्टिमपि प्रैकृष्टविलसस्तंघर्षयोरेककां
 निर्मातुं जगतां संमुद्यतवतोः स्वर्गापगाया मिर्थः ।
 भालाग्रेरपि वारणाकृतिकपर्दान्तर्गता कीलव-
 चान्द्री सान्द्रकला विभाति ललिता यन्मूर्धिं किं शान्तिकृत् ॥
 आभोगाकृतिवद्वसंस्फुटजटाजूटाम्बराढ्यप्रथं
 गैङ्गोजुङ्गतरङ्गवितताविश्रान्तवाताततम् ।

७. संकटदेशस्थिता । ८. अधुना वहिर्यन्तमेव युक्तमितीङ्गिते नितरां
 निपुणेत्यर्थः ॥

१. क्षीणः । २. कोटिषु अन्तेषु उत्कृटा उच्छिखरा च असौ जटा
 एव कटाहकं तस्य तटं तस्मिन् । ३. स्थापयित्वा । ४. यत्र सम्पूर्ण-
 चन्द्रस्य विगलितत्वाशङ्क्या पुनर्न गमनं तत्रैव शिवकिरीटकलाया
 निरुपद्रवं सुस्थित्या केवलत्वमद्वितीयत्वमलौकिकत्वं चेति यावत् ।
 ५. प्रकृष्टविलसतोः संघर्षयोरत एव जगतां स्थावरजङ्गमानां तदाधार-
 भूतानां त्रिजगतां वा एककां, तुष्टिरहितां तुष्टि पुष्टिरहितां च तुष्टिम् ।
 ६. विधातुम् । ७. उभयोरिति अध्याहारः । ८. अन्योन्यम् । ९. अत
 एव अन्यचन्द्रकलाभ्योऽपि ललिता । १०. हरशिरसि । ११. युद्ध-
 शान्तिकारिणी । १२. आभोगाकृत्या मण्डलाकारेण सन्नद्धो बद्धश्च
 असौ संस्फुटश्च जटाजूटस्तत्र तस्य वा यदम्बरं सुषिरं स्थानं तस्य
 आढ्या प्रथा यस्मिस्तत् आ समन्वात् भोगाकृत्या सर्पशरीराकृत्या
 बद्धो व्याप्तः संस्फुटश्च यो जटाजूटस्तत्र अम्बरस्य आढ्या प्रथा
 यस्मिस्तद्वा । १३. गङ्गाया उच्चज्ञा ये तरङ्गास्तेषां रङ्गः, विततश्च असौ

तत्स्वीतः पुतमीक्षणा ग्रिविलसज्जवालं च भालैस्थली-
 संशालं किल यच्छिरः प्रकैटितस्वान्तःस्थभूतव्रजम् ॥२८॥

उष्णान्ये तपसी तपन् समर्महो अङ्गोज्जिक्तः सन् विधु-
 ईलैंत्वं शीतकरत्वमाप च सदांभ्यासार्कलाव्यासवान् ।

यस्योर्ध्वे किमु तत्त्वोति विरंहग्रस्तान्तरेकं^{३७} ययो-
 रन्यस्मिन् स्वविलासभासि तरसा सारोत्तरं वाँपरम् ॥२९॥

यङ्गाले परितोऽतिभूतिरचनाशुक्ले विशालस्थले
 वह्निर्भातितमां तमोविदलनव्यालोलकीलाकुलः ।

वर्षान्तप्रकृतर्तुकार्जिविंगलब्रीरामलाङ्गेऽम्बरे
 मैध्यप्रोद्यदिवापिधानरहितं बालार्कविम्बं महत् ॥३०॥

अविश्रान्तश्च वा यो वातो वायुस्तेन आततं व्याप्तम् ॥

१. आकाशवाय्वोरनन्तरं तेजस एव लक्षणोपयोग्यत्वेऽपि जलस्य लक्षणं तत्स्रोत इति तस्या गङ्गाया परामशीर्थं विपरीतत्वेऽपि न अनुचितम्, तस्या गङ्गायाः स्रोतसा व्याप्तम् । २. भालस्य स्थली एव स्थली पृथिवी विततत्वात् । ३. प्रकटिता निजान्तर्गता भूतानां पञ्चमहाभूतानां वजाः समूहा येन, तेषामेकत्र उपलक्षितत्वात् समूहत्वम् । ४. पञ्चाग्निशीते तपसी । ५. उभयोस्तपसोर्युगपञ्चरणात् अहो इति । ६. 'ग्लै हर्षक्षये' इति धातोरर्थानुगमनात् हर्षराहित्यम् । ७. सदा निकटस्थित्या परिचयेन च । ८. तत्र एककलया तपञ्चरणादिव कलानां विस्तरेण युतः । ९. तसात् कारणात् । १०. कुत्रि । विरहेण ग्रस्ता ये पुरुषास्तदन्तस्तमनस्तस्मिन्, विरहग्रस्तमनसि । ११. ग्लौत्वम् । १२. पूर्णं शीतकरत्वम् । १३. शिवललाटे । १४. शरदतौ विगलब्रीराणि अत एव अमलानि अभ्राणि यस्मिन् । १५. अभ्रेभ्य आकाशमध्ये स्थगितं सत् मुक्तम् । १६. तारुण्यादि-युतस्य अपि अर्कविम्बस्य तत्क्षणमभ्रच्छादनापगमात् बालत्वमिव ॥

यच्छीर्षस्थितगाङ्गवारिनिकटे संवासतोऽभ्यासवान्

भालाग्निः सुविशालतालविलसज्जवालामलः किं पुनः ।

संग्राप्यावतरं तरङ्गततिभिः कोपाकुलं वान्तरा

यातः संज्वलयत्वं जलनिधिं सोऽयं दृढं वाडवम् ॥३१॥

ज्योतीरूपमरूपर्माद्यधिषणारूप्यं शरीरं शिरो-

वह्निव्याजतया विराजत इलालालित्यतालातुलम् ।

ईशस्याप्यनिशं भृशं ज्वलनतः शिष्टोऽकुशो भस्मनो

राशिर्यस सितस्तदन्त इव किं देहोऽपरः कल्पितः ॥३२॥
संसार्चिर्जयति प्रसिद्धमहिमा यस्योत्तमाङ्गेऽनघे

यः कामं च यमं शमं समनयत तूर्णं निकामाधमौ ।

यावाञ्चैकवशंवदं नियतितः कं कं न मूर्च्छा तंतो

मृत्युं वा नयतो नीयं च विनयं सम्यक् श्रितं वानयौ ॥३३॥

ऊँध्वंगे परितो विभान्ति वितताः पिङ्गा जटा यस्य वा

वह्नि साक्षिणमाकलय्य विहितस्याब्रह्मपैर्णावधि ।

संहारस्य दुरुद्धरस्य जगतां भूयः स्वयं भूरिशः

प्रत्येकं गणनाय साधुरचिताः सर्वस्य रेखा इव ॥३४॥

१. सम्यक् च असौ वासो निवासस्ततः । २. सुविस्तीणश्च तालाश्च विलसन्त्यश्च ज्वलास्ताभिरमलः । ३. वाडवमवतारम् ।
४. जलनिधिं कीदृशम् । तरङ्गततिभिः कोपाकुलम् । ५. व इवार्थे ।
६. आद्या च असौ धिषणा तया रूप्यं निरूप्यम्, आद्या धिषणा येषां तैः समन्तात् निरूप्यं च । ७. शोभालालित्यप्रतिष्ठया अतुलम् ।
८. ज्योतीरूपशरीरान्ते । ९. अग्निः । १०. मूर्च्छानन्तरम् ।
११. पुरुषं कीदृशम् । नयं विनयं च सम्यक् श्रितम् । १२. शिरसि ।
१३. ब्रह्मादित्यणान्तम् ॥

यसारालविशालपालियुगलं नीरन्ध्रवालाङ्कुलं

किंचिद्गधमिवावैशिष्टमत्तैः संलुणितं कार्षुकम् ।
द्वैधीभूतमतीव सर्वजयजात् तोषादृधृतं नेत्रयो-

रुध्वे यत्सममुद्यतं नहि भियेऽभक्तस्य भक्तस्य वा ॥३५॥
तन्नेत्रवितयं त्रिधामविषयं सौन्दर्यसाराश्रयं

स्मृते दक्षिणतो दिनं सममैहो ज्यौत्सीं निशां वामतः ।
सन्ध्यां सन्धिगतां तयोरपि तमोभाजोऽपि र्यस्यानिशं

यहृष्टै पतितस्य नैव पतति च्छाया तमोभावजा ॥३६॥
सव्यं यन्नयनं नयत्ययैनयं सङ्कृतवक्त्राम्बुजं

र्तन्नेत्रोत्पलमन्यदप्यतिचमत्कारां विकासश्रियम् ।
भालस्थं ज्वलयत्यलं च विलसद्दैतेन्धनं यत् त्रिधा

काले भावविरुद्धमप्युपकृतावन्यस्य शान्तं मिथ्यः ॥३७॥
यन्नेत्रोर्ध्वंगते भ्रुवावपि जटाजूटोऽपि भाँन्ति स्फुरं

प्रत्येकं निजभागजं तु विजितं वैन्दीकृतं धीमभिः ।
त्रैधं दुस्तिमिरं कृपाकुलतया द्वीभ्यां तथा स्थापितं

दग्ध्वांर्धं कैपिशीकृतं दृढरुषेवान्येन दुष्टप्रथम् ॥३८॥

१. भूयुगलम् । २. किञ्चित् दाहात् शिष्टम् । ३. कामस्य ।
४. अभक्तस्य नहि भियेऽपितु भिये एव; भक्तस्य हि निश्चयेन भियेन, किन्तु अभिये इत्यर्थः । ५. युगपत् दिननिशयोः प्रसवात् अहो इति । ६. ईश्वरस्य । ७. अयस्य ज्ञानस्य शुभविधेश्च नीतिमर्गस्तम् ।
८. तेषां भक्तानां नेत्रोत्पलम् । ९. भक्तस्य । १०. अन्योन्यं रहसि च ।
११. एतानि वस्तूनि । १२. उत्पेक्षायाम् । १३. कारागृहे स्थापितम् ।
१४. सूर्यचन्द्राग्निभिः । १५. दुष्टान्धकारम् । १६. सूर्यचन्द्राभ्याम् ।
१७. अर्धं दग्ध्वा कृष्णीकृतमेव स्थापितम् । १८. भ्रुवोः कृष्णरूपत्वात्

यन्नेत्राणि पवित्रचित्रविलसद्वामानि कांम्यप्रथा-
 वन्ति ध्वान्तनितान्ततान्तिदलने निर्बन्धवन्ति स्वतः ।
 लीलौशीलनसंनिबद्धरचनामाजां त्रयाणां वहि-
 लोकानामिव लिङ्गदेहकलनाज्योतिर्विशेषाः पृथक् ॥३९॥
 कर्णभ्यर्णगते सुवर्णविशदे निष्कोचने लोचने
 यस्यालोक्य विलोकनीयविततप्राज्यप्रकाशाश्रिते ।
 दीर्घं संचितवस्त्रात्रिपैतितासम्यक्फले निस्तुले
 भालस्थं नयनं ज्वेलत्यतिरुषा किं न्यूनसन्ध्याप्रभुः ॥४०॥
 दृष्टा दृष्टिरभीष्टदा कृतधिया यस्याभिया सच्छ्रिया
 यैर्नादृष्टविनष्टिदिष्ट इह तं स्पृष्टुं न जातु त्वम् ।
 दृश्याद्यप्रविविक्तदृष्टिविषयं दृष्ट्वन्तरं विस्तरा-
 च्छिष्टमन्यैनिकृष्टदृष्टिभिरुपादिष्टं विनष्टप्रथम् ॥४१॥

जटानां कपिलसूपत्वात् चेयं सम्भावना । १९. अग्निना ॥

१. काङ्णीयप्रथयुक्तानि त्यक्तविरोधत्वात् । २. हेचाक-
 युक्तानि । ३. लीलया शीलनमभ्यासस्तेन संनिबद्धा च असौ रचना-
 तां भजताम् । ४. अर्जितदिनरात्रिसामित्वसत्फले, पत्युर्भवः पतिता,
 पतिता एव सम्यक् फलम् । ५. अग्निः । ६. स्वल्पकालस्थसन्ध्यापते-
 रारोपः । ७. अभीष्टः सर्वतो हितः स्वात्मा, तं ददाति प्रत्यभिज्ञापयति ।
 ८. अदृष्टं धर्मधर्मौ तयोर्विनष्टिर्विनाशस्तस्य दिष्टं समयस्तस्मिन्,
 यदा धर्मधर्मरहितः पुरुषो भवति तदा तदृशनं ग्राप्यते, तदा
 तदृशौ पतति वा । ९. आद्यशब्देन द्रष्टृदर्शनयोग्रहणम्, दृश्यादेन
 विविधीकृतम् । १०. शिवदर्शनादन्यत् दर्शनम् । ११. पण्डितं-
 मन्याश्च निकृष्टदृश्यः सांख्यचार्वाकादयस्तैः । १२. उप समीपं
 स्वात्माभिमानित्वेन, उप समीपं देहादिषु स्वात्माभिमानित्वेन
 आज्ञास्तम् ॥

श्रोतव्यस्य तथा श्रुतस्य परमां सीमानमभ्युद्यतः

श्रोते यस्य निर्थतामुपगते पूर्वं श्रुतीशानताम् ।
यातस्यार्थं सविभ्रमोद्दतवतो देवीमुखाम्भोधितः

पानार्थाय रसालपस्य जयतः पात्रे पवित्रे इव ॥४२॥
यन्नासा न न सा प्रशान्तसुधियां भवत्येकदृश्यान्तरी

वेदिः प्राणकलादियज्ञविधये भाति स्फुटं अश्रुता ।
यद्वौमत्रितयं श्र्वःकलशयुक्तं तांपापहारिप्रिथं

चित्रं पूर्णतमप्रशंसमर्मलं मेयांहुतिं प्लुष्यति ॥४३॥
यन्नासा विलसत्त्रिकोणरचना द्वाभ्यां पुटाभ्यां युता

भस्मोद्भूलितगण्डमण्डलवलङ्घमिप्रभाभास्वरा ।
तंद्वाम्नां प्रतिबिम्बितातिविमलाकारा स्थितिर्निर्मित-

स्थैर्याणामिव लोचनेषु सुंलभप्रत्येकविम्बोपमा ॥४४॥
यन्नासा नयनद्वयामिललिता भूरेखिणी भासते

चुम्ही यन्त्रमयीव वायुमनिशं सम्पूर्यं तन्मध्यतः ।
सन्दीप्याक्ष्यनलं जटातटकटाहान्तः सनीरे ज्वरः

पक्षस्यामृतखण्डकस्य भवजः स्पर्शाद्यदेति द्वयम् ॥४५॥

१. उल्लङ्घ्य गच्छतः । २. आदौ । ३. वेदेश्वरत्वं यातस्य
वेदानां तत्त्विःश्वासरूपत्वात् । ४. तदनन्तरम् । ५. नेत्रत्रयवर्तमानम् ।
६. श्रवणघटसहितम् । ७. तापत्रयहारिणी प्रथा यस्य, यज्ञादिकं
तापापहरणाय एव चरन्ति । ८. अर्मं रोगं लातीति अमलं संसारात्य-
रोगखण्डनं निर्मलं वा । ९. पदार्था एव आहुतिस्ताम् । १०. स्वात्म-
सात्करोति । ११. शिवधाम्नाम्, तानि धामानि नेत्रत्रयादीनि
तेषामिति वा । १२. चन्द्रसूर्ययोर्गण्डमण्डलवर्तुलप्रतिबिम्बः, अग्नेश्च
त्रिकोणनासाप्रतिबिम्बः । १३. अमृतखण्ड एव खण्डकश्चन्द्रः,

चित्तं कस्य न गण्डमण्डलमलं संवर्तुलं निर्मलं
 भूत्याप्युल्लितं हरत्यपि चलं भक्त्या यदीयं स्फुटम् ।
 नांसामेरुगिरेरुपान्तचरयोः सूर्यैषधीशानयो-
 र्भूमावांतपचन्द्रिके इव पुरोभागे पतन्त्यौ मिथः ॥४६॥
 नासाध्वासभवोऽपि यस्य विभवः सौगन्ध्यवन्ध्येतरः
 शस्यः कस्य न चम्पकावयविनी यल्लब्धये पार्वती ।
 पद्मास्योत्पललोचना तिलनसा गण्डप्रभादाङ्गिमी
 विम्बोष्टी परिचारुकुन्ददशनापैर्णा चचार व्रतम् ॥४७॥
 सौरासाररसासवाभिरसने दक्षौ च यस्याधरौ
 भास्वन्मध्यमरेखया विलसितौ यातौ चतुर्णां स्फुटम् ।
 नेत्रोर्ध्वाङ्गुज्ञुषां भृशाकुशतृषां धाम्नां चतुर्णामिव
 तेजःपुष्पविकासनाय सरणीमूलाद्विभक्तुं रसम् ॥४८॥
 यद्वाचं विमलां विशालतलिना स्तोतुं हि कस्यास्ति वाक्
 ताद्यन्तुरुराननैरपि चतुर्वेदीमधीते परम् ।
 धातापि द्विसहस्रगीः परिमितां शब्दस्मृतिं केवला
 शेषः सा स तु वक्ति तन्त्रजच्चतुःषष्टिं स्वतन्त्रं च तत् ॥४९॥

अमृताया गुह्यच्या अयम्, आमृतश्च असौ खण्डकश्च ॥

१. नासा एव मेरुगिरिस्तस्य । २. गण्डमण्डलं किमिव, आतपचन्द्रिके इव । ३. तपःसमये पव्राणामपि भक्षणस्थागादपर्णा पर्णरहिता, सर्वपुष्पमयी च अपर्णा । ४. सारेण असारभूतश्च असौ रसः, स एव आसवस्तस्य अभिरसनमास्वादनं तस्मिन्, सारश्च असारश्च, तयोः रसः; स एव आसवस्तस्य अभिरसने । ५. चतुर्णां भावश्चतुष्टा, ताम् । ६. लोचनललाटजुषाम् । ७. तन्त्रराजम् ॥

वाणी यस्य न कस्य भाति हृदि सा भासेत चेत्तर्हि किं
स्वाज्ञानावृतचेतना अतिरसं कुर्याः श्रुतानां गिराम् ।
यत्ता बोधयितुं क्षमा न कृतिनः स्वं बोधमत्यद्गुतं
तस्यास्तु क्षणतो भवत्यपि रसान्निर्बोधबोधोदयः ॥५०॥

वाणी यस्य च सैव मर्यविरतं विश्रान्तिमात्यन्तिर्कीं
नायाता किमु सत्प्रसादमधुरोद्धारप्रभावप्रथा ।
यत्तत्खादनतो विमर्शपरमः कदम्भीरबालोऽप्यहं
जात्या निग्रहमानयामि विततास्ता गीर्पतीनां गिरः ॥५१॥

वाणी यस्य न शास्ति शासनकलामाशास्यसंशासिनी-
मिन्द्रोपेन्द्रविधावृशासनलसत्त्वासप्रवासप्रदाम् ।
यस्यां स्वासनतः प्रफुल्लविमलाश्चास्यप्रशस्यश्रियां
नानाशासनशासनादिगणना यान्तीह हास्यप्रथाम् ॥५२॥

वेदांस्तान् स्फुटतां निनाय च न गीः साक्षादुपायत्रयी-
भङ्गानङ्गहरस्य यस्य विततैरङ्गैर्विना निष्प्रभान् ।
चत्वारोऽपि च ते यदेकविषयां विद्यां परां तां शिवां
निर्णेतुं पुनरापतन्ति पतिता उक्त्वापि वादान् चहन् ॥५३॥

वाणी यस्य महाप्रसादविशदां सम्यक् त्रयी सा त्रिभि-
नोंपास्ते चरणैर्गता गतिमतां गम्याभिरम्यप्रथा ।
अङ्गैः षड्भिरुपार्जितार्जितवती याष्टादशत्वं पुन-
स्तद्वैगुण्यमुपेत्य सा परिणतानन्त्येन तच्चैक्यवित् ॥५४॥
यद्वाण्या नहि बालभङ्गिषु परं शिक्षापि संशिक्षते
नान्वर्थ्य च निरुक्तिरेति नितरां निर्णीय निर्णीय वा ।

यद्वाणीं न विकल्पतेऽपि निखिलः कल्पः सुकलं
 ज्योतिज्योतिरूपैति नापि निवहः स्वच्छन्दत
 यद्वाण्या उदितादिवाक्यरचनं शुद्धयेकहेतुप्रथं
 शब्दानां श्रुतिगोचरत्वमगमच्छास्त्रं कलासं
 अन्योन्यं प्रतितन्त्रतामपि गतैरादौ तदत्यादराद
 यत्प्राशस्त्यमपेक्ष्यतेऽपि कृतिभिः स्फोटात्ममे
 पूर्वं कर्मगणेन कामकलया व्यक्तेन बन्धातुरं
 मीमांसारचयञ्जनं हतगतिं निर्मूलि
 छायामाप्य गिरोऽथ यस्य विमलां भूतोचरा ब्रह्म
 प्राकब्देन कृतार्थतां परिययौ मुक्तिं समाप्य
 प्रामाण्योचितमेयभास्कररुचः सन्देहमन्धं तम-
 शिल्न्दन्तः सुजनप्रयोजनकृतो दृष्टान्तसिद्ध
 अङ्गस्तकिंतनिर्णयप्रविलसद्वादानुजल्या गिरा
 वैतण्ड्याद्यगता न यस्य विवृतास्तर्का विभान्ति
 बौद्धबुद्धिमवेद्वितुं विरचिताशीर्तिर्मतानां चतु-
 ष्पूर्णा सांख्यगणा गताश्च विलयं तत्त्वाभिसंख
 अर्थानाकलितुं विशेषरचनोपात्ता च वैशेषिकै-
 र्यद्वाण्या गतये त्रिदण्डनिवहा भूतास्तथा श
 प्राणे केचन चित्तभूमिषु परे केचिच्च बुद्धावह-
 ङ्कारे केचन केचिदिन्द्रियगणे केचित्त
 देहे केचन पुत्रदारधनिताङ्गाने परे चोद्यता
 यद्वाण्याः परमार्थमाप्तुममलं लीना न वा तु

आयुर्वेदकलागिरः समुदिता याता न वा वेदतां
 शस्त्राणां सरणिनिजाकृतियुता किं वा न सा शस्त्रतम् ।
 गान्धर्वं मृगवज्ञनं नियमयत्याराद्रसानां निधिः
 स्वार्थं याति न यस्य वार्थरचना वेदादिबीजेशितुः ॥६१॥

वार्णीं यस्य विचार्यं नित्यविषयां मृत्युज्ञयस्यैति वा
 सङ्कल्पैर्न विकलिपतं विसद्वशं स्वार्थं पुराणं मिथः ।
 अज्ञात्वेति-बभूव-हेति विवदन् सोऽपीतिहासव्रजः
 साक्षाद्रस्तु पिधाय पूर्वकलया बन्धाति नान्तःस्थया ॥६२॥

नानाभावभवं प्रभावविशदं शक्त्यादिसर्गप्रथ-
 मन्तर्लक्ष्यकलं स्फुटाभिधमलं तात्पर्यसाराश्रितम् ।
 साहित्यं परमाप्य सन्नवरसैर्वाण्या अलोकस्थितेः
 साहित्यं नहि शोभते गुणगतं यस्याभिसौहित्यवत् ॥६३॥

द्वैधं राजिविराजिताः प्रथिततां द्वात्रिंशदंशैर्गताः
 स्वज्योत्स्नानिकरेण यस्य वदनोद्भूता रदा उद्यताः ।
 पूर्वं जेतुमसुं शशाङ्कमथ तत्संप्रार्थितेनामुना
 कारुण्याकुलचेतसा छ्छदयुगेनाच्छादिता भान्ति किम् ॥६४॥

प्रेतान् पञ्च विलोक्य पद्मजमुखान् स्वस्वैककर्माच्चमाच्
 शक्त्याक्रान्तगतीन्निजासनतले संस्थापितान्येन किम् ।
 तत्तत्कर्म समं विधातुमखिलं स्वेनैव संप्रापितं
 पञ्चाङ्कं मुखमामुखामुखलसत्सच्छक्तिना राजते ॥६५॥

पञ्चाम्नायमयी महाद्वयनयध्येया न देयासतां
 पञ्चभ्यः सरणिर्षुखेभ्य उदिता भातीह यस्येशितुः ।

नद्येव स्वमपांपति विजहते गत्वाधिगन्तुं यथा
 पञ्चत्वप्रकृतं गमागमभयं पञ्चाभिमानोऽिभृताः ॥६६॥
 भद्र्येविन्दुविभाजितं गिरिजया पुण्यैरगण्यैर्जितं
 लालित्याद्रयवादि यस्य चित्रुकं किं वर्णते वर्णवत् ।
 बालाबालवलेन भैरवशिवाकारानुसारं द्विता-
 मेकं यातमधःस्थकण्ठवसनं यद्युक्तभूत्युज्ज्वलम् ॥६७॥
 धात्रादीनपि हेतिलेशजनितस्पर्शाद्विमोहं नय-
 च्छेताशीविषसंविभक्तविषये कालार्दनावस्थितेः ।
 कण्ठे यस्य विषं विभाति विशदे सद्योविषादच्छिदो
 गङ्गासङ्गमकांचिणीव यमुना यान्त्युर्ध्वमादिस्थले ॥६८॥
 इच्छामात्रकृतक्रियेण युगवदीर्घा मृणालोज्ज्वलाः
 पूर्वं व्यर्थमुदञ्चिताः परिवत् पीना भुजा येन किम् ।
 भूयस्ताण्डविकाङ्गहारविधये युक्ता वियुक्ता मिथः
 केचित्केचन शैलजाङ्गलतिकास्पर्शोन्मुखाः सार्थकाः ॥६९॥
 हस्तैर्हेतिगणं दधाति नियतं योऽष्टादशत्वं गतं
 विद्यानां निजवक्त्रवारिधिसमावासोऽङ्गटानां पृथक् ।
 द्वीपानामपि सप्तवारिनिधिषु ग्रासस्थितीनामिव
 रक्षायै प्रकटाभिनीतिविमलं कारुण्यवारांनिधिः ॥७०॥
 यद्वस्तैर्गलहस्तिता जलतया व्याप्ता ब्रजाः पाङ्गजाः
 सद्योरागवियुज्यगस्थितिगतान्येतानि पत्राणि वा ।
 व्याकोशानि पुनः प्रयान्ति कुसुमान्यागत्य शीघ्रं हियं
 प्राप्तान्येव पराजितानि च सदा सत्सौकुमार्यश्रिया ॥७१॥

कः शास्वाः करपलुवेभ्य उदिता वैशाखजन्मस्थिते-
 ईश्वां विसयतेऽर्धदेहकलयाक्रान्तस्य नापर्णया ।
 यस्यानाप्य च नागपंक्तिगुणतां यासां श्रितानां पृथ-
 गस्तं याति विधुः सदानवदशां च्छायां नखज्योतिषाम् ॥७२॥

वक्त्रो यस्य च शारदेन्दुविलसद्विम्बं विभूत्युज्ज्वल-
 मीषत्प्रोन्नतजगण्डजश्चिलं रोमद्रुमैर्निर्भरम् ।
 पार्वत्याः परिलुण्ठनाय विवृतं यसान्नवाधित्यका
 भावं प्राप्तुमुपस्थिता हतगतिः कैलासपृथ्वीभृतः ॥७३॥

यत्सत्कुक्षिगता विभाति च वलीभङ्गर्मिथोऽसङ्गभा-
 गूर्ध्वाङ्गाचलनिःसृतौघललिता नाभ्यम्बुराशयुन्मुखी ।
 भस्मोद्भूलितरोमतुङ्गविगलचारङ्गरङ्गोज्ज्वला
 स्वभ्यासं दधती हितं त्रिपथगा भूतेव नाकापगा ॥७४॥

यज्ञान् परिवर्तुलौ सुविषुलावग्रे नमन्तावलं
 भातो लोचनसन्ततस्थितिजुषौ पुण्यस्वधामोज्ज्वलौ ।
 सोमाकौं त्रिदशेशमस्तकलसन्नानामणीनां व्रजै-
 र्निर्धृष्टौ चरणाविवाभिपतितुं मध्यस्थितावृद्धतौ ॥७५॥

स्थित्योर्ध्वापघने सुनिर्मलवपुर्वमे च नेत्रे द्विधा
 सन्तोषं न गतो यथा निपतितो यत्पादयोरादरात् ।
 प्राप्तुं सद्वशतां गतोऽकृशमहोरूपां नखानां विधु-
 जेतुं द्वादशधा स्थितं दिनपतिं किं द्वादशात्मप्रथाम् ॥७६॥

पादाभ्यां तु विचिन्त्य पश्चमुदितं सस्पर्धितुं सर्वदा
 जाज्यस्थं नविमृष्टदुःसहमहापापराधावृतम् ।

यत्पङ्क्षप्रभवं चकार परमो धाता श्रियावर्धयत्
पद्मेशस्य च पद्मजस्य विधिवत्पूज्यत्वमापाय तौ ॥७७॥

यत्पादाम्बुजराजयुग्ममलं नित्यं प्रफुल्लं शिरो-
नदा अभ्युदितं न वा जलतया स्पृष्टं बहिर्वान्तरा ।
जङ्घानालसुकण्ठकाञ्चित्मधोवक्त्रं च पत्राकृते-
रुद्यच्छाखमवेक्ष्य को न लभते श्वेतारुणं विस्तयम् ॥७८॥

अंशं नावतरत्यवाप्य शशभृद् व्योम्नो प्रदिम्नो नु किं
लौहित्यस्य खमुद्यतं जलभरादारोद्गमब्जं न वा ।
नाक्राम्यः प्रचलत्यनूरुरपि सन्मार्गे निरालम्बनेऽ-
विश्रान्तं किमु गर्वतश्चरण्योर्यस्याखिलाधीशितुः ॥७९॥

यत्पादौ कमलोक्तमौ कमलजेनाराधितावाहितौ
शीर्षस्थे कमलासनेऽपि कमलानाथेन नाथत्वदौ ।
यावुत्कारुण्यसन्निभौ न नयतोऽस्पृश्यानि भूयो निशा-
व्याकोशं नयनाननादिकमलान्याशाकृशानां भृशम् ॥८०॥

यत्पादौ हृदि सन्निधाय विधिवत् सिद्धादिविद्यानिधी
विद्याज्ञाविधिमात्मबद्धमधिकोद्देदाधिमौपाधिकम् ।
बुद्धो विध्यविधिप्रसादनधिया वन्ध्यस्त्रिवेदीविधै-
रुलुंघ्य स्वपदैः पदेन भजते निःस्पन्दसत्सम्पदम् ॥८१॥

तौ यस्याप्यरविन्दनाभिरभितः किं वारविन्दासनो
विन्दुस्पन्दममन्दवन्दनवशं पादारविन्दोद्यतः ।

स्वादित्वा मकरन्दवृन्दत उदानन्देन्द्रिरावेकदा
नामौ स्थापयतः स पद्ममथ तज्जात्या तदाद्यासने ॥८२॥

यत्पादौ हृदि चिन्तयन् स्वकलितं वैकल्पिकं दुर्गणं
 भूयश्चिन्तयति प्रदग्धहृदयं हार्दं च नो दुर्धनम् ।
 मूर्मि स्वौ चरणौ दधाति सुमनोमूर्धन्यमूर्धस्वपि
 दुष्टैर्भालपदैः स्पृशन् व्रजति वा भाले न संस्पृश्यताम् ॥८३॥

ब्रह्माण्डाद्वद्वण्डखण्डवटनासंघड्नोदिङ्डतं
 दोर्दण्डोद्भटितप्रचण्डविकटाटोपात्रकूटच्छटम् ।
 सप्ताखण्डलमुण्डमण्डलकलाकाण्डोल्लसल्लुण्ठना-
 शंक्यं खण्डकुठारकोद्धभिनयं यत्ताण्डवं मण्डति ॥८४॥

उद्भामभ्रमसम्भ्रमोन्नमनमत्पादाहतानामित-
 दिग्दन्त्युद्भटहस्तखण्डकमठोत्पृष्ठाभिमृष्टं स्फुटम् ।
 उद्भूताम्बरघट्टोल्लुपभवन्मार्तांडसन्मण्डलं
 अष्टाङ्गारकणं कृपीटभवतो यत्ताण्डवाडम्बरम् ॥८५॥

वीणावेणुमृदङ्गतालललितध्वानोल्लसन्मूर्छना-
 मूर्छन्मोहमहर्षिर्हर्षनिभृतध्यातं समाधेः पदे ।
 नानारागतरङ्गमुखरैर्गन्धर्वकिंपुंवरै-
 गर्तिनोज्जवलितं गतिप्रचतुरं यन्नर्तनावर्तनम् ॥८६॥

संशिक्ष्याभिनयोन्नयं गतिविधिख्याताप्सरोभिर्धनड-
 दकाडिगिडमकाहलीडमरुजैः कोलाहलैराकुलम् ।
 लौल्योपोद्भलितं कलिप्रियमुनीशानादिभिर्वादितै-
 ननावाद्यपदैरनूदितगतं यल्लास्यमाभासते ॥८७॥

चण्डाभिर्षुजकोटिभिः परिवृदं पीडामुद्दनां नय-
 न्मार्तांडस्य च मण्डलं ध्रुवममुं निप्रैव्यमापादयत् ।

तारास्ताड्यदीडितं सुरगण्यः संखण्ड्य हेडां दृढं
 क्रीडाखेटकनाटकं नटपतेर्नाथ्यं न यस्योद्धटम् ॥८८॥
 कृत्यौन्नत्यतिरोहिताभ्रमखिलं पातालमान्दोलयत्
 पीलून् वेल्यदाकुलं विदलयद्वेमाचलं हेलया ।
 नीलाद्रिं च हिमालयं लयमहः सञ्चालयत्कुडली-
 शानं यस्य च भूतलं विनिमयं शक्त्या नयद्राजते ॥८९॥
 सख्सातन्न्यपरानुभूतिकलयावश्यंभवित्योदृते
 साहित्यकौल इतिप्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
 देवीनामविलासनाम्नि विवृते तत्प्रभावोदयात्
 तत्काव्ये शिवसिद्धिनीतिसहजे भक्तिः प्रधानागमत् ॥९०॥
 इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहित्यकौलानन्दनाथविरचिते
 नामविलासे प्रथमा भक्तिः ॥ १ ॥

द्वितीया भक्तिः ।

तमेकदा नन्दिगणो गणानामधीश्वरः प्रश्रयसंश्रयात्मा ।
 शौस्ये रहस्ये विदिते^३ हितेऽपि स्थिरस्थितिर्द्वारि विंदारितेहम् ॥१॥
 स्वस्वामिसन्दिष्टकटाक्षसंज्ञामात्रेण संन्तर्जितसर्वचेष्टः ।
 चिशिर्षशिष्टादृतकष्टलब्धाविनष्टदौवारिकभावतुष्टः ॥२॥
 ब्राह्मे समुत्थाय मुहूर्तवर्ये ब्रह्मादयो योगिवरा यदीयात् ।
 ध्यानाद् विनष्टास्विलकर्मदोषाः कुर्वस्तमीशं सततं समक्षम् ॥३॥
 कांश्चिन्नियोज्योचितदन्तकाष्टे कांश्चिन्मृदाद्याहरणेऽपि शुद्धौ ।
 ज्ञानार्थवारामितरान् गणांशं वस्त्रादिकानां परिवर्तनेऽन्यान् ॥४॥

१. प्रश्रयस्य संश्रय आश्रय आत्मा यस्य, प्रश्रय एव संश्रय
 वाश्रयो यस्येति वा, प्रश्रयं संश्रयति प्रश्रयसंश्रय आत्मा वा यस्येति
 वा । २. स्तुत्ये । ३. शिवस्य नन्दिनो वा न अन्यस्येत्यर्थः, तात्पर्यात्
 ईशवस्य विदिते नन्दिनः स्वरूपेणेत्यर्थः, अथवा अकारप्रश्नेषण
 । ४. विदिते इतरजनानामहितेऽख्यातितिरोहितात्मनाम् । ५. निश्चेष्ट-
 नेत्यर्थः । ६. सन्तर्जिता सर्वेषां गणानां चेष्टा, सन्तर्जिता त्यक्ष
 । ७. चेष्टामिन्द्रियाणां चेष्टा वा । ८. श्रेष्टभागधेयेन आदृतं संमतं च तत्
 न्यै नानाविधितपस्तेन लब्धश्च असावविनष्टो विनाशरहितो दौवारि-
 आवस्तेन तुष्टः । ९. ईश्वरामिषेकार्थजलनिर्मलीकरणे ॥

यद्यानतः स्यात् त्रिविधा विशुद्धिः सिद्धाभिंदां विद्वहृदां स्वभक्त्या
कदाप्यभेद्यां परमेश्वरं तं संस्नापेयन् स्पर्शकरः करेण ॥५॥
यत्रासते सर्वे इमे स्वरूपे तमासनेऽनर्धमणिप्रभाभिः ।
तंरङ्गिते सुषु निवेशयंश्च सन्त्रास्य भूर्तादिगणं प्रशान्त्यै ॥६॥
अर्चादिभेदस्य निर्मालनापि यदर्चया क्रीपि विलीनतायै ।
संवार्चनेद्वस्य जनस्य तस्याप्यर्चार्थसम्भारमुपानयंश्च ॥७॥
संसाधितेनामलमन्धसापि तंज्ञैर्गणेन्द्रैर्वहृधा सुधाभिः ।
पुष्टैः प्रकाम्येन रसेस्मितज्ञः सन्तर्पयन् भोक्तृपरायवेद्यम् ॥८॥
सहाशनान्तक्रियया क्रियाणां कर्ता परः प्रथयन्नमूर्धा ।
शिष्टं प्रदिष्टाज्ञ उदारसन्चः शिष्टेश्वरेभ्योऽपि विभाजयंश्च ॥९॥
अहो यदाप्त्यै बहवोऽमरेशा अप्यासकामाः स्पृहयन्ति यतात् ।
स्वयं विधासं तमुपादधानः प्रदक्षिणीकृत्य सुंदक्षिणायः ॥१०॥
ततः समुद्भूत्य सुखासनेन वाहेश्वरैर्मूर्धनि संधृतेन ।
सप्तर्धभक्त्या त्वरितातिवेगैर्वर्यासु शश्यासु निवेश्य भूयः ॥११॥

१. कायिकाद्या । २. सिद्धैकत्वानाम् । ३. चुम्बितहृदया-
नाम् । ४. विशुद्धिः कीदृशी, अभेदनीया । ५. अतिनिकटवर्तित्व-
मतिप्रियत्वं च अभिव्यज्यते । ६. ईश्वरे सर्वस्य स्वात्मभूते । ७. मणि-
प्रभातरङ्गवति । ८. भूतादीनां गाणं समूहम्, आदिशब्देन डाकिन्यादि-
ग्रहणम् । ९. पूजापूजकपूज्यभेदस्य । १०. निश्चयः । ११. कुत्रापि भवति ।
१२. कस्य, सवार्चनेद्वस्य जनस्य भक्त्यस्यत्यर्थः । १३. अन्नसाधनज्ञः ।
१४. प्रकृष्टं कांक्षणीयेन । १५. आनन्दे स्वादे वा स्मितज्ञः ।
१६. भोक्तृदिभावरहितमित्यर्थः ‘भोक्तैव भोग्यभावेन सदा सर्वत्र
संस्थितः’ इत्याद्युक्तेः । १७. उच्छिष्टम् । १८. शोभनो दक्षिणः सरल
उदारो वा अयः शुभावहो विधिर्ज्ञानं च यस्य सः । १९. वाहाश्च ते
ईश्वरा ब्रह्मादयः पंच, तैः ॥

तैरङ्गरागैर्विमलैश्च माल्यैर्वस्त्रैरलङ्घारवरैः स्वैसिद्धैः ।
 कदाप्यलब्धैस्त्रिभिरीश्वरैश्च दिव्यादिभिस्तं परिभूषयंश्च ॥१२॥
 अत्युत्तमैस्तं कुसुमैर्महेशं भङ्गोभितै रक्तसितासिताद्यैः ।
 स्वयं प्रवृत्तैरवकीर्यं तैश्च नाथैः सह द्वारमुपेत्य हृष्टः ॥१३॥
 स्थाने प्रतिस्वं प्रविभज्य वीरान् गणादिकान् काम्यतमे परेषाम् ।
 निजेऽपि मानं प्रतिनन्द्य मूर्धना शान्तः प्रभूणामुपविश्य तिष्ठन् १४
 ध्यानादतुष्टात् शिवमार्कुतीशं कथापि भक्त्या प्रतिवीक्षितुं तम् ।
 समागतांस्तान् सुमनोमहेशानुत्थाय कालेन निवेदयंश्च ॥१५॥
 संमाहृतास्तैर्हृष्टाः^१ स्वभक्त्या निवेद्यै हस्ते विनिवेश्य सद्यः ।
 आज्ञां परैङ्गाकृदपारसंज्ञो ज्ञात्वा प्रभोस्तान् प्रतियापयंश्च ॥१६॥
 चतुर्मुखं मुख्यतमं सुराणां हृष्टानि पद्यानि कृतानि भक्त्या ।
 आयान्तमादाय शिवैप्रसादं प्रापय्य दृष्ट्यायुर्वेशयंश्च ॥१७॥
 कृतां त्वदाज्ञा हतका हताश्च दैतेयवर्याः सुभरो निर्रस्तः ।
 उव्यां अपूर्वं विहितं^२ वदेति संश्रावयन् विष्णुवचोऽतिमान्यम् १८

१. तैदेवादिप्रसिद्धैरिति प्रत्येकं योज्यम् । २. इच्छया स्वयं-
 सिद्धैर्नेतु लौकिकनेपथ्यवत् साधनाहैः । ३. दिव्यैरदिव्यैर्दिव्यादिव्यै-
 श्रेत्यागमप्रसिद्धास्त्रिविधा ईश्वरा । ४. शिवम् । ५. आदावेकाकिना-
 नन्दिना वृष्टीकृतैः । ६. पुनः पूर्वोक्तैर्नाथैर्ब्रह्मादिभिः प्रवृत्तैश्च ।
 ७. अन्येषां ब्रह्मादीनाम् । ८. अवताररूपिणम् । ९. देववरान् ब्रह्मा-
 दीन । १०. उपानीताः । ११. ब्रह्मादिभिः । १२. उपढौकनानि ।
 १३. आदौ स्वहस्ते निवेश्य पश्चात् निवेद्य । १४. उत्तमाज्ञाकृत्,
 अन्याज्ञाकर्ता च । १५. तं ब्रह्माणं शिवप्रसादं प्रापय्य । १६. दर्शनाय ।
 १७. तव आज्ञा मया विष्णुना कृता । १८. भारो दूरीकृतः ।
 १९. पृथिव्याः । २०. अन्यत् कार्यं वद प्रभो ॥

सुरेश्वरं कल्पतरुद्भवानि फलानि पुष्पाणि नवानि वाण्या ।
 सन्दर्श्य तुष्टै स्वयमानयन्तं संस्थापयंस्तं स्वपदे नयज्ञम् ॥१९॥
 दिने दिने यज्ववैरजस्तमावर्जितं सद्भविरांश्रयाशे ।
 सर्वैश्रयेशस्य निदेशनेन विभाजयन् युक्तियुतोऽमरेभ्यः ॥२०॥
 धर्मेश्वरं जातु निरस्तवीर्यं सर्वकमायान्तमुपासनार्थम् ।
 निजाधिकारस्य निवेदयन्तं कृतं च कृत्यं परिसान्त्वयंश्च ॥२१॥
 क्रव्यादनाथं धृतदेववैरं तं देवदेवेशमलौकिकेर्हम् ।
 उपासितुं प्राप्तमफल्युभांडपाणि स्थितं नीतिमुपासयंश्च ॥२२॥
 अनर्धरत्नान्यमलाकरेभ्य उच्छ्रुत्य भक्त्या घटितानि सद्यः ।
 प्रचेतसं सर्वरसैकसारमायान्तमावेद्य सभाजयंश्च ॥२३॥
 स्वस्वार्थयूथाद् विविधान् सुगन्धान् मुहुर्नयन्तं पृष्ठदश्वमारात् ।
 शनैः शनैरीश्वरवीजनाय समादिशन् सेवनतच्चविज्ञः ॥२४॥
 भक्त्या प्रसादीकृतमित्रसंज्ञं निधीशमश्रीन्तमुपासितारम् ।
 विचित्रकार्येषु धनव्ययाय निदेशयन् वापि विभोः कटाक्षात् ॥२५॥
 रुद्रान् समुद्रानिव संहुणानां नानामणीनां पैरितोऽतिवीर्यान् ।
 शम्भुप्रभाव्याप्ततनूविशेषान् निवेशयन् सादरमस्तभेदम् ॥२६॥

१. स्वयमात्मना फलानि पुष्पाणि आनयन्तं शक्तं वाण्या वचनेन संदर्शयेत्यर्थः ।
२. अग्नौ ।
३. सर्वेषामाश्रयणामीशः पतिस्तस्य ।
४. विभागयुक्तिज्ञः ।
५. यमम् ।
६. श्वेतनृपरक्षया दूरीकृतपौरुषम् ।
७. शिवम् ।
८. लोकोत्तररचेष्टम् ।
९. यद्यपि तत्र देवानां सह वैरोऽस्ति, तथापि इह न वैरः कार्यं इति ।
१०. संशिक्षयन् ।
११. वायुम् ।
१२. सततम् ।
१३. सहुणानां समुद्रानिव ।
१४. समन्तात् निवेशयन् ।
१५. परस्परभेद-रहितं शिवादपि भेदरहितम् ॥

केंचिच्छिवागोपुररक्षणार्थमादिश्य यान्तं च शिवेक्षणाय ।
 काण्डं कदल्या इव हेमवेत्रमास्फालयन् हस्तिमुखं स्पृशन्तम् ॥२७॥
 स्वर्वन्धुपुष्पाणि सुरापगायास्तूर्णं विकासं स्वयम्भापितानि ।
 आदाय तिष्ठन्तमंशीतरश्मि निर्देशयन्नप्युदयं दयायै ॥२८॥
 कलानिधिं भालकलावतारमर्वाकिरन्तं सुधयोत्पलानि ।
 नीलान्यनीलानि च चन्द्रिकायाः प्रसारणायानिशमादिशंश ॥२९॥
 गणेश्वरान् भृङ्गिवरान् प्रहाय स्वस्वाधिकारेषु दिने दिनेऽपि ।
 कार्याय वर्याय गणैकधुर्यः स्वयं स्वकार्यं संगुपास्य कुर्वन् ॥३०॥
 स्फुटस्तिकरीटोत्करत्कोटीन् दण्डैस्तुरापाण्मुकुटान् निवार्य ।
 शुद्धान्तयानाभिमुखस्य शम्भोः शुद्धान्तरोऽतीव पुरःसरंश ॥३१॥
 तत्रांत्मजं तारंकजीवहारं क्लेशादशेषात् सुरतारकं च ।
 कृतप्रतिष्ठं युवराजशब्दे समागतं तं प्रणमन् स्वपित्रा ॥३२॥
 सुरासुराणां ललनाः समातृगणाः समेताः कृत्तंतद्विलोकाः ।
 विसृज्य जीवेश्वरतां वहन्त्या मत्वा रमन्तं बहिरागतः सन् ॥३३॥

१. गणम् । २. गणेशम् । ३. गणेशं कथंभूतं, सुवर्णवेत्रं स्पृशन्तम् । ४. कमलानि । ५. गङ्गायाः । ६. विकासमापितानि । ७. रविम् । ८. सुधया सह नीलानि अनीलानि च उत्पलानि अवाकिरन्तम् । ९. भृङ्गी वरो येषां तान् गणान् । १०. आत्मना ईश्वरमुपस्थाप्य स्वकार्यं कुर्वन् । ११. स्फुटन्त्यस्त्रुट्यन्त्यः किरीटानां मुकुटानामुक्तटा उद्धटा रत्कोटयो येषां, तान् । १२. तुराशाद् इन्द्रो मुकुटे येषां, तान् देवान् । १३. अन्तःपुरगमनसंमुखस्य । १४. सच्छान्तःकरणः । १५. शुद्धान्ते । १६. कुमारम् । १७. तार-कासुररिपुम् । १८. कृतेश्वरदर्शनाः । १९. अन्यत्र जीवेश्वरत्वं पत्युर्दृश्यते, अत्र पल्या पवेत्यनेन अद्भुतमयाधर्जदानत्वादिकमति-प्रियत्वं प्रतीयते ॥

संशिक्ष्य चर्यासु विनायकं तमन्तः समन्तादुपचारजासु ।
 तद्वारमाश्रित्य निदेशवर्ती ध्यायन् समावेशदिशा तमीशम् ॥३४॥
 आनन्दकन्दं करुणार्णवं तं श्रुत्वैकदन्तात् परिखेलनाय ।
 वहिः प्रयातुं विहितैकसंज्ञं सज्जान् क्षणात् संरचयन्सुवाहान् ॥३५॥
 ततो वृषेशं बलिनां बलं तं गल्वैकशैलं प्रभया हसन्तम् ।
 वेगेन चेतोऽपि सुंचित्रयन्तं विचित्रमुक्ताभपदक्रमं च ॥३६॥
 शेषैर्विशेषैश्च गतेरशेषलोकेशवाहान् परितर्जयन्तम् ।
 अधःस्थशृङ्गं कंकुदः सुमेरोः सुँद्रुमस्कन्धविशालशृङ्गम् ॥३७॥
 लाङ्गूलविशेषपविभेदिताभ्रमभ्रे समुद्रेष्वपि न स्वलन्तम् ।
 अभ्यस्तयानं स्फटिकोपलेषु संरोहणेनाप्यवरोहणेन ॥३८॥
 हुंकारगर्भैर्मुखरैश्च शब्दैः शब्दान् परान् संप्रलयं नयन्तम् ।
 विभूषणैः किङ्गिणिकादिभिश्च रत्नाभिमृष्टैः किरणान् किरन्तम् ॥३९॥
 आक्रान्तमध्यं कंकुदः सुवर्णसिंहासनाग्रेण सवलगनासम् ।
 मणिप्रभामिः फणिनातिशालमूर्भाङ्गरागैरभिशोभितं च ॥४०॥
 निरस्तसंवेष्टनमासनाग्रादारोहदेशान्तिकवामभागम् ।
 आरोहयन्न्यत आत्पादाधारः पर्ति श्रीपंतिदत्तहस्तम् ॥४१॥

१. गणेशात् । २. शोभनवाहान् । ३. कैलासपर्वतम्,
स्फटिकशैलं 'गल्वर्कः स्फटिकोपलः' इति कोशः । ४. विस्मयकार-
कम् । ५. अतिश्वेतत्वात् मुक्ताभपदक्रमं, मुक्ताभानां पदानां सुवर्णे-
द्विरणप्रकृतिवं विचित्रेत्यनेन घोत्यते । ६. कंकुदोऽधोवर्तीनि
सुमेरुशृङ्गानि यस्येत्यनेन अत्युच्चतत्वं व्यज्यते । ७. कल्पवृक्षस्कन्ध-
विस्तीर्णशृङ्गम् । ८. फणिना कीदरेन, मणिप्रभाभिरतिशालमूर्भा ।
९. दूरीकृतोपरितनवस्थम् । १०. विष्णुदत्तहस्तम् ॥

वेगेन वायोः स सुवर्णवस्त्रप्रान्तस्थरत्त्वनिनैजयन्तीम् ।
 गणेन्द्रहस्तप्रतिरुद्धरश्मिपुरोगनानाविधवाहरत्नाम् ॥४२॥
 प्रयोगसंहारविभागदक्षैर्यज्ञैर्विसृष्टोद्गुलिकास्त्रशब्दैः ।
 निर्धातशङ्काकलितामकस्माल्लोकानुकारोद्गुरभूतहासाम् ॥४३॥
 तुर्णं प्रतीच्छ प्रसरेति भाषासंशोभिवक्त्रानुचरेशवर्गाम् ।
 कष्टोत्थितेन स्फटिकोपलेभ्यः सितीकृताशां रजसाप्यजस्मम् ॥४४॥
 तालैर्विशालैः पणवैश्च रत्नस्फुरन्मुखैर्भेन्मुखैश्च शङ्खैः ।
 भेरीत्रजैरानककाहलीभिर्दिवं तथोर्वीमनुवादयन्तीम् ॥४५॥
 यथोचिताचारगतिप्रगल्भां महाचमूं तां पुरतो विधाय ।
 संरुद्धसिंहासनपार्श्वरश्मिर्यथाभिलापं गमयस्तमीशम् ॥४६॥
 विहार्य तं चैत्रथादिभूमौ तैस्तैर्विलासैर्मृगयाविशेषैः ।
 निवर्त्य नाथं स्वैनिदेशनेन विसर्जयन् देवगणं गृहेभ्यः ॥४७॥
 कृतप्रणामेषु गतेषु तेषु प्रवेश्य नाथं निजसद्व रम्यम् ।
 सन्ध्याभिवन्द्यं च समाप्तसन्ध्यं नीराजयन् दीपगणैः समन्तात् ॥४८॥
 संविष्टमन्तः समुपास्य हस्तमर्दादिभिर्वैधैविबोधकारम् ।
 अप्यात्तसौषुप्तसुखं तदाज्ञां विदन् खदेशो शयनं च कुर्वन् ॥४९॥
 किम्पूरुषैरप्सरसां गणैश्च गन्धर्वराजैरभिराध्यमानम् ।
 तौर्यत्रिकेण्ये प्रतिबोधयस्तं सपादसंवाहमबोधवेधम् ॥५०॥

१. जनहास्यकरणोद्गुटभूतहासो यस्यास्ताम् । २. ईश्वर-
 निदेशेन । ३. बोधस्य विवोधं करोतीति बोधविवोधकार एतादृशमपि
 आत्तसौषुप्तसुखम् । ४. आत्तसौषुप्तसुखमित्यनेन असुप्तो हि सन्
 सौषुप्तसुखचर्वणाद्गुतपरमानन्दाद्वयसत्तारूपो जायते, नतु प्राकृत-
 जनवत् सङ्कल्पादिवेदनात्मकस्वप्रावस्थाभागी भवतीति अभिव्यज्यते ।
५. नृत्तगीतवाचेन ।

दिने दिनेऽप्येवमखण्डभक्त्या निषेवमाणः परसेव्यसेव्यम् ।
स्तोतुं समाधेविरतं पतिं स्वं प्रचक्रमे प्रष्टुमनाः प्रसन्नम् ॥५१॥
(एकपञ्चाशता कुलकम्)

शिवेश शम्भो परमप्रकाशविमर्श निःस्पन्दनहर्षसार ।
स्पन्दैकरूपोत्तैरुपरूपनिरूपणीय प्रतिरूपरूप ॥५२॥
परादिदेवीश्वर तद्विकासविलासलाखैकनटाधिनाथ ।
स्वातन्त्र्यतन्त्रोत्तम तन्त्रमन्त्यस्वमन्त्रसाक्षिन् परतन्त्रनेत्र ॥५३॥
नेत्रेश मन्त्राधिमहेशमन्त्रनाथादिपृथ्वीपरिमन्त्रणीय ।
अमन्त्रमन्त्रान्तरवित् सदैव स्वस्मिन् स्वयं स्वाकृतकानुभूते ॥५४॥
अमातृमेयादिमत् प्रमाणप्रामाण्यकर्तः परदृष्टिमेय ।
अमेय मानीकृततत्त्वमायासम्मानितैतद्विभवानुभाव ॥५५॥
दिग्देशकालाकलनाकलाज्ञ तत्त्वकलानाकलनीयकाल ।
विशालसर्वात्मतलैकताल तज्जाभिभाल्यातलसद्वलान्तः ॥५६॥

१. अखण्डं यथा स्यात्तथा भक्तिस्तया । २. ब्रह्मादिभिः सेव्यम् । ३. शम् ‘एतस्यैवानन्दस्य अन्यान्यानन्दानि मात्रासुपजीवन्ति’ इति ‘रसो वै सः’ इति ‘आनन्दादेव खलु इमानि भूतानि’ इति ‘आनन्दो ब्रह्म व्यजानात्’ इत्यादिश्रुतिनिर्दिष्टं स्वानन्दं स्वरूपं वाति अनुसन्धते ‘शिवोऽहमसीति’ निभालयतीति शिवः, तस्य आमन्त्रणं हे शिव, तदेव वाति राति ददाति स्वानुग्राहेषु अनुग्रहवशा प्रकाशयतीति च । अत एव कर्तुमकर्तुमन्यथाकर्तुं च ईष्टे इतीशः । सदैव पञ्चविधकृत्यकारित्वं च अनेन द्योतितम् ।
४. तथा शमशेषोपद्रवरहितं चैतन्यानन्दलक्षणं कलयाणं भवति असादिति शम्भुरूपासनापराणामुपासादिभेदहान्या स्वाविष्करणरूपकुशल-प्रदातेति यावत्, भेदाभिमानिनां वित्तसुखादिकल्याणाविष्कर्तैति च ।
५. ख. ‘पोन्नत’ इति पाठः ।

न हन्त्व बीजाङ्कुरितापरेह भावानुभूत्युन्मुख भावभाव ।
 त्वकालिकाकारविचित्रचित्रशिल्प स्वयंसिद्धिसमिद्ध पश्यन् ॥५७॥
 न नादिनादोदितविद्यहन्तापरासमस्पर्शविभागयोगिन् ।
 एताचदालेख्यसवर्णवर्णमध्यप्रकाशोन्मिष सन्निमेष ॥५८॥
 शुग्णीकृताहन्त्व परप्रधान भावानुसन्धानपरस्वभाव ।
 शुरुं विभागिन् विखरानिमेष परानिमेषाह्वय रूपशेष ॥५९॥
 न चेत्य सच्चेत्यकलापरूपा(प)शिखण्डनीखण्डकृताण्ड देव ।
 चेदीश तुर्यातिगतप्रकाशविश्रान्त दुर्ग्रान्तिहरामलान्त ॥६०॥
 शानन्दनाथापरनन्दकन्द सुस्पन्दसान्द्रोदय मन्दमन्दम् ।
 च्छेश कामाद्यकलेच्छ नाच्कहलाकृते स्वच्छतरस्वचार ॥६१॥
 इज्ञानविज्ञानसमुद्भितज्ज स्वज्ञानविज्ञानसमाधिसिद्धे ।
 शानेश कर्त्रादिकथार्तिवन्ध्य क्रियेश नैष्कर्म्यविशेषशेष ॥६२॥
 एषोहटङ्कात्मविभेदहानिधनेश्यविच्छिन्निकराच्छिदेह ।
 मर्त्यव्यमुख्याभिनिकृन्तनेद्ध स्मृतीश्वराहंस्मरणप्रमाण ॥६३॥
 शायोधर्वसंशुद्धविबोधकर्त्तुभावाभिशून्यापरशून्यनाथ ।
 राणुमायासुविलासभास्यत्रैश्वर्यखेलोद्धरणैकहेतो ॥६४॥
 इमष्टिनिष्ठांभरणप्रभान्तर्यामिन् सुमुत्रात्मकलातिदक्ष ।
 राजराज स्वजनित्रिभावसमाजनीराजनराज्यभर्तः ॥६५॥
 श्योररीकारक मारजीव जीवैकजीवाप्रतिमप्रभाव ।
 शुक्सखे स्वावरणातिलीलाचातुर्यचिन्तामणिभूः प्रभूमन् ॥६६॥
 एव्याकृतानन्दसुधाम्बुराशे सत्सम्पदापन्न नकामकाम ।
 वाहंकृतिव्याप्तिविमर्शनीय प्राज्ञेतदासंप्रलयाधिकर्तः ॥६७॥

स्वोऽद्योतसंद्योतितचित्रचित्रविचित्रभावोत्कलिकाकुलान्तः ।
 अकालकाष्टाकृतिकालकाष्टाप्रकारप्रकृतैकनैक ॥६८॥
 आधारहीनासमवाययोग्यसम्भारभाराकृतिसाक्ष्यदातः ।
 स्वयंसमुद्धेखविलेखलेखालेख्यैककालेखक तैजसात्मन् ॥६९॥
 समस्तसाधारणभावभावाभावप्रभाविर्भवनानुभाव ।
 अखण्डतैश्वर्यविवोधखण्डोररीकृतानीशनविश्वरूप ॥७०॥
 भोक्त्रादिवार्ताकल भोग्यभोक्तः संवित्तिसंभोगकरैक्यभोग्य ।
 अलौकिकानन्दसुधैककन्द नानन्दजानन्द महारहस्य ॥७१॥
 विराङ्गधिस्थूलकलोपदेष्टः पराणुसूक्ष्मत्वविवोधवोद्धः ।
 व्योमाशयव्यापकतानवाप्यव्याप्ते क्षतव्यापकतापरत्व ॥७२॥
 अहंत्वदावेशपदात्यहन्त्व सर्वसर्वेश्वर सर्वसर्व ।
 त्वत्पादपद्मोत्थरजांसि सृष्टिसंहारशक्तीनि परं जयन्ति ॥७३॥

(द्वार्विशता कुलकम्)

स्वस्वातन्त्र्यमहानुभावकलयावश्यंभवित्योद्दते
 साहिकौल इति प्रथावति पदे निर्माति यः स्मासनम् ।
 गायत्रीमनुजेऽनु सन्तततनोर्भाष्यस्य तेनागमत्
 काव्ये नामविलासनाम्नि रचिते भक्तिर्द्वयोः पूरणी ॥७४॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यश्रीमत्साहिकौलानन्दनाथविरचिते
 नामविलासे द्वितीया भक्तिः ॥ २ ॥

१ ख. 'स्वद्योत' पाठः । २ 'गायत्री अनुजे' इति साधुः पाठः ।

तृतीया भक्तिः ।

नमो नमस्तेऽस्तु नमो नमस्ते भूयोऽपि भूयोऽपि नमो नमस्ते ।
 न हृद्विर्गोचर एष वाच्यो वाच्योऽपि लक्ष्यो महिमा तवैव ॥१॥
 महाद्वये दर्शनराजराजे प्रसिद्धसिद्धाप्रतिमंभावः ।
 चितिः स्वतन्त्रोऽखिलसिद्धिसिद्धिः पूर्णोऽपि शून्यो जयसि स्वभातः
 अङ्गीकृतैतत्प्रसरे प्रसारमुपैति विश्वं तदिदं न वान्यत् ।
 अन्यद्यथा त्वय्यभिलीयते च निमेषतत्त्वोन्मिषिते विशेषे ॥२॥
 अन्यस्य कस्यापि न वात्र शक्तिर्भिन्नस्य तस्यास्त्वयिनात्मभानम् ।
 अभिन्नभावो विषयत्वमेति विशेषशून्या स्वविदिस्तवैव ॥३॥
 कालादयस्त्वत्कलया विभातास्त्वां सर्वकालं कलितुं हि नालम् ।
 अत्रानुभूत्येकपदे न मान्यं मानं विमानं न च वोपपन्नम् ॥४॥
 नित्योदितस्ते महिमा हि मन्त्रसमः समत्वासमतामतोजम् ।
 त्वमेव चैतद्वपुषावभास्य भासि स्यं कारणतादिभास्य ॥५॥
 अपूर्वमाभाति यदि प्रमाणान्न तस्य सत्तास्ति न वेतरापि ।
 तदन्यदसाद् यदिवावभाति तत्तत्त्वं स्वसिद्धं किमिहान्ययोगः ॥६॥
 विश्वैकवित्ति परमं विशुं त्वां को वेद को वेदयितुं विधिज्ञः ।
 सख्योक्तियुक्तिर्विदिताखिलस्य न कोऽपि तस्या विदितत्वमेति ॥७॥

१ क. 'स्वभाव' इति । २ ख. 'तत् त्वत्' पाठः ।

सर्वस्वसंहारसुसिद्धसिद्धेरीशोऽपि यत् त्वं कृतसामरस्यम्(ः) ।
 नैषोऽपि यातः किमतः प्रतीपमभिज्ञतां भोगविमोक्षभाक् स्यात् ९॥
 मनोवपुर्नीलसुखादिकस्य मानोपहारकमतः परसिन् ।
 आवेश एतस्य परोऽप्युपायस्त्वज्ज्ञस्ये मातरि सत्सुखेन ॥१०॥
 इमं समं दर्पणराजपुर्या भिन्नं न भिन्नं निजयेच्छयैव ।
 नवानवेहं विभवं सभित्तौ स्वात्मा समुन्मीलयसीश्वरेशः ॥११॥
 त्वमत्र चादायकतामवासः परं यथा(दा)देयमिदं विधाय ।
 नानानुरूपं मिथ-औचितीद्वं स्यं विलासैकरसोऽवभासि ॥१२॥
 अत्यस्फुटेदन्त्वमहन्त्वभासा परं पराकारपरं तदेव ।
 समाहिते नित्यशिवस्वभावे सम्भाव्य भाव्यं विदि पश्यसीश ॥१३॥
 ऊरीकृतेशानपदेऽस्फुटत्वपरत्वमेतत् त्वयि तत् तथैव ।
 शाश्वाव्रजावान्तरमेदभिन्नो माता समेऽसिद्धसि विद्ययापि ॥१४॥
 ज्ञानाकलः कर्तृतया सुशृन्यो विशुद्धोधस्तदभेदसारम् ।
 अपारवारं हरं पश्यसीदं भविष्यतां पूर्वदशाविशिष्टम् ॥१५॥
 शृन्यप्रमातृत्वमये प्रलीनकल्पं त्वयीदं लयकेवलेऽपि ।
 मितं विभिन्नं परितोऽपि चैतत् साकल्यतल्ये सकलं कलेश ॥१६॥
 तां स्वग्रकाशैकविशुद्धदेहां श्रितस्य वानाश्रिततां स्वशक्त्या ।
 भावा अभावानुभवास्तवैव प्रकाशकाशाः सततं विभान्ति ॥१७॥
 अनुत्तरानन्दमयप्रकाशविमर्शसर्वैकघनस्य भूयः ।
 परस्य विश्वातिगतस्य विश्वमयस्य विश्वं तव तत् स्वरूपम् ॥१८॥
 आदायकादेयकथाविमाथो न वस्तुतस्तेऽपितु तत्तदाद्यैः ।
 नानाविशेषैः परमः शिवस्त्वं स्फुरस्यभेदोऽपि विलासनाथः ॥१९॥

स्वात्मैकतासंस्थितविश्वभासे रूपेण मात्राद्युचितेन पूर्वम् ।
 शून्यातिशून्यात्मतया प्रकाशाभेदाच्चिदैक्याप्रथयावभासि ॥२०॥
 संविद्रसाश्यानगुणैकजीवैस्तत्त्वैश्च कायैर्भुवर्नैर्हृषीकैः ।
 नानानिसर्गं भव्यभूतिदेहः संकोचवान् वा प्रथसे यथा त्वम् ॥२१॥
 तथा ससङ्कोचचितिस्वरूपो विश्वैकरूपोऽपि न विश्वरूपः ।
 आदायकोऽयं द्रुमवीजतुल्यो विकल्पतेऽपि त्वदभेदसारः ॥२२॥
 विश्वेश्वरोऽयं भगवांस्त्वमेव परं स्वसङ्कोचितया यथान्यः ।
 सङ्कोच एषोऽपि विचार्यमाणस्त्वतो विभिन्नो नहि किञ्चनापि ॥२३॥
 एतत्प्रबोधप्रथनं हि जीवन्मुक्तिस्त्वदन्यत्वमतिश्च बन्धः ।
 न तत्त्वतस्तौ तव नित्यमुक्तेन्द्रेऽप्यबन्धेहाफ(म)ला मनीषा ॥२४॥
 स्वरूपमाच्छाद्य निजेच्छयैव सङ्कोचमाभासयते यदा चित् ।
 गुणागुणत्वप्रथया विभाति द्रयी गतिः स्वस्य तदाभिदस्य ॥२५॥
 प्राधान्यपक्षे स्वचितः कदाचिज्जानाकलत्वादिपदाभिमर्शः ।
 क्रमात् क्रमादूर्ध्वपदप्रवेशे स्वानाश्रितत्वं भवति स्फुटं च ॥२६॥
 कदापि सङ्कोचममुं प्रसादपात्रं विधायात्मधिया प्रधानम् ।
 संवित् स्फुरन्त्यस्ति यदा तदापि शून्यप्रमातृत्वमुपैति सिद्धम् ॥२७॥
 एवं चितिः सङ्कुचितात्मरूपा चेत्योन्मुखी चेतनतावरूढा ।
 द्रयाभिसङ्कोचनशोचनीया चित्ताख्ययादायकताद्योक्ता ॥२८॥
 तत्रापि तत्रापि विकल्परूपा सदा त्वदर्थानुसरोद्यतस्य ।
 ज्योतिष्ठमात्मीयमलुमेव सुव्यग्रराजस्य यथा स्वराज्यम् ॥२९॥
 देहादिकाश्रितमतः प्रधानं तत्संस्कृतीद्वापि च शून्यभूमिः ।
 न चानुसन्धानमिहान्यथा स्यान्मायाप्रमाता खलु तन्मयोऽतः ॥३०॥

निर्णीत एवं शिव एव साक्षात् स चेतनो ग्राहकताभिमानी ।
 भेदायुजै(य नै)तस्य विभेदकरैरन्यस्य तच्चानुपपत्तितोऽपि ॥३१॥
 प्राणादिसङ्कोचमतिः स एको गृह्णन् ससङ्कोचपदार्थभेदम् ।
 प्रकाशवच्चेन निजेन भूयो द्विधार्थसङ्कोचितया मतोऽयम् ॥३२॥
 स्वप्नेऽप्यसंस्पृश्यगतौ मलेन स्वसिन् मलानि प्रतिसन्दधानः ।
 राजा यथा पङ्किलभूमिमग्नः सुसः स्वराज्यं न विदंक्षिधायम् ॥३३॥
 स प्राणपुर्यष्टकदेहशून्यस्वभावभावी प्रथितश्चतुर्धा ।
 बलैश्चिदादैः स्वयमज्ञभावाद् विद्यादितासैरपि पञ्चधायम् ॥३४॥
 पठ्धमानाभिमुखश्च वेदा प्रमातृबोधात् किल सप्तधायम् ।
 अष्टप्रथां याति पुरीश्चरत्वात् प्रयात्युपायैक्षिगुणैर्नवत्वम् ॥३५॥
 देवेश्वरत्वे स दशत्वमाप्सत्तत्स्वभावादपि मध्यसंख्यी ।
 पञ्चीकृतैः सप्तविधैर्विभागी तत्संख्यया मातृभिरेष स त्वम् ॥३६॥
 स्त्रीकृत्य देवेज्यमतादि भातास्त्वं भूमिकाः स्वेलसि नित्यमुक्तः ।
 अयं परः शाम्बरिकः स कोऽपि विवादरङ्गं बहुधावभास्य ॥३७॥
 लोकातिशायि प्रविलोक्य लक्ष्मीबलं विलासैकफलं विशालम् ।
 आनन्दनं केचन तत्स्वरूपं लोकायतास्त्वां प्रियमामनन्ति ॥३८॥
 ततः प्रियं केचन ते व्ययेन लक्ष्म्यास्तथा क्रेयमलं स्वमूलम् ।
 विलोलखेलं कुलपावनं त्वां पश्यन्ति नाथं तनयं स्पृहाभिः ॥३९॥
 व्यस्तेषु भूतेष्वनवाप्यमाप्यं सम्मिश्रितेषु प्रतिदेवयानम् ।
 चिद्रूपमानन्दसमं गुडादौ तीर्थ्या गुरोस्त्वां प्रियमाद्रियन्ते ॥४०॥
 अनेलमूकादिषु दुःखदृष्ट्या ज्ञानक्रियाकारणभावतश्च ।
 स्वच्छं ततोऽपि प्रियमिन्द्रियं त्वामिन्द्रादिवन्द्यं च विदन्ति केचित् ॥

विनाशनां वापि पिपासुतां वा प्रासेर्विमूर्छादिकवेदनानाम् ।
 कर्माद्यधिष्ठातृतया च सर्वग्राणं विदुः प्राणमिहेतरेऽपि ॥४२॥
 एतज्ज्ञयातः प्रिययास्तिलैकनिमित्तसङ्कल्पविकल्पशक्त्या ।
 प्रकाशयन्ते प्रतिभासु चित्ताकाशश्रिया त्वामपरे चिदीशम् ॥४३॥
 ज्ञानार्थवृत्तिक्षमनिर्विकल्पविकल्पकादिप्रतिभास्वरूपम् ।
 क्षणं क्षणं लोलमपि स्मृतीशं त्वां सौगता अस्मरणं स्मरन्ति ॥४४॥
 भावस्य सर्वस्य लयेऽनुभाव्यं सत्तापरज्ञानविहीनभावम् ।
 शून्यं सदापूर्णमहो विदन्ति स्ववेदकं माध्यमिका भवन्तम् ॥४५॥
 जीवादितत्वे नवधा विभक्ते हेयात् समादेयतमं विषुक्त्यै ।
 अर्हन्तमष्टादशदोषहीनमर्हन्ति जैनज्ञजना भवन्तम् ॥४६॥
 स्थूलाच्च कायाद् विषयिश्रियश्च नितान्तमुद्दिक्तगतिं महेशम् ।
 सदापि तत्त्वापरिमाणमान्यमाशम्बरास्त्वां प्रदिशन्त्यधीशम् ॥४७॥
 ज्ञानादिभिः स्वात्मगुणेर्विशिष्टं भवेऽपवर्गे तु तदुच्छिदाभिः ।
 शून्यं निमित्तं परमाणुतन्त्रं त्वां तार्किका नाथ वितर्कयन्ति ॥४८॥
 सप्तार्थवित्तेः परितः समाप्त्या प्राप्तादवाप्यं परमाप्तभावात् ।
 सामान्यमेयं च कणादवादा वदन्ति कर्तारमिमं विभुं त्वाम् ॥४९॥
 प्रत्येयविज्ञानमहंप्रतीतेरज्ञं तथोपाधितिरस्कृतत्वात् ।
 विभिन्नवर्गैकविद्येयसर्गं त्वां भाद्रवर्गा मृगयन्त्यमृग्यम् ॥५०॥
 अन्तर्बहिर्वा प्रतिसर्गवृत्तेनाशक्तमत्वान्वितरामुपाधेः ।
 अहंप्रतीतेरपि वाज्ञवृत्त्या प्राभाकरा अज्ञमुदाहरन्ति ॥५१॥
 जीवादिभिन्नं समुपास्यमस्य संजीवनं कारणकार्यतायाः ।
 पर्ति पश्चनां पशुपाशनाशशेषं विदुः पाशुपता वत त्वाम् ॥५२॥

श्रीवासुदेवं प्रकृतिं परां त्वां प्रकाश्य जीवाश्मिकणं लसन्तम् ।
 अस्मात् स्वकार्यादितरं च केचित् प्रपञ्चयन्त्यञ्चितपाञ्चरात्राः ५३॥
 अक्लेशकर्माशयपाकतन्त्रः प्रधानसत्त्वप्रतिबिम्बितत्वात् ।
 पातञ्जलीये सकलज्ञ ईशः स्मृतोऽसि संसारिविलक्षणोऽपि ॥५४॥
 प्रकृत्यधीनाविलक्षणमन्यं तस्याथ तज्ज्ञं पुरुषं विशिष्टम् ।
 असंख्यसंख्यं वितैकसंख्यं भोक्तारमाख्याति च सांख्यसंख्या ॥
 सर्वेस सर्वच्यवहारवृत्तेः शब्दार्थतोऽतस्तदधीनसृष्टेः ।
 आद्यन्तमानो ध्वनिपण्डितानां मतो ध्वनिर्ब्रह्मतयाध्वनिस्त्वम् ५६॥
 अनाद्यविद्यानुभवेन कर्तृभावादिभाव्यं सकलैकभावम् ।
 श्रुत्यन्तसंवादनखेललोला ब्रह्माद्यं त्वानुभवन्ति सन्तः ॥५७॥
 विश्वोत्तरो विश्वकरो बलैको निवेशितोऽस्यात्मबले परैश्च ।
 विश्वत्र विश्वेन च विश्वविश्वं त्वां ते विदुर्विश्वमतोत्तरज्ञाः ॥५८॥
 तदुत्तरं तन्मयमज्ञगुहां पूर्वं सदापूर्वमिमं स्वतन्त्रम् ।
 केचिन्महायैकनयाः प्रपञ्चाद्विलोकतालोकविलोकलोकम् ॥५९॥
 असप्रकाशानुभितिप्रकाशदुराशयाशाकृशपाशराशे ।
 विशेषवैदर्घ्यजुषं महेशं माहेश्वरास्त्वां भृशमाविशन्ति ॥६०॥
 मूर्धाभिषिक्तं त्रिदशाधिराज्ये यज्ञेश्वरं यज्ञनयैकतर्प्यम् ।
 वर्षादिदातारमुशन्ति केचिदैन्द्रा महेन्द्रं च दृशां निधिं त्वाम् ॥६१॥
 हुत्वाश्रयाशं सुनिराश्रयाशमशेषदोषपुष्ण (पुवन)प्रकाशम् ।
 वर्हिर्मुखस्खस्खमुरवं मखेषु त्वां तंजनाः केचन विश्रमाय ॥६२॥
 समासमानां समताक्रियासु क्वमं समेषां यमिनां च साम्यम् ।
 अमा नयन्तं स्वयमे नमन्ति कर्मान्तकं धर्मविदः परे त्वाम् ॥६३॥

१. अग्निभक्ताः । उशन्तीति अनुवर्तनीयम् ।

पूर्वं निजांशं मखतो दधानं परोपदेशाद्रसराजसिद्धेः ।
 सम्पूरिताशं शिवं पौर्वदेवास्त्वां पूर्वदेवेश्वरमामनन्ति ॥६४॥
 सुसाररत्नाकरदेशनाथं जलाशयावेशितसच्चमन्ये ।
 नियामकं सच्चगणस्य नित्यं नियामयन्त्यप्पतिमीश्वरं त्वाम् ॥६५॥
 त्वां प्राणनं प्राणवतां बलानां बलं विभक्तान्तरपञ्चवृत्तिम् ।
 अन्येऽप्यनुच्छेदगतिं महेशमभ्याससिद्धयेकनिधिं भजन्ति ॥६६॥
 निधि निधीनां विपदां विपत्तिकरं सुदुर्धर्षतृष्णापकारम् ।
 नीराजयन्तेऽखिलराजराजं तेजोव्रजैः पुण्यजना भवन्तम् ॥६७॥
 ब्रह्मादिबीजैकविधेयसर्गं निसर्गवर्गप्रभवं भवादिम् ।
 ब्रह्मेश्वरं ब्रह्मविदर्भगर्भं त्वां ब्राह्मणा ब्रह्मणि बृंहयन्ति ॥६८॥
 वैकुण्ठनाथं हतकुण्ठबुद्धिं दुष्कर्मषण्डत्वकरं परं त्वाम् ।
 उत्कण्ठते द्रष्टुमतीतकष्टं केषांचनान्तः परदिष्टशिष्टेम् ॥६९॥
 सत्सम्प्रदाये सहजे समाधौ समाहितास्त्यक्तहिताहिताश्वाः ।
 निर्मुक्तिमुक्ताः कमपीनमेनं कुर्वन्ति साक्षात् सनकादयस्त्वाम् ॥७०॥
 साङ्गेन योगेन विकल्पकाख्यमतीत्य तत्पारसमाधिसिद्धम् ।
 प्रसिद्धसिद्धयेकविनिधिं च सिद्धा आराधयन्त्यात्मपतिं भवन्तम् ॥
 त्वां नादभक्तिप्रविभागगम्यं जडाजडान्तर्हरणैकरम्यम् ।
 अगम्यमज्ञार्तधियोऽगुणैः स्वैर्गन्धर्वराजा अभिरामयन्ति ॥७२॥
 सप्त स्वरांस्त्रिष्वपि मूर्च्छनाभिग्रीमेषु संमूल्यर्थं मुहुर्मुहुस्त्वाम् ।
 प्रसाध्य वाद्यं विदितं चतुर्धा गायन्ति गेयादिगुरुं हयास्याः ॥७३॥

१. नाशनम् । २. अतिप्रगल्भतृष्णानिवारणमित्यर्थः । ३. अशक्तित्वम् । ४. पण्डितम् । ५. ख. 'अक्षात् धियः' पाठः ।

गेयस्य वाद्यस्य तथानुरूपं लयेन नानागतिसंश्रयेण ।
 अनन्यभावाः सुरवारवध्वस्त्वां प्रीणयन्ति प्रतिशक्तिनाथम् ॥७४॥
 पात्राणि नानाविधिनानुकृत्य न्यक्कृत्य शोकं हतलोकलोक्यम्
 अलौकिकानन्दधनं पर्ति त्वां भूताः पिशाचा अपि हासयन्ति ७५॥
 प्रतिस्वयुक्तं स्वरमण्डलाद्यं (द्वं) वाद्यं सुनादैः परिवादयन्तः ।
 भक्त्येकवश्यं निजभक्तवर्यास्त्वां नारदाद्या अपि कीर्तयन्ति ॥७६॥
 स्थितिं श्रिता लङ्घितसप्तसंसि समर्पयः सामकथाविदग्धाः ।
 त्वां सामभिः सप्तभिरासकामा उपासते सामजवाक्यगम्यम् ॥७७॥
 विद्याभिराद्याभिरनाद्यविद्याविदं विधिज्ञाः प्रतिविद्वसिद्धिम् ।
 विद्याधिपं वेदकवेद्यवेद्यं विद्याधरास्त्वामभिदे विदन्ति ॥७८॥
 सिद्धाश्र साध्यादतियातसिद्धिमसिद्धयेकविदां विवेद्यम् ।
 समाधये त्वामस्माधिवाधं साध्या अधीशं वत साधयन्ति ॥७९॥
 चिकित्सया तानमरानपि द्रागापादयन्तावगदत्वसिद्धिम् ।
 त्वामश्विनावादिभिष्वरेण्यं संध्यायतो हृद्यमनाधिनाथम् ॥८०॥
 विश्वेश्वरं विश्वमतावभातं विश्वत्र विश्वेन च वेद्यमेकम् ।
 अवेदकान्यं विधिनापि विश्वेदेवा हृदि त्वां विनिवेशयन्ति ॥८१॥
 निर्वासनावासितवासनानां संमासितं निर्वसनं स्वैवासे ।
 वसुव्रजैस्त्वां वसवोऽपि तुसेः सन्तर्पयन्त्येककहेतुहेतुम् ॥८२॥

१. असद्वशाधेवा विषमाधेवाद्या यस्मात्तम् । २. अविद्यमानौ वेदकान्यौ यस्य तम्, वेदकवेद्यरहितमित्यर्थः । ३. वासनाया निर्गता निर्वासना, तया वासिता वासना येषां ते निर्वासनावासितवासनास्तेषां निर्वासनावासितवासनानां वासनारहितानाभित्यर्थः ।
४. संक्षिप्तम् । ५. स्वश्व असौ वासः स्व एववा वास आत्मैव यो वासस्तत्र । ६. अत्यन्तैकाकितृसिनिदानकारणम् ।

पदं न दं चेटकनाटकानां मायाटनं त्वामपि गुह्यकौघाः ।
 गुह्यातिगुह्यं परितो लसन्तमपि प्रभुं प्राप्तुमुपोद्धलन्ते ॥८३॥
 भक्त्या प्रसादीकृतमेरुलङ्घं त्वदन्तिके वैरकलङ्घशङ्काः ।
 सुरैस्त्यजन्तो दनुजा भजन्ते सराक्षसा धन्यतमं विभुं त्वाम् ॥८४॥
 अगण्यनैपुण्यधनाग्रगण्याः पुण्याम्प्रसेवाग्रहसंग्रहेण ।
 गणा गणानां गणराजराजं त्वां सद्गुणा नाथ सदा भणन्ति ॥८५॥
 उत्कीर्णरत्नैः स्फटिकोपलेषु चित्रं विचित्रं विनिवेद्य भक्त्या ।
 पश्यन्ति यत्त्वा यत्त्वा निर्मिनं स्वकीयं त्वष्ट्रादयस्त्वां सुरकारुवर्याः ॥८६॥
 अनुग्रहापग्रहयोर्जनस्य संग्राहिता आग्रहमीशशक्त्या ।
 त्वामेव कालेश्वरमाकलश्य ग्रहा ग्रहोजभं पथि यान्ति नित्यम् ॥८७॥
 अबीजतर्वादिभवो विकासी निंशन्द्रसर्यं खेवने सुशून्ये ।
 त्वां भूषयत्यात्मपतिं च ताँराकारोऽतिंतारः कुमुमोपकारः ॥८८॥
 दिव्याश्रये क्वापि शिलाजलेषु कुत्रापि कुत्रापि गिरौ तरौ वा ।
 जनो मनस्त्राणदमिष्टदेवं त्वां प्राकृतोऽप्यर्चति विश्वविश्वम् ॥८९॥
 नारीभिरालिङ्गितवामभागा युक्तद्विजिह्वा गुणगानशक्त्यै ।
 गायन्ति शेषादिकनागराजाः शेषेश्वरं त्वां कृतशेषशेषम् ॥९०॥

१. चन्द्रश्च सूर्यश्च तौ निर्गतौ यत्र तत्, कियाविशेषणम् । सूर्ये
 सति पश्चादीनां कुसुमानां विकासः, चन्द्रे सति कुमुदीनाम् । २. खं
 गगनमेव वन्नं, तत्र । ३. स ताराकारः कुमुमोपकारस्ताभ्यां विनैव
 विकसतीति अद्भुतम् । सूर्यालोके हि नितरां ताराभावः, चन्द्रप्रका-
 शेऽपि मन्दज्योतिष्ठमेव । तदभावे दर्शादौ तत्सुरणं स्फुटं नितरां विभा-
 तीति प्रसिद्धम् । ४. अत्युद्धटः । ५. विश्वस्मिन् सर्वत्र विश्वः
 सर्वम्, यद्वा विश्वे जगति विश्वं स एव सर्वो जगति रूपैर्घटपटा-
 दिभिः । ६. यदि ते द्विजिह्वत्वविशिष्टां न स्युस्तक्त्यं गुणगानशक्तिः
 सम्बवेत्, तदर्थं युक्तमुक्तं ते द्विजिह्वाः ।

त्वां रूपवन्तोऽपिन्च वायुवेगा नानानिसर्गैः करु(र)णैरुपेताः
 द्विंधा गतौ दक्षतमाः खगानां गणाः खगेशं परिवीजयन्ति ॥११॥
 वने वने संश्रितवन्यवृत्तिः कस्तूरिकादैः स्वगुणैः समिद्धः ।
 मृगव्रजस्त्वां नमति प्रसर्यै पञ्चाननेशानमपास्तमानः ॥१२॥
 सुरापगायां विहिताभिषेकं त्वामर्धभोगेन च सङ्कीर्नाम् ।
 निजाङ्गनाषुरुरकादिवादैः सन्तर्पयद् गायति हाँस्तिकं च ॥१३॥
 वादानुरूपं परिनिर्यन्तः पदक्रमं स्वं सततं सदश्वाः ।
 हेषाविशेषैः परिवाहनाय त्वामाह्यन्तेऽप्रतिमं स्वनाथम् ॥१४॥
 तां कैशर्वीं वृत्तिमुपास्य तिष्ठञ्जलाशयेषु स्वपर्ति भवन्तम् ।
 वौशारवर्गोऽप्यनिवार्यचर्यमितस्तोऽन्विष्यति तोषहेतोः ॥१५॥
 सौमेश्वरं त्वामपि कालकूटमापादयन्तं परसोमभावम् ।
 संसोममौर्लि कलिकालहारं महोषधीनां नमतीश सङ्घः ॥१६॥
 स्वस्वामिभावप्रथितासु तासु तास्वीदशीषु ग्रतिभूमिकासु ।
 अयं परः कोऽपि परापरस्यः खेलस्यखेलैककखेलखेलः ॥१७॥
 परात्मतन्त्रत्वकलाबलेन विभासितास्ताः खलु भूमिकास्ते ।
 स्वाच्छादनोन्मीलनतारतम्यप्रमेदिता भेदविभेदकर्तुः ॥१८॥
 एतावतीं व्यामिसुपागतस्त्वमंशांशिकायां भवदिच्छयैव ।
 न ग्राहिता आग्रहमल्पदृष्टिनिष्ठा विदन्ति स्ववर्दं सुसारम् ॥१९॥
 देहादिभूमावपि पूर्वपूर्वप्रमातृताव्यासिविमर्शसाराम् ।
 विदुर्विना ते परशङ्किपातं न किञ्चनाकिञ्चनगां स्वविज्ञिम् ॥२०॥

१. भूमौ वियति च । २. सिंहेश्वरम्, पंचमुखं विशुं च ।

३. त्यक्षाहङ्कारः । ४. गजयूथम् । ५. जलचरसमूहः । ६. अर्धनारी-
श्वरम् । ७. चन्द्रकिरीटिनम् ।

नीलादिकानां च सुखादिकानां विश्रान्तयोऽन्तर्मुखबोधदेहाः
त्वद्व्यक्तये त्वत्प्रथिता उपायास्तवैव तत्तद्विदि वेदकस्य ॥१०१॥
बहिर्मुख भाति यदा यदेदं रूपं स्वरूपे च तदा महेश ।
वाद्योपसंहार इहान्तरापि शान्तास्पदस्थानमिदन्त्वभक्त्या ॥१०२॥
सृष्ट्यादिसम्मेलनहेतुरेषो तुर्यैव तत्तद्विदमुद्भवन्ती ।
हरन्त्यपि प्रामुखला कुशा च द्विधानुभूत्येकपदा स्फुरन्ती ॥१०३॥
स्वतन्त्रतायाश्च यदा चिदात्मा व्यासिं निमज्ज्यैकमर्यां भिदायाः
आलम्बते सङ्कुचितास्तदानीं तच्छक्त्यो भान्ति न तादृशोऽपि १०४॥
मलाद्वृतः संसरते तदैव परेश्वरोऽयं निजयेच्छयैव ।
अपूर्णतादेरभिमानकस्य मन्ता दरिद्रः परशक्तिलक्ष्म्या ॥१०५॥
तथापि तद्विजपश्चकृत्यमस्याहतं भाति हि लक्षणाय ।
मुहुर्मुहुः सृष्टिमुखैकहेतुराभासनाद्यं च विभास्यभासः ॥१०६॥
अज्ञातृतायां परकृत्यलक्ष्म्याः स्वशक्तिभिर्मोहितता भवित्वम्
तस्यास्तथोन्मीलनतः स्फुटं च महेश्वरत्वं निजमस्य नूनम् ॥१०७॥
अन्तर्मुखं चित्तमुपात्तसंज्ञं क्रमात् क्रमाचेतनभावरूपम् ।
चितोः स्वरूपं परिमृष्य भूयो विश्वत्वमायाति निजं परं तत् ॥१०८॥
चिदग्निरेषोऽप्यवरोहदेशे च्छन्नोऽपि सर्वोऽपि च मेयजातम् ।
प्लुष्यत्यदः स्वानुभवैकमेयस्तत्स्वरूपे कलयैव कालः ॥१०९॥
अथापि लब्धे सकले बलेऽयं निजे परस्मिन् सहजे स्वतन्त्रः ।
सदाशिवाद्यं जडभूमिकान्तं करोति साक्षादिदमात्मतन्त्रम् ॥११०॥
भूयोऽपि भूयोऽपि चिदेकताया दार्ढाभिमर्शात् प्रतिपत्तिमासः ।
सञ्चेत्यमानेऽपिच देहमुख्यभावे विहारी परिनिर्विमुक्तः ॥१११॥

विकल्पहानिप्रमुखा इहापि प्राणप्रवाहप्रतिरोहमेदम् ।
 अन्ते श्रितास्ते प्रथिता उपाया युक्तिस्थिरा मध्यविकासभासे ॥११२॥
 सच्चित्सुधानन्दपदानुलब्धिर्द्वा भवेन्मध्यविकासतोऽस्य ।
 एकादशाङ्कस्वकलावलज्जः कलं कलं लालयते समाधिम् ॥११३॥
 समाधिसंस्कारवति प्रकामं व्युत्थान आमर्शितया चिदैक्ये ।
 पुनः पुनः पूर्णसमाधिलक्ष्या नित्योदितायाश्च भवेदभिज्ञा ॥११४॥
 ततः स्ववीर्यैकसुसारपूर्णाहन्तापरामर्शनविश्रमेण ।
 अनाश्रितस्यात्मविभोः स्वसंविच्चक्रेश्वरत्वं स्वयमांविरस्ति ॥११५॥
 एतावर्तीं स्वानुमतिं गतोऽहं त्वदर्शनानुग्रहलेशमात्रात् ।
 दासाणुदासोऽपि महेश्वरेश त्वं तु स्वयं तद्यदहं प्रपद्ये ॥११६॥
 तद् द्वापरो मे हृदये चिराय कृतप्रतिष्ठोऽस्य निवारणाय ।
 पृच्छामि यत्किञ्चन तत् कृपातः क्वन्तव्यमीशाः किल भक्तिवश्याः ॥
 यद्यप्यहं तत्त्वरहस्यमेतदाक्षिप्य कुर्वे शिवदानुयोगम् ।
 तथापि वाच्यं प्रभुभिर्दयायै मम त्वदङ्ग्येकसमाश्रयस्य ॥११८॥
 दासाणुदासः सपृहयाल्लुरस्मि प्रसादलेशाय तवैककाय ।
 इति प्रतिष्ठामधिगम्य वक्ष्ये कथं न कुर्वन्ति दयां महेशाः ॥११९॥
 सा देवता कास्ति परा त्वयापि यस्याः स्तवः शङ्कर राजराज ।
 सञ्चिन्त्यते चेतनचेतनेन त्वत्तः किमन्योऽस्ति परः परःस्थः ॥१२०॥
 नन्दीश्वरेणाभ्यनुयुक्त इत्थं कारुण्यवारां-निधिरासबन्धुः ।
 जनोपकारं हृदये निधाय हसन्ननिर्वाच्यमथाप्युवाच ॥१२१॥
 पृष्ठं त्वया नन्दिक साधु साधु यत्त्वं गणेशस्तदियं मनीषा ।
 स्वस्येतरेषामपि तोषहेतोरभ्युत्थिता ते विषये विशेषे ॥१२२॥

१. आदौ येषां ते । २. स्फुटीभवति । ३. उत्कृष्टः ।

मुहुः प्रणुञ्चेन च नो मयोक्तमेतच्छिवाया अपि नन्दनाय ।
 वक्ष्यामि ते सर्वहितं तथापि मदेकक्षेमविवर्धिताय ॥१२३॥
 तं सान्त्वयित्वैवमुदीतहर्षः स्मृत्वा परां शक्तिमनन्तशक्तिः ।
 सन्दर्शयन् व्यक्तिपदं परेशः सिताननः स्तोतुमनाः समाख्यत् ॥१२४॥
 स्वस्यातन्त्र्यपरानुभूतिकलयावश्यं भवित्योद्गते
 साहिवकौल इति प्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
 देवीनामविलासनाम्नि ललिताचित्स्फारसाराद्वय-
 आतर्यत्र तदीयकाव्यनृपतौ भक्तिस्तृतीयागमत् ॥१२५॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिवकौलानन्दनाथविरचिते
 नामविलासे तृतीया भक्तिः ॥ ३ ॥

अथ चतुर्थी भक्तिः ।

पराङ्मे स्वाङ्गोन्मसहजशृङ्गारसुभगा
 नगोन्मुङ्गाभङ्गान्वयमुकुटरत्नं निरूपमम् ।
 महादेवी देवासुरवरनरोरश्चरणैः
 समाराध्या साध्यैरपि परमनादा जयति सा ॥१॥
 तदासक्तो युक्तो भवति निजयायं शिवतया
 तया शक्तः शक्रादिकमपि नियन्तुं यतिपतिः ।
 सदा मुक्तो भक्तो भवति दयया वा सदयया
 परिष्वक्तोऽप्यस्या हतविषयसंविद्विनिमयः ॥२॥
 महाहन्तासारे गहनतिमिराटोपमिहिरे
 निराकाराकारे प्रशमितविष्टापनिकरे ।
 स्वभावे सा त्वत्ताविरहविषये पूर्णविषये
 निरादृश्यं दृश्यं हतपरकलं पश्यति परा ॥३॥
 गता पश्यन्त्याख्यां प्रकटितपराहंकृतिपदा
 शिवा तत्तद्वावोद्भवनविलसन्नर्मसुभगा ।
 सदानन्दास्वादोद्यमितविषयैरीज्यविभवा
 भवामेदप्रख्यं रचयति नवं भव्यमिह सा ॥४॥

पुनः सा स्वाहन्ताकवलिततनूमप्यतिरसात् ।
 समाश्रित्येदन्तामपिहितजगद्वाविसराम् ।

स्फुटं तत्त्वज्ञानप्रकटितगतिर्मध्यमधुवं ।
 गता नादोन्मेषं विशदधिषणेभ्यः प्रदिशति ॥५॥

श्रिता वैखर्याख्यां समविषमभावानुभवने ।
 त्रयीगम्या रम्या नवनवविलासाभिरसिका ।

गुणीकृत्यात्मानं गुणगणसमाधानललिता- ।
 मिदन्तां निर्गुण्यां प्रकटितवतीयं विजयते ॥६॥

निजोद्योतप्रोतप्रकृतिपूखसादाशिवपदा- ।
 वधिर्जीविग्रासाद् विदलितमहामोहकलना ।

विलापय्यात्मानं दशदलशतेऽनाश्रितपदे ।
 सुधाधारासारैर्विदितभजिता तर्पयति सा ॥७॥

न यः प्राणायामैर्विधविधिवन्धार्तिगहनै- ।
 न वान्यैर्योगाङ्गैः क्षणमपि लयं याति सुधियाम् ।

तदुन्मेषात् सोऽपि प्रसभमभियातः प्रविलयं ।
 महीमार्गे प्राणो जनयति परानन्दमतुलम् ॥८॥

इयं ज्वाला किंखित् खपदमुपयाता किमथवा ।
 प्रयातं खं ज्वालापदमिति सतां विसयकरी ।

विलापय्यापानं द्विशिखमभितः प्राणकुहरे ।
 तमात्मन्येकाकिन्यमृतरसिकेयं विजयते ॥९॥

महीं तोये तोयं हुतवहपदे तं च पवने ।
 तमाकमशे तं च वा मनसि च मनो नादसरणौ ।

विधायैनं विन्दौ विलयगतमेनं निजपदे

शिवा ज्योतीरूपा रहसि रमते सा स्वपतिना ॥१०॥
सुधास्वादोन्मत्तान् विगलितमहामोहगहना-

नवेन्ती नाथानकथपरिपाद्या श्रितपदान् ।

नयन्तीयं तांस्तानधिपतिवरान् स्वस्वविषये

परां तृसिं भूयः श्रयति सुखमात्माश्रमपदम् ॥११॥
उदीतैषा भावात् परमविभवाद् भावविकला-

दभावाभाव्याद् वा किमपि च भवद्वावमभिदा ।
भिदेवाविर्भाव्य प्रथयति गुणत्वं गुणगति-

र्गुणास्पृश्या स्पृश्यं चिदभिगणनाहीनगणना ॥१२॥
शिवाभासे शक्तिः परशिवपदे तन्मयनया

महाविद्या सादाशिवभुवि महेशानविषये ।
महामाया माया पशुपतिदशायां बहुकला

महन्मुख्यप्रख्या निजमियमुपाख्याति विभवम् ॥१३॥
अनुत्तीर्णकीर्णा त्रिकमयविदैक्येन विशदा

परं तत्तत्तत्वं परमिव परानन्दसुभगा ।
सिसृक्षुः स्वातन्त्र्यान्विजममलखेलं बलकलं

स्वभित्तौ स्वेनैव प्रतिविभववेद्यं विधिविधिः ॥१४॥
निजानन्दस्यन्दोद्भवनमतिगादं विदधती

कृतान् भावास्तेन प्रतिपदमलं मिश्रितवती ।
स्वयं सम्भारादिः स्वयमपि महाशम्बरकला

स्वयं तत्त्वमोहं ब्रजति परमैषा मयि निजे ॥१५॥

१. क० 'श्रयपदं' इति पाठः ।

अवारुद्धा स्वीयात् सपदि च पदात् सम्पदपदे
 विकल्पानां भूता प्रतिमतमतं कामममितम् ।
 विधायेच्छाकल्पा कलयति कलाकौतुककलां
 कलाकौशलल्येऽस्मिन् समभिनवचिन्तामणिरियम् ॥१६॥
 गताकृत्वं वाचामविषयगतौ भानविषया
 परा वाणी प्रादुष्कृतपरमशब्दार्णववपुः ।
 जगद्देदस्याप्त्यै तमपि च जगद्वृत्तिविधये
 विधात्री संसेव्या स्वविदि विधिना सैव विधिना ॥१७॥
 तया ब्राह्मणा सृष्टि सृजति विधिरिन्द्रावरजनि-
 रिमां वैष्णव्या वावति हरति रौद्रव्यापि च हरः ।
 पिधत्ते चैशान्येश्वर इह महाशक्तिकलया
 सदाशम्भुः स्वात्मन्यकलमनुगृह्णति कलयन् ॥१८॥
 उमा कौमारी सा गिरिवरसुता काचन शिवा
 ददातीष्टां सिद्धिं मदुपममतिभ्यो मतिमपि ।
 परां शान्तिं आन्तिप्रतिजनितान्तेर्विदलने
 परां सारोद्धारां विमलललितं मङ्गलमलम् ॥१९॥
 समुन्मेषात् तस्या जगदुदयमेति प्रतिपदं
 यथा बीजाभानावयवकलनो भूरुहणः ।
 निमेषादप्यस्तं ब्रजति सहसा नैक्यविमलं
 मयूराण्डाभ्यन्तारस इव परं चन्द्रकक्लाः ॥२०॥
 तया तास्तास्तन्वो निंजननदयायै प्रकटिता
 हितारम्भाः सम्भावितश्चवनरक्षापरिकराः ।

विधाता या दृष्ट्वा समभिनवसर्गैकविषयाः
 खकीयं वैधात्रं श्रमसिव कृतं वेत्ति विफलम् ॥२१॥
 हयं तासां काचित् परममुकुटं शोभयति मे
 परार्धाङ्गं गङ्गामुकुटजयिनो भक्तशिवदम् ।
 श्रितस्यात्मानन्दं परममपि मृत्युञ्जयपदं
 निराकारज्ञसेः किमपि च महाकारविशदम् ॥२२॥
 अहं शक्तीशानोऽपि च नहि विवेकं परिचयात्
 तदीयं तदूपं वितुलविमलं केवलबलम् ।
 मुखैः रुयातैः शक्तः स्वयमपि गिरामीशपदवीं
 प्रयातः साकल्यादकलकलनः कालकलनः ॥२३॥
 अतो जानंस्तस्यास्तदिह गदितुं सैव विरला
 परा शक्तिः शक्तेत्यपि परिसमारुद्यातुममलम् ।
 यदारम्भं कुर्वे सततममितं सम्प्रकलये
 तदेषाहं सोऽहं त्वियमिति हि विश्वेश्वरवरः ॥२४॥
 रहस्यं मेऽन्येतत् परहृदि विदित्वापि भवता
 परं गोप्यं गोप्यं सकलसतताविष्कृतमलम् ।
 खरूपं सदूपं मयि परिणतं रूप्यविभवं
 ममासाः कस्या अप्यातिविमलभक्तयुक्तिविषयम् ॥२५॥
 अनन्तालङ्गारं परगुणधरं सद्रसवरं
 बहूद्धावं शक्तिप्रथमविभवं शब्दविषयम् ।

१. वितर्कयामि । २. विशेषणक्रियाविशेषणं गोपनीयम् ।

महामेयं दोषोजिभतमिदमहं वक्तुमखिलं ।
 क्षमो रूपं चैतद् वरदमपि वैः पादभजनात् ॥२६॥

कचानस्याः शस्यान् वर्तं कलयतश्चेतसि मम
 भवत्यान्ध्यं स्वात्मापरमतिहरं तत्क्षणमथ ।

सदा दृष्ट्वा कृष्णान् विशदकरसङ्घं विकिरत-
 स्त्रिधाम्नां धामत्वं समधिगतमेवाक्षिकमलैः ॥२७॥

कचानेवैतस्याः परशिवपदोऽहं श्रुतिपदे
 समालोक्यावोचं सपदि तम आसीदिति वचः ।

परामृश्यानन्दोद्धरणचतुरान् कानपि परान्
 पुनः पूर्णानन्दं सदिति च रुचा धूर्णितगतिः ॥२८॥

कचेभ्योऽप्येतस्याः समधिगतवानस्मि बहुता-
 परं सौक्ष्म्यं पूर्णायतिमपि विभुत्वस्य परितः ।

सदैवान्तेवासी गुरुवरभरेभ्योऽपि च तथा
 तथा कालं वर्चः कचितकचितं निश्चलचलम् ॥२९॥

महाकालेशत्वं मम निरुपमं काष्ठ्यमचलं
 हरेभक्तिव्यक्त्या विततविशदाभ्यन्तरगतेः ।

कृतं पूज्यैः पूज्यं बहिरतिहितं वीक्ष्य चिकुरै-
 श्वरुवक्त्रैर्धाता तदधिगतये स्तौति किमलम् ॥३०॥

कचा असा व्यस्ता गमयितुमलं नैक्यमपरं
 समस्तास्ते शस्तास्त्रिदशपतितां त्र्यावलिवृताः ।

अतोऽहं सः ख्यातः सकलकलतामेकतैलतां
 समस्ते वा व्यस्ते सहजविभवेऽस्मिन् कलयितुम् ॥३१॥

१ वो युष्मभ्यम् २ आश्रये ३ सकलविशालत्वम् ४ ख. ‘कलतां’ पाठः ।

कचान् मुक्तान् दृष्ट्वा व्रजति वर्तं बन्धं मम मनो
 विनिर्वन्धैः काम्यं हतपरगति प्राप्तसुपदम् ।
 स्वयं बद्धा हस्तैः सपदि सहजां वेणिविधिना
 विनिर्मुक्तिं चास्या अवहिरित्वं बाहेऽपि विषये ॥२२॥
 भजन् केशेशानान् विमलवितुलान् केशपतितां
 गतोऽहं चैतसाः सततममितामन्तकहरः ।
 अतः केशाः केशा अहमपि महेशः परपर-
 शिदाकाशे कौशे विशदविभवे भास्करकरः ॥२३॥
 कचेभ्यो यत् सत्त्वं विशदकिरणेभ्योऽपि च रजः
 प्रसिद्धेभ्योऽप्यसद्गदयपदवीरञ्जनतया
 तमः कृष्णश्रीभ्यः प्रभवति तदेतद्जनत-
 विदेवीमूर्त्यैकस्त्रिविधिविधिकृत् सोऽहमुदितः ॥२४॥
 इमान् केशेशान् यन्मम हृदयमाविश्य बहुशो
 बहिःस्थं प्रत्येकं मुखमुखपदे बालनिकरात् ।
 तदेतद्व्यक्तीशं यदि खलु लभेताप्यपरथा
 स्थितिं तत्तत् किं सादिति कलयितुं नास्मि सकलः ॥२५॥
 शिरोव्योम्नि व्यस्तं कचतिमिरवृन्दं नयनगं
 रविं शत्रुं सीमन्तमुखकृतमावर्तितमलम् ।
 तृतीयाक्षिज्वालारणितमपि सिन्दूरपुषं
 किमसा उद्युक्तं शसितुमुचितं दण्डसुद्दम् ॥२६॥
 विलोक्य स्वर्गज्ञां मम शिरसि सङ्खर्षणधिया
 कचत्रातैर्भूता किम् जलधिमूर्धा भगवती ।

१. वत हर्षे । २. अहं भासे ।

यदेतेऽन्तर्देवद्वुमङ्गुसुमवृन्दैः परिलसत्-
 तरङ्गश्रीवन्धा दधति खलु रत्नाकरकलाम् ॥३७॥

कचानां वेणीयं लसति वरनागीव रमणं
 मयाङ्गे बद्धं स्वं मृगयितुमिवातित्वरयती ।

पराङ्गादारुदा शिरसि कचविन्यासकरिजो(रणो)-
 छ्लजिह्वा दृष्ट्वा परिहृतगतिर्वासुकिमिमम् ॥३८॥

तुलां वालाग्रेण श्रयितुमिव केकी जलधृति-
 व्रतापोऽप्यस्यास्तनयवहनादागसि भयम् ।

विविच्याथाजानन् वदति तु कलापं स्वमपुर-
 स्कृतं निन्दन् ह्येतत् प्रियमिति मुहुः पक्षिपशुराद् ॥३९॥

त्रिलोकेभ्योऽपास्तं कचतिमिरराजं त्रिभिररं
 शिरोदुर्गोन्नदं भजनविजितश्लाघ्यविषयम् ।

कृतव्यूहैस्तेजःपतिभिरुचितं पक्षमकिरणा
 अधः क्षिप्ता दृष्ट्वा कुसुममुकुटाद्यं नयनगैः ॥४०॥

प्रतिस्वं धामेशैख्निभिरुदयदिष्टे त्रिष्ववनात्
 कृतावासं केशे तिमिरमभिनिष्कासितमिदम् ।

कृतद्वारारोधैरपि सपदि पश्चात् प्रचलितं
 अमद्भिर्भूयोऽपि स्थितमिह विलोक्यावृतजगत् ॥४१॥

प्रसाद्यैतान् वालांस्तिमिरवपुषः स्वेदसलिलं
 हृतास्थानान् वालान् त्यजत इव वाण्णं समुचितम् ।

स्वहस्तैः संस्कारैरभिरचितसाम्नो रुचिपतीन्
 रिपूनामुश्वत् किं सहृदयवरैः पक्षमभिरियम् ॥४२॥

किमेतैः सदूचालैरभिलषितखेलैः पदगतैः
 कृतां याच्चां मत्वा क्षमगतिरूपप्रापितवती ।
 रविं चन्द्रं मध्येऽप्यनलमनयोः स्थापितवती
 प्रयातां मा म्लानिं मुहुरतिकरसर्पश्च इति ॥४३॥
 अंगैः स्वेनात्मीयः कुसुमनिकरो निर्जरपति-
 द्रुमैर्माल्यव्याजात् प्रहित इह केशेभ्य उचितम् ।
 सुश्रूमं दीर्घत्वं निपतति पदोः शिक्षितुमल-
 मशकत्या संम्लानस्तदभिगमने हीण इव किम् ॥४४॥
 धनान् केशानेतांस्तुलयितुमिवाटोपविकटा
 धना अभ्युद्युक्ता मुकुटविधुनानामणिकरैः ।
 लसझासः सम्यक् चपलचपला नास्तुलना-
 स्त्यजन्ति क्रन्दन्तो बहुसलिलबाष्यं खविषये ॥४५॥
 इमं दृष्टाहीन्द्रग्रथितसुजटाटोपमुकुटं
 कचाः सोमांसझानुगतकवरीपुच्छलसितः ।
 धृतोऽहीन्द्रो राहुः किमिव शिवया यत् स्वपुरतो
 गतौ वह्नि कृत्वा रविहिमकरौ पक्ष्मशरणम् ॥४६॥
 अमानोऽन्तः कुच्छादूवहिरिव तुलायै परिचलो
 विनिर्गच्छन् पथादमरचमर्बालनिचयः ।
 प्रमाण्डु तन्मन्तुं व्यजनविधये देववनिता-
 करे बालेशानां प्रहित उत नीराजनधिया ॥४७॥

१. गमनरहितैः । २. मां शिवम् । ३. ललाटस्थचन्द्रसझ-
 मानुयातवेणी पव केतुस्तेन समुद्दसितः ।

गतैर्मुक्ताभावं गगनमणिभिस्तिर्गुणमयी
 ललन्तीयं देव्या हरति मम चित्तं सुरसरित् ।
 किमत्रासङ्गेहा तपेनतनयायाः कचतते-
 ममेकायै किं वाभिमुखमुपयाता त्रिपैथगा ॥४८॥
 ललन्तीव्याजेनाहिमहिमकरग्राससभया
 ग्रहा नानोद्योता मणिविरचना राहुचिकुरान् ।
 अनुदच्छत्केतुप्रवलकवरीभारललितान्
 किमायाता नीराजयितुमभिसत्कारविधये ॥४९॥
 विधुं कृत्वा किंस्तिन्मुकुटविधये केवलकलं
 वपुः शिष्टं साम्ने प्रकटितमिदं भालफलकम् ।
 यतो निर्गच्छ मां श्रमजलसुधाविन्दुनिवहोऽ-
 भिषिक्तं सम्पूर्णं विरचयति मृत्युञ्जयपदे ॥५०॥
 विधुर्याच्चां कृत्वा मुकुटवपुषा पेशलकलं
 सुवक्रत्वं किं वा गुरुकच्चयात् प्राप्तुमुदितः ।
 अतः काष्ठ्यं प्राप्याधिकमपरमन्तःसुखकरं
 कलङ्कव्याजेनावहति गुणमन्यानधिगतम् ॥५१॥
 सुधावर्षैः सम्यङ् मुकुटशशिना जीविततनुः
 सरः पाशं लब्ध्वा विशदकच्चपाशं ग्रथयति ।
 रिपुं मां दृष्टैव प्रथितविजयो यत् त्वणमपि
 विहायैनं यातुं परत उचितं नैव विषहे ॥५२॥

१. तारकाभिः । २. कचततिरूपायाः कालिन्द्याः ।
३. विभिर्मार्गीर्गच्छन्ती । ४. राहुतुल्यकेशान् । ५. केशपाशम् ।

कचेशानामेषां सविध्वमुपयामीशि सुषमां
 न जात्वेवं तिर्यक्श्रवणमुखयैतान् निगदिता ।
 ललन्त्या किं देवद्वुमुकुसुमरलैर्धृतवती
 सितायै भासे वा विधुमुकुटमेषां धृतवती ॥५३॥
 तनोर्दानानित्यं सकलविवृथेभ्योऽमृततनुं
 कलाशेषं तुष्टा विट्टमणिनिःसंख्यकिरणम् ।
 द्विजानां राजानं वित्तसदयोर्ध्वस्थितिमियं
 विनिर्जेतुं किंसिद् दशशतकरं निर्मितवती ॥५४॥
 कलापादाप्याग्रे चिकुरनृपतेः कोमलकलां
 कलापो मायुरः प्रथित इह भूतो भुवि पराम् ।
 प्रियं स्तुत्वा तस्मिन् सततविलसच्चन्द्रकमपि
 कथश्चित् तं केकी समधिगतवांश्चन्द्रकमपि ॥५५॥
 कचानेतांश्चेतः शतशकलवृत्ति प्रतिपथं
 प्रविश्यान्तधर्वान्तप्रतिहतविनिर्याणमभितः ।
 मयान्वेष्टुं धामत्रितयमिदमात्मीयनयन-
 त्रयं भासे युक्तं मुकुटतुहिनोस्त्रेण विधृतम् ॥५६॥
 प्रविश्यान्तः केशान् मम मन उपात्तोचमसुखं
 निजां वृत्तिं हित्वाहितवित्तविश्राममभिदम् ।
 वहिर्निर्याणाय स्यमिह मयाकारितमपि
 मुखाग्रस्थेनैतन्मुकुटशशिना मां हसति किम् ॥५७॥
 किरीटस्त्रिः कूटैविलसितरुचिर्मध्यगशशी
 लुठच्छूडारत्रो दिशति वत् मे मेरुधिष्णाम् ।

१. देवी । २. देवी । ३. केशम् । ४. प्रकाशाय ।

सुपर्वाणो बालाः प्रथितयशसो निर्जरतया
यदन्ते राजन्ते सततसुमनःसद्गुणधराः ॥५८॥

शिरोवल्गाभूषा परिलसति मुक्ताभिधंटिता
किरन्ती स्वज्योत्स्वाः प्रबलकवरीभारतमसः ।

मिथः पश्चादग्रे मुकुटशशिमुख्यद्युतिमतां
खदुर्गे सीमान्तो रचित इव शक्त्या कलिहरः ॥५९॥

इयं वल्गाभूषां वहति रुचिरां रत्नखचितां
ललन्त्या संलग्नां त्रिपथविसृतां भावविशदा ।

शिवा गङ्गाभावं समुदितमतिव्याप्तहृदया
रसैकत्वे सन्दर्शयितुमिव मे नीतिनिपुणा ॥६०॥

सवल्गाभूषैषा विकचकचभासा यमुनया
ललन्ती मे मिश्रा सुरसरिदिवोत्सुत्य शिरसः ।

यतो वेणीश्वाने द्विजपतिरयं केवलकल-
स्तपन्नक्षेत्रमुक्तो मणिमयकलेशत्वं उदितः ॥६१॥

इदं भालं मुक्तं ग्रहैरुचिकचानां कवलना-
च्छशाङ्कं शङ्केऽहं प्रकटितवृहङ्कानुमुदरात् ।

कुरुक्षेत्रे वक्त्रे व्रतकृशतनुर्मज्जनधिया
सरसत्यां मुक्ताश्रिय निपतितो यद् द्विजपतिः ॥६२॥

कदाचिद् वा ज्यौत्स्न्या शुवि ललनया वापि च कदा
तमस्विन्या योगादधिगतकलङ्कः शैचिरुचिः ।

१. अपृथग्भूतम् । २. राहुरूपकचानाम् । ३.
सिंतेकरः ।

उभाभ्यामेताभ्यां चिकुरवरभालस्थलतया
 प्रभातीभ्यां रुयातः सममिह न युक्तः किल तथा ॥६३॥

इयं वल्गाभूषा मुकुटशशिना केशमिषत-
 स्तमिस्त्राया भान्त्याः कथमपि समुच्छंध्य विहितम् ।

विधात्रा दुर्योगं निजसहजरूपस्थितिजुषः
 समाप्तिसे वांलिङ्गितसुखकृते बाहुलतिके ॥६४॥

विनिर्गच्छत्कीलं युग्महतिषु भालस्थनयनं
 सदा त्वन्तर्दीप्त्या बहिररुणमीषद् विलसति ।

यदेते सुसिंगधाः कचभरच्या राजिवितता
 अनूद्याता धूमा धनगतिमिता बातलुलिताः ॥६५॥

बहिर्वर्णेनैवारुणमलिकनेत्रस्थितमिमं
 कथं चित्रं वह्नि प्रसृततुहिनोस्तं न कलये ।

यदालोक्यैवैनं सरजनिततापक्षतिररं
 ममान्तर्यद्वेतिर्मुकुटविधुरूपाप्युदयते ॥६६॥

तृतीयाक्ष्यम्भोजं यदिह सततं निर्निमिषितं
 किरीटावासस्याप्यमृतकिरणस्यास्य सविधे ।

सजातीयायाक्षणे मुनिनयन्पाथोधिजनुषा
 स्वकुलयायाब्जायातिसहितमनेनैवं विहितम् ॥६७॥

निमेषं वोन्मेषं प्रतिवहत एतौ रविविधू
 अनालोक्यैवाब्जोत्पलविकचलक्ष्मीं श्रुति समम् ।

१. प्रकर्षेण शोभिताभ्याम् । २. व इवार्थे । ३. कल्पान्तेषु ।
 ४. अत्रिनेत्रक्षीरनिधिजन्मना । ५. सुधांशुना । क. ख. 'सहित-
 मननैव' पाठः ।

इदं नेत्रं बाह्येऽप्यबहिरुभयश्रीविहसनं
स्थितौ पश्यन्तौ तौ हतपरगती निर्निमिषितौ ॥६८॥

इदं नेत्रं भालस्थलकमलमन्तःकुवलयं
तर्मस्विन्यां केशोष्वपि तुंहिनभासोऽपि सविधे ।
विकासेनात्यर्थं सततमसितैः पक्षमनिकरैः
श्रितं दृष्टा चित्रं किसलयनिभैः को न लभते ॥६९॥

सुविस्तीर्णे भाले कृतविषयमेतौ शशिरवी
अधः कृत्वा हर्षाद् विकसितैमिवेदं सुनयनम् ।
तथाप्येनामल्पां कुटिलविधुलेखां मुकुटगां
समालोक्यामर्षादरुणमिव बाह्येऽन्तरसितम् ॥७०॥

अमृष्मिल्लावण्यामृतसरसि भाले विकसितं
किमप्येतनेत्रं कमलमरुणं चित्रजनकम् ।
विहायान्या वृत्तीर्मम परितताः पक्षमवपुषो
मनस्तारारूपो अमर इव यदू बन्धनमित्तः ॥७१॥

किमेतन्माणिक्यं स्फटिकदृष्टदं भालमुदराद्
विनिर्यातं भित्त्वा खनिमिव धनाटोपविततान् ।
कचानासाधैतान् सततमुदितानञ्जनमयीः
शलाकाः पक्षमाणि श्रितमबहिरुद्यच्छितिमणि ॥७२॥

इदं नेत्रं नेत्रं परिविलसितं बालनिकरै-
ममान्तर्बन्धायोदितमिह न वा जालंकमयम् ।

१. काष्ठर्यात् केशानां तमस्विनीत्वम् । २. चन्द्रमसोऽपि ।
३. भवति । ४. प्रासः । ५. नेत्रं भवति । ६. मेघाङ्गम्बरविस्तीर्णान् ।
७. पाशरूपरज्जुः । ८. चित्तबन्धाय । ९. वागुरारूपम् ।

यदन्तर्मेऽधीनं हतपरकलं देहकलना-
 क्षमं कृत्वा देहं हरति चतुरं सापि नहरः ॥७३॥
 विवृद्धं कि नेत्रं सकलमभितो व्याप्तुमलिकं
 सितं बालारोधात् समुदितरुषा भात्यरुणितम् ।
 अतो मान्या बालाः शिरसि विधृता दीर्घगतय-
 स्तिवदं तराचिह्नं हतनिमिषितं मानविकलम् ॥७४॥
 अंतो भीताशौरा इव किल सपक्षा अपि सदा
 चकोराः कं हित्वा विजनविपिने यान्ति चदुलाः ।
 जलक्षोभात् पङ्कोङ्कैवमपि मुहुश्चलगिर-
 स्तुलां प्राप्तुं नैव क्षममहमनेनेति वदति ॥७५॥
 चकोरवित्तं मे नयनवपुषा निश्चलतरो
 धनैः पक्षमाकारैरभिविलसितः पक्षनिवहैः ।
 द्रिधा चन्द्रस्यान्तः शिरसि च गतो वामनयने
 पिबत् ज्योत्स्नां रागी विहितवस्तेर्माद्यतितराम् ॥७६॥
 समालोक्याजय्यं कुसुमशरभृन्मां प्रहरणैः
 पैरः पालीयुग्मं कुटिलकरवालस्य युगलम् ।
 बभारेदं येन प्रसभमभितो मां हतगति
 चकारेवाभीतं युधि निजनिदेशस्य वशगम् ॥७७॥
 बहून् यूनो हत्वा धृतबहुकलङ्कं धनुरिदं
 सुकृष्णं मुष्यन्तःस्थागितमतनोर्भूयुगलकम् ।
 शरान् सन्धायैतान् युगपदभितः पक्षमनिकरा-
 ननेनैवाभुग्रे मयि न कृतकृत्यः सुज्ञति सः ॥७८॥

१. एतसात् नेत्रात् । २. सुखं जलं च । ३. पङ्कजम् ।

परं काष्ण्यं तेभ्यो निजकरणतः प्राप्य मुदितं
 धनुः शौनःसीरं किमु भवति पालीयुगमिदम् ।
 कचानां मेघानां स्थितिमचलितां वीक्ष्य शिरसि
 सितं मध्ये श्रित्वा सहजगुणमेकं स्थिरतरम् ॥७९॥
 विलोक्यानुष्णोसं शिरसि नयने वा स्थितमिमं
 द्विधाङ्केनांप्यासा स्थितिरिह पृथग् श्रूयुगलके ।
 श्रितश्वेणीरूपा कथमपरथैतौ हिमकरौ
 प्रयातः साकल्यात् किमपि सुषमामङ्कविकलाम् ॥८०॥
 सुविस्तीर्णे भाले स्थितमिह विजेतुं नु शिखिनं
 विलोक्योत्पक्षमाणौ शितसितकरौ किं समुदितौ ।
 लताभिर्धूमानाषुचितमनयास्यैव रचिता
 वृतिः पालीयुगमं कलहलयकृत् सीमविधये ॥८१॥
 त्रिधाम्नां किं पालीं विशदकिरणां वीक्ष्य तमसा
 निजं पालीयुगमं युगपदुदितं संप्रकटितम् ।
 इयं पाली सत्यं भवति मम वा पालकतया
 रिपोश्चापौन्मुख्येऽपि च न यदहं मृत्युवशगः ॥८२॥
 कलापैर्मुक्तानां कुटिलविधुना तुल्यतनुना
 विधायैतन्नेत्रं विशदमुपरिस्थं समुक्तम् ।
 शलाकाभिः साम्ने मम दयितया श्रूयुगमिदं
 कृतौ मौली अक्षणोरपि शितिमणीनामपरयोः ॥८३॥
 कटाक्षाणामेषां मणिविरचितः कांचन सदा
 श्रियं धते यसादलिकतिलकः काञ्चनमयः ।

१. चन्द्रमसः कलङ्केन । २. वहिम् । ३. कामस्य ।

विकासस्योपान्ते मधुरुचिमतां याति तिलकः
 कटाक्षैर्व्याकोशं तदिति कविवाक् सत्यविषया ॥८४॥
 उभौ शीतोष्णोम्बौ युगपदुदितौ वीक्ष्य बलिनौ
 सखायं किं वहेस्तिलकमलिकेऽसौ धृतवती ।
 विशिष्टं ताराभ्यः कृतपरसुचिभ्यः समुदितं
 समुच्चित्यापूर्वं तिलकमकरोद् धाम किमु वा ॥८५॥
 त्रिनेत्रैर्युर्कं मामतिशयितुमेभ्यः परमुत
 विभर्त्येषापूर्वं विविधकिरणं नेत्रतिलकम् ।
 जयार्था वा मुद्रां त्रिशुचिपतिभागैरभिनव-
 ग्रहाङ्कां कन्दपो वहति किमिमं कान्तकरणः ॥८६॥
 श्वावग्रे शुश्रे युगपदुपयातेऽस्य शरणं
 सपक्षमाऽऽवाभ्यां त्वं भव तिलकनेत्रेति किमु वा ।
 त्रिलोकीनामसा उपरि तिलकस्यापि तिलकः
 समादत्ते लक्ष्मीं परमिह न सर्वोपरि कथम् ॥८७॥
 इदं भालं क्षीरोदधिष्ठुत समालोक्य जनकं
 स्थिरं प्रेमणा तिष्ठत्यपि सुतिलकः कौस्तुभमणिः ।
 न चेदेवं लक्ष्मीः कथमिह विहायान्यविषयं
 ससोर्दर्यप्रेमा स्थितिमुपगता निश्चलतराम् ॥८८॥
 अमूर्भ्यां नेत्राभ्यामभिनवविधिभ्यां सुषमया
 चतुर्भिर्वैकन्त्रैः स्वैर्मृगयति दिशः सर्वत इव ।
 तुलां द्रष्टुं कल्पं कचिदपि विधिर्जग्रदनिश-
 मनाप्यैनां भूयः स्वपिति ननु स्विन्नः सकलनः ॥८९॥

इमे नेत्रे हेष्टो मधुचषकयुगमं स्वकिरणान्
 किरन्ती दीवत्वं चहिरुभयतोऽपूर्वमवहिः ।
 स्फुरबीलाम्भोजप्रसवरुचिरे अर्धहरणं
 सुखं मन्तैव स्यां कथमपरथा घूर्णितरः ॥९०॥

इमे ते लावण्यामृतमधुमये केऽपि सरसी
 प्रणालीभिः पक्षमाकृतिभिरुपसंसिद्धत उत ।
 निजाङ्गानीमं वा सरससरसानि प्रतिष्ठु-
 र्येतानि प्राप्तो यदहमपि वैतृष्ण्यमतुलम् ॥९१॥

अमूर्ख्यां नेत्राभ्यां परमसहमानानि रुचिरं
 प्रकांशं पक्षमाण्यादधति खलु वा कालिमगुणम् ।
 प्रयातान्याशङ्कां नियतनिकटस्थान्यपि ततो
 निमेषं नो यान्ति खपदपरिक्रातिचतुरम् ॥९२॥

इमे नेत्रे नागोद्भवविधुजलान्तः शितिमणी
 सुपात्रे मारस्यानुजयमभिषेकाय वितते ।
 वहिर्दूर्वाग्रैः किं समभिलसिते पक्षमनिवहै-
 र्यदस्मै छत्रस्य श्रियमुपवहन् भाति तिलकः ॥९३॥

न पर्यासं पद्मं कुवलयमपि प्राप्तुमुपमां
 पृथग्यद् वामाक्ष्या नयनविषयां तद् द्वयमिदम् ।
 समेतं कृष्णाभैः किसलयगणैः पक्षमरुचिरैः
 स्ववन्धुभ्यां यातं शरणमनयोरेव युगपत् ॥९४॥

इमे मीना दीना इव नयनसाम्यानधिगते-
 जडत्वेऽन्तर्लीनाश्वपलगतयो नष्टरतयः ।

अतो मीनाङ्कोऽयं जगति मदनः रुयात उचितं
 गतोऽनङ्गत्वं किं श्रयति मधुनैवैकसखिताम् ॥९५॥
 शुची हास्योङ्गासे करुणदयया ग्रोदतकरे
 रुषा जुषे रागादिव भयकरे दुर्मतिमतः ।
 समश्लाघ्ये चित्राङ्कुतिवरतरे के अपि दृशौ
 रसं शान्तं पूर्णं रुचिररुचिरं मे वितरतः ॥९६॥
 प्रयातः खञ्जत्वं तुलयितुमिमे खञ्जनपतन्
 स्वपक्षीयालौल्यात् स्थिरतरविलासे नु नयने ।
 न मार्गं वा मार्गं व्रजति मसृणं तु प्रतिमुहुः
 परीवृत्त्योमुत्त्या भयचलदशा श्रोत्रहतया ॥९७॥
 अमायां सूर्यान्ते व्रजति हिमधामा नहि रुचिं
 तदन्यसां पूर्णामपिच तदिदं रुयातमिह तु ।
 न सिद्धं सचिद्दे किमु समुदिते ते तिथिवरे
 यतो दृष्ट्या देवा अपिच परित्पर्यन्ति पितरः ॥९८॥
 अमा नाऽमा किंस्त्रिद् भवति किमु पूर्णैव यदमू
 इहान्तःस्थौ सम्यक् शिंतसितकरौ धामरुचिरौ ।
 यदेताभ्यां सन्धिः समधिगत एवेह च दृढं
 ततः सन्ध्यां वह्निः प्रकटयति सत्यं खविषये ॥९९॥
 इतो राजरुयातिं गत उचितमेवार्णवजनु-
 यदुष्णोस्तस्यान्तेऽप्युदितरुचिरङ्गेन व्रिकलः ।
 कलापूर्णो नित्यं भवति रविणापि प्रकटितं
 विहायाधं मैत्र्यं ग्रहविलयजं चन्द्रसुरुचेः ॥१००॥

१. मृगसमूहः । २. क. ख. 'शिरसितकरौ' पाठः ।

इतस्तारां प्राप्य प्रमुदितकलो धामविशदो
 रवेरन्ते तिष्ठन्ति यदहाऽस्ति द्विजवरः ।
 अतस्तारानाशो ननु विनिमयेनापि सततं
 तथा तारा एवाप्यनुपतति सोऽयं गुणरुचिः ॥१०१॥
 कचिच्छुभ्ले श्यामे क्वचिदरुणवर्णे क्वचिदपि
 क्वचिन्नीलाब्जाभे क्वचिदपिच पीताङ्करुचिरे ।
 क्वचिन्मिश्राभासे विविधकिरणैः क्वापि लसिते
 न निर्णेतुं शक्ये नयननयने के अपि कथम् ॥१०२॥
 इमे दृष्टे येन प्रतिनियतपुण्यैककलया
 न तस्यान्यद् दृश्यं व्रजति विषयं जातु कलितम् ।
 विविक्ता तद्दृष्टिर्द्विनुभवति भावं तममलं
 स्पृहां यस्मै सर्वे विदधति महादृष्टिपतयः ॥१०३॥
 इमे वक्रे दृष्टी हरत उत वक्रत्वममलै-
 युते वर्णवर्णप्रभृतिकलनां निर्निमिषिते ।
 भवोन्मेषं भूयः श्रितपरगुणे वा गुणगती-
 रुते द्वैतं हादां विततलसिते वृत्तिविततिम् ॥१०४॥
 इमे दृष्टी दृष्टे अधिगतरुची साञ्जनतया
 प्रसादं कुर्वते सहजनिजनैरञ्जनपदम् ।
 स्तुवत्येते वाणी कविवरपतेव्यञ्जनतया
 निजं न प्रागलभ्यं प्रथयति कथं व्यञ्जनतया ॥१०५॥
 प्रभाज्योत्खासक्ताविह रविविधू वीक्ष्य बलिनौ
 सदा छाया तम्यप्यलकवपुषा किं प्रकटताम् ।

गते पश्चाद्धारां सकलमथवा व्याप्तुमुदितौ
 निषिद्धौ सङ्गत्यायलक्कलयान्योन्यमनया ॥१०६॥

शिरोदुर्गे स्थित्वा कचतिमिरराजेन हतये
 प्रवेशस्य श्रुत्योः प्रहितमुत सेनापतियुगम् ।

प्रयोदुं सांप्रुख्ये रुचिररुचिपत्योरलक्तां
 श्रितं नो चेदेवं हतविततयानौ कथमिमौ ॥१०७॥

त्रिभिर्यान्तीं मार्गमर्मम शिरस आलोक्य यमुना
 कचश्रीः स्वर्गज्ञामलक्युगवेणीभिरुचितम् ।

त्रिमार्गा संवृत्ता किमु किमु च वेणीव भुजगी
 रसासिक्ता सूतेऽलक्ष्युजगयुगम् स रुचिरम् ॥१०८॥

इदं युक्तं हंसद्विजपतिसमीपे ब्रमरकैः
 सपक्षैः संस्थानं विहितमिह विच्छिन्निरुचिरम् ।

विवर्ण्यम्भोजानामपगण[वन]वराणामुपगते-
 न शेवलैर्वलैरलक्विषयैर्वोद्गतमपि ॥१०९॥

न चित्रं लावण्यामृतसरसि हंसेन वदने
 द्विजेशेनाप्यासा वसतिरलकावर्तरुचिरे ।

लसदूगण्डाब्जे यच्छ्रुतिवरनिपाने ब्रमगमः
 सपक्षाभ्यां द्वाभ्यामपि यदपि नासस्तदुत किम् ॥११०॥

मनोबालं दोलायितमलक्जालेन चलता
 महेशान्या आन्दोलयितुमुत बालातिरुचिना ।

प्रतीके प्रत्येकं स्वयमिह ममैकाङ्गविषयां
 श्रियं दृष्ट्वा भूयः परविषययानानभिमुखम् ॥१११॥

१. संगत्यै अलक इति च्छेदः ।

अनङ्गसारोद्दुं किमु रुचिभृतां रश्मवलिता
 कृता निःश्रेणीयं सुसुखमलकावर्तविततिः ।
 अमूर्भ्यां शङ्खाभ्यां घनकचयुतौ नीलमणिजाः
 शलाका निर्याताः किमु न कुटिलाः शुक्किमणिवत् ॥१२॥
 अमूर्भ्यां कर्णाभ्यां रुचिपतिरुची वीक्ष्य नयने
 तदाकारं दधे किमु मणिरुचा कुण्डलयुगम् ।
 त्रितां भातां नैत्रीमतिशयितुमाहोस्विदयुजं
 समं चातुर्यं स्वं प्रकटितमिदं कुण्डलितया ॥१३॥
 कचानां मालत्या विदलमणिपुष्पैर्घटयुगं
 लसद्वलगाभूषागुणपरिचितं कुण्डलवपुः ।
 न शेके प्रोद्धतुं पररसभरं हेमरचितं
 प्रहिभ्यां श्रोत्राभ्यां रुचिपतिकराकान्तमिह किम् ॥१४॥
 स्थितौ वलगाभूषागुणमुत तमोदुर्धनकचः
 करैः संरुद्धयैतं सुमणिविशदैः कुण्डलवपुः ।
 द्वितीयं कृत्वैतौ सुखमुपरि यातुं कचतते-
 रसंतुष्टौ स्थित्या नयनविषये सूर्यशशिनौ ॥१५॥
 इयं नासा रन्ध्रद्वयविलसितोच्चैः सुषमया
 रतेः कामस्यान्तःपुरमभिनवं किंनु विचितम् ।
 स्फुरच्चन्द्राभोगां बहिरुपनिवेष्टुं तत इमौ
 कपोलौ माणिक्यस्थलकविषयां वा श्रियमितः ॥१६॥
 तर्मीं छायां वीक्ष्याप्यस्थलकरुचिरे पार्श्वं उदिते
 प्रभाज्योत्स्वे भूते किमिह न पृथग्गण्डविषये ।

अतो मध्यं रिक्तं पुनरपि च संपूरणधिया
 कुतं तारास्थानं नयनरुचिपत्योर्गिरिजया ॥११७॥
 इयं नासा तूणी रतिरतिपयोर्युग्मविवरा
 स्वसंकेतायालंकृतिरुचिमतीवैकत इह ।
 फरे द्वे माणिक्याम्बुजदलमये पत्ररचना-
 हिरण्याङ्कौ गणडावलकवरसंग्राहगुणिनौ ॥११८॥
 इयं नासा हंसद्विजपतिसमीपे विलसिता
 कपोलाम्भोजान्तः सृजति किमु मुक्षाएडनिकरम् ।
 स्वभूषास्थं हंसी यदिह सततं बाल्यलितिर्हौ
 प्रजातौ हंसौ द्वौ द्विजमणियुतौ कुण्डलमयौ ॥११९॥
 गरुन्मन्तौ कौचित् कनकमयसत्पत्ररुचिरा-
 विदं वीच्याप्येतावलकभुजगस्वामियुगलम् ।
 विरोधं नो यातः कथमपि लसत्कुण्डलरुची
 यदसाद् धामभ्यामपि स उपरुद्धो नच मिथः ॥१२०॥
 विद्युं विष्णुं दृष्टा द्विविधवपुषातीव रुचिरं
 गरुत्मान् द्वैरूप्यं किमु न विदध्ये कुण्डलमयम् ।
 श्रियाप्यासा द्वैधं वसतिरिह तद्गणडविषया
 जयी मारोऽप्याप्त्वा मयि समुदितं सं कुलकुलम् ॥१२१॥
 शरान् पच्चमव्रातं युगपदभिसन्धानकलितान्
 धनुषपाल्योर्दृष्टा निजवधवशशङ्केव लभते ।
 इयं नासाभूषा विमलमणियुक्त कम्पमिह यत्
 ग्रवेष्टुं तद्रन्धद्रव्यमिव चलन्ती वलयिता ॥१२२॥

इयं नासाभूषा परिचलति किंस्त्रिद् गमयितुं
 चला नैवाहं स्यां वपुष इत ईशानदयितात् ।

यतो जात्वप्यसात् प्रथित इह मृत्युञ्जयवरः
 शिवासोऽन्यैरीशैरभिलिषितखेलोऽभित इति ॥१२३॥

इमावोष्टौ विम्बे खलु यदत एवाक्षशशिनौ
 सविम्बौ किं वैतौ प्रतिफलितविम्बौ रुचिपयोः ।

हदे सूक्ष्मे वक्त्रे सरसरुचिरे दन्तकिरणा
 यतो निर्यान्त्यावर्तक इह कपोलौ श्रयति च ॥१२४॥

इमावोष्टौ रक्तौ बहिरुपगतौ विद्वमवरौ
 रदा मुक्ता अन्तर्मुहूरभिकिरन्तः सितकरान् ।

हसन्ति द्वौ पूर्णाः करिविगुणितया वातिगतया
 सचातुर्य तत्त्वावुदरगतविच्छेदविशदौ ॥१२५॥

प्रवालोऽस्या बालो द्वुमसमुदितो यत् तुलयितुं
 क्षमो नोष्टौ तेद्विद्वुम उत कथं स्याच्छक्लभाः ।

अतो द्वेतौ केनाप्यधृतसदृशत्वावधरतां
 प्रयातो मे धत्तो रसमिह कथं वोचरतरम् ॥१२६॥

वयं कान्ता दन्ताः सकलमुचिता वर्णमपरं
 समादातुं मुक्ताविशदकिरणाः केवलमपि ।

युवां रागासक्तावपरगुणिनावित्यनुमुहु-
 हसन्त्योष्टौ सङ्कामयितुमिव पूर्णं निजगुणम् ॥१२७॥

१. ख. 'गुणतया' क. 'वातिगतया' पाठः । २. क. 'तद्वद्रस
 उत कथं स्याच्छुलभः' पाठान्तरम् ।

स्वतन्त्रेयं स्वेन द्विगुणपरतन्त्राङ्गकलिते
 रद्दैर्द्वात्रिंशङ्गिर्विधिभिरनुपस्पृश्यविभवा । १२८॥
 प्रसिद्धैः सिद्धीनामहह परतन्त्रत्वकलया
 न वाणी वाण्यापि प्रथयितुमलक्ष्म्या समुचितां ॥१२८॥
 श्रियं वीक्ष्य व्याप्तां विविधवपुषाङ्गेषु सकलां
 रसामूले स्थित्वा स्वयमुत पराङ्गेषु लसति ।
 निजाङ्गैर्वाणीयं कथमपरथाङ्गाङ्गविषयां
 निजं भारत्याख्यां जनमुपनयेद् दर्शनभवाम् ॥१२९॥
 परा फुला दृष्टिविधवपुषा दक्षविषये
 यदेषा पश्यन्ती परसितपदे मध्यसुरुचिः ।
 किरन्ती व्याप्यामैर्विततविस्वरांशूनकलुषा-
 नहन्तां सेदन्तां प्रथयति चमत्ताभिललिता ॥१३०॥
 श्रुतिथानं थाने ग्रकटनिजभूषाङ्गरुचिरात्
 स्वचातुर्यदेषा श्रुतिशिरसि चैक्यं गमयति ।
 तर्तिर्मुक्तानां यच्छ्रुतिनयननासं हुमयतो
 गता सङ्गत्वं वा व्यवयवमयी धामविभुता ॥१३१॥
 अयं सन्धिः किं तद्वितपर उपाख्यातकुदलं
 न लिङ्गाद्यः स्वत्रप्रकटगतिनासः स्वपदगः ।
 गुणी शब्दैः श्रुत्याः श्रित इह ततां व्याकरणतां
 प्रयोग्योऽन्तर्मूर्च्छदध्यनिरपि गिरो धामजनितः ॥१३२॥
 विद्येस्तेजोराशेर्मिथ इह निषेधादपि हतेः
 प्रयोग्या मीमांसा स्तुतिपदविशिष्टा किमु न वा ।

सुभोगे कामारेरतनुसुखकर्मोदयकरी

स्थितिः प्रायश्चित्प्रकटनयुता यत्पद् इह ॥१३३॥
रदास्तकर्या द्वैधं कृतवसतयः षोडशपदै-

ने निरुक्तौ भोगेऽप्युचितविधिभिर्वाक्यकरणैः ।
रदाली ओष्ठौ वागुभयविषया नो दधति वा

श्रियं पद्मावासामिह किमु विशेषार्थवदने ॥१३४॥
श्रुती नेत्रे नासे बदनकमलं नेत्रमपरं

प्रयातानि स्वेन प्रकृतिपदवीं यत्सुषमया ।
दलाभ्यां द्वाभ्यां यद् विकृतिमपि वैशिष्ट्यकृतिजां

समीक्षात्मा संख्या तदिह नहि पर्यामिमगमत् ॥१३५॥
रदैर्द्वार्तिंशश्चिद्द्विः परिकलिततत्त्वकलनैः

स्मृतिंवैष्णव्यत्र स्फुरति किल यद्दक्षनयने ।
सरो जातो विष्णोरसुवलयतो मामभिगतोऽ-

निरुद्धाहङ्कारः कलयति मनः पूर्णकलया ॥१३६॥
अयं सप्तद्वार्तमुक्तविधुनेत्राग्रिसहितैः

प्रयातो नार्हत्वं विषय इह किं वाप्यभिनवः ।
कलाभिः सद्वाप्नां द्विपुष्टसुषमाभिर्विधुकला-

युतैस्तैर्मिथाभिः श्रितमपि न ताथागतगतम् ॥१३७॥
खतां पूर्णे प्राणो वहति च परे शून्यपदवी-

मयं नासाभागे खविष्यै इतोऽपि प्रकटते ।
तदर्थस्वात्मापि स्फुरति सुषमापि प्रथयति

शरीरं सं सर्वा गतिरिह तता दर्शनकृता ॥१३८॥

१ सप्तद्वारैः । २ 'बौद्धदर्शनम्' । ३ इन्द्रियवर्गः ।

अमुष्यां पुत्रत्वं स्फुरति मम वा दारकलना
 तथेयं सर्वस्वं भवति ननु मे पूर्णलिलता ।
 गिरीशांड यन्मृत्युञ्जयिभवदा स्वोषधिलता
 प्रजातेयं तद्वाऽप्रथयदगदङ्कारसरणिम् ॥१३१॥
 स्फुटाख्यामस्यां सरणिरतनोरङ्गनिषया
 बलात् तस्याप्यस्यां विलसति न पौराणिकतनुः ।
 मुनीनामार्याणां स्मृतिरिह लसन्त्यस्ति वितता
 न को वा वेदैनां यदत इतिहासोक्तिरचला ॥१४०॥
 प्रतीकैरातोद्याकृतिसुपदिशन्ती गुणिजनैः
 सुसंवेद्यां तत्त्वनिमभिजयन्ती ध्वनिपदैः ।
 सदा नृत्यन्ती यद्यृदयकमले मे स्फुटगति-
 स्तदेषा गान्धर्वीं स्फुरति मम सीमा परमयैः ॥१४१॥
 मदर्थोऽस्या यस्यात् परम उदितो वार्थरचना
 स्फुटा नास्यां तत्किं रदनसुरुचा वा द्विगुणया ।
 चतुष्षष्टिः स्पष्टा तदुत न सदा ता अपि कलाः
 कलाकौशल्यं यत् प्रथितमिह सर्वात्मकलया ॥१४२॥
 हयं साहित्याब्धेनवरससुधाघृणितगतेः
 पेरा मूर्तिस्फुर्तिर्जयति जगतीशानदयिता ।
 यतः साहित्यांशं मदन उचितं ग्राप्य मुदितः
 सराख्यां मर्येव प्रथयति सदान्वर्धलिलताम् ॥१४३॥
 हमां वार्णीं वीणा तुलयितुमशक्ता गुणगणैः
 प्रबुद्धा निर्षुक्तां स्वत इह विष्वीति गदिता ।

तथैवाधूम्राभा सुचपलगतिः कोकिलवधू-
 भृतां खेन त्यक्ता निजजनतयैषा परभृता ॥१४४॥

स्थितं पादे हंसस्तुलयितुमिमं हंसकमपि
 क्षमो ध्वानैर्मन्द्रैर्न हि कथमिव स्याद् गिरमिमाम् ।

विलापादन्विष्यन् प्रियमतिमुहुः सामयपदः
 प्रियस्पृशां भूयः कथमभिगतः स्यात् स च शिखी ॥१४५॥

शुको धांत्वर्थं स्वं व्रजति नितरां रागविकल-
 स्तुलामप्राप्यासा न खलु विलपन् क्रेष्टुतिपदैः ।

तथा शारी शारीभवति ननु वर्णेन न गिरा
 यदृच्छामात्रेण प्रथितं इह वायं कलरवः ॥१४६॥

निजे दृश्वा त्यश्रं त्रिनयनकृतं शैवमलिके
 स्वमप्यन्तर्बिन्दु प्रकटितवती किं तु चिबुकम् ।

सुपञ्चत्वं द्वारो नयनयुखमुख्या यदलकै-
 दलाष्टत्वं याता द्विगुणदलवत्यो वलयितैः ॥१४७॥

खले गण्डौ धाम्नोर्नयनकृतधाम्नोर्निजरुचेः
 प्रसाराय व्यक्ते यदत इदमस्तीह चिबुकम् ।

रदानां कौमुद्या अपि किमधरत्वं गमितयो-
 स्तयाख्यातं नामाप्यधरवरयोर्बिंम्बजयिनोः ॥१४८॥

इयं ज्योत्स्ना कृत्स्ना प्रसरति यदसाद् रदनजाः
 कला द्वैगुण्येनैषधिपतिकलाभ्यः समुदिताः ।

इमे यत् खेलन्तो मुखमिह करैर्व्याप्य तदिदं
 रदानां कुन्दत्वं छदयुगपरं तत्र सुमनसाम् ॥१४९॥

१. शुच शोके । २. नाममात्रेण । ३. ऊर्ध्वत्रिकोणम् । ४. कुन्दत्वम् ।

सुवृत्तौ द्वौ गण्डौ वदनमतिवृत्तं विमलभा
 दृशो नासा क्रज्जी सततमवदाताश्च दशनाः ।
 सुरक्तावोष्टौ वा चित्रुकमतिपञ्चत्वमवहि-
 गतान्यन्तर्वकं श्रवणयुगलं बाह्यमुचितम् ॥१५०॥
 दृगादेरङ्गस्य श्रियमपि न यात्यंशविषयां
 विधुर्वा पद्माद्यं यदत उपमातुं मुखमिदम् ।
 न योग्यं केनापि प्रथितमिह सर्वातिसुषमं
 मुखत्वेनैवासाः सुखयति मुखं कस्य न गिराम् ॥१५१॥
 विधोरन्ते शोभामदधदपि वा कण्टकहत-
 मधः पद्मं काले विकसितमजाञ्जेन विकलम् ।
 उत स श्रीर्भीता भजति तु कुलस्तेहविवशा
 मुखांशेनैकेनाप्युचिततुलनं स्यादिति किम् ॥१५२॥
 असत्पक्षं नित्यं सकलमतिवर्णं ससुषमं
 निजाङ्गैः कौमुद्या द्विजविभवया तामपि कलाम् ।
 दधू व्यञ्जनारासुचि वदनमेवाङ्गकमल-
 श्रियो मित्रं चन्द्रो भवति न परश्चन्द्र उचितः ॥१५३॥
 कलामेनां संत्याजित उत विधुः प्रेमविवशः
 यात्यनिष्यन् पुनरुदयमेतीह सकलः ।
 स्वयं संसक्तां तां समधिगतवानाननविधुः
 सदा पूर्णस्तिष्ठत्यपि हतकलङ्घः पररुचिः ॥१५४॥
 समं मासे मासे मुखसितरुचा कर्तुमलसो
 विधिर्धाटं धाटं हिमकरमिमं लोपयति किम् ।

१४ पार्श्वतः ।

तथाप्येनं हीनं स्थगयति रुषा कुण्डलनया

कदाचिद् दुर्घस्तैस्तपनतमसा वापि तमसां ॥१५५॥
गृहीतो हान्यापि प्रकृतिमधुरैर्वाग्मिभिरयं

तुलायै वक्त्रेन्दोरशितकर आरोहति दिवस् ।

विनिष्ट्रान्तं पङ्कजलजमपि मां वा स्मृतिहताः

कदाचिद् गृह्णीयुः कवय इति किं नृत्यति चलम् ॥१५६॥
खसाप्राज्यं चन्द्रं मुखमिव समालोक्य कुरुते

परो भ्रान्त्या नीराजनमशितधामा स्वकलया ।

गुणज्ञेनानेनाप्यबलबलदात्रा करुणया

स्थितिर्दत्ता वामे नयन उत किं शीतलरुचे ॥१५७॥

विकीर्णाः सद्वक्त्रादस्तुतकर्वर्याद् द्विजगणाः

सितव्याजाज्ज्योत्स्वाः कति न यदतः ख्यातमिह तम् ।

अवाप्यका ज्योत्स्वा कथमपि सहायं हतरुचीन्

विधत्ते ताव्यज्योत्स्वापतिमपि विदन्ती न्वपकृतिम् ॥१५८॥

मुखं सप्राद् सत्यं त्रिभुवनवरस्त्रीयुखनृपान्

श्रिया जित्वा राज्या विलसति कचन्मण्डलपतिः ।

श्रवःपूराभ्यां तद्वलधट्टिरत्नच्छुरणया

चलद्ध्यां छत्राणां त्रयमिव युतो भाति तिलकः ॥१५९॥

अनेकैरेकं स्वावयवकिरणैर्व्याप्य लसितं

श्रवःस्थानं नानाविधरुचि महादृष्टिविषयम् ।

विशुद्धं केनाप्यप्रतिमितमिदं वाग्रसमयं

परब्रह्मप्रख्यं परमभिनमामो मुखमुखम् ॥१६०॥

इयं ग्रीवा स्पृष्टं स्फटिकघटिता यष्टिरवडु-
 प्रकृष्टाङ्का मारप्रहरणनिधानाय रचिता ।
 श्रवोभ्यन्ता रेखा चिपिटसमवंशत्वच इयं
 गतांशेन ज्यावद्यदिह परिलम्बा विलसति ॥१६१॥
 सहस्रांशं ग्रैवं यदि परिलभेतापि वरला
 भवेत् स्वग्रीवायां सततमनुरक्ता न हि कथम् ।
 न वा वृत्तिं जद्यात् सततलषितां मानसमवां
 भवेत् खिन्ना खिन्ना कमलंधरयोगेन च न वा ॥१६२॥
 स सोकण्ठः कण्ठोत्थमपि कलकण्ठः स्वरगणं
 वहत्यस्याः श्रोतुं तनयमिव संखण्डितपदः ।
 च्युतो वेणुर्वशाद् विलपति निजाद् वंशममलं
 नयन्त्याः पार्वत्याः प्रथनमुत कण्ठस्वरजितः ॥१६३॥
 गले रेखा एता गमयितुमिव त्रिगतियुतं
 परं गीतं मूर्च्छत्स्वरगणमिह ग्रामकलया ।
 स्वराणां पण्णां वा युगयुगपदं सप्तमपदे
 लसन्निम्ना मध्ये तदिह परिनृत्यन्त्यवयवाः ॥१६४॥
 इदं बाहोर्युक्तं युगमपि परं यद् भुजयुगं
 समादत्ते युक्तं युगयुगपरित्राणमिह च ।
 धुरा युक्तं वोद्धुं रथमपि युगं तन्मम मनो-
 रथं ध्रुविऽक्षेष्वरमुत न कामां भुजधुराम् ॥१६५॥
 भुजानां चातुर्यादधिगतकरालम्ब उदितः
 शिरस्यापस्थानः सर इह वसन्तोऽप्यवयवैः ।

१. क. ख. 'भ्यन्ता' । २. जलधरः । ३. ख 'करण्याः' पाठः ।

सदा सूनैर्वक्त्रे मम विरहविर्भृततत्तु-
 वैहिनिष्कान्तोऽयं तदलिककृतस्थान उत किम् ॥१६६॥

भुजाभ्यामाश्लेषात् परभुजयुगं सं प्रकटितं
 श्रिताभ्यां कौटिल्याभ्यवहृतिकलां पालयति माम् ।

न चेदेतद्वर्थो मम परपरार्थः कथमिव
 प्रकाशः स्यादाशाभृशकृशतया वैकंकगतेः ॥१६७॥

भुजेभ्यो वैतस्याः कृतवस्तिराप्तुं भुजगतिं
 भुजज्ञानां व्रातोऽवहृदुरगतां मध्यपि पराम् ।

भुजज्ञेशं चण्ड्याः सततमिह तद् भूषयति मां
 लभेतासात् कसान्न हि मणिमयं मौलिमुचितम् ॥१६८॥

मृणालयन्तश्छ्रद्धानधिगतवतीमां भुजकलां
 स्थिता हित्वोष्माणं जलजपदलीना बहिरिव ।

सदा पङ्काञ्छङ्काकुलितहृदयोद्भन्तुमसहा
 भुजाश्लेषाकाङ्क्षीविरहिभिरपीतो विरहिता ॥१६९॥

विजेतुं प्रत्येकं त्रिभुवनमिमं मां च करगाः
 प्रजाताः किं शाखा अतनुबलदा विंशविशिखाः ।

भुजेभ्यो वेदेभ्यो बहुगुणयुता वा यदुदिता-
 स्ततः पर्वस्थानं प्रकटमिह विच्छित्तिविशदम् ॥१७०॥

कथं छाया नैतानुदितकरजालेन विधुना
 विलोक्याप्या भूयः करजसितरश्मीनविकलान् ।

इमे शाखाभ्यो यद् विधव उदिता न्याय्य इह तत्
 सशाखाचन्द्राख्यः कथमिव न वा न्याय उदितः ॥१७१॥

करानेतानाप्त्वा चतुर उदितः षोडशकलः

कथं न सात् सम्यक् करज्जवपुषा विशतिकलः ।

चतुर्भिः प्रत्येकं कथमिव चतस्रो न च कला-

श्वतसोऽयं लब्ध्वा सकल इह नित्यं करवरैः ॥१७२॥

प्रवालो बालोऽस्यास्तुलयितुमिमान् हस्तनृपती-

नशक्तस्तर्जन्यां पतति सभयो मर्मर इव ।

पिधायास्यं धूल्या तुलनजनितागो जलगते

प्रमाण्डुं संशुष्यन्नयनपरिपाकेऽपि कमलम् ॥१७३॥

चण्डं फुलं स्वेन दण्डमुकुलितं वा दलसमा-

कृतेरुद्यच्छाखाजनितकरजाब्जं व्यतिजलम् ।

मृणालीबाहुस्यं निविडमृदुभिः कण्टकगणैः

सदा लक्ष्मीस्थानं किमपि शवलं हस्तकमलम् ॥१७४॥

भूजानां रक्षासु प्रथितविभवानां त्रिजगतो

विभूषायै युक्तः सुकटकततेः साङ्कद इह ।

ग्रहस्तसान्मुद्रा अपि समुचिता मर्मविषये

करैः स्फारिं यायात् कथमपरथा शासनकला ॥१७५॥

कचिद् द्वौषद् वाष्टौ दश च चतुरो द्वादश चतु-

र्दशाप्यष्टीर्षादशवपुष एतान् भूजवरान् ।

कचिच्चापं वाणं वरमभयमब्जं दरण्युणौ

सृष्टिं खड्गं कांद्याद्यमपि दधतः कानपि तुमः ॥१७६॥

भूजानामाश्लेषं कुचयुगमिदं पश्यदुत किं

मिथः क्षिण्ठं सूर्यं नयनविषयं वीर्धवदनम् ।

न यच्चन्द्रोपान्ते त्यजति सुषमां पद्ममुकुलं
 ततश्चन्द्रोऽप्येतद् भजति तु किमालेपनधिया ॥१७७॥
 वलीसिन्धूस्तीत्वोदरखनिलसन्नाभिकुहरा
 महालावयर्थव्रजसहजसीमान्तमतुलम् ।
 सरो दुर्गादुर्ग स्ववशमिव नीत्वा निहितवान्
 स्थले संस्थां[वा]द्याधोमुखमुरसि सद्गोमुखकुचौ ॥१७८॥
 अयं सत्यं कथित् कुचकमलराजो मुकुलितो
 दधन्मौलि युक्तो दशशतदलैश्चूचुकमणिम् ।
 लसचक्राभोगः श्रितपरमलक्ष्मीः समुदितो
 यदन्तस्तस्यापि प्रपतति न स्त्रं तदुत किम् ॥१७९॥
 प्रसिद्धं वाक्सिद्धिप्रभवतरुजं श्रीफलमिह
 यथा तद्वद् देव्या अपि कुचफलं किं न सफलम् ।
 यदेतनिर्गच्छत्पररससमाख्यादकतया
 परा वाणीसिद्धिः कचितकचिता भाति कृतिनाम् ॥१८०॥
 थवोऽधस्ताद् दृष्ट्वा चलितललितं तालदलजं
 स्फुरत्ताराकारप्रसवमपि तारं विकसितम् ।
 फलाभ्यां तालाभ्यां कुचयुगतया ताल उरस-
 स्तलेऽवासो नाभीसरस उपकरणेऽपि सफलः ॥१८१॥
 समुद्रौ सौवर्णीयुपरिविलसच्चूचुकमणी
 कुतौ केनाप्येतौ सपरिच्यनाडिन्धमभ्वा ।
 विशेषं निःशेषं लवणिममहार्थं सरविभो-
 विलासोत्साहस्राद् तसुरभिसन्त्रस्य दद्यितुम् ॥१८२॥

१. 'संसाध' ख. पाठान्तरम् । २. ख. 'चन्द्राभोगः' पाठः ।

किमप्येतौ शोभावहमभिनवं कोकयुगलं
 विलोक्येमं मित्रं दृढमुदितमुत्तिसवदनम् ।
 शशाङ्कं वा शङ्कामुकुलितमपि प्राप्य सुरसं
 ततोऽभ्यन्तर्नाड्या सुतमभिमुखं नैति विरहम् ॥१८३॥
 तरीतुं लावण्याम्बुधिमतुलसौन्दर्यसुरसं
 सरो लीलाखेलः कुचकलशयुग्मं तु धृतवान् ।
 प्रभाचक्रावर्तादुरस उत मुक्तागुणमपि
 दधौ निर्याणाय प्रसृतमुपकरणं करगतम् ॥१८४॥
 बुधैः पार्वत्येषा वरमभिहिता तद्यत उरः-
 थले नानाधातूद्वरसविलिसं कुचतया ।
 इदं जातं शङ्कद्रयमत इहेषा सुरसरि-
 छुलन्ती कण्ठाधो लसति सितमुक्तोस्तलहरी ॥१८५॥
 स्वकुम्भाभ्यामेतौ तुलयितुमशक्तां इव गजा
 गजास्येनैवास्यास्तनयमभिसन्धाय चतुराः ।
 करेणासेवन्ते स्तनजरसलोभस्य मिषतः
 स्वकीयेन द्योतत्सितमणियुतौ गुप्तमण्यः ॥१८६॥
 स्वकुम्भौ हेरम्बः स्पृशति निजहस्तेन च कुचौ
 समत्वं किं द्रष्टुं पुनरिह समास्फालयति तौ ।
 स्वकुम्भौ धूल्या वा मलिनयति तसात् स्तनरसं
 पिवत्येतौ भूयः सुरसरुचिरौ कर्तुमिव किम् ॥१८७॥
 हितं मित्रेणासै यदमृतरुचे दक्षिणतया
 कृतं वामेनानेन च तदिह किं प्रत्युपकृतम् ।

१. ख. 'शक्या' पाठः । २. मुक्ताः । ३. मौकिकानि । ४. विधुना ।

कुचौ चन्द्रस्यान्ते सवितुरिव यत् कोकसुहृदौ
 न विश्लेषं यातः किमपि विधुरागातिविमलौ ॥१८८॥

यथा नाभेविष्णोः कमलमुद्भूद् बाह्यविषये
 तथोरस्तो जातं कुचकमलयुग्मं न किमिदम् ।

इमावेवान्तःस्थौ सततमनयोरेव सुगुखौ
 हिरण्याङ्कौ स्वायम्भुवशिवकलां यत् कलयतः ॥१८९॥

इदं पुण्यं स्तन्यं परममृतरूपं ननु रसा-
 यनं सिद्धं स्वेन प्रथितविभवं किञ्चिदमलम् ।

यदास्वाद्य स्कन्दः सुकृतसुकृतं निर्जरचम्
 कुमारः सोऽद्यापि प्रभवति विनेतुं धृतनयः ॥१९०॥

इदं स्तन्यं धन्यः समधिगतवाऽन् विम्नृपतिः
 सुपुण्यानां पाकादहह मृतसञ्जीवनरसम् ।

कथं दन्तीन्द्रास्यव्यतिकृततनुः स्वादपरथा
 वहन् धारां मूर्तामिव विगतमृत्यु रदमिषात् ॥१९१॥

इदं पुण्यैः स्तन्यं यदि परिलभेतेह विरलो
 बुधः कश्चिन्मातुः स्तनरसमपीहापरिचितः ।

भवे भूयो नैव खरसरुचिरास्वाद्य तदिदं
 शिवत्वस्याभिज्ञो भवति शिशुरस्या अपि कविः ॥१९२॥

सुनाभ्यम्भोराशिश्विवलिसरिदासङ्गरुचिरो
 विरिच्यात्मस्थानं भृशकृशतरं मध्यतटवाऽन् ।

किमायातः कृत्वाङ्कुतकुचसुरूपं विधुरमा-
 पदं पूर्णं द्रष्टुं प्रकटितपरचीरसुरसः ॥१९३॥

कुचावेतावन्तः पुरमभिनवं मे ननु मुदे
 स्फुटं कञ्चुक्यन्ते प्रतिगतिनिवन्धाय यदसौ । ॥१९३॥
 सुवर्णश्रीरासाः समतिशयितुं हंसनिनदं
 कुचाभ्यां कोकाभ्यां कनकमयकिङ्गिण्य उत किम् ॥१९४॥
 इमं देवं छन्दं कुचकलशयोः प्राप्य मदनः
 सुदुश्चेष्टो यातोऽप्यमरवरतां विश्विजयी ।
 तथैवकावल्या करकलितया कालवशगो-
 प्यनज्ञोऽप्युत्तस्थौ सपदि मधुमित्रोऽङ्गुतरतिः ॥१९५॥
 विधायान्तर्दीपांश्चतुर उदधीनामपि चतु-
 ष्टयं किंस्वचाभीवलिपरिमितं भाति यदिह ।
 इदं शुष्टे रोमणां ततिरियमनन्तो मुररिषुः
 सुखं शेते दृष्टा स्वतनयबलं रथामसुतनुः ॥१९६॥
 सुधाकुण्डं नाभीं कुचशिखरतो रोमवितति-
 श्वजङ्गी किं शीताधिगतिकलया सद्रसचिता ।
 अवारूढा तस्या अमगमनरेखाङ्गितभूतः
 किमेताः संवृत्ता अध उपगता भान्ति वलयः ॥१९७॥
 इदं नाभीकूपे त्रिवलय इमा रोमसगुणे
 प्रशाल्यः किं सञ्जस्तनकलशयुग्मे रसितया ।
 समारामं सेकुं कथमपरथा राजति सदा
 वसन्तोऽङ्गैः पुष्पैर्विकसिततनुः कामरतये ॥१९८॥
 त्रिवेणीमालोक्याम्बुनिधिरपि नाभिर्वलिमर्यां
 समुद्धातुं वेलां न सहत इमामन्तविषयाम् ।

१. सौचिदलश्च । २. द्वारचिशेषम् ।

परिष्वज्जायोत्कोऽपि च यदिह कौन्देयदहनो

यथौर्वो जागति प्रबलगतिहन्तान्तरगतिः ॥१९९॥

चतुर्णामवधीनां किमु समुदयो नाभिरुचित-

शतसो यद् वेला युगपदिह नाभ्यन्तवलयः ।

अतोऽमीषां दग्धुं बहिरुदकमेकोऽन्नम् इव

जवलत्यन्तः कुचावहह वडवावक्त्रदहनः ॥२००॥

इदं पृष्ठं पृष्ठं किमु तव न केनापि तुलना

वदेत्येवं पृष्ठे सपदि परिवृत्यात्मवदनम् ।

स्थितं किं वा स्पष्टस्फटिकघटिताद्रीन्द्रफलक-

ब्रजं भूयोभूयो हसति सुषमावीचिकचितैः ॥२०१॥

इदं सौक्षम्यं वेदिनं खलु लभते स्मोदरगतं

रसाक्रान्ता भूता तत इव लसन्मत्सरतया ।

असम्बाधा गोधावदिह च मातुं यत इतो

रसाक्रान्तं गोधावतरमभियाता समपदम् ॥२०२॥

चतुर्वक्त्रो धाताजनि किमुदरस्थं सुषमया

सुसूक्ष्मत्वं सम्यक् किमापि परिचेतुं मतमतिः ।

सहस्राक्षः सोऽपि प्रसभमनिमेषोऽमरपति-

स्त्रिनेत्रोऽहं भाग्यैरपि ललितपञ्चाननपदः ॥२०३॥

विचित्राभै रत्नरूपकलितया किंतु पटहा-

यितं काञ्च्या संदर्शयितुमुदरं स्पष्टमभितः ।

अनालोक्यं कोलाहलकलरवैः संकलितया

किमेषा वा दोला मदननृपतेः स्तेलनमुदे ॥२०४॥

भ्रमन् बुद्ध्या सिंहोऽप्युदरमुपमातुं समुदितः

सकृद् हर्षेणान्तःखर उपरि लब्ध्वा कथमपि ।

अगच्छन्नाम्नोऽपि प्रतिविनिमयं तत् कविवरैः

समासेनैवायं खलु मृगपतिवेऽप्यधिकृतः ॥२०५॥
इदं मध्यं दृश्यं कथमपि न यत् स्पष्टमभित-

स्ततो मध्याद्याख्याप्रथितमिह चान्यत्र कलया ।

निमग्नं मास्त्वेतत् परमबहिरस्त्वे रशना-

गुरुर्वैद्वा न्यस्तं त्रिवलिनिकटे वा सनिनदम् ॥२०६॥
सहस्रं किं नाम्नां स्मरसुरपतेर्भूरिसना

पठत्येषाश्रान्तं मणिभिरुपवैद्वेह रशना ।

अधोवक्त्रा तसाद् रह इव न रोमावलिस्त्रियं

जपत्येतन्मन्त्रं किमु सपदि मत्कार्मणकरम् ॥२०७॥
इदं रोमणां राजिं कचतिमिरसभ्यां सदुदरे

परस्थानां दृष्ट्वा नयनरुचिपाभ्यामपि निजम् ।

नितम्बस्थं विम्बद्रयमिह कृतं किं तु तदधो

यतो नेयं तत्र प्रकटयितुमीषे प्रसृतताम् ॥२०८॥

उभौ विम्बस्थानौ नयनरुचिपौ वीक्ष्य परतः

श्रिया गण्डस्थानाजिररचितसद्विभ्रमतौ ।

शिरोविम्बस्थं किं कचतम उतानुद्रुतमपि

नितम्बौ सद्विम्बौ स्वयम्भूमयतो व्याप्य विलसत् ॥२०९॥

निरालम्बे मार्गेऽनिशमुपरि जाग्रद्वततया

नितम्बौ तावेतौ समधिगतवान् किं निजरथे ।

रथाङ्गे तीक्षणांशुः कथमपरथा पर्वतभुवोऽ-
 प्यतीताङ्गं दीर्घामलभत पदं दक्षिणदृशम् ॥२१०॥

नितम्बाभ्यामस्यां विततवितताभ्यां न कटका-
 यितं मध्योद्द्वच्छद्वलिसरिति किं पर्वतभुवि ।

नरीनृत्यन्त्येते सममिह सदा यद्धनरुचः
 शिरःशृङ्गोन्नद्वा ललितगतयो बालपतयः ॥२११॥

नितम्बौ तावेतौ मदनविजिगीषोर्न पटहौ
 विधातुं स्वायत्तामभियत इमां पर्वतभुवम् ।

यदग्रे मीनाङ्गौ नयनयुगलं सिन्धुरकटौ
 कुचौ सोरु जङ्गे यदनु च ततं गोमुखयुगम् ॥२१२॥

नितम्बौ किं नाभीसरसि वलिनाल्यन्तरगतौ
 सरस्वत्याः कुण्डे इव नहि निपानेऽस्फुटरसम् ।

यतः पायं पायं सुतमभिमुखं पादपयुगं
 पथिभ्यामूरभ्यां नखकुसुमशाखाभिरुदितम् ॥२१३॥

त्रिचक्रात् कन्दर्पस्तदत्तुलनितम्बद्वयकृती
 वितीर्यैकं पित्रे किमु न निदिदेशातलपदम् ।

खयं स्वर्भूत्यानं व्यधित खलु विष्णुः सर इह
 सरो विष्णुस्तत्तच्छुतिरपि सुतात्मैक्यऋतगीः ॥२१४॥

इमौ रम्भादर्पं परिहरत ऊरु सम किमतो
 नेगत्वं सावास्ता पदतलविमशातितुहिना ।

१. ख. 'धीः' पाठः । २. द्वुमत्वम् ।

निशम्यैतद् दूरादपि तुलिततन्नामकलया
 सुरीणां सा त्वन्या हिय इव सुंयक्षाधिपतिता ।
 करं स्वं श्रोद्युक्तं तुलयितुमिमे वारणधिया
 करीन्द्राणामूरू व्रज इह मुहुश्वालयति किम् ।
 तदाद्येष ख्यातः समजनि सदा वारणतेया
 तदागः संशुद्धं रचयति पुनः कुण्डलनया ।
 तुलानामेस्तर्वोर्वरमजनि मोचा विनिमया-
 कृतिर्षुश्वत्येषाप्यहह दलयूथं नवपरम् ।
 नितम्बौ जानुभ्यामपि सुकटकौ मण्डलितया
 विलोक्याधार्यस्या न कटकयुगं रत्नस्वचितम् ॥
 इयं जङ्घानङ्घामरपरपदारोहणविधौ
 स्थिता निःश्रेणी किं प्रथित इह जङ्घालकतया ।
 ततः कन्दपोऽयं सततरतिराड् विश्वविजयी
 न जङ्घे यष्टी वा रतिरतिपयोर्धारणविधौ ॥
 अयं चातुर्षुख्यं प्रकटयति गुल्फो न किमिदं
 श्रुतिर्भविं सम्यग् वदति यदसत्त्वे सत इव ।
 पदे किंचिद्गते कमलमपि यद् विष्टरकलां
 तदस्मिन् भारत्युद्गम उपरि हंसीगतिरघः ॥
 स्थितान् गुल्फानेतान् निभृतनिभृतं न् पुरभवो
 ध्वनिर्मन्द्रो मन्द्रः प्रकटयितुमाटोपविकटः ।

१ सुषुष्टु यक्षेषु अधिपतिता निपतिता, कुतः शोभन्
 पतित्वं यस्याः सा,-इति च । २ ख. 'धिया' पाठः ।

ततोऽप्येते लक्ष्याः कथमपि न यत् सङ्करकला
 न चातुर्यं तेषां प्रथितमिह जग्नालकमतः ॥२२०॥
 इमौ पादावादावधृतं निजमूर्धना शतधृतिः
 स गोविन्दः संचाहयति करमर्देन गिरिशः ।
 सदा पश्यन् मृत्युं जयति च महेशः सा भजते
 सदाशम्भुर्भूयो नियतनिजशक्त्येकरसिकः ॥२२१॥
 इमौ पादौ पद्मं कथमुपमिमीते समगती
 निखातान्तःशल्यं विषमपदगं रागि रजसा ।
 सपक्षाणां युक्तं अमरपततां विभ्रमहतं
 गुणाक्रान्तं भक्तिं भजति तदिदं मैत्र्यकलया ॥२२२॥
 इदं यानं हंसः स न यदनुयातुं चम इमा-
 वतस्तावेवायं भजति सततं हंसकतया ।
 सुखी लब्ध्वा सम्यग् विनयमिह तन्मानसिकतां
 गतः ख्यातं पक्षप्रभवविमलत्वं श्रयति च ॥२२३॥
 दिनस्थाय्यारक्त्य तदपि मृदुतादूरहितं
 न जाग्रत् स्थिग्धत्वं तदपि नगरुद्धं न करणम् ।
 स्वशाखानां चैतद्यदि भवति सर्वस्मिह तत्
 प्रवाले प्रावाल्यं पदनुगतये नाधिकलितम् ॥२२४॥
 सुखण्ठिं पदं किमु तदुदितं मानसरसा-
 दनुप्राप्तुं पत्रैरपि गतमिमौ मग्नचरणम् ।
 अतीतौ सौवर्ण्यादपि जनितमन्मानसरसौ
 चलत्पत्राकारौ धृतजलकलत्वं न चरणौ ॥२२५॥

न पादेशावेतौ न यनकरं पर्स्पर्धनविधा-
 विधेयावादत्तो न खरदशराजीमनुकृतौ ।
 गतां पाण्णीं तद्वादशविधकलां तत्रयनगा-
 बुभौ तौ पश्यन्तावध उपरि लुप्ताभिगमनौ ॥२२६॥
 दिशां पङ्कावङ्गी सकलमभिनीराजनविधा
 स्वयं राज्यं धत्तो न खरसुदशत्वं न किमिमौ ।
 अतो दिङ्गनाथास्ते हतनृपतिताः संयतकराः
 खसाग्राज्यावेताविह न न नमन्ति प्रतिपदम् ॥२२७॥
 पदाधीशावेतौ यदत इह पाण्णीं अनुगतौ
 नखैः शाखाग्रेषु स्थितिरूपनिबद्धापि दशभिः ।
 महाराजैः स्वेनाक्रममपि दलानां वितनुतो
 न वा प्रत्यग्राणामरुणतस्यौ निर्भरमिमौ ॥२२८॥
 नखाग्रैरादेशं दशदिग्धिपानां वितनुतः
 प्रतिस्वं सन्मुद्रावधिकृतिषु भूयः स्मृतिषु च ।
 सुपर्वाभिप्रख्यौ विजितकमलेशौ न चरणा-
 वनुप्राप्ता बालास्तदपि सुमनस्त्वाधिकलिताः ॥२२९॥
 भजन् पाद्यैः पादौ भजति परमं तन्निजपदं
 पुनर्गन्धैर्गन्धं भवजनितमन्तं नयति च ।
 अनर्धः स्यादधैर्जगति सुमनोभिः सुमनसां
 मनांस्यावर्जेत प्रकृतिसुमनस्त्वेन महितः ॥२३०॥
 सारं सारं नान्यचेता उपासे कारं कारं पूजयाम्येष साक्षात् ।
 सारं सारं वाहयामि प्रभुः सन् वारं वारं पादनाथौ नमामि ॥२३१॥

या भव्यवर्गस्य मया गृहीता तुला प्रतीकैरतुलैकलेशैः ।
स्वयातस्य कैश्चित्किल हानयेऽपि तत्प्रार्थितेनात्र न सादयैव ॥२३२॥
आविष्टभ्यावयवकलनामेकतः स्वां कथश्चित्

निःसंभाव्यां परत उचितां करुमेषा विभाव्य ।
सन्धायैनामपि परनिजैर्मामकैः सत्प्रतीकै-
रेकैः सर्ग मुदमुपगता स्वं कृतार्थं चकार ॥२३३॥
क्वचिच्छ्रूयामां श्वेतां क्वचिदरुणामां क्वापि हरितं
क्वचित्पीतां क्वापि प्रकृतवहुवर्णां क्वचन ताम्
क्वचित्सौम्याकारां क्वचिदपि सुधोरां रुचिरुचि
महाशक्तिं काश्चित् सततमनुरक्ता अभिनुमः ॥२३४॥
स्वस्वातन्त्र्यपरानुभूतिकलयावश्यं भवित्योद्दते
साहित्यकौल इति प्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
सञ्चितपूर्वपदप्रकृष्टगतिभागानन्दकन्दलयन्-
द्वारे तस्य कृतौ विलास उदिते भक्तिस्तुरीयागमत् ॥२३५॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यश्रीसाहित्यकौलविरचिते
नामविलासे चतुर्थी भक्तिः ॥४॥

पञ्चमी भक्तिः ।

तत्प्रसादमधिगत्य भक्तिः स्तौमि तामनुमुहुर्महेश्वरीम् ।
 नामभिः कृतसहस्रसंख्यया दिव्यरूपमनुयायिभिर्निजैः ॥१॥
 ब्रह्मलोकविषया सरस्वती तानि तानि रचयत्यनर्गलम् ।
 दर्शनानि निजदर्शनेष्यया दृष्टिदृश्यविषयैक्यभाङ्गि सा ॥२॥
 सैव विष्णुभुवि वैष्णवी परा चित्ररत्नगणभूषणाम्बरा ।
 मोहयत्यमर्वर्यतद्रिपूनिन्दरोति विदितात्मविश्रमैः ॥३॥
 नाकगा मध्वदादिपालिका वालिकापि सततं सनातनी ।
 दैत्यमूष्मयकुदू बिडालिका लालिकेन्द्रपदवीमुपेन्द्रतः ॥४॥
 तामुष्वृधपुरेऽपि तज्जना लोककीलपरिशीलिताकृतिम् ।
 देवनाथमुखवृत्तिकारणं केऽपि हन्त रुचिमित्युपासते ॥५॥
 तामिमां सनियमैर्यमैर्भजन् धर्मराडपि नियामयत्यदः ।
 अस्तशङ्करसमस्तदुर्भयो दुर्नयेन न जितः सदोर्जितः ॥६॥
 ईश्वरीं त्रिजगतः स्वरक्षिकां सर्वदेवकृतवैरशङ्कितः ।
 रक्षसां गण उदारविश्रमां सेवतेऽपि सततं सपर्यया ॥७॥

१. दैत्या एव मूषकास्तेषाम् ।

सत्त्वतत्त्वविदितो विनेतृतां नेत्रवानपि जडाधिपः शिवाम् ।
 भूषयत्यतुलरत्नराशिभिः संस्कृतैर्नवनवै रसेश्वरीम् ॥८॥
 प्राणिनां सततजीवसान्निर्णीं प्राणशक्तिमुदयत्सदागतिः ।
 वाहयत्यमलगन्धवाहनस्तां स कोऽपि निजसिंहवाहने ॥९॥
 यक्षिणीप्रभुमधीनरूपिणीं यक्षराडपि निधीश्वरः शिवाम् ।
 राजराजपदवीमपि श्रितस्तर्पयत्यनिधनं धनार्पणैः ॥१०॥
 कालकामदमनक्षमैरपि मैरवैस्त्रिपुरमैरवीरवैः ।
 तोष्यते सैनिगमागमागमैः मैव कापि कृतकृत्यतां गतैः ॥११॥
 तां कुमारजननीं कुमारिकां संसरन् निजकुमाररूपभृत् ।
 देवदेवपृतनां नयन्नयं किं कुमारयति नैव षण्मुखः ॥१२॥
 पूर्वदेवनिवहोऽपि तामिमां निर्विशेषविषयस्थितिः सरन् ।
 काम्यरूपपरिचायकोऽकरोत् कौशिकं हतपदं न कौशिकम् ॥१३॥
 तां समाधिषु हतासमाधयैः सञ्चिधाविव विलोक्यन्त्यहो ।
 लुप्तलोककविलोक्यधीविभ्रमाः सनकमुख्ययोगिनः ॥१४॥
 मर्त्यमत्र मृतजीवनाद्यया विद्ययामरकलामपि द्वमौ ।
 नेतुमस्तकलिकालकल्पनामश्विनौ प्रणमतो रसेश्वरीम् ॥१५॥
 विश्वतोऽपि विनिवेश्य संविदं विश्वनाथदयितापदोर्हताम् ।
 विश्वनामकदिवौकसो गता विश्वतोषमधिविश्वपूजिताः ॥१६॥
 वासवेन वसुंनापि वासिते मौलिवासिमणिकान्तिवासनैः ।
 वासयन्ति वसनैरदःपदे चेतसीह वसवोऽप्यवासने ॥१७॥

१. ज्ञानं च । २. वेदाश्च शास्त्राणि च तेषामागमनं येषाम् ।
 ३. भूमौ कामस्य । ४. उलूकम् । ५. चित्तपीडाः । ६. अग्निना ।

ग्राममध्यमूपनीय मूर्छितैः सखरैरमरगाथकैरियम् ।
 गीयते तदपदानसुप्रथैर्नामभिः प्रतिपदं कृतार्चनैः ॥१८॥
 तां विदन्ति परविद्ययाद्यया हृदया सहजयानवद्यया ।
 सद्य एव चितगदपद्यया तंद्वरा रहितजात्यवेदनाः ॥१९॥
 वादनादमनु गीतमप्यनु रागसागरनिरर्गलोक्तरम् ।
 आदृता गतिगतं विधा लयं तोषयन्त्यमरनर्तका इमाम् ॥२०॥
 साध्यसिद्धकलनातिगामिनीं राधयत् परमशम्भुकामिनीम् ।
 साध्ययूथमभिसाधयत्यदोवेदनाय हृदये सुसंविदम् ॥२१॥
 सिद्धियूथपरिचायचञ्चुरः सिद्ध्यसिद्ध्यतिगसिद्धिसाधिनीम् ।
 सिद्धसङ्ख उपधावितुं विदं तामिमां प्रयतते समाधिषु ॥२२॥
 अप्सरोभिरनिशं रेसाप्सरोमूर्तिभिर्लिलितलास्यनर्मभिः ।
 हावभावचतुरभिरीश्वरी तोष्यतेऽपि रसराजराजिताँ ॥२३॥
 गुह्यगुह्यविषयां विशेषणैर्गौहितप्रकृतचिन्तनादृताम् ।
 गुह्यका अपि निगूहयन्ति तां हुहुगहनगेहकोटरे ॥२४॥
 यद्यकर्दमविलेपनादिव कालिकामस्तिलकालकालिकाम् ।
 यद्यकाः सकलरक्षिकामिमां रक्षयन्ति हृदये सदा स्मृतेः ॥२५॥
 भूतभूतिविभवां भवाभवां भूतभव्यभवदुद्दिदाभिदम् ।
 भूतनायकविभूतिमीश्वरीं भूतयूथमिह भावयत्यमूम् ॥२६॥
 बोधतर्जितजगत्पिशाचिकां याचमानजनयाचनापहाम् ।
 अश्वयन्ति विचिते पिशाचकास्तां स्वचेतसि चितं कथश्वन ॥२७॥

१. विद्याधराः । २. रसात्मकजलसरसीमूर्तिभिः । ३. क.
 'संमुखी' पाठान्तरम् ।

निर्गुणां गुणगणैरलङ्घतां गौणतातिगगणाधिपा गणाः ।
 गौणतत्परकृतप्रथायुतैस्तां सदैव गणयन्ति नामभिः ॥२८॥
 तां ध्रुवेण परिचिन्तयन् ध्रुवां सुध्रुवे पथि गतोऽपि निर्द्रवः ।
 निर्द्रवं जगदिदं विलोकयन् किं ध्रुवत्वमगमन स ध्रुवः ॥२९॥
 सामभिर्विमलनामनामितैर्वामिकामदमनाः स्वकामदाम् ।
 काम्यधामगमनाः संमागमां रामयन्ति मुनयोऽपि सप्त ताम् ॥३०॥
 निग्रहेऽपि जगतामनुग्रहे तां गृहीतविहितग्रहा ग्रहाः ।
 विग्रहे पथि चिदात्मविग्रहां ग्राहयन्ति च नवं नवं नवम् ॥३१॥
 तां शनैश्चर इमां शनैः शनैर्दूषणेन विकलैः सुभूषणैः ।
 दर्शनैरभिचिनोति चेतसा प्राप्तलोकपरलोकदर्शनैः ॥३२॥
 पूर्वदेवपरिवश्वनाश्चितशास्त्रनिष्पितदेवनायकः ।
 गौरवं गुरुषु गूरयन् गुरुस्तां गृणाति त्रिजगद्गुरुं गुरुम् ॥३३॥
 मङ्गलो गलितगाल्यमङ्गलो मङ्गले प्रथमपूज्यतामितः ।
 पूजयत्युदितसर्वमङ्गलामङ्गलग्रशिवसर्वमङ्गलाम् ॥३४॥
 भास्करश्च निजलोकभासितो भासिताखिलजगत्वर्यां शिवाम् ।
 भासयन् मुकुटभासिभिः पदे रत्नराशिभिरिमां भजत्यरम् ॥३५॥
 काव्यकौशलकलाकृदेकलः श्रौतमार्गपरिधानचातुरीम् ।
 आश्रितः परमशक्तिसक्तधीस्तां कविश्च कवयत्यनर्गलम् ॥३६॥
 सौम्य एव गुणतोऽपि सर्वदा न ग्रहा इव शुभादि भावयन् ।
 निर्णयेन स बुधोऽत उद्गुधां सौम्य ईश्वरितमां भजत्यलम् ॥३७॥

१. सर्वे समा आगमा यस्याः, सम्यगागम्यते या सा, सम्यग-
 गमनं यस्याः । २. स्तुतिम् । ३. संसारस्य ।

चन्द्रमा अविरतं सुधाभृतां चन्द्रिकां पथि पथि प्रसारयन् ।
 अर्चति प्रभुमुदारविभ्रमामुत्पलैः स्वयमिमां विकासितैः ॥३८॥
 तिगमभानुहिमभानुतर्जनो वर्जितान्यभपतिक्रमार्जनः ।
 संर्गभानुरपि पुच्छमूर्च्छितो व्याप्तभानुमिह भावयत्यमूम् ॥३९॥
 कुम्भसम्भवमुनिः सुदक्षिणो दक्षिणां दिशमुपाश्रितः स्थिरम् ।
 दक्षमन्युदमनीमणीयसा चेतसा सरति बोधदक्षिणाम् ॥४०॥
 पुण्यकर्मचितनामधामभिः सद्गुणैः सुरभिमेव निर्गुणाम् ।
 अन्तरिक्षगजना नमन्ति तां संज्ञया सुरभिलोकमुख्यया ॥४१॥
 वायुवेगगतयोऽपि खेचराः स्वस्वभावपरिभावुकामिमाम् ।
 वीजयन्ति निजपक्षसञ्चयैः खेचरेश्वरितमां सुचामरैः ॥४२॥
 मानवाश्च भूवि सत्त्वमानिनो माननीयमहसं मनीषिणः ।
 तां नमन्ति पृथगात्तमानदां कुत्र कुत्र च निजेष्टदेवताम् ॥४३॥
 भूधृतत्वविदिताश्च भूतले शेषमुख्यजनता जनेश्वरीम् ।
 संगृणन्ति विनिमेषदर्शनाः शेषशेषविषयां विशेषणैः ॥४४॥
 इत्थमत्र परमेश्वरीमिमां प्राणिनः परमभक्तिसक्तयः ।
 पूजयन्ति जपहोमतर्पणैर्भूरितन्त्रविहितैर्हितैस्ततैः ॥४५॥
 स्तोत्रराजमिममाकलय्य सा लोकलक्षणविलक्षणं मया ।
 स्पष्टमाशु विहितं गुरुक्रमादाविवेश किल मां मुदं गता ॥४६॥
 तत्प्रभूत्यनवमं क्षमं समं प्राप्तमीश्वरतरास्पदं मया ।
 येन कर्तुमपि हर्तुमन्यथा कर्तुमेतदखिलं क्षमोऽस्म्यहो ॥४७॥
 सोऽहमस्म्यणुरणीयसां महाब्ज्यायसामपि गरीयसां गुरुः ।
 गणतोऽपि च लघुः स्वरीयसां सुस्थिरः सकलकाम्यकामदः ॥४८॥

ईशितासि वशिताभ्यलङ्घतः प्राप्तगम्यपदानदक्षिणः ।
 सर्वमात्मकलया विभावयन् भावमेष भव उङ्घवाभर्वः ॥४९॥
 सच्चिदद्रयसुखोर्मिर्धर्मवान् भर्मिसुक्तमहिमा स्वतन्त्रया ।
 एतयोन्मिष्टिसम्मुखीनया तत्तदभ्यरचयं चराचरम् ॥५०॥
 विन्दुमाविरुपकृत्य बीजतः सङ्गमश्य तदिदं पुनर्द्रव्यम् ।
 रेखयासिलपुटत्रिसंज्ञया वर्णशब्दपदवाक्यता ततः ॥५१॥
 तत्समूहमधिकृत्य सुस्मृतं तानि तान्यरचयं सुदर्शनः ।
 दर्शनानि हतदृश्यदृक्तया शब्दसर्ग इति निर्मितो मया ॥५२॥
 उन्मिमेष परशक्तिरादितस्तसदाशिव इतः स्वविद्यया ।
 ईश्वरत्वमगमत् त्रिधाद्युर्ति तत्सशक्तिविवृतं त्रिकृत्यकृत् ॥५३॥
 मायया नियतिकालरागितातत्कलाकलितयापि विद्यया ।
 कञ्चुकैरिव वृतः स पौरुषीमागतः प्रकृतिसुकृतां गुणैः ॥५४॥
 ख्यात एष किल जीवसंज्ञया चित्तबुद्धिहृदंकृतैः क्रियाः ।
 आन्तरीर्विरचयन् बहिस्तथा शब्दितादिगुणिभिर्दशन्दियैः ॥५५॥
 तद्गुणेभ्य उदभूद विभूतये पञ्चभूतकलना ततो जगत् ।
 आकरा अपि जरायुमौलयस्तत्र भान्ति पृथगीश्वरेच्छया ॥५६॥
 तत्तुर्दशविधं चतुर्दशैरावृतं भुवनराशिभिः पृथक् ।
 भूतयूथमभिभाति भासितोऽप्यर्थसर्ग इति शक्तितो मया ॥५७॥
 तामिमां समवलम्ब्य निर्मितं विश्वमित्थमतिगह्वरं मया ।
 वेदि तां सकलकारणं शिवां पूजयामि च जपामि भावयन् ॥५८॥

१. अभवो मुक्तिरूपः । २. त्रयाणां महेशानां वामाज्येष्ठा-
 रौद्रयधिष्ठितानां ब्रह्मादीनां वा कृत्यं करोति ।

नन्दिकेश्वर परापरामिमां शक्तिमेव मदनुग्रहास्पदम् ।
 आरुययाचितसहस्रसंख्यया स्तोत्रतां गमितयाभिनौमि ताम् ५९॥
 इत्युदीर्य विरतं महेश्वरं तं चराचरगुरुं विशुं पुनः ।
 स प्रणम्य शिरसा कृताञ्जलिर्नन्दिकेश्वर उवाच वाक्पतिः ॥६०॥
 देवदेव परमेश शङ्कर लोकनाथ भगवन् नमोऽस्तु ते ।
 दासदासपदवीं गते मयि संप्रसीद भवदेकसंश्रये ॥६१॥
 नो विधेर्न नृहरेहरेन वा नेतरस्य च कदापि कुत्रचित् ।
 आदृतोऽस्मि शरणं त्वदेकक्ष्रीतिभक्तिरिति धाष्टर्यमारभे ॥६२॥
 क्षम्यताभिदमुदीर्यतां च ततस्तोत्रमेतदमरेशदुर्लभम् ।
 नाद्य यावदधिकाभितं मया नार्थनादिरफलत्वमर्हति ॥६३॥
 यद्यपि प्रभुरहस्यमद्वृतं श्रोतुमिच्छति मनो हि मामकम् ।
 यद्यवाच्यमपि तत्तथापि मे वाच्यमेव दयया दयाश्रयैः ॥६४॥
 चेद् वदन्ति विभवो न गुह्यतां यातमेतदपि तत् क्व याम्यहो ।
 जन्म यावदभिराधयज्जित्वं राधना हि परसिद्धिसाधनी ॥६५॥
 वादिता गुरुवरैर्महेश्वरैर्नार्हतीति यदि नीतिरस्त्यपि ।
 तां चरेत्तदपि तत्त्वमप्यनु हन्यथा भवति निर्णयः कुतः ॥६६॥
 तद् विधाय करुणामनुत्तरां प्रेष्यभावमपि मे विचिन्त्य तंम् ।
 स्वाभितामपि निजां स्तवेश्वरं वकुर्मर्हसि विभो प्रभाविणम् ॥६७॥
 भैरवं वपुरवेक्ष्य तेऽप्यहो प्रश्न एष विषये परे मुहुः ।
 यद्विधीयत इदं न युज्यते ह्युत्तमाय विजयो मृतिः समे ॥६८॥
 प्रागपि प्रतिमुहुः प्रभुस्मृतेरुत्कमास[स्त] मम तत्र मानसम् ।
 अद्य तु श्रुतमहानुभावतो भूय एव परितः समुनिष्ट् ॥६९॥

१. ख. 'ताम्' पाठः ।

सत्यमेव नियतोऽसि मत्प्रियः सर्वतोऽपि परिपृष्ठ एव यत् ।
 मत्त्वत्परमरं स्तवेश्वरं स्वातिगुद्यमपि बाह्यमाचरम् ॥८१॥
 अद्य यावदभवो बहिर्भवे केवलं रहसि मेऽधिकारवान् ।
 अद्य तु श्रुतमहानुभाववागान्तरेऽपि परमेऽसि कोऽप्यहो ॥८२॥
 यात्यतीव विवृतं मया ह्यदः स्तोत्रमत्र किमु न प्रसिद्धताम् ।
 तत्र वृत्तमपि ते सदाहृयं को न नौति सकलोपकारकम् ॥८३॥
 नन्दिकेश्वर तदित्थमुद्गतं स्तोत्रराजमिममद्भुतं शृणु ।
 तं निशम्य तदनुग्रहार्थिषु त्वं तथा प्रथय मद् यथाध्यगाः ॥८४॥
 स्तोत्रराडयमनुत्तरोत्तरो नामभिर्दशशतैः सुकामदः ।
 सार्य एष परिजप्य एष वा पाठ्य एष हवनीय एष च ॥८५॥
 ध्यानपाठजपहोमतर्पणैः सोऽस्य सिद्धिनिवहो न दूरतः ।
 दुर्गयोगपदवीं परामपि यः प्रयातुरपि लब्धिसंशये ॥८६॥
 यत्प्रयातकलनः स्वमीश्वरं प्राकृतोऽप्यवमतान्यसंकथः ।
 मन्यते द्विविध एष सोऽध्ययादस्य भोगनिवहः कियानिव ॥८७॥
 किन्तु यद्गत इतो निवर्तते नैव भूय इह वास्ति यन्मयः ।
 सापि मोक्षविवृतिः सुहर्षभूरध्ययादिकवशाऽवशा भवेत् ॥८८॥
 विधाय शुद्धि त्रिविधां प्रतिष्ठामपि प्रयुक्तोत्तमजीवघोषः ।
 न्यासैक्यभूषः स्मृतिमांक्विकालं पठेदिमं प्रत्ययतः प्रगे वा ॥८९॥
 एतस्तोत्रं श्रुतिमधिगतं सार्यरूपं स्मृतीनां
 दृष्टीनां च प्रथमविषयं ज्योतिषां ज्योतिरेकम् ।
 साहित्यानां गतमतिरसोद्धारतामादिशक्तेः
 पूजं पूजं प्रणमति न कः सारसर्वस्वभूतम् ॥९०॥

यत् कुमारगणपादिमैरपि न श्रुतं सुरवरैस्तदेव चेत् ।
 प्रोच्यते मयि मम प्रसिद्धतां याति भक्तिरपि ते दया तदां ॥७०॥
 केवलं न मयि ते दयाप्यसौ किन्तु भक्तजनतामपि प्रति ।
 त्वन्मुखोद्भृतमिमं विचिन्त्य यत् को न नौति नवराजमद्भुतम् ॥७१॥
 वेद्यते हि विभुचित्तमप्यमुं नेतुमुद्भृतमिह प्रसिद्धताम् ।
 अद्य यावदपि यन्न वान्यथा पृष्ठमध्य तु कथं न पृच्छयताम् ॥७२॥
 इत्थमेतदस्तिलं विविच्यतां प्रोच्यतां च नवराङ्गनुत्तरः ।
 यन्न देयमपि तद् दयाधनैर्दीयते किमु न पादसेविने ॥७३॥
 इत्थमस्य वचनैः प्रभुप्रभुर्निर्वृतः सविनयैर्नयस्थिरैः ।
 योग्यतामपि विविच्य सच्छ्रुतौ साह किं न सुलभं सदाश्रयात् ॥७४॥
 नन्दिकेश्वर पुराण्यभूद् भवान् द्वारगो रहसि दृष्टदिष्टवान् ।
 तत्कलं परिणतं त्विदं मतिर्यद् विशेषविषयेऽनुयोगिनी ॥७५॥
 नानुयोक्तुमभवन् च्छमाः परे केऽप्यदः स्तववरं वरस्थिरम् ।
 कैरपीदमनुयुक्तमीरितं नो मयापि समयप्रथाविदा ॥७६॥
 त्वं तु केवलमनन्यसंश्रयस्त्यक्तसर्वकलनश्च मां प्रति ।
 जन्म यावदधिकाधिकं भजन् पात्रतामत इतोऽसि तच्छ्रुतौ ॥७७॥
 पूर्वमेव तपसाऽस्मि तोषितो दिव्यवर्षसुकृतेन भूयसा ।
 तत्कलं हि तव हस्तगं यतो द्वारगोऽसि सततं रहस्यापि ॥७८॥
 ईहते न कतरः परः सुरस्तत्पदं त्वयि हि यत्परं स्थिरम् ।
 कः शिवे प्रयतते न वा निजे कस्य चित्तविधिरेति पूर्णताम् ॥७९॥
 तत्पदस्थितिकलं त्विदं तव पप्रथे यदनुयोगमाचरः ।
 कुत्रचित् सुसमयेऽन्न मेऽपि यद् वाचि धूर्णितमतेरिवादरः ॥८०॥

स्वस्वातन्त्र्यपरानुभूतिकलयावश्यंभवित्योद्भृते
 साहिव्यकौल इति प्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
 तत्काव्ये शिवशक्तिपूर्वकविलासानूद्धृते संभृते
 शक्त्यङ्केन विलासनाम्नि महिता भक्तिर्गता पञ्चमी ॥९१॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यश्रीसाहिव्यकौलानन्दनाथ-
 विरचिते नामविलासे पञ्चमी भक्तिः ॥ ५ ॥

षष्ठी भक्तिः ।

स्तोत्रेशोऽस्मिन् मुनिरहमहन्तापरामर्शहेतु-
 श्छन्दोऽनुष्टुप् कथितमकथा देवता सादिशक्तिः ।
 नानासिद्धौ भवति विनियोगश्चतुर्धा प्रसिद्धे
 पुंभावे वा स्मृतिजपहुताध्येत्रतात्पर्णेषु ॥१॥
 शम्भुश्चक्रे यानि नामानि देवदेव्याः स्पष्टं पूर्वमुदेशपूर्वम् ।
 साहित्यकौलस्तानि भवत्येकवश्यो वृत्तैरर्थं लक्ष्यद्विबन्ध ॥२॥
 विष्णुमायाभिधे सिद्धसरस्वत्यपि वर्णिते ।
 पर्यायेणहै षष्ठ्या च तरुणाख्योपपादिता ॥३॥
 क्वापि क्वाप्यन्यनामानि विग्रहान्तरितानि च ।
 वर्णितानि न दृष्याणि तान्युद्धावनया स्वयम् ॥४॥
 निराभासोऽप्यादावहमिति समाभास्य विविधैः
 स्वशङ्काङ्कर्मावं स्वमिव मलिनैर्योजयति यः ।
 प्रतीपं प्रज्ञानात्पुनरपि तमेवाद्वृतमयं
 सरत्येकं सद्यः किमपि च चिदात्मैष जयति ॥५॥

१. धर्मार्थकाममोक्षार्थे विनियोगः । २. विभक्त्या । ३.
 'जपति' पाठः ।

निश्चेत्यापि विचेत्यभावकलनाभासस्वरूपेव या

यैकाप्येव मतेषु भूरिषु परं नानाख्यया श्रुयते ।
या जन्मादिविधौ विभूतिमलभा अस्यात्मतन्त्रा परा

सैषा काचिदखण्डहर्षविभवा चित् स्फूर्जतात् स्वत्विषा ॥६॥

परमतुलमनन्तं बोधयत्यात्मभावं

विरचयति च सद्यो मृत्युचिन्तापहारम् ।

रसयति रसराजं सर्वतः पूर्णपूर्णं

मम मतिरथं चैवं शक्तिनामां विलासः ॥७॥

शृङ्गारी स्वमतौ हसञ्जनगतिं भक्तेषु कारण्यवान्

वीरोऽहङ्कृतिपातने भ्रमततौ रौद्रो मनःकर्मणाम् ।

भीतेहेतुरसज्जुगुप्सनपरः सर्वैक्यलीलाद्भुतः

साहिन्दौलरसेश्वरो विजयते शान्तात्मताभास्वरः ॥८॥

अनपिहितभावबोधां नानाकामाधिकामितां विबुधैः ।

अभिनवरसराजीं तां परादिविद्येश्वरीं वन्दे ॥९॥

महाविद्या ॥१॥

परा या चिद्रूपा स्फुरितविभवान्तः स्मृतवती

बहु स्यामित्येका तदनु तत्त्वते तत्सममिदम् ।

विचित्रं शुद्धाध्वप्रभृतिमतिविश्राममभिदा

महाविद्याऽनाद्या विशदसुखदे यच्छतु पदे ॥१०॥

जगन्माता ॥२॥

प्रस्तो हृतेनं प्रतिनियतरूपेण च परा

निरूप्यं चिद्रूपा जगदगमैयं निष्परिचयम् ।

१. नामा । २. स्थावरजङ्गममयम् ।

प्रपञ्चं या स्वच्छा मुहुरिह गृणन्तं भगिति मां
 जगन्माता पाताजगदधनिपाताद् भगवती ॥११॥

महालक्ष्मीः ॥३॥

स मिक्षुत्वं दिक्षु श्रयति नहि यत्संश्रयवशात्
 प्रशास्ता दैत्यानां पतिरपि च पत्युर्भवति या ।
 हृदि स्थित्या नित्यं विरचयतु दौर्गत्यमभितो
 महालक्ष्मीः सा नो ललितफलिता दुर्गतिततेः ॥१२॥

शिवप्रिया ॥४॥

यदासक्तो नक्तनिदनमिनपदं तत्सुविपदं
 विदित्वा दत्त्वाद्यं स शिव इतरेभ्यः स्वयमलम् ।
 शमशाने निःशूल्ये वसति च परं नन्दति शिव-
 प्रिया ध्येया देयात् सहजनिजभक्तिश्रियमियम् ॥१३॥

विष्णुमाया ॥५॥

विनिर्माय स्फायत्सहजनिजतन्त्रत्वविभवा-
 दहो मोहं धत्ते स्वयमपि ययेदं श्रितगतिः ।
 स विष्णुश्राप्यात्मा वितर्तमितमातृभ्रममया-
 जनं विष्णोर्माया परमरमपायादवतु सा ॥१४॥

शुभा ॥६॥

शुभत्वं दुश्शोभे भवति च भवे मोहविभवे
 यदीयाद् दुर्घेयादपि परकृपापातसुलभात् ।

१. 'विशदं' पाठान्तरम् । २. क. 'बोध' पाठान्तरम् । ३.
 पशुप्रमातृभ्रममयात् ।

विशेषादालोकात् प्रथितवितालौकिकधियां
शुभा शुभ्रं विभ्रंशितकलिमलं शं वितरतात् ॥१५॥

शान्ता ॥७॥

नितान्तं दुःशान्तो भजति विजितश्चित्तुरगो
यदाश्रित्या हित्वा अममिमममीभिः सुकृतिभिः ।
निवृत्तिं दुवृत्तिः सकलमलदायाः खदयया
स्थितिं शान्ता दत्तां सततममिता सात्मनि समाम् ॥१६॥

सिद्धा ॥८॥

प्रकाश्यैक्यात् सिद्धिं घटयति चिदात्मा घटयितुं
न तत्स्वेनासिद्धौः कथमथ जडो यत्र परितः ।
विकल्पैर्या नद्वा कथमपि न नद्वापि भवति
प्रसिद्धा सिद्धा सा निरूपधि सुसिद्धिं वितरतात् ॥१७॥

सिद्धसरस्वती ॥९॥

गुरोः शिद्धाभिक्षां वदनसदनाच्छास्त्रमपि या
विना शिष्यत्वं वा समुदयत आनन्दलहरी ।
समिद्धा सिद्धैः सा विदितगदिता नित्यमिह त-
त्सरस्वत्यम्बा मां रसयतु रसज्जैः सुरसिता ॥१८॥

क्षमा ॥१०॥

यदालम्बाद् वाधा भवति न सदा दुर्जनभुज-
ङ्गमात् क्षमा स्पर्धा भवति च निबद्धा मतिहृतैः ।
सतां भाता सम्यग् हृदयदिवि सद्वोधविशदा
क्षमा कामं सा मामवतु पशुपर्षत्परिगतेः ॥१९॥

कान्ति: ॥११॥

अनङ्गः सङ्गङ्गैः कुसुमसमयामात्यमवला-
 बलोऽपीप्सुः पुष्टैः प्रतिहितमहास्वो रतिरतः ।
 यदासङ्गाद् गङ्गाधरमपि परिक्षोभमनयत्
 खकान्तिं सा कान्तिविंतरतु जगन्मोहविषयाम् ॥२०॥

प्रभा ॥१२॥

यदालोकात् स्तोकादपि सपदि जन्तोः पदि पदि
 परं यस्मिन् कस्मिन्बपि भवति हाहेति मुखगम् ।
 यया मुक्तं युक्तं रचयति रुचिं नैव किमपि
 प्रभा साभामाभासयतु कुतुकात् कामपि समाम् ॥२१॥

ज्योत्स्ना ॥१३॥

यया ग्लौरप्यानन्दयति निखिलं लोकमुदितो
 विपत्तापं हित्वा श्रयति च यतः शीतलसुखम् ।
 जनः सा नस्त्राणं प्रतिकृतिमतीताकृतिमतां
 भव ज्योत्स्ना कृत्स्ना तिमिरसमरे दुर्गतिकरे ॥२२॥

पार्वती ॥१४॥

समक्षं दक्षेणानवसरमवज्ञापिततया-
 वतारं या तारं शिरिवरनिकाये कृतवती ।
 सुखूत्रं तद्वोत्रं समनयदनन्तां प्रथिततां
 कृपां पार्वत्येषा दिशतु सुदशावासिसफलाम् ॥२३॥

सर्वमङ्गला ॥१५॥

विभानात् सत्पदप्राप्त्यै यद्ध्यानान्मङ्गलं परम् ।
भवेत् सर्वत्र सा जीयाद् भवानी सर्वमङ्गला ॥२४॥
हिङ्गला ॥१६॥

निषणा षण्णामप्युपरि कटकानामधवता-
मगम्या या काम्या शुभविभवसारैक्यविदुषाम् ।
शुभाङ्गी निःसङ्गीकृतनिजपदा कापि किल हि-
जुला बाला कालान्तकहिततमा मामवतु सा ॥२५॥
चण्डिका* ॥१७॥

सुनाथोदोर्दण्डत्रुटिवियदासंस्खलदुङ्ग-
स्फुरत्पुष्पैः कीर्णेव सुरवरपूर्गैरगंसुखैः ।
सुरारीणां हत्या समरसमये सा सपदि च-
ण्डिका चण्डा वध्यादपदविपदं दुर्गदपदाम् ॥२६॥
दान्ता ॥१८॥

कृपाक्रान्तो दान्तो भवति भवभोगादतिहतात्
परस्या यस्या दुष्कपटघटनीयाद्रसरसात् ।

१. भैरवः ।

* आन्दोलद्वुजदण्डखण्डितनभोनिष्क्रान्ततारास्फुरत्-
पुष्पैः कीर्णकलेव देवसुरराहवृन्दैः प्रभोदाश्रितैः ।
दैत्येन्द्रद्वुमदारणाज्यवसरे सा चन्द्रचूडाम्बिका
चण्डां चण्डविघातिनी कलिमर्ति वध्यात्परा चण्डिका ॥
श्लोकान्तरमिदमधिकं पञ्चते ।

२. निश्चलं सुखं येषाम् ।

सुदुर्स्याज्याज्ञापि प्रथयतु परे धामनि मनः-

सुविश्रान्ति दान्ता कृतकृतकहर्षावृतिहतिः ॥२७॥
पद्मा ॥१९॥

स्वपुण्यानां पाकात् कमलममलं या कृतवती
यतेर्भातिव्याजान्न भजति तदाद्यश्चिरतया ।
जगत्सूच्यं वाच्यं सशमसुषमं हृत्कमलजं
पदं पद्मा पद्मोद्भवमुखनुता सा रचयताम् ॥२८॥
लक्ष्मीः ॥२०॥

यदालम्बात् संभाषणमपि जनो दोषगुणिभि-
नैरैः साकं पाकं नतनुं मनुते सत्कृतिततेः ।
सदाहादामृद्धिं रचयतु शुचिं सा नवनवां
परा लक्ष्मीहर्माराकलितकुचभारालसगतिः ॥२९॥
हरिप्रिया ॥२१॥

क्रियाः कृत्वापि यैश्चित्तं जितं नासं हितं च ते ।
हरिग्रियादयापूर्णकटाकानीक्षिताः किल ॥३०॥
त्रिपुरा ॥२२॥

त्रिपुरोति शिवां ध्यायन् यदस्म्यानन्दधूर्णितः ।
त्रिपुरेश्वरतां जाने तन्मत्तो नातिरिच्यते ॥३१॥
नन्दिनी ॥२३॥

यद्याधिगतसुन्दरेन्दिरानन्दितो हसति वा पुरन्दरम्
नैककष्टकृतमन्दिरं दिवि नन्दिनीति गदितैक्यवर्धिनी ॥३२॥

१. अतनु ।

नन्दा ॥२४॥

नानन्दं नन्दनोद्यानविहारे मनुतेऽतनु ।
नन्दाभक्तिसुधासिक्तचित्तः कृत्पुनर्भवः ॥३३॥
सुनन्दा ॥२५॥

नन्दनाद्यात्मभावेन खिनः क्षणविनाशिना ।
सुनन्देत्यभिनन्द्य त्वां भूतोऽस्मि विगतज्वरः ॥३४॥
सुरवन्दिता ॥२६॥

सुरां हृत्वासुराव् जित्वा विपञ्चीस्वरनादिनी ।
सुरान् या नन्दयामास सैव त्वं सुरवन्दिता ॥३५॥
यज्ञविद्या ॥२७॥

ध्यायंतां यज्ञविद्येति चिदग्राविन्द्रियाहुतीः ।
यजति प्राणयज्ञादैः कोऽपि नैपुण्यपुण्यभाक् ॥३६॥
महामाया ॥२८॥

एकोऽपि यामधिष्ठाय साक्षी त्रैश्वर्यलीलया ।
सृष्टयादि रचयत्येषा महामायेति गीयते ॥३७॥
वेदमाता ॥२९॥

ओंकारसातृकं वेदं या निर्वेदवते स्तुता ।
प्राहिणोद् ब्रह्मणे तुष्टा वेदमाता जयत्यसौ ॥३८॥
सुधा ॥३०॥

यदास्वादात् परब्रह्मोधास्वादं च मन्वते ।
विन्नमेवामरा भक्त्या सुधा साऽस्वाद्यतां बुधाः ॥३९॥
१. पुन्नाद्यात्मभावेन । २. चोऽप्यर्थे ।

धृतिः ॥३१॥

यमाद् ब्रमात् कुमात् कामान्नाप्युजभृति गुणं मतिः ।
कृतिनां स्वं यदाश्रित्या धृतिर्लभ्या कथं चलैः ॥४०॥

प्रीतिः ॥३२॥

पद्मसूर्यादयो बन्धुभावे जात्वपि दुर्घटे ।
संयोजिता यया कापि प्रीतिः कीर्ति परां गता ॥४१॥

प्रथा ॥३३॥

मतं प्रथितवद्धिश्च शक्यते न पृथक् पृथक् ।
यापहोतुं स्वयंभाता प्रथा सिद्धा क्ष नैव सा ॥४२॥

प्रसिद्धा ॥३४॥

पृथक् पृथक् स्वलीलायै स्फुरन्त्यपि दिगादिषु ।
निजैकवपुषैवेह प्रसिद्धा सिद्धिदास्तु नः ॥४३॥

मृडानी ॥३५॥

उग्रो भीमोऽपि यन्नाम्ना मृड इत्यागतः पराम् ।
कीर्ति सर्वत्र तन्नूनं मृडानीसङ्गौरवम् ॥४४॥

विन्ध्यवासिनी ॥३६॥

गजारुदा निजावन्ध्यस्वाच्छन्द्यानन्दसुन्दरी ।
अबन्धुरं सुदुर्बन्धं छिन्धि त्वं विन्ध्यवासिनी ॥४५॥

सिद्धिविद्या ॥३७॥

अन्तर्वन्निरुपादानं सिद्धविद्यापि बाह्यतः ।
विश्वैचित्र्यनिर्माणहेतुर्जयति सा परा ॥४६॥

महाशक्तिः ॥३८॥

निर्भित्ति निरुपादानमसद् सद्वत् प्रकाशयेत् ।
इदं कर्थं महाशक्तिसक्तिः पशुपतिर्न चेत् ॥४७॥

पृथ्वी ॥३९॥

बीजानामपि या बीजमेकं नैकतयान्तरे ।
संयोजयत्यहो सेयं पृथ्वी जगति गीयसे ॥४८॥

नारदसेविता ॥४०॥

कलेरेकनिदानं च सत्यवाक्त्वप्रथां गतः ।
ब्रह्मपुत्रः स यद्भक्त्या सा त्वं नारदसेविता ॥४९॥

पुरुहूतप्रिया ॥४१॥

प्रस्तोतुं शक्यते केन पुरुहूतप्रियादया ।
यद्भक्तलालनायागादपि विष्णुरुपेन्द्रताम् ॥५०॥

कान्ता ॥४२॥

न विलोक्य जनो मनोऽपरत्र प्रभवेन्नेतुमपि क्षणं शिवां याम् ।
कृतदुष्कृतहानिरस्तु कान्ता कृतिनां शान्तहृदां सदा समन्तात् ॥५१॥

कामिनी ॥४३॥

अपरात्मविबोधकृत् तमोऽहो तनुते दृष्टयैव यामिनीव ।
कृतकालकरालदोषशान्तिर्मतिमङ्ग्लः कलितेह कामिनीयम् ॥५२॥

पद्मलोचना ॥४४॥

किमु रोषविशेषदूषितेयं किमु सौभाग्यमदाभिभूषिता वा ।
इति वीक्ष्य यदीचणे हरान्तर्विचिकित्सावतु पद्मलोचना सा ॥५३॥

प्रह्लादिनी ॥४५॥

त्याज्यं च राज्यं सुधियोऽथ देवसेवार्हता चातिहतापि योगः ।
रोगो विना यद्भूजनं जनस्य प्रह्लादिनी हादयतां हृदेषा ॥५४॥

महामाता ॥४६॥

यदंशगुणजानां चं त्रिदेवानां जगत्वये ।
महत्वं प्रथितं मान्या महामाता न कस्य सा ॥५५॥

दुर्गा ॥४७॥

एकाचला बालमरालयाना या दुर्गमं^३ संगममानिनाय ।
समं यमेनातिगतैर्थनामा भक्तेषु सा मे जयदास्तु दुर्गा ॥५६॥

दुर्गतिनाशिनी ॥४८॥

ज्वालासमा वृद्धिमती च बुद्धिर्या प्रसिद्धि लभते न जातु ।
तां दुर्गतिं या हरेति च्छणेन ध्यातैव सा दुर्गतिनाशिनी त्वम् ॥५७॥

ज्वालासुखी ॥४९॥

किं वोर्धतः किं परितो न्वधस्ताज्ञातेति निर्णेतुमशक्यरूपा ।
जाज्वल्यमानाविरतं ददातु ज्वालासुखी मुख्यतमां विभूतिम् ५८॥

सुगोत्रा ॥५०॥

तप्त्वा तपोऽनैन्तसमा न लभ्यं यत्तन्निराधि स्वपदं ददाति ।
जस्मैव या तप्तसुवर्णवर्णा श्रियेऽस्तु सा स्तोत्रकृतः सुगोत्रा ॥५९॥

१. चोऽप्यर्थे । २. दुर्गमाल्यमसुरम् । ३. सुगोत्यर्थः ।
४. ख. ग. 'हरसि' पाठः । ५. ख. ग. 'भूरि' पाठः ।

ज्योतिः ॥५१॥

व्योम्नैव किं संज्वलितं नु किंवा ज्वालामला पुंष्करतां गतेति ।
पश्यन्ति यां विसयिनोऽनुभूत्या सा सर्वतो ज्योतिरिहास्तु भूत्यै ॥

कुमुदहासिनी ॥५२॥

मूर्धि किं स विधुः पूर्ण इति संशयितो हरः ।
यद्वासाद् हस्तमाधत्ते सा त्वं कुमुदहासिनी ॥६१॥
दुर्गमा ॥५३॥

विना जलादेरपि दुर्गमत्र सुदुर्गमा दुर्जनवर्यपूर्गैः ।
या दुर्भवे दुष्कृतजे निरन्ते गमागमार्ति हर दुर्गमा त्वम् ॥६२॥
दुर्लभा ॥५४॥

सर्वापि सर्वत्र गतापि सार्वा॑ विमर्शनीयापि सदैव सर्वैः ।
अपूर्वरूपाहतपूर्वभावा चित्रं कथं पार्वति दुर्लभासि ॥६३॥
विद्या ॥५५॥

दृष्ट्वा विधुं व्यात्तमुखाश्रकोरा इवेह सर्वे न कथं भवेयुः ।
तद्वाक्षुधास्वादनलुभ्यचित्ता आद्या प्रसन्ना किल यस्य विद्या ॥६४॥
स्वर्गतिः ॥५६॥

यह्नोभसंज्ञोभितचित्तवृत्तिः सुदुर्लभं भानवदेहमेनम् ।
संख्ये समझीकुरुते विहातुं सा स्वर्गतिस्त्वं भवताद् गतिर्नः ॥६५॥
पुरवासिनी ॥५७॥

रक्षाविधानाय पुरा पुराणां प्रत्येकमेकापि भिदां निनाय ।
यतः पराऽसावधिदैवतं स्वं ततः प्रसिद्धा पुरवासिनीति ॥६६॥

१. आकाशताम् । २. सर्वेभ्यो हिता ।

अपर्णा ॥५८॥

अवर्णवर्णात्मसमाप्तवर्णा सुवर्णवर्णा कृतनैकवर्णा ।
प्रियादिवर्णा परमादिवर्णा जयत्यपर्णा करतर्णपर्णा ॥६७॥

शाम्बरी माया ॥५९॥

चित्रेन्द्रजालं तनुतेऽद्वैते द्वैतं च तत्र तत् ।
या शिवा शाम्बरी माया सा जीयात् कापि केवला ॥६८॥

मदिरा ॥६०॥

या चिन्तितैव तनुते कृतिनाममन्द-
स्वानन्दसुन्दरमवन्धनमत्र चित्तम् ।
सालौकिकीह मदिरा कथमज्जलोकैः
शोकातुरैः परिनिषेवितुमस्ति शक्या ॥६९॥

मृदुहासिनी ॥६१॥

मादृहासेन मेऽस्त्वेष ध्यानात् संस्खलितो भजन् ।
इत्येव कृपया जाने सा देवी मृदुहासिनी ॥७०॥

कुलवारीश्वरी ॥६२॥

इतस्ततो भ्रमार्तानां कुलर्वागुद्धृता यया ।
भक्तानां नन्दनायाशु कुलवारीश्वरीति सा ॥७१॥

नित्या ॥६३॥

कार्यं हि कारणगुणानुगुणं समस्ति
सम्यक् प्रसिद्धिरिति या तदियं न सत्या ।

१. यशो यस्याः । २. अक्षराणि । ३. पीतादि । ४.
जातयः । ५. ब्राह्मणाः । ६. ओंकारो यस्याः । ७. द्वैतेऽद्वैतम् ।
८. कुलशास्त्रम् ।

नित्याप्यनित्यमिदमात्मुते यदेषा
चित्रैकधाममहिमा हिमभातुधामा ॥७२॥

नित्यक्लिन्ना ॥६४॥

बीजं कदाचिदपि नीरदनीरपूर-
क्षिभ्वं स्फुटत्वमुपयाति निजाङ्गुराद्यैः ।
नित्यं त्विदं कथमुपोद्गतमाशु नित्य-
क्षिन्ना न चेद् भगवती जगदेकमाता ॥७३॥

कृशोदरी ॥६५॥

संसारसंहारकरी सदैव देवी शिवा त्वं यदि वाऽभविष्यः ।
सम्पूरिताशा कृतिनां तदा स्याःकृशोदरीति प्रथिता कथं तु ॥७४॥

कामेश्वरी ॥६६॥

कामेश्वरी चापि कथं न सा त्वं निष्काममन्तः कुरुषे चणेन ।
भक्तस्य सित्कस्य परात्मबोधपीयूषधारानिकरेण देवि ॥७५॥

नीला ॥६७॥

स्त्र्येन्दुकोटिप्रतिमापि देवी संस्पर्धयेवाकृतकप्रभावा ।
सैषैकदा नीलगलस्य नीला भूताखिलाङ्गैः किमु भङ्गुराङ्गी ॥७६॥

भीषणा ॥६८॥

उग्रं दण्डं दूरतो वीक्ष्य दैत्या ब्रह्माण्डान्तश्चापि भीत्या न शेषुः ।
स्थातुं यस्याः क्रूरतारोज्ज्वलाया भीरुण्डा सा मुण्डहस्तावतान्नः ॥७७॥

वह्निवासिनी ॥६९॥

प्रत्यक्षतो हविर्भोक्तुं भक्तैः प्रीत्या हुतं स्तुता ।
या वह्निवासिनी सा नः कुर्यान्निर्वासनं मनः ॥७८॥

लम्बोदरी ॥७०॥

आभासितं चापि बहिर्यदन्तरादर्शव्वोजभति यन्निवासम् ।
लम्बोदरीति प्रथिता ततः स्तादालम्बनं संसृतिदुर्भूगौ सा ॥८९॥

महाकाली ॥७१॥

विमुग्धं कांमार्तं यदमलवपुर्वीक्ष्य गिरिशं
क्षपां जानन्तं तं त्रिदशतटिनी मीलितदृशम् ।
हृमन्तीवोत्केना भवति भवदुर्भानजनितं
महाकाली कांल्यं हरतु दयया साभिभजताम् ॥८०॥

विद्याविद्येश्वरी ॥७२॥

भातः कदापि कुत्रापि विद्याविद्ये समं न यत् ।
विद्याविद्येश्वरी सैका विधत्ते विसितं न किम् ॥८१॥

नरेश्वरी ॥७३॥

नरेषु नारीष्वहतां विदित्वा खतन्त्रतां सर्वगतापि भूता ।
नरेश्वरी शर्मकरी सदा तामाविष्करोत्वात्मगतिं समन्तात् ॥८२॥

सत्या ॥७४॥

यदध्यासादसत्योऽपि संसारो भाति सत्यवत् ।
सत्येति तां मुदा ध्यायन् कृतकृत्यो न को भवेत् ॥८३॥

सर्वसौभाग्यवर्धिनी ॥७५॥

यद्भक्त्यावाप्य सौभाग्यं कामः काम^३ हरत्यदः ।
सर्वमेकोऽपि सा देवी सर्वसौभाग्यवर्द्धिनी ॥८४॥

१. ख. ग. 'कान्तं यदमलवपुर्वं वीक्ष्य' पाठः । २. कालस्य
भावम् । ३. निश्चये ।

संकरणी ॥७६॥

कर्षन्तीं मधुमत्तचित्तविहगं दुर्वृत्तितो दूरतो
 वर्षन्तीं कृतिनां सुधासवमर्यां धारां परामन्तरे ।
 को धीमाँल्लभते परत्रं परमं हर्षं हि संकर्षिणी-
 त्यध्यायन् कृतदुष्कृताहतिममूं दुर्मोहनिर्मूलिनीम् ॥८५॥
 नारसिंही ॥७७॥

यद् भूतं न कदापि नैव च भवेत् कुत्रापि वा नाधुना
 तद्वप्यं प्रकटीचकार दयया यस्याः परस्या हरिः ।
 हत्वा दैत्यवरं खमक्तमकरोत् पूर्णप्रतिज्ञाभरं
 प्रहादं च परा जयत्यतितरां सा नारसिंही शिवा ॥८६॥
 वैष्णवी ॥७८॥

विष्णुतां स कथं गच्छेद् वामनाकृतिशोभनः ।
 भवेत् परापरा सैव यदि तुष्टा न वैष्णवी ॥८७॥
 महोदरी ॥७९॥

देव्यासेव्या सदा देवैर्यदि सत्यं महोदरी ।
 तदा बहिः किमेतन्तु विचित्रं चित्रमातनोत् ॥८८॥
 काल्यायनी ॥८०॥

ऐश्वर्यसीश्वरो व्यक्तं नैकधा पर्यणीनमत् ।
 यां प्राप्यैवास्तु सा नित्यं नित्या काल्यायनी गतिः ॥८९॥

१. ख. ग. 'यतो न परमं हर्षं न संकर्षिणी सा देयात् शुभ-
 संपदं सुपरमा' पाठः ।

चम्पा ॥८१॥

कम्पं लुम्पयतान्नित्यं मोहोद्रेकभवं भवे ।
 चम्पूं च सम्भूतां चम्पा प्रकटीकुरुतां सताम् ॥९०॥
 सर्वसम्पत्तिकारिणी ॥८२॥

ययान्याः सम्पदस्तुच्छास्तामाविष्कुरुते यतः ।
 ध्यातैव सा ततो गीता सर्वसम्पत्तिकारिणी ॥९१॥
 नारायणी ॥८३॥

सुदुर्बलो माणवको बदर्याश्रमैकवासस्त्रिजगत्सु भक्त्या ।
 नारायणेति प्रथितः स यस्या नारायणी सा किंल दुष्प्रमेया ९२
 महानिद्रा ॥८४॥

न यान् हातुं कोऽपि प्रभवति सुदुर्भावविषमा
 विकल्पास्ते नूनं प्रशममुपयान्ति द्वयमपि ।
 यदाश्रित्या नित्या कृतकृतकहर्षावगणना
 महानिद्रा विद्रावयतु विपदं दुर्गमपदाम् ॥९३॥
 योगनिद्रा ॥८५॥

ययापि सुसः प्रतिपद्मभावैप्रहारमूर्छां विजहाति सद्यः ।
 वैशद्यमात्मीयमवाप्य हृद्यां सिद्धिं स्वयोगे कुरु योगनिद्रा ॥९४॥
 प्रभावती ॥८६॥

यदग्रतो ज्योतिरिनॉदि नैतत् प्रयोगमायाति ययोङ्गुथम् ।
 दिनेऽपि यद्वीनमिदं न किञ्चित् प्रभावती सा ददतां निजाभाम् ९५॥

१. गद्यपद्यमयी वाणी चम्पूरित्यभिधीयते । २. ख. ग.
 'शिवदास्तु नित्यम्' पाठः । ३. दन्ददुःखादि । ४. स्वर्यादि ।

प्रज्ञापारमिता ॥८७॥

या स्वाभासचिलासतो विदधती शैलोपमं चेन्द्रियं
ज्ञातुं कर्तुमपि क्षमं हरिहरब्रह्मादयोऽपीश्वराः ।
सर्वज्ञा अपि यह्याविरहिता यान्ति क्षणान्मृकतां
प्रज्ञापारमितामितास्तु नितरां प्रज्ञाप्रसिद्धै सताम् ॥९६॥

प्रज्ञा ॥८८॥

शौदार्यशौर्यप्रथितान् सुरूपान् भूपांश्च दीव्यत्यनिवार्यचर्यः ।
स पुण्यभाक् कन्दुकवद्यदन्तः प्रज्ञा स्थितिं सन्दधती सतीयम् ॥९७॥

तारा ॥८९॥

कृत्वापि संजागरणं निशासु
यस्या निराधारतया स्थिताश्च ।
नाम्नैव साम्यं कथमप्यवापु-
स्तारा ममारादभियेऽस्तु तारा ॥९८॥

मधुमती ॥९०॥

किं वोर्धतः किं परितो न्वधस्तात्
स्वत्यदः सोममियं वतेति ।
न शक्यते वीरवरैर्विवेकुं
या रक्षतान्मां मधुमत्यपायात् ॥९९॥

मधुः ॥९१॥

यद्भक्तवाणी मधुमाधुरीणां जैत्री मनोदुर्मषकं श्रुतैव ।
अनन्यचेष्टं कुरुतेऽपि दुःखवध्यं बुधैः सा मधुरत्र जीयात् १००

१. जातावैकवचनम् ।

क्षीरार्णवसुधाहारा ॥९२॥

जरामरणसंहारासुरदुर्मोहकारणम् ।
 क्षीरार्णवसुधाहारा विष्णुरूपास्तु मेडरणम् ॥१०१॥
 कालिका ॥९३॥

ब्रह्माद्या अपि पञ्च मुण्डविषया द्रष्टुं न शक्ता इवा-
 धस्तादेव वहन्ति यद्वहमहाकालाद्यसिंहासनम् ।
 यद्भक्तोऽपि विहाय कार्ण्यमस्तिलं यादात्म्यमेत्यद्वुतं
 ध्यानादेव ददातु साऽपरिमितं नित्यं बलं कालिका ॥१०२॥
 सिंहवाहिनी ॥९४॥

अवलोक्यैव वृषं श्रितं पतिं सं
 चपलं ब्रंशनभीतिदं कदाचित् ।
 करुणाक्रान्तमना अनामरूपा
 किंमु भूता पथि सिंहवाहिनी त्वम् ॥१०३॥
 ओंकारा ॥९५॥

यन्मात्राभ्यो ज्ञानकर्मकहेरुदुष्पारार्था सा चतुर्वेद्युदेति ।
 यान्तर्नित्यं दन्धनीतीह काचिदोङ्कारेयं योगिसाप्राज्यदास्तु १०४॥
 वसुधाकारा ॥९६॥

मूलाधारेऽस्ति वसुधाकारा या परदेवता ।
 सेवे तां देवदेवेशीं स्ततन्त्रां मन्त्रमातरम् ॥१०५॥

१. शरणम् । २. क. ग. 'किल' पाठान्तरम् ।

चेतना ॥९७॥

यदावरणशक्तिः विविधवादबद्धादराः
सदापि च यदात्मका न विदुरात्मतन्त्रं बुधाः ।
तथापि न कथंचनापि पिहितास्ति या तैः सदा
खधामपरचेतना हरतु चेतना सा भिदाम् ॥१०६॥

कोपनाकृतिः ॥९८॥

खभक्तोद्देजकान् दुष्टनेव जाने प्रति खयम् ।
सदा सौम्यस्वभावापि जाता सा कोपनाकृतिः ॥१०७॥

अर्धविन्दुधरा ॥९९॥

यदंशजातमप्येतन्महत्त्वरूपात्मस्त्यहो ।
अर्धविन्दुधरा सेयं मीयते केन धीमता ॥१०८॥

धारा ॥१००॥

निराधाराग्विलाधारो धारा शक्तिर्भवत्वसौ ।
अपारावारसंसारसारोद्भारणकारणम् ॥१०९॥

श्रीकृष्णात्मपरानुभूतिविभवः श्रीकृष्णकौलः सुतं
साहिवकौलमसूतं यं च जननी बुद्धिः प्रबुद्धिः सती ।

तत्काव्ये कुलदेवताहृयगतेः श्रीशारिकायाः स्तवं
मन्त्रोद्भारकमानते खसहजं भक्ती रसाङ्कागमत् ॥११०॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिवकौलानन्दनाथविरचिते
नामविलासे षष्ठी भक्तिः ॥ ६ ॥

सप्तमी भक्तिः ।

विश्वमाता ॥१०१॥

अनन्यबीजनिक्षेपापेक्षं निर्माति या जगत् ।
विश्वमाता स्थयं भाता सतां चेतसि भासताम् ॥१॥

कलावती ॥१०२॥

कलयन्ती कलया स्थया त्रिदेवीं
त्रिजगत् तत्कलयापि सत्रिभावम् ।
सकलास्तत्र कलाश देशकाला-
कलिता कालगतिः कलावती नः ॥२॥
पद्मावती ॥१०३॥

पश्चेशपद्मोऽवपद्मवन्धुमुखाश्च पत्पद्मरजोऽपि यस्याः ।
चिन्वन्त आसा न गताश्च पारं पद्मावती सा मम पद्मगा स्तात् ३॥

सुवस्त्रा ॥१०४॥

दिग्बन्धपीतवस्त्राद्यर्चितामुत्र चात्र च ।
अँमत्रा सा सुवस्त्रा मे देहवस्त्रात्मतां हर ॥४॥

१. ब्रह्मादित्रयाणां देवानां समाहारः । २. सह त्रित्रिभावेण
स्थितिलयत्मकेन । ३. सहायः पात्रं च ।

सप्तमी भक्ति:

१२५

प्रबुद्धा ॥१०५॥

या बोधिता सद्गुरुशासनेन प्रकाशयत्यात्मगतिं च्छेन ।
जडाजडेष्वस्तविशिष्टभावा सा वाञ्छितं नो ददतां प्रबुद्धा ॥५॥

सरखती ॥१०६॥

उत्स्विन्नादौ निरूपमकला बीजबिन्दुत्वमासा
रेखाश्लेषं सपदि दधती वर्णभावानुवर्ण्या ।
येदंभावं श्रयति नयति स्वं वपुर्विस्तरं सा
त्रेधाऽस्त्राद्या वितरतु रसं स्वं सरस्वत्यशेषम् ॥६॥
कुण्डासना ॥१०७॥

जितत्रिधामा कृततन्निवेशा यच्छोभते दर्शनलोभहेतुः ।
सर्वत्र सर्वं परिकाशयन्ती कुण्डासनेति प्रथिता तदेषा ॥७॥

जगद्वात्री ॥१०८॥

आविर्भूय यतो यसां तिष्ठन्ति चण्डमङ्गुराः ।
अपि भावाश्चिरस्येव जगद्वात्री श्रियेऽस्तु सा ॥८॥
बुद्धमाता ॥१०९॥

निष्क्लेशपाशः शमिताखिलाशो यदाश्रितो बुद्धमना अनायैः ।
अनाश्रितां स्वात्मगतिं समेति सा बुद्धमाता हृदि भासतां नः ॥९॥

जिनेश्वरी ॥११०॥

इनासनं संगणयस्तुणोपममाराधयन् यां विधृताजिनो जिनः ।
सार्वज्ञमापद् विपदन्तकारणं जिनेश्वरी सा वृजिनं व्यपोहताम् १०

जिनमाता ॥१११॥

लीला कि वर्णते तस्या जिनमातापि याहरत् ।
जिनस्य जननोद्घृतां भीति नीतिविचक्षणा ॥११॥

जिनेन्द्रा ॥११२॥

शान्तचित्ता दयावित्ता काषायाम्बरधारिणी ।
जिनेन्द्रास्तु श्रिये नित्यं निर्वैरा खैरचारिणी ॥१२॥

शारदा ॥११३॥

यदास्पसिद्धिः सुजनो जिताधिः
रुयातादिविद्यो विजहात्युपाधिम् ।
देहादिभावाधिगतं ददातु
सा शारदा पादतले निवासम् ॥१३॥

हंसवाहना ॥११४॥

अधिगत्य दयामजो यदीयां शिशुहंसाभिचरोऽपि चाग्रगामी ।
गजरांजचरादिदेवतानां भवतीयं पथि हंसवाहनाव्यात् ॥१४॥

राज्यलक्ष्मीः ॥११५॥

न यैर्लोभः कदाचिच्च ध्यातस्ते वीक्ष्य यामपि ।
लुभ्यन्ति विवशाः सास्तु राज्यलक्ष्मीः सुराज्यदा ॥१५॥

वषट्कारा ॥११६॥

ध्यात्वा यां विधिना हुत्वा वह्नि सिद्धिमनुक्तमाम् ।
ग्राप्नुवन्ति सदाधारो वषट्कारा ममास्तु सा ॥१६॥

१. इन्द्रादिदेवतानाम् ।

सुधाकारा ॥११७॥

यदश्चमेधयज्ञार्द्दुष्करैः प्राप्तिसंशये ।
अमरत्वं चणाचत् सात् सुधाकारानुचिन्तनात् ॥१७॥
सुधात्मिका ॥११८॥

मोहप्रहारिका पूर्णस्वात्मभावनकारिका ।
सुधात्मिका जयत्येषा विश्वतो विश्वधारिका ॥१८॥
राजनीतिः ॥११९॥

एकस्य सर्वतः सत्ता कथं स्थान्मर्त्यदेहिनः ।
तदा यदा न तुष्टा त्वं राजनीतिर्भवेः शिवे ॥१९॥
त्रयी ॥१२०॥

कार्येऽकार्येऽपि पदुघटनां स स्वयम्भूश्च यस्या
अर्थज्ञानात् समधिगतवान् सच्छ्रुताया मतायाः ।
यत्सज्जप्त्या विषमविषयाशीविषक्षेडमूर्च्छा-
नाशोऽपि स्थाद्वरुतु दुरितं वाक्यीशी त्रयीयम् ॥२०॥
वार्ता ॥१२१॥

यत्प्रसन्न्या श्रुतं वस्तु दृष्टवद् भाति याति च ।
यैकस्यापि सुदूरत्वं वार्ता सार्ति हरत्वियम् ॥२१॥

दण्डनीतिः ॥१२२॥

अखण्डज्ञप्तेणडाज्ञतां खण्डयन्ती
पतिं तदूगतिं सर्वतो मण्डयन्ती ।

तदाज्ञाकरं दण्डदं भैण्डयन्ती
 शिवा दण्डनीतिर्भयं दण्डयन्ती ॥२२॥
 क्रियावती ॥१२३॥

जीवत्वमासाद्य शिवोऽपि पुण्या-
 पुण्याधिकारी भवति क्षणेन ।
 यदाश्रयात् साभयदानदक्षा
 क्रियावती नः प्रियमातनोतु ॥२३॥
 सद्भूतिः ॥१२४॥

उपादानं विना चित्रं स्वानन्दविभवं भवम् ।
 भावयन्ती स्वभावार्थकरी सद्भूतिरस्तु वः ॥२४॥
 तारिणी ॥१२५॥

गुपज्ञानमण्डि विमोहमकरं रागोरगैर्दुस्तरं
 त्रृष्णापेयचलज्ञलं परिवलदूलोभकूर्माकुलम् ।
 संसाराब्धिमिमं तरेत् सुविषमं साहाय्यहीनः कथं
 दीनस्त्वदिन त्वेमात्मकृपया संतारिणी तारिणी ॥२५॥
 श्रद्धा ॥१२६॥

अङ्गद्वा यदध्यासविनाकृतस्य बद्धापि च स्वात्मभुवा न वाणी ।
 तद्वाम संबोधयितुं समर्था श्रद्धा सदा सा ममदाँ ममास्तु ॥२६॥

१. भडि शोधने । २. समवायिकारणम् । ३. संसारम् ।
 ४. ख. ग. 'त्वमत्र' पाठः । ५. निश्चये । ६. आश्रयः । ७.
 ममत्वं द्यति खण्डयतीति ममदा ।

सद्गतिः ॥१२७॥

असत्यसंसारगताश्च नैवासर्तीं मर्ति जातु समाश्रयन्ते ।
सन्तो भजन्तो भवतीं सर्तीं यत् संकीर्त्यसे सद्गतिरित्यतस्त्वम् २७॥

सत्परायणा ॥१२८॥

इतरामरसेवकाः पतन्ते सुयता अप्यवशास्त्वदीयभक्ताः ।
नतु जातु सदात्वदात्मका यत् परिगीता द्विसि सत्परायणातः २८

सिन्धुः ॥१२९॥

धर्माब्धीन्दुः कर्मसीमादिबिन्दु-
ब्रह्मसाब्धे राज्यसन्धुन्दुहेतुः ।
हेलालोकात् द्वारनीरादिबन्धुः
सिन्धुः केन्दुर्दुष्कृतैधस्मु भूयात् ॥२९॥

मन्दाकिनी ॥१३०॥

गच्छन्ती मदमत्तचित्तविहर्गं पङ्कुं विधत्ते द्वणाद्
रिह्वन्ती पुनरत्र रिह्वणमुखं हन्त्युद्धवं लोलताम् ।
कल्पोलामलदोलिनी च सकलां दृष्टा सर्ती या क्रमात्
सा वृन्दारकवन्दिता हरतु नो मन्दाकिनी मन्दताम् ॥३०॥

गजा ॥१३१॥

यानङ्गारिशिरोवतंसकलिका ध्यातैव कामप्रदा
या वृद्धौत्मजहस्तगा परिहरत्याचामिता वृद्धताम् ।

१. मानससरोवरस्य । २. 'तंदूर' इति भाषया । ३. ब्रह्मा ।

या कृष्णाङ्गितलस्थितापि सुमंतेः काष्ण्यापिहा वीक्षिता
सा गङ्गापि करोति चित्रममलं सर्वोपरिस्थं जनम् ॥३१॥

यमुना ॥१३२॥

यमनियमभृतो यतोऽपि भीता
यैमभयमाशु तदेव यद्विलोकात् ।
यमभयविश्वदं स्वयं भवत्या-
मयदमनी यमुना यमत्वदौस्तु ॥३२॥

सरस्वती ॥१३३॥

वनस्यावनदा दानादज्ञानवनपावकः ।
नीरभूरपि सा भोगरसदास्तु सरखती ॥३३॥

गोदावरी ॥१३४॥

गोदाता यत्तटे सद्यो गोप्रतिग्रहवान् भवेत् ।
गोदावरी जडत्वं नो बोधगोभिर्व्यपोहताम् ॥३४॥

विपाशा ॥१३५॥

पाशभृद्विषयो यापि भवपाशविनाशकृत् ।
यतस्ततस्तोदौर्ध्वा विपाशेति प्रकीर्तिता ॥३५॥

कावेरी ॥१३६॥

वीरा यत्तीरयातास्तरलतरतरङ्गालिवारिप्रवाहाद्
बिन्दून् नैवावहन्तं सर्तंतवहमुपाग्राय मायाप्रवाहम् ।

१. पुरुषस्य । २. गं पातालं गच्छुति । ३. सुखदुःखात्मकस्य
द्वन्द्वस्य । ४. ख. ग. विषदस्वयं पाठः । ५. द्वित्वं द्यति खण्डयतीति
एकत्वदेत्यर्थः । ६. ततं च तदुदकं, तस्य ओघः । ७. पवनम् ।

छायारूपं वहन्ति प्रततगतिगतं जातुचित् पातु माता (सातः)
कावेरी निम्रयाना क्षणहतिविभवान्निम्रहर्षेष्यानात् ॥३६॥

शतद्वका ॥१३७॥

एकद्रवप्रथां याति यदालोकात् क्षणं मनः ।
शतसद्धिः कथं गीता सा देवीह शतद्वका ॥३७॥

सरयूः ॥१३८॥

हरत्वयोध्यालोकानां चित्रसद्विसाक्षिणी ।
सरयूर्मानसोद्भूता मानसोद्भूतविक्रियाम् ॥३८॥

चन्द्रभागा ॥१३९॥

अहो यदभ्याशगता नगत्वं
खगाः खगत्वं च नगा लभन्ते ।
रसानुरागा वत चन्द्रभागा
युष्मान् महाभागतया युनक्तु ॥३९॥

कौशिकी ॥१४०॥

यदमलजलभोगाद्योगिसाम्राज्यमाप्त्वा
कुशिककुलदिनेशो ब्रह्ममुख्यामरेशान् ।
अकृत नवभवत्वारम्भणाद् व्यग्रचित्तान्
वितरतु वरकोशं कौशिकी सुग्रकाशा ॥४०॥

गण्डकी ॥१४१॥

विष्णोरेकैकावतारोदरा यदेवक्याद्या वर्णनं जात्वनन्तम् ।
संप्राप्तात्मैकविष्णूदरा सा नित्यं वर्ण्या गण्डकी स्यात् कथं तु ॥४१॥

शुचिः ॥१४२॥

शुचिरेव भवीभावभावाहारापि सर्वदा ।
शुचिराऽसुचिरादस्तु शुचिः स्वाकारणार्थकृत् ॥४२॥

नर्मदा ॥१४३॥

सोमोद्भवा सोमैजिदम्बुपूरा
सौमेशकाम्या समसौम्ययाना ।
सदाभितो नो द्रव्यत्वनन्ता
सा नर्मदा नर्मसु दक्षिणत्वम् ॥४३॥

कर्मनाशा ॥१४४॥

यत्प्राप्ये ते मुनयोऽप्यनन्तं
तेपुस्तपस्तन्नचिराद् यदीयात् ।
संदर्शनात् कर्मकृतोऽपि वा स्यान्-
नैष्कर्म्यमेषा किल कर्मनाशा ॥४४॥

कर्मण्वती ॥१४५॥

वर्मभूतास्ति या शर्मश्वघाते सतां मता ।
चर्मण्वती सदा भूयाचर्मदृष्टिहरा तव ॥४५॥

देविका ॥१४६॥

अकालमरणच्छेदकारणं शरणं भव ।
ब्रह्मादिकाधिका देवी देविका देवविश्रुता ॥४६॥

१. भवस्य अभावाश्च भावाश्च, ते । २. अमृतम् । ३. स
उमया ईशेन (च) ।

वेत्रवती ॥१४७॥

नृप एकः कथं सर्वाधृष्यः स्याद् द्वारगा न चेत् ।
त्रिवेत्रधारिभिर्गीता भवेद् वेत्रवती शिवा ॥४७॥

वितस्ता ॥१४८॥

कश्मीरभूमौलिरमर्त्यतातकीर्तिश्वली घर्मसुतसजीवान् ।
संजीवयन्त्यद्वुतजीवनस्यै ध्यानादपीयं सुखदा वितस्ता ॥४८॥

वरदा ॥१४९॥

सद्भक्तवरदाभक्तवरँदा वरदाद्वुता ।
वरदेति कथं गीता वरधीभिर्वरेश्वरी ॥४९॥

नरवाहना ॥१५०॥

नरान् वहति या माता नरैर्या वोहते हृदौ ।
नर्वाहनसंश्लाघ्या श्रियेऽस्तु नरवाहना ॥५०॥

सती ॥१५१॥

असत्यदेहावतरं गतापि न सत्स्वरूपं विजहाति जातु ।
या वः सती सा शतशो ददातु सतीं मर्ति केवलनिर्णयस्थाम् ॥५१॥

पतिव्रता ॥१५२॥

पतिव्रता त्वं वद निर्णयोऽस्ति वक्तुं न मे सर्वमयीश्वरेशि ।
पतिव्रतं तेऽस्ति किमु त्वमेव पत्युर्वतं सक्तहृदः सदेति ॥५२॥

१. अजर्यः । २. कश्यपस्य । ३. जलस्य । ४. सद्भक्तानां
वरं ददाति, अभक्तानां वरं द्यति खण्डयति । वबयोरैक्ये, रलयोश्च
एक्ये बलदा । ५. क. ग. 'हृदि' पाठः । ६. वैश्वरणेन ।

साध्वी ॥१५३॥

असाधूनपि साधुत्वं घातेनासाधुकर्मणा ।
प्रापयन्त्यसुरानेषा काचित् साध्वी मताद्वृता ॥५३॥

सुचक्षुः ॥१५४॥

सदा सुचक्षुरित्यस्या देव्याः स्यामग्रगो यतः ।
चक्षुराप्त्वा परं सर्वे तेन सचक्षुषः कृताः ॥५४॥

कुण्डवासिनी ॥१५५॥

याशीन्दुसूर्यकुण्डेषु वसन्त्यपि सतां हृदि ।
सोष्मत्वशान्ति कुरुते काचित् सा कुण्डवासिनी ॥५५॥

एकचक्षुः ॥१५६॥

ईश्वरत्वं गतास्तेऽपि सहस्राष्ट्रिचक्षुषः ।
यत्कृपायाः सैकचक्षुरैक्यचक्षुर्ददातु वः ॥५६॥

सहस्राक्षी ॥१५७॥

सहस्राक्षतया जिष्णुर्यदा लज्जामवासवान् ।
तदो सापि सहस्राक्षी भूता किं भक्तवत्सला ॥५७॥

सुश्रोणि: ॥१५८॥

श्रोणीं यदीयामवलोक्य रम्भा स्वमार्दवाहंकृतिजं विहाय ।
ऊष्माणमासा हिमतां तदादि सुश्रोणिरेषा हर योनिवासम् ॥५८॥

भगमालिनी ॥१५९॥

ऐश्वर्यधर्मयशसां कमलालया या
वैराग्यमोक्षविभवस्य च या विधात्री ।

५. इन्द्रब्रह्मत्रिलोचनादयः ।

भक्तस्य तद्विनिमयस्य च दुष्टबुद्धेः
सा दुर्भगत्वहतिकृद् भगमालिनी नः ॥५९॥

सेना ॥१६०॥

सेना येनाराधिताङ्गैश्चतुर्भिस्तस्येशस्य द्वारि तिष्ठन्ति सर्वे ।
सिद्धेरीशा भारतीशा मतेशा ज्ञानीशा वा मानवेशा धनीशाः ॥६०॥

श्रेणिः ॥१६१॥

ध्रेणिः सन्निहिता देवी यत्र यत्र यदा यदा ।
तदा तदा स सर्वोऽपि सर्गः सर्गत्वभाग् भवेत् ॥६१॥

पताका ॥१६२॥

वाहिनी चतुरङ्गैश्च बहुरङ्गमयी भवेत् ।
यदग्रयानतो देवी पताकेयं श्रियेऽस्तु वः ॥६२॥

सुव्यूहा ॥१६३॥

सर्वान्यङ्गानि हीनत्वं प्राप्नुयुः शत्रुसंनिधौ ।
वाहिनीनां यदा तुष्टा सुव्यूहा स्या न युक्तिः ॥६३॥

युद्धकांक्षिणी ॥१६४॥

दुर्लभं मानवं देहं चणकीर्तिप्सया कथम् ।
त्यजेयुस्त्वं न चेन्मूर्च्छाकर्त्रीं स्या युद्धकांक्षिणी ॥६४॥

पताकिनी ॥१६५॥

पतत्पतङ्गस्य गतिं द्विति च
रुणद्वि या ध्वस्तभया पतन्ती ।
स्थिता नगानां महतां पिधत्ते
स्थितिं हितायास्तु पताकिनी सा ॥६५॥

दयारम्भा ॥ १६६ ॥

हरोऽपि भवभावैकप्रथां यातो यदाश्रयात् ।
सत्यं सैव दयारम्भा सम्भावितजगतत्रयी ॥ ६६ ॥

विपञ्चीपञ्चमप्रिया ॥ १६७ ॥

श्रुतोदञ्चितमूर्धनस्तिर्यश्चोऽपि च वञ्चिताः ।
कथं स्युः स्थानं चेद्देवी विपञ्चीपञ्चमप्रिया ॥ ६७ ॥

परापरकलाकान्ता ॥ १६८ ॥

न परापरतैकान्तं कर्तुं शक्याश्च यत्कलाः ।
परापरकलाकान्ता सा ममास्त्वग्रतः सदा ॥ ६८ ॥

त्रिशक्तिः ॥ १६९ ॥

न मुक्तिभाजोऽपि न भक्तिभाजो
न भुक्तिभाजोऽपि विरोचमानाः ।
भवन्ति संरक्तधियोऽपि तद्वद्
येषु त्रिशक्तिः किल सुप्रसन्ना ॥ ६९ ॥

मोक्षदायिनी ॥ १७० ॥

सकलं हि भवन्मयं भवत्या
नहि बन्धोऽस्ति कदापि तत् स को वा ।
इतरोऽस्ति विशेषभाग् न जाने
वत् यस्येश्वरि ! मोक्षदायिनी त्वम् ॥ ७० ॥

सप्तमी भक्तिः

१३७

ऐन्द्री ॥१७१॥

जलप्रदानेन सुपोषयन्ती परं जनं भक्तजनं तु चित्रम् ।

जलत्वदूरीकरणेन भूयादैन्द्री गजेन्द्रोपरिगा श्रिये नः ॥७१॥

माहेश्वरी ॥१७२॥

उन्मत्तचेष्टः शवभूस्थितो यद् दिगम्बरः प्रेतपिशाचमित्रः ।

तथापि शूली परमेश्वरस्तन्माहेश्वरीसेवनजः प्रसादः ॥७२॥

ब्राह्मी ॥१७३॥

ब्रह्मरन्ध्रगता भक्तब्रह्मज्ञानोपदेशिनी ।

ब्राह्मी भूयात् सदा देवी ब्रह्मसृष्टयेकसान्तिणी ॥७३॥

कौमारी ॥१७४॥

कुमारयन्ती संसारं कौमारादिदशाक्रमैः ।

कुमारहारिणी भूयात् कौमारी मारभीतिहृत् ॥७४॥

कुलवासिनी ॥१७५॥

सुकुलाकुलताभिमानहीनः

कुलमार्गाभिरतो यदीयभक्तः ।

कुलवित् कुलजां समेति सिद्धिं

शिवदा स्तात् कुलवासिनी सदा नः ॥७५॥

इच्छा ॥१७६॥

स्त्रष्टा सृजेत् किं नु कथं स विष्णू

रक्षेन्महेशोऽपि हरेन चेत् त्वम् ।

१. डलयोरैक्यम् । २. कौमारं हरति, तच्छ्रीला ।

उन्मेषतद्वर्यत्ययरूपकर्त्री

भवेः शिवे सर्वकलेश्वरीच्छा ॥७६॥

भगवती ॥१७७॥

खयमाशाम्बरोऽन्यसौ किं दद्यात् स कपालभृत् ।

मिक्षुनाथो न चेद्देवी भवेद् भगवती गृहे ॥७७॥

शक्तिः ॥१७८॥

सूक्ष्मोऽव्यक्तः केवले निर्गुणोऽपि

निःसम्भारश्चित्रसर्गं विधते ।

शम्भुर्हर्षाघूर्णितो यत्प्रसर्या

शक्तिः सक्ति संसूतौ संहरस्य ॥७८॥

कामधेनुः ॥१७९॥

त्वं कामधेनुः प्रथिता निकामं

कामं ददासीति च सुप्रसिद्धिः ।

सार्था तदा साद् यदि मे खमेव

दद्या यतः सर्वसुकामसिद्धिः ॥७९॥

कृपावती ॥१८०॥

मारणेनासुराणां या सुराणां तारणेन च ।

कृपां विधते सा क्रापि कीर्तितैषा कृपावती ॥८०॥

१. निमेषः । २. सर्वाः कला यस्याः, सर्वान् कलयति, सर्वे संसारं कलयति ।

वज्रायुधा ॥१८१॥

यस्याः प्रीतिवशादस्थि दधीचेः सर्वसारताम् ।
अगच्छत् प्रथितामस्तु सेयं वज्रायुधा श्रिये ॥८१॥

वज्रहस्ता ॥१८२॥

भक्तानां कुसुमं वज्रं वज्रं कुसुममङ्गुतम् ।
अभक्तानां परं यस्या वज्रहस्ता जयत्यसौ ॥८२॥

चण्डी ॥१८३॥

गत्यालसा घूर्णितनेत्रपद्मा
वाण्या स्वमक्तोष्महरापि सौम्या ।
जाने दुरज्ञानविनाशनेन
चण्डीति गीता सुभगा भवानी ॥८३॥

चण्डपराक्रमा ॥१८४॥

दण्डादण्डिताखिलाभ्रनिपत्तारानुकीर्णा पुरा
संख्ये दैत्यवरै रराज कुसुमाकीर्णेव सीमन्तिनी ।
या दृष्टा स्वयमेव यां परिगता मोहं पुनस्ते कृत-
स्वार्था चण्डपराक्रमा जयति सा यत्तं विना देवता ॥८४॥

गौरी ॥१८५॥

नीराजितपदद्वन्द्वा गौरीशेन्द्रादिमौलिभिः ।
भूयाद् गौरी गुरुत्वाप्त्यै स्वतः प्रथितगौरवा ॥८५॥

सुवर्णवर्णा ॥१८६॥

सुवर्णतां यातमदः सुवर्णं जगत्यतो यत्परिलंब्धवर्णैः ।
अवर्णवर्णापि सुवर्णवर्णेत्याह्नानगीता कृतरूपवर्णम् ॥८६॥

स्थितिसंहारकारिणी ॥१८७॥

एकदा स्थितिकर्तैकः संहरेतापरोऽन्यदा ।
युगपत् तु खतन्त्रेयं स्थितिसंहारकारिणी ॥८७॥

एका ॥१८८॥

मिथोऽतिरक्तौ यदि कौचनैक्यं
गताविव स्तो न हि तौ च वर्णैः ।
इयं तु सर्वत्र सदैव चैका
स्वयं कथं स्यात् परिवर्णनीया ॥८८॥

अनेका ॥१८९॥

सृजेद् विधाता किमिदं च किं स्याद्
वेदा वदेयुथं किमत्र चित्रम् ।
न चेत् खतन्त्रा विमला चिदेका-
नेका भवेत् कापि विलासभूमिः ॥८९॥

महेज्या ॥१९०॥

भावयोगतपःकर्मज्ञानेज्यानां महेश्वरी ।
प्रसूतिवसुधा देवी महेज्येयं दहत्वघम् ॥९०॥

१. विचक्षणैः ।

षट्क्रमेदिनी ॥१९६॥

ऊर्ध्वाम्नायकलाददैर्ज्या षट्क्रमेदिनी ।
मेदबुद्धिहरीं सिद्धि ददात्वस्मै विना हठम् ॥९६॥

इयामा ॥१९७॥

सुधास्वादोन्मादागणितवनिताभावकल्या
लयारम्भं रम्भारुचिरजघना या विदधती ।

महाकाली रात्रिर्भमणरमणीव द्युतिमती

भवत्येषा इयामा भवतु भवदुर्भावहतिकृत् ॥१७॥

कायस्था ॥१९८॥

माया माया ज्ञानगाया विपक्षः

प्रायः कायस्त्वल्लयो दुर्लयोऽयम् ।

कायस्थापि खेन सेयं न माया-

मेया चित्रं चेतना सुखतन्त्रा ॥९८॥

कायवर्जिता ॥१९९॥

अपि ब्रह्माण्डपिण्डेभ्यो वितता प्रथिता मता ।

सतां भूयाद् विभूत्यै सा भवानी कायवर्जिता ॥९९॥

सुस्मिता ॥२००॥

स्मितेन या विस्मितमातनोति

दृष्टैव गम्या नहि दृष्टिवादैः ।

भक्तस्य रक्तस्य विरक्ततायां

सा सुस्मिता तेऽस्तु हिताय शक्तिः ॥१००॥

श्रीकृष्णात्मपरानुभूतिविभवः श्रीकृष्णकौलः सुत
 साहिव्यकौलमसूत यं च जननी बुद्धिः प्रबुद्धिः सती ।
 तत्कान्वये गुरुवृत्तचिन्तनमणेः सोदर्यभावं ध्रिते
 देवीनामविलासनाम्नि विरतिं भक्तिर्गता सप्तमी ॥१०१॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिव्यकौलानन्दनाथ-
 विरचिते नामविलासे सप्तमी भक्तिः ॥७॥

अष्टमी भक्तिः

सुमुखी ॥२०१॥

न सूर्यचन्द्रौ न च पद्मवही यातौ यदीयानन्तुल्यतां यत् ।
सुशब्दपूर्वत्वमतः सुद्वधं यस्या मुखे स्तात् सुमुखी सदा नः ॥१॥

क्षामा ॥२०२॥

सदा भैवभवाभावभावाहारापि काप्यहो ।
क्षामा सा मा परेशानी विषमे विषयेऽवतु ॥२॥

मूलप्रकृतिः ॥२०३॥

यस्या उदयमायान्ति लयं यस्यां च यन्मयाः ।
भावाः कौपिलवेद्येयं मूलप्रकृतिरद्गुता ॥३॥

ईश्वरी ॥२०४॥

इच्छानिच्छाव्यत्ययेच्छाभिरेतत्
सत्त्वासत्ते व्यत्ययेनापि सत्त्वाम् ।
धत्ते यस्या निर्मलाया दयाया
एषा देवी कीर्तिं सेश्वरीति ॥४॥

१. भवात् संसारात् भवा उत्पन्ना ये अभावा भावाश्च,
तानाहरति । २. कौपिलशास्त्राङ्गैर्ज्ञेया ।

अष्टमी भक्तिः

१४५

अजा ॥२०५॥

जाते घटे संस्थितमन्तरभ्रं न जायते जातमिवापि यद्वत् ।
जांतस्य तद्वद् बहिरन्तरस्य स्थितापि देवी प्रथितास्यजा त्वम् ॥५॥

बहुवर्णा ॥२०६॥

एकवर्णापि निर्वर्णा बहुवर्णेति या शिवा ।
सुखतन्त्रा सुवर्णं नो बहुवैर्ण्यं ददातु सा ॥६॥

पुरुषार्थप्रवर्तिनी ॥२०७॥

द्विविधं पौरुषं देवी सख्साभीष्टं ददाति या ।
भक्तस्य सा सदाग्रेऽस्तु पुरुषार्थप्रवर्तिनी ॥७॥

रक्ता ॥२०८॥

भक्ता यस्या अन्यतः स्युर्विरक्ता
रक्ता ध्याने कालभीर्ति विहातुम् ।
शक्तास्त्यक्ताशेषदोषाः परैषा
रक्ता देवी रक्तभावप्रतिष्ठा ॥८॥

नीला ॥२०९॥

अभ्रे जलाभ्रे जलधौ दुमेषु सुस्पष्टपत्रेष्वसितोत्पलेषु ।
रक्तेषु या मुख्यतया विभाति नीलेषु नीलाऽस्तु हिताय देवी ॥९॥

सिता ॥२१०॥

हिमे हिमांशावमरापगायां काँन्तेऽभ्रमोरिन्द्रहये विभूतौ ।
हरस्य मुक्तादिषु च प्रधाना सिता सितं स्वान्तमियं करोतु ॥१०॥

१. संसारस्य । २. शोभनं यशः । ३. वर्णनीयम् ।
४. ऐरावते ।

श्यामा ॥२११॥

श्यामापाङ्गा भ्रामयामास रामाः
 श्यामः श्यामौ गोपजन्मा नक्तौमः ।
 यस्यां स्वस्यावेशमात्राद् दयासा—
 च्छ्यामा सा मारामकामं करोतु ॥११॥
 कृष्णा ॥२१२॥

तारासु लोलासु वराङ्गनानां रात्रौ मतौ मृदमतेः प्रधाना ।
 कृष्णापि कृष्णत्वहरा वितृष्णा कृष्णत्वदा भक्तवराय भूयात् १२॥
 पीता ॥२१३॥

पीता पीतकपर्देन दृष्ट्या पीतौम्बरेण च ।
 गीता पीता हितायास्तु माता भाता सतां हृदि ॥१३॥
 कर्बुरा ॥२१४॥

कर्बुरे ब्रह्मरन्ध्रस्थे शीभिर्नी कमलासने ।
 कर्बुरा देवता भूयाद् भवभारापहारिणी ॥१४॥
 कृष्णा ॥२१५॥

धात्रादयोऽपि यां नैव रोद्धुं शेषुः सुधाशनाः ।
 क्षुधा देवी जयत्येषा सर्वधात्वेकबीजभूः ॥१५॥
 तृष्णा ॥२१६॥

कुम्भोद्धवो मुनिर्वह्विर्वडवावक्त्रलाञ्छितः ।
 यन्त्रुनोऽविधिविशोषैकहेतुस्तृष्णा जयत्यसौ ॥१६॥

१. श्रीकृष्णः । २. गोपीः । ३. नन्दसमासो नप्रद्युम्न इति-
 वत् । ४. महादेवेन । ५. विष्णुना । ६. क. ख. 'शोभिनी' पाठः ।

जरावृद्धा ॥२१७॥

विषाशनोऽपि यत्सङ्गादजरामरताधिपः ।
चित्रं सापि जरावृद्धा क्रियान्मम जराजराम् ॥१७॥
तस्मी ॥२१८॥

रतौ रक्तचित्तोऽङ्गहीनः कदाचिद्
भवद्वन्धुरस्त्री च पुण्यैः स विश्वम् ।
स्मरो यज्ञयत्येतदस्याः स दृष्ट्या
तरुण्याः परं हास्यमात्रप्रसादः ॥१८॥
करुणालया ॥२१९॥

कपालिनं हैरं भीमपि ग्रेतगणावृतम् ।
दूरीकरोषि यन्नातो गीयसे करुणालया ॥१९॥
कला ॥२२०॥

कैलामेकां यदा ध्यायेत् कलेत्येनां मलापहाम् ।
सकला न वशे किं स्युः करमालातुलाः कलाः ॥२०॥
काषा ॥२२१॥

दुष्टत्वं यन्न नष्टं सात् कष्टेन बहुनापि तत् ।
नश्येत् क्षणेन भक्तानां काष्टत्यस्याः प्रसादतः ॥२१॥
मुहूर्ता ॥२२२॥

या विभज्य दिने रात्रौ पृथक् षोडशधा स्थिता ।
स्वरूपं प्रथिता भूमौ मुहूर्तास्तु शिवाय वः ॥२२॥

१. ख. ग. 'बन्धुः' पाठः । २. चौरं, हरतीति व्युत्पत्तेः ।
३. कियन्तं कालम् ।

निमेषा ॥२२३॥

या भूलोकाक्षिविषया शोभते क्षोभदानकृत ।
 निमेषास्तु परेशानी विशेषाशेषभूतिदा ॥२३॥
 कालरूपिणी ॥२२४॥

विदुषी प्रभवादिभिर्भवं या प्रभवादीन् नहि कोऽपि वेत्ति यस्याः ।
 ग्रहराशिभचक्रकानुमेया प्रथिता सा किल कालरूपिणीति ॥२४॥
 सुकर्णरसना ॥२२५॥

विज्ञस्ति सुरसं सम्यग् ग्रहीतुं सुजनापितम् ।
 सुकर्णरसना भूता देवी सापि निरञ्जना ॥२५॥
 नासा ॥२२६॥

या कामिनीभ्यः सुषेषमां ददाति मुक्तादिरतोऽस्तिताऽददाति ।
 आमोदसंघं संकलस्य यापि नासेति सा काप्यनुमीयतेऽन्न ॥२६॥

चक्षुः ॥२२७॥

यच्चक्षुर्विषयप्राप्तं शक्तो द्रष्टुं न सोऽन्तकः ।
 प्रीतेरेकनिदानं सा चक्षुरित्यभिधीयते ॥२७॥
 स्पर्शवती ॥२२८॥

यत्पादरजसा स्पृष्टं भाले स्पृशति जातु न ।
 माया क्वापि कदाप्येषा सती स्पर्शवती मता ॥२८॥

१. दानं=खण्डनम् । २. सृष्टिस्थितिसंहारान् [प्रभविभवादीन् वत्सरानपि] । ३. ख. ग. 'सुवर्ण' पाठः । ४. ख. ग. 'सुवर्ण' पाठः । ५. परमा शोभा । ६. संसारस्य ।

रसा ॥२२९॥

या पद्मिधाष्टादशतां विगाहते
भीमेन सम्यग्सितानलेन वा ।
योगीश्वरैर्यामृतरूपिणीक्षिता
पूर्णं रसं सा रसयेद्रसा जनम् ॥२९॥

गन्धप्रिया ॥२३०॥

नासिका जडरूपापि गन्धं चेतयतेऽभितः ।
यत्प्रसन्न्या सुगन्धं सा देयाद् गन्धप्रिया यशः ॥३०॥
सुगन्धा ॥२३१॥

नानागन्धाष्टगन्धत्वप्रथिता गन्धवर्जिता ।
सुगन्धास्तु भवोद्भूते मायादुर्गन्धहारिका ॥३१॥
सुस्पर्शा ॥२३२॥

संसिद्धपस्पेशो भक्तः पश्यति स्पैशवद् भवम् ।
यत्पादरेणुसंस्पर्शात् सुस्पर्शास्तु शिवाय वः ॥३२॥
मनोगतिः ॥२३३॥

रोदुं यां नैव शेकुविविधविधिकथायोगसेवादियत्नैः
खिन्ना नुन्नाः स्वबुद्ध्या ययुरथ शरणं यद्विज्ञानलब्ध्यै ।
यामेवेशा अजाद्या अपि विमलमनोभावमाप्ना मनोग-
त्याख्या देवी सदा मे मनसि निवसताद् वासरश्रीरिवार्के ॥३३॥

१. ख. ग. 'योगेश्वरैः' पाठः । २. प्रयोजनम् । ३. चारवत् ।

मृगनाभिः ॥२३४॥

जातो यतः सर्वसुगन्धजेता कस्तूरिकामोदवरोऽखिलंस्य ।
ग्राणैकमार्गं विदधाति चेतः प्रकीर्त्यर्ते सा मृगनाभिरायैः ॥२४॥

मृगाक्षी ॥२३५॥

चलेनार्धविलोकेन या चलं कुरुते मनः ।
सेयं कापि मृगाक्षी नो भूयादद्व्यग्रगा सदा ॥२५॥

कर्पूरामोदधारिणी ॥२३६॥

यद्वासनामुपाग्राय वासना मलिना क्षणात् ।
विनश्यति शिवायास्तु कर्पूरामोदधारिणी ॥२६॥

पद्मयोनिः ॥२३७॥

ननायोनिरयोनिश्च पद्मयोनिरितीरिता ।
योनिप्रवेशदुर्वेशमुखं दुःखं व्यपोहताम् ॥२७॥

सुकेशी ॥२३८॥

सुकेशोपेमानं यदि स्यादनन्तै-
गुणैः शोभितं वैर्णको वाप्यनन्तः ।
अनन्ताद्यजिह्वस्तदा स्युः सुवर्ण्याः
सुकेशीमहेशीकचत्सत्कचेशाः ॥२८॥

सुलिङ्गा ॥२३९॥

स्वैश्वर्यरूपं निरिलं प्रपञ्चं
शम्भोः स्फुटीकर्तुमजादिशक्तिः ।

१. संसारस्य । २. चामरादिकम् । ३. वर्णयिता ।

उज्जृमिता काचन या प्रसिद्धा
गुप्ता सहायी भवतात् सुलिङ्गा ॥३९॥
भगरूपिणी ॥२४०॥

यैकाप्यनेकाङ्गमिदं विधातुं
पातुं क्षमा हन्तुमपि स्वभावात् ।
काचित् सदानन्दकृदस्तु वीरै-
धीरैर्निषेव्या भगरूपिणी सा ॥४०॥
योनिमुद्रा ॥२४१॥

याऽधारदारिद्रियमपि प्रयातं
बीजं दधाति सम्यक् ।
सुखेन गम्या कुलमार्गनिष्ठैः
सा योनिमुद्रास्तु मुदे सुदेहा ॥४१॥
महामुद्रा ॥२४२॥

दर्शभिः षोडशाधारैर्द्वादशान्ते लयं गतैः ।
ऐक्यहेतुद्वयोर्गीता महामुद्रा महेश्वरैः ॥४२॥
खेचरी ॥२४३॥

लब्ध्वा यां सत्यसन्धाः परगुरुदयया सुष्टिबीजैकचित्ता
वामं कामं निकामं प्रशमयितुमलंभूषणवः स्युर्वित्पृष्णाः ।
तं वा कालं करालं गतविषयरसाः सद्रसज्जा मुनीन्द्राः
सञ्चारं खेचरीयं वितरतु रुचिरं खेऽचिरं चिन्मये नः ॥४३॥

१. इन्द्रियैः । २. जीवात्मपरमात्मनोः । ३. सत्यप्रतिष्ठाः ।

खगगामिनी ॥२४४॥

प्रधिहीनरथोऽनूरुसारथिर्यत्प्रसादतः ।
खगो नित्यमविश्रान्तो भानुः सा खगगामिनी ॥४४॥

मधुश्रीः ॥२४५॥

नगाः कुसुमवर्षणैः सर्तंतगाश्च संवीजनैः
खगाः कलरवस्तवैर्विमलवारिभिर्निम्नगाः ।
निषेव्य वत सन्ति यां सकलकामनीयागमाः
सदा भवतु देवता मम मता मधुश्रीः श्रिये ॥४५॥

माधवीवल्ली ॥२४६॥

परत्र अैमरं फुल्ला अमरं न करोति या ।
करोतु माधवीवल्ली निर्भ्रमं मम मानसम् ॥४६॥

मधुमत्ता ॥२४७॥

यार्धविलोकनभाषण्यानैर्लक्षितविभ्रममात्मनि भक्तम् ।
पूर्णविलोकनभाषण्यानं संरचयत्युदिता मधुमत्ता ॥४७॥

मदोद्भता ॥२४८॥

कुली च वित्ती च सुरूपचर्यो दाता प्रभुः शास्त्रविद्विद्विद्वा ।
मदोद्भतो जातु न यत्सुभक्तो मदोद्भता चित्रमियं श्रिये स्तात् ॥४८॥

मातझी ॥२४९॥

मातङ्गानां सेविता दुष्कलङ्कं पातङ्गं या भावमापादयन्ती ।
आतङ्कं वाऽशङ्कमात्मप्रदीपे मातङ्गीयं मत्तमातङ्गयाना ॥४९॥

१. वायवः । २. अमणशीलम् ।

शुक्रहस्ता ॥२५०॥

भैवभावविरक्तभावभक्त्या परितुष्टा मुनिजस्य या शुकस्य ।
समनामहितत्वकृच्छा भूता शुकहस्ता सुखकृच्छ वाशु कस्य ॥५०॥

पुष्पबाणा ॥२५१॥

पुष्पबाणापि या चक्रपाणिबाणमजीजयत् ।
बाणक्षेपं विनैषाशु दृष्ट्या रुद्रं श्रियेऽस्तु सा ॥५१॥
इक्षुचापिनी ॥२५२॥

पिनाकशार्ङ्गचापाभ्यां स्तुता देवीक्षुचापिनी ।
दिक्षु दिक्षु सदा रक्षाकारिणी नो विहारिणी ॥५२॥

रक्षाम्बरधरा ॥२५३॥

रक्ताम्बरधरेत्यस्या ध्यानं रक्ता अहर्निशम् ।
जानन्ति सर्वतः संध्यामिव दैवतपूजिताम् ॥५३॥

क्षीवा ॥२५४॥

अन्यः कश्चित् क्षीवभावं कदाचिद्यातः सद्यश्वेत्यहीनः स्यं सात् ।
क्षीवा त्वेषा स्वात्मना सर्वदाहो जीवं क्षीवं चेत्यलुब्धं करोति ॥५४॥

रक्तपुष्पावर्तसिनी ॥२५५॥

चन्द्रं कलङ्किनं मत्वा निरङ्कं च शिरोगतम् ।
हरस्य जाने सा भूता रक्तपुष्पावर्तसिनी ॥५५॥

शुक्राम्बरधरा ॥२५६॥

शुभ्राङ्गेन समं शुभ्रशैले खेलति या मुदा ।
शुभ्राम्बरधरा सेयं शुभ्रं वितरताद्यशः ॥५६॥

१. भवस्य संसारस्य भावाः । २. महादेवेन ।

धीरा ॥२५७॥

खयं च भीमस्य भयानकानां गर्णैर्गणानां च वृतस्य सप्तेः ।
सदाङ्ग्यातापि हरस्य पूर्णानन्दैव धीरास्तु निंजार्थकर्त्री ॥५७॥

महाश्वेता ॥२५८॥

कदाचिल्लीलायै निजसदसि शर्वेण सहसा
महाश्वेते शैले स्थगयितुमलं खं सुचतुरा ।
महाश्वेता भूता कथमपि न लक्ष्या सुहसिता-
वतान्माता भाताऽसितमितहितात् संसृतिकृतात् ॥५८॥

वसुप्रिया ॥२५९॥

अन्यः कदाचिद्दौर्गत्यशङ्क्या स्याद् वसुप्रियः ।
भगवत्यपि नो जाने कथं देवी वसुप्रिया ॥५९॥

सुवेणिः ॥२६०॥

अर्धाङ्गगाया गिरिशस्य गङ्गा शिरोगता भाति समेत्य यस्याः ।
वेण्येव वेणीविषयं प्रयाता सुवेणिरेषास्तु सदा हिताय ॥६०॥

पदहस्ता ॥२६१॥

एकेन पादेन जले स्थिताय तुष्ट्या रवेन्मुखतां गताय ।
दत्तो वरः कर्दमज्ञाय पद्महस्तेतिनाम्नैव तया धृतेन ॥६१॥

मुक्ताहारविभूषणा ॥२६२॥

यन्मुक्ताहारशोभाभिर्गङ्गेव हसिता चला ।
उत्फेना चास्ति सा देवी मुक्ताहारविभूषणा ॥६२॥

१. धीरत्वकर्त्री ।

कर्पूरामोदनिःश्वासा ॥२६३॥

अमरोऽपि सदा दिक्षु सक्तो यत्रास्ति शङ्करः ।
कर्पूरामोदनिःश्वासा सेयं श्वसनपूजिता ॥६३॥

पद्मिनी ॥२६४॥

अन्यदा रविरुद्देत्यर्थं चिराद्यद्विकाससमये चिरेण वा ।
संदिदृक्षुरिव मन्दमन्दगः पद्मिनीति गदिता बुधैरियम् ॥६४॥

पद्ममन्दिरा ॥२६५॥

यत्कलानिधिरिहाङ्कवान् गदी तापकृद् दिनमणिश्च भास्करः ।
तच्चवैमि किल पद्ममन्दिरादैष्टिदैष्टिजनिता विभक्तता ॥६५॥

खङ्गिनी ॥२६६॥

यद्ग्रस्तयातं समवेक्ष्य खङ्गं दैत्याः खमस्त्रिन् ग्रतिबिम्बितं वा ।
पलायितास्तेऽपि भियेव मृत्युं सा खङ्गिनीति प्रथिता त्रिलोक्याम् ॥

चक्रहस्ता ॥२६७॥

गोपालबालोऽपि च भूमिपाला-
नेकोऽप्यनेकान् विदिताखिलाख्नान् ।
हन्यात् कथं यत्तविहीन एषा
न सात् प्रसन्ना यदि चक्रहस्ता ॥६७॥

भुषुण्डी ॥२६८॥

भुषुण्डकाकः सैद्यो यदीयां
दयां समालम्ब्य विलम्बिताशः ।

१. वायुना । २. पद्ममन्दिरायाः अहष्टिश्च दैष्टिश्च, ताभ्यां
जनिता । ३. सन् अयः शुभावहो विधिः, सह दयया धर्तते च ।

ब्रह्माण्डनाशेऽपि न नाशभागी
चिद्भूर्हिंडमेषा ददतां शुसुण्डी ॥६८॥
परिधायुधा ॥२६९॥

या तुष्टा स्वात्मसद्रुत्कोशेऽस्मिन् मोचयत्यरम् ।
विमोहषरिधं सेयं कीर्तिता परिधायुधा ॥६९॥
चापिनी ॥२७०॥

या बाणवर्षैः परमावृणोति
यां पुष्पवर्षैश्च हरिः कृतार्थः ।
सा चापिनी कापि विलापमस्य
कृपाकरी मोहकृतं विलुप्य ॥७०॥
पाशहस्ता ॥२७१॥

जडाधिपोऽपि प्रथितः प्रचेता नियामयत्युद्गसतत्त्वसङ्गम् ।
दयां यदीयां परिलभ्य देयात् सा पाशहस्ता भवपाशनाशम् ॥७१॥

त्रिशूलवरधारिणी ॥२७२॥

कालभीहारिणी देवी प्रेतभूमिविहारिणी ।
श्रीकारिणी जनसास्तु त्रिशूलवरधारिणी ॥७२॥
सुवाणा ॥२७३॥

यकं वाणं दर्शयन्ती क्षिपन्ती लक्ष्यीभूतं तं पुनस्ताङ्गयन्ती ।
तेनासंख्यीभूतरूपेण दैत्यान् देवप्रीत्यै सा सुवाणेति गीता ॥७३॥

१. स्त्रीकारम् । २. शत्रुम् ।

अष्टमी भक्तिः

१५७

शक्तिहस्ता ॥२७४॥

कुमारोऽपि यां तोषयित्वा कुमारीं
कुमारं जघानासुरं तारकं तम् ।
त्रिशक्तिप्रसक्तं च काचिच्चिदेषा
शिवायास्तु शक्तिः शिवा शक्तिहस्ता ॥७४॥

मयूरवरवाहना ॥२७५॥

प्रियं प्रियेति वाक्तुष्टा शिखिने पारितोषिकम् ।
ददाविव स्यं भूत्वा मयूरवरवाहना ॥७५॥

वरायुधधरा ॥२७६॥

मोहप्रहारसंहारहरा देवी परापरा ।
वरायुधधरा स्यं गीयते वरबुद्धिभिः ॥७६॥

वीरा ॥२७७॥

ध्यायन्तो यां धीरवीरा व्यथन्ते
नादातुं वा दातुमस्त्राणि जातु ।
कीर्ति मूर्ति देवतानां न्निर्ति वा
लब्धुं तुष्टाः सा शिक्षयास्तु वीरा ॥७७॥

वीरपानमदोत्कटा ॥२७८॥

गुप्तप्रकटसंघट्टा नभसीव घनच्छटा ।
पातात् कटाच्छपातेन वीरपानमदोत्कटा ॥७८॥

१. बालोऽपि । २. कुत्सितो मारोऽभिलाषो यस्य । ३. पीयौ
पीयौ इति शब्दानुकृतिः ।

वसुधा ॥२७९॥

विराजते राजसमाजभाजां भूत्वा सुराजः कृपयेहं यस्याः ।
उद्धाममुद्धाम सदा ममास्तु सुधोत्तमा सा वसुधा सुपाला ॥७९॥

वसुधारा ॥२८०॥

दारवराः कुचरोचितहारा ऊरुभरालसलास्यविहाराः ।
तस्य वशा न कर्थं स्युरुदारा यस्य करे वत सा वसुधारा ॥८०॥

जया ॥२८१॥

रणे वने वा गहने जनानां राजावलोके वरमङ्गलेषु ।
यन्नामवकरु प्रतिभाति वक्रं जया दयाबिधर्विजयाय भूयात् ॥८१॥

शाकम्भरी ॥२८२॥

स्वेचरी गोचरी स्वेच्छागोचरी वरसुन्दरी ।
शाकम्भरी सदा भूयाद् वरदा परमेश्वरी ॥८२॥

शिवा ॥२८३॥

उदेति यस्या विलयं च याति यस्यां च यद्गूपमिदं सदूर्मि ।
तथापि या वर्चत ऊर्मिहीना शिवा शिवायास्तु नवा नवेयम् ॥८३॥

विजया ॥२८४॥

घ्येया चतुर्वर्णजनैः क्रमेण सितादिवर्णोचमपुष्परूपैः ।
विघुः परानन्दसुधाम्बुराशेरयप्रदा स्ताद् विजयाभयस्या ॥८४॥

१. क. 'कृपयेत्' पाठः । २. शीतातपशोकमोहक्षुत्पिपासादि-
रहिता ।

जयन्ती ॥२८५॥

भक्तो यदीयो जनमध्यवर्तीं विभाति तारान्तरगो यथेन्दुः ।
विपक्ष्यूथान्धनिशानिहन्ता सतां जयन्ती जयदा सदास्तु ॥८५॥

सुस्तनी ॥२८६॥

पूर्वं स्वकुम्भद्युतिमानमत्ताः कुचौ यदीयाववलोक्य पश्चात् ।
नागास्तदाद्यात्मशिरःसु धूलिं चिपन्ति सैषा किल सुस्तनीति ॥८६॥

शत्रुनाशिनी ॥२८७॥

शत्रवो न स्युरेतस्य द्वित्राश्वेत् स्युस्तदापि ते ।
मित्रतां यान्ति येनेयं पूजिता शत्रुनाशिनी ॥८७॥

अन्तर्वली ॥२८८॥

बहिष्कृतं चापि ययेदमात्मस्वरूपतो भाति तदन्तरेव ।
विमर्शनेनात्मनि चिन्मयेऽन्तर्वली शिवेयं मतिमङ्ग्लीङ्गा ॥८८॥

वेदशक्तिः ॥२८९॥

वाचं स्वकीयां गदितां जनोऽयं
जानाति सा तं नहि जातु यद्वत् ।
तथैव या वेदविदस्ति वेद-
वेद्या न वा सावतु वेदशक्तिः ॥८९॥

वरदा ॥२९०॥

अमरा इतरे वरदाः करगाभिनयेन हि सन्ति सहस्रतया ।
वरदा त्वियमेव सदा प्रथिता चरणौ शरणौ श्रयतां दयया ॥९०॥

वरधारिणी ॥२९१॥

दात्री वरस्यासि महेश्वरी त्वं
 यद्वारयन्ती च वरं स्वयं तम् ।
 अन्तर्गता भक्तजनस्य तसात्
 संकीर्त्यसे त्वं वरधारिणीति ॥९१॥

शीतला ॥२९२॥

कश्मीरतीर्थेषु हिमे हिमांशौ
 साधोर्हदि प्राप्तगतिः सदैव ।
 य शीतलास्ति प्रथिता हितास्तु
 क्रोधोष्महन्त्री निजबोधकर्त्री ॥९२॥

सुशीला ॥२९३॥

कृत्वा सुदुःशीलमिदं च विश्व-
 मस्यात्मभूतापि न या स्वकीयम् ।
 शीलं परानन्दमयं जहाति
 साव्यात् सुशीला निजलीलयैनम् ॥९३॥

बालग्रहविनाशिनी ॥२९४॥

नाराधिता स्वयं यत्सा बालग्रहविनाशिनी ।
 योगिनोऽपि ततो जाने लब्धुं वाञ्छन्ति शैशवम् ॥९४॥

कुमारी ॥२९५॥

चेत्योत्पत्तिर्या स्वयं चेत्यहीना
 सच्चिद्रूपा रूपणीयात्मनैव ।

या सर्वादिश्चादिमध्यान्तहीना
देवी गीता सा कुमारी पुराणा ॥९५॥
सुपर्वा ॥२९६॥

नाडीषु मासेषु दिनेषु मध्ये वर्षेषु वा निर्मथितोद्भृता या ।
दानादिकृत्येषु सुपुण्यरूपा ख्याता सुपर्वास्तु सुखाय सार्वा ॥९६॥
कामाख्या ॥२९७॥

कामोद्भृतः काम्यरूपास्ति कामरूपस्था या सर्वकामैकबीजम् ।
कामाख्येयं कापि निष्कामकर्मज्ञेया पायाद्वेता मामपायात् ॥९७॥
कामवन्दिता ॥२९८॥

मदनोऽप्यहमत्र योगिनाथे
हतशक्तिस्त्वयमुल्लसत्स्वशक्तिः ।
प्रथिता त्रिदशेश्वरेऽस्ति शम्भा-
विति मत्वा किल कामवन्दिता त्वम् ॥९८॥
जालन्धरधरा ॥२९९॥

अशक्तसर्वदेवेऽस्मिन् ख्यातां राज्ञी कलौ युगे ।
जालन्धरधरा सैव केवला देवदेवता ॥९९॥
अनन्ता ॥३००॥

योऽन्तोऽस्ति योऽन्तं विदधाति योऽन्त्य-
स्ते सन्ति सर्वेऽतिगता न यत् ताम् ।
सर्वामनन्तास्य ततः स्वरूपे
स्वान्तं दृढस्वन्तमियं करोतु ॥१००॥

श्रीकृष्णात्मपरानुभूतिविभवः श्रीकृष्णकौलः सुतं
 साहिव्यकौलमसूतं यं च जननी बुद्धिः प्रबुद्धिः सती ।
 तत्काव्ये सहजार्चनादिपदवत्याः षष्ठिकाया अनूद-
 भूते नामविलासनाम्नि सुरसा भक्तिव्यर्तीताष्टमी ॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिव्यकौलानन्दनाथ-
 विरचिते श्रीनामविलासेऽष्टमी भक्तिः ॥८॥

नवमी भक्तिः ।

कामरूपनिवासिनी ॥३०१॥

सर्वभीत्रासिनी दुष्टशासिनी सुविकासिनी ।
सुहासिनी रसायास्तु कामरूपनिवासिनी ॥१॥

कामबीजवती ॥३०२॥

रूपं निजं दग्धतनुश्च भूयः
कुद्धेन रुद्रेण कथं लभेत ।
सर्वस्य काम्यं यदि कामबीज-
वती सदा तेन न सेविता स्याः ॥२॥

सत्या ॥३०३॥

ब्रह्मादितः सकलबुद्धिवतामधीशा
निर्णीय सर्वनिगमागमतत्त्वमेतत् ।
आज्ञापयन्त्वति शिवा परमा किमर्थं
सत्याप्यसत्यमिदमातनुते कथं वा ॥३॥

१. कामः । २. हे ब्रह्मादयो भवन्त आज्ञापयन्तु—इति अन्न
अन्वयः । सार्वविभक्तिकस्तस्मिन् ।

सत्यधर्मपरायणा ॥३०४॥

असत्यां संसृतिं मत्वा कृतिनो यामुपासते ।
सत्यधर्मस्थिराः सेयं सत्यधर्मपरायणा ॥४॥

स्थूलमार्गस्थिता ॥३०५॥

स्थूलः कष्टः कर्ममार्गः प्रसिद्धः
पूर्णानन्दो ज्ञानमार्गस्तु सूक्ष्मः ।
एषा देवी स्थूलमार्गस्थितापि
पूर्णानन्दा चित्रमेतद् विचित्रम् ॥५॥
सूक्ष्मा ॥३०६॥

क्षणादेकचिदुल्लासकणाद् ब्रह्माण्डकोटयः ।
भवन्त्ययत्तो यस्याः सा सूक्ष्मा कीदृशी शिवा ॥६॥
सूक्ष्मबुद्धिप्रबोधिनी ॥३०७॥

दुर्गमैरागमैर्गम्यमन्ते तदुर्गसंसृतेः ।
कथं व्यैर्यान्न चेत् सा स्नात् सूक्ष्मबुद्धिप्रबोधिनी ॥७॥
षट्कोणा ॥३०८॥

कृष्णो वायोर्मण्डले शैवमन्ते
हुलेखायाश्चकराजे द्वितीये ।
दीक्षामार्गेषु स्थिता षष्ठिधा या
सा षट्कोणा षट्क्रियादार्ढ्यदास्तु ॥८॥

१. पुरुषः । २. ऊँ नमः शिवाय । ३. अध्यापनमित्यादि ।

त्रिकोणा ॥३०९॥

मूले चक्रे तेजसो मण्डले वा
जम्बुद्वीपे शम्बुनेत्रत्रये वा ।
आद्या शक्तिः केवला या त्रिकोणा
सेयं माया केन मानेन माता ॥१॥

त्रिनेत्रा ॥३१०॥

यसा निमेषाल्यमेति विश्व-
मुनमेषतो वोदयमेति हेतेः ।
नेत्रेश्वरसाधिगतोत्तमाङ्गं
सा मे त्रिनेत्रा ददतां सुनेत्रम् ॥१०॥

त्रिपुरसुन्दरी ॥३११॥

त्रिबीजविषया त्रिधौ नियमिता त्रिवेदशुता
त्रिलोकजननी त्रिभिस्तिदशनाथगेया पैदैः ।
त्रिधाममहिमस्थली त्रिसंमयाविभेद्या परा
त्रिनेत्रदयिता हिता त्रिपुरसुन्दरी पातु नः ॥११॥

वृषप्रिया ॥३१२॥

वृषाकपेर्यत्र मृषा प्रकाशो
वृषोऽपि यामाप्य वृषो बभूव ।

१. मूलाधारे । २. ज्वालायाः । ३. त्रिबीजेति वाग्भवकाम-
शक्तयः । ४. त्रिधेति ज्येष्ठावामारौद्रीभेदेन । ५. तत्त्वमसि, अहं
ब्रह्मासि, अयमात्मा ब्रह्म, इत्यादिसामवेदोक्तैः । ६. त्रिधामेति सूर्य-
चन्द्राश्ययः । ७. भूतभविष्यद्वर्तमानैः । ८. सूर्यस्य । ९. धर्मोऽ-
पि । १०. धर्मः ।

वृषाधिपस्तोषयति स्तौर्यां
वृषप्रिया सा भृशतापहास्तु ॥१२॥

वृषारुदा ॥३१३॥

कैलासशिखरस्या या स्वर्णवल्लीव राजते ।
वृषारुदा शिवा सा मां वृषारुदं करोत्वरम् ॥१३॥
महिषासुरधातिनी ॥३१४॥

स्ववाहस्य हरेस्तुष्ट्वै श्रान्तस्य क्षुधितस्य च ।
भूतास्त्रिलभैर्वैन्ती तु महिषासुरधातिनी ॥१४॥
यद्विरोजा[धा]दपि प्रापन्महिषो वृषजां गतिम् ।
वन्दनीया न कस्यैषा महिषासुरधातिनी ॥१४॥
सुम्भदर्पहरा ॥३१५॥

नीतः सुम्भो ययैकत्वमन्ते स्वाहन्तया हतः ।
सुम्भदर्पहरा सा त्वं सुम्भदर्पहराऽसिं वा ॥१५॥

दीपा ॥३१६॥

ध्यानाद्यदीयात् समवाप्य दीपे-
रंशं सुदीप्रं रचयन्ति विश्वम् ।
सूर्यादयो दर्शनतोऽपि सैषा
दीपा स्वैर्नामार्थकरी ममास्तु ॥१६॥

१. वृषलग्नाधिपः शुक्रः । २. धर्मबहलम् । ३. भवानी
कर्त्री । ४. क. ख. 'शिवा' पाठः । ५. दीपत्वकरी ।

दीपपावकसन्निभा ॥३१७॥

भजतो यां क्षणेनैव गहनं मोहकाननम् ।
सुप्रकाशं भवत्येषा दीपपावकसन्निभा ॥१७॥

कपालभूषणा ॥३१८॥

कादम्बिनी बलाकानुगतेवाभाति या शिवा ।
कपालभूषणा भूषामशेषां नो ददात्वियम् ॥१८॥

काली ॥३१९॥

निजाद्वाहासैर्विहितप्रकाश-
मुत्कुन्त्य मांसं खेदती शवानाम् ।
गुण्डं च खड्गं च करे दधाना
काली करालं हरताद् विकारम् ॥१९॥

कपालमालभारिणी ॥३२०॥

क्रौञ्चपालीसमाक्रान्तगण्डाश्माञ्जनशैलवत् ।
रोचमाना बलायास्तु कपालमालभारिणी ॥२०॥

कपालकुण्डला ॥३२१॥

उदयति तुहिनद्युतौ खरांशौ
चरमधराधरगे च भैतघसे ।
खमिव सुधवले स्फुरत्सुशोभा
भवतु शुभाय कपालकुण्डलेयम् ॥२१॥

१. पुष्पस्य । २. सुष्ठु अदती । ३. चतुर्दश्याम् ।

देवीनामविलासे

दीर्घा ॥३२२॥

संसेविता दीर्घतंपस्तिनेय-
मिष्ठा च दीर्घेष्टकरेण देवी ।
दीर्घा मति निर्मलनिश्चयस्थां
दीर्घा ददातु प्रथिता हिता वः ॥२२॥
शिवा दूती ॥३२३॥

मन्त्रमाता सुधोषेण देवामन्त्रणकारणम् ।
शिवा दूती शिवायास्तु शिवव्याप्त्या प्रपूजिता ॥२३॥
घनध्वनिः ॥३२४॥

नन्दन्ति नृत्यन्ति च केकिनो यां
गर्भ बलाका अपि धारयन्ति ।
निशम्य जीवन्ति जनाश्च सिद्धां
घनध्वनिः सा घनतापहास्तु ॥२४॥
सिद्धिदा ॥३२५॥

निषेधसिद्धी भविनां समर्था
कर्तुं स्वयं तद्वयतिरिक्तरूपा ।
या काचिदैश्वर्यकलादिवीजं
सा सिद्धिदा स्तान्मम सिद्धबुद्धेः ॥२५॥
बुद्धिदा ॥३२६॥

बुद्धिदासि किल चेतदीशि मे
देहि बुद्धिमिह तां सतां मताम् ।

बुद्ध्यबुद्धिमयसंसृतौ यथा
जातुचिन्नहि भवेद् भिदाप्रथा ॥२६॥

नित्या ॥३२७॥

अन्ये नित्याः केषुचिद्दर्शनेषु
स्थातास्तेऽन्यत्राप्यनित्यत्वभाजः ।

नित्या त्वेषा चेतना सर्वतन्त्र-
सिद्धान्तस्था काचनान्नत्वहन्त्री ॥२७॥

सत्यमार्गप्रबोधिनी ॥३२८॥

असत्यानन्तमार्गेऽस्मिन् संसारासारसागरे ।
आन्तानां त्वं सदा भूयाः सत्यमार्गप्रबोधिनी ॥२८॥

कम्बुण्डीवा ॥३२९॥

कम्बुस्त्रानप्रिया शम्भुप्रिया देवाधिदेवता ।
कम्बुण्डीवा शिवायस्तु स्वर्णकम्बुविराजिता ॥२९॥

वसुमती ॥३३०॥

नो या विनाप्यसुमती रसदास्ति सृष्टि-
दर्ता गुणी च सुमतिः प्रथितत्वमेति ।
सम्पूजिता वसुभिरात्महृदासने सा
स्वस्तिप्रदास्तु वसुमत्यभितः कलाभिः ॥३०॥

छत्रच्छायाकृतालया ॥३३१॥

राजराजेश्वरी राजसमाजे या विराजते ।
निर्भया दयया पायाच्छत्रच्छायाकृतालया ॥३१॥

१. वलयाः ।

जगद्भर्मा ॥३३॥

जंगद्भर्मा द्विधा देवी दर्पणश्रीरिवोत्तमा ।
 वासनां गर्भवासस्य हर भूयः परेश्वरी ॥३२॥

कुण्डलिनी ॥३३॥

येडापिङ्गलयोर्गता वितनुते सृष्टि त्र्यवस्थामयीं
 शब्दब्रह्म यतः समस्तमपि च व्यस्तं समुज्जुम्भते ।
 निर्मुक्ति प्रतिबोधयत्यभिगता या ब्रह्मनांज्यन्तरं
 सेयं कुण्डलिनी जयत्यतितरां जीवैकजीवः शिवा ॥३३॥

भुजगाकारशायिनी ॥३४॥

बुद्धा गुरुपदिष्टेन शुद्धानन्दैकदायिनी ।
 मङ्गापथं गता सा त्वं भुजगाकारशायिनी ॥३४॥

श्रोल्लस्तसपद्मा ॥३५॥

पश्चाशद्वर्णवीजैर्या क्रमादर्चन्ति साधकाः ।
 श्रोल्लस्तसपद्मेयं षोडशाधारगोचरा ॥३५॥

नाभिनालमृणालिनी ॥३६॥

जातो ब्रह्मा यतश्चित्रं ब्रह्माण्डमतनोद् विभुः ।
 ब्रह्मतावोधिकाऽस्त्वस्य नाभिनालमृणालिनी ॥३६॥

१. जगत् गर्भं यस्याः सा, जगति गर्भं या सा, दर्पणनगर-
 न्यायेन । २. सुषुम्नान्तरम् । ३. क. ख. 'शिवः' पाठान्तरम् ।
 ४. ब्रह्मपथम् ।

मूलधारा ॥३३॥

चन्द्रसावापूरिता योगिनार्थे-
गम्या रम्यारामभूमिनिकामम् ।
पारावारज्ञानसारैकधारा
मूलधाराधारभूता ममास्तु ॥३७॥

निराकारा ॥३८॥

जात्वप्यज्ञैरदृश्या यत्तज्ञैरप्येकतां गतैः ।
अतो गीताखिलाकारा निराकारेति द्विरिभिः ॥३८॥
वहिकुण्डकृतालया ॥३९॥

पीताभिलोहिताभिश्च सिताभिश्च विभाससे ।
ज्वालामालाभिरेषा त्वं वहिकुण्डकृतालया ॥३९॥
वायुकुण्डसुखासीना ॥३४०॥

तस्माद् वायुः प्रसिद्धोऽत्र पवनश्च सदागतिः ।
वायुकुण्डसुखासीना यस्मात् त्वं दीनवत्सला ॥४०॥
निराधारा ॥३४१॥

सुधाधारासारप्रशमितविपत्तापनिकरा
विकाराकाराणां हरणचतुरा काचन परा ।
असेधारापारेऽम्बरवदधेऽज्ञानगहने
निराधारा कौरां हरतु मम संसारविसराम् ॥४१॥

१. पूरकेण । २. बन्धनम् ।

निराश्रया ॥३४२॥

निःशेषा यां जनाः श्रित्वा वर्तन्ते या न कंचन ।
सदाशयलयस्थाना सा द्विधास्ति निराश्रया ॥४२॥

श्वासोच्छ्वासगतिः ॥३४३॥

यस्या दुर्गमपञ्चमार्गविदुषां
भूतं भविष्यच्च सञ्ज-
ज्ञानं भाति करे सिंतोपलतुला-
मालम्बितं जृमितम् ।
अभ्यासात् किल सद्गुरोः करुणया
प्राप्तात् समाप्तात् स्वयं
श्वासोच्छ्वासगतिर्गतिर्मतिमतां
भूयात् सतां सम्मता ॥४३॥

जीवा ॥३४४॥

यां नेन्द्रियाणि विषया न मनो न बुद्धि-
नों वा मुण्णा न च विना परमां महेशीम् ।
प्राणा विधातुमपि नो किमपि क्षमाः स्यु-
मां जीवयत्वियमजीवतयेह जीवा ॥४४॥

१. निर्गत आश्रयो यस्याः सा, निःशेष आश्रयो यस्याः सा,
आश्रयात् निर्गता वा । २. पञ्चमहाभूतानां मार्गः । ३. वर्तमानम् ।
४. स्फटिकम् ।

ग्राहिणी ॥३४५॥

द्विधा भूता विधत्ते या लीलामेकैव काचन ।
ग्राहिणी सा सदा भूयाद् ग्रहाग्रहग्रहार्तिहृत ॥४५॥
वह्निसंश्रया ॥३४६॥

या वह्निसंश्रया सर्वाधारभूता निराश्रया ।
आसनल्वं गतो यस्याः संश्रयः स च तां नुमः ॥४६॥
वह्नितन्तुसमुत्थाना ॥३४७॥

जयन्ती कोटिस्थैर्येन्दुवैश्वानररुचिं शुचिः ।
वह्नितन्तुसमुत्थाना कीदृशी चिंत्रमीश्वरी ॥४७॥
षट्काशसाकादलोलुपा ॥३४८॥

कथं सुंधाशिनोऽपीहावतरेयुर्न चेद् भवेत् ।
मर्त्यलोकप्रिया देवी षट्काशसाकादलोलुपा ॥४८॥
तपस्त्विनी ॥३४९॥

ययावतारं गतयाद्रिराज-
गृहेऽग्निलेश्याप्यविचिन्त्यभासा ।
उग्रैस्तपोभिर्मृदुतां स उग्रो
नीतो हितायाऽस्तु तपस्त्विनी सा ॥४९॥

१. ग्राहग्राहकमेदेन । २. ग्रहाश्च अग्रहाश्च, तेषां ग्रहोऽभि-
निवेशः । ३. एतत् चित्रम् । ४. देवाः । ५. विश्वस्वा-
मिन्या ।

तपःसिद्धिः ॥३५०॥

शोभां कृशां अप्यरमामुचन्ति
 तृप्ता भवन्ति क्षुधिताः सदापि ।
 तपस्त्रिनः प्राप्य सुनिर्णया यां
 सा मे तपःसिद्धिरहैव भूयात् ॥५०॥

तापसी ॥३५१॥

उष्णेऽपि शीते समये न खिन्नाः
 क्रोधेन कामेन न निर्जिता वा ।
 कथं भैवेयुर्यदि नातिभक्ति-
 प्रिया भवेः पार्वति तापसी त्वम् ॥५१॥

तपःप्रिया ॥३५२॥

भयात् त्रातुं फलं दातुं क्षमा निर्यततोऽपि च ।
 तथापि त्वं किमर्थं नु न जानेऽसि तपःप्रिया ॥५२॥

तपोनिष्ठा ॥३५३॥

निरैष्टापि तपोनिष्ठा दृष्टादृष्टफलप्रदा ।
 अभीष्टदेवतानिष्ठां सहजां नो ददात्वियम् ॥५३॥

तपोयुक्ता ॥३५४॥

युक्त्याभिभजिता मुक्तिर्थसो गानतां गता ।
 अन्तकान्तविधाशक्ता तपोयुक्ता जयत्यसौ ॥५४॥

१. क. 'कृशामप्य' पाठः । २. पुरुषाः । ३. निर्गतमिष्ठं वस्तु
 यस्याः । ४. अवस्थाम् । ५. अन्तकस्य अन्तकरणे शक्ता ।

तपसः सिद्धिदायिनी ॥३५५॥

बहुभ्यो बहुभी रूपैस्तपसः सिद्धिदायिनी ।
बहुशः केवलानन्दसुन्दरी पातु देवता ॥५५॥

सप्तधातुमयी मूर्तिर्भूताऽमूर्तिरपि स्वयम् ।
सद्विचारपरिस्फूर्ति वितरत्वचिरादियम् ॥५६॥

सप्तधात्वन्तराश्रया ॥३५७॥

निर्धातुर्धातुमच्छृङ्गराजगोत्रमणिः शिवम् ।
धातुः पूज्या ददात्वेषा सप्तधात्वन्तराश्रया ॥५७॥

देहपुष्टिः ॥३५८॥

युक्तो यया तत्कणभङ्गुरं च
जानाति कल्पस्थिरवत् सदेहम् ।
जनो मनोऽभीष्टकरीह भूयात्
सा देहपुष्टिः सहजैकहृष्टिः ॥५८॥

मनस्तुष्टिः ॥३५९॥

दृष्टिः स्थिरा तस्य विनैव दृश्यं
संवर्धते हृष्टिरकृत्रिमा च ।
उत्कृष्टता च प्रकटेह यस्य
तुष्टा मनस्तुष्टिरदुष्टबुद्धेः ॥५९॥

देवीनामविलासे

अन्नपुष्टिः ॥३६०॥

कथं तु भूतानि दृढत्वमीयुः
संमिश्रितानि क्षणतः स्वलन्ति ।
कर्मादिदेवी यदि नान्नपुष्टिः
सर्वैकसारोऽत्र भवेत् सहाया ॥६०॥

बलोद्धता ॥३६१॥

स्वस्वर्गे प्रथां यान्ति सुरासुरनरोरगाः ।
यदाश्रयादियं भूयाद्विता माता बलोद्धता ॥६१॥

ओषधिः ॥३६२॥

यैराक्रान्तः स्वविषयसुखं वेद दुःखं मनुष्यो
दोषा दृष्ट्याः सपदि भजनात्ते स्वयं स्युर्यदीयात् ।
एवा रोषप्रमुखमस्तिलं क्षेशदं तोषहेतो
रोगं शोषं नयतु समये सौषधिर्ध्यानमात्रात् ॥६२॥

वैद्यमाता ॥३६३॥

उपास्य यामन्यशरीरमध्य-
प्रवेशमात्मीयधिया विहाय ।
विदन्ति सर्वा प्रकृतिं सुवैद्याः
सा वैद्यमातेति सतां मतासि ॥६३॥

द्रव्यशक्तिः ॥३६४॥

गुणैरनेकैः प्रथितप्रभावा
प्रयोगतो या हितकृजनानाम् ।

१. मदाभूतानि । २. नाशनीयाः ।

मातेव सर्वामयहानिशक्ता

सा द्रव्यशक्तिर्हरतादशक्तिम् ॥६४॥

प्रभाविनी ॥३६५॥

वक्त्रेषु नेत्रेषु करेषु भाग्य-
वतां प्रकाशापि च सर्वयाता ।

मनस्थितिज्ञानकरी जनानां
प्रभाविनी भूषयतु स्वभाभिः ॥६५॥

वैद्या ॥३६६॥

प्रसादं कुरुषे त्वं चेद् वैद्या परमदेवता ।
रोगिणः शोकदास्ते स्युर्भवरोगा अपि स्वयम् ॥६६॥

वैद्यचिकित्सा ॥३६७॥

यत्प्रसादान्मनुष्योऽपि धन्वन्तरियशो भृशम् ।
एति वैद्यचिकित्सेयं विचिंकित्साज्वरं हर ॥६७॥

सुपथ्या ॥३६८॥

तस्यामया नैव कदाचन स्यु-
श्वेत् स्युस्तदा तत्त्वणमेव नाशम् ।

विनौषधं तेऽप्यवशाः समीयु-
श्चित्ते स्थिता यस्य सदा सुपथ्या ॥६८॥

१. क. ख. 'प्रभावती' पाठान्तरम् । २. भक्तिम् । ३. सन्देह-
ज्वरम् ।

रोगनाशिनी ॥३६९॥

ध्यानादिभिर्गदं हन्ति सर्वेन्द्रियलयं यतः ।
अयत्नाद् गीयते तसादीशानी रोगनाशिनी ॥६९॥

मृगया ॥३७०॥

विसार्य कार्याण्यविचार्य देह-
मृदुत्वमुद्भूतसुर्पर्पसत्त्वाः ।
उपासते शूरवराः सदा यां
संकीर्तिंता सा मृगयागमज्ञैः ॥७०॥

मृगमांसादा ॥३७१॥

सङ्गेन जायते दोषो गुणो वेत्यद्य निश्चितम् ।
भूता यन्मृगमांसादा खवाहहरिसङ्गतः ॥७१॥

मृगत्वक् ॥३७२॥

या यज्ञशीलर्विलसद्विचित्र-
वाला पवित्रा वितनोति नद्वा ।
कांचित् प्रभां दीक्षितचिह्नभूता
मृगत्वगेषा कथिता कथाज्ञैः ॥७२॥

मृगलोचना ॥३७३॥

यच्चेत्ररागसंलुभ्वः पितृकाननमध्यभाक् ।
आगाद् बन्धनमीशानमृगः सा मृगलोचना ॥७३॥

वागुरा ॥३७४॥

भूमिगानां कथं वश्या भवेयुर्विहगा न चेत् ।
युक्तियुक्ता भवेर्भूता वागुरा गुरुरङ्गुता ॥७४॥

बन्धरूपा ॥३७५॥

नित्यं विमुक्तोऽपि यथैष बद्ध-
ममन्यो जनो देवि समावृतेहः ।
सा बन्धरूपापि विमोक्षबन्ध-
सम्बन्धबन्धं परिभिन्दती नः ॥७५॥

बधरूपा ॥३७६॥

बधरूपासि यदि त्वमीदृगस्यं
बधमीशानि विधेहि येन दीनः ।
सुसुखेन प्रविहाय कायभावं
भवतीमेति दुरन्तमद्भुतेन ॥७६॥

बधोद्भता ॥३७७॥

अवध्यो हि सदा स्वात्मा देहो बध्यस्त्वयत्ततः ।
उन्मत्त इतरः कः स्थिद् देवी यस्य बधोद्भता ॥७७॥

बन्दी ॥३७८॥

यान्यं स्मृता मुश्चति सर्वबन्धाद्
बन्दी कथं स्यात् स्ययमीश्वरी सा ।
जाने त्वियं भक्तजनैरिहैव
बन्दीकृतास्ति सुमनोनिकाये ॥७८॥

बन्दिस्तुताकारा ॥३७९॥

यदाकारं नहि स्तोतुं वाचस्पतिरपि त्वमः ।
अहो बन्दिस्तुताकारा सा शक्तिर्भक्तवत्सला ॥७९॥

काराबन्धविमोचनी ॥३८०॥

विरोचनरुचिः काचिच्चिदानन्दैकसुन्दरी ।
 विषमे समये भूयात् काराबन्धविमोचनी ॥८०॥
 शृङ्खला ॥३८१॥

सदा वनविहारस्था अपि नागा मदोद्रुताः ।
 ययावर्यै इवावद्वा वश्याः सा शृङ्खला मता ॥८१॥
 खलहा ॥३८२॥

मन्त्रैर्न नौषधिमर्यैर्विधैः प्रयोगैः
 शान्तिं भजन्ति खलु ये खलनागराजाः ।
 सन्तः क्षमैकविषयाः सरणादीयात्
 तां प्रापयन्त्यपि च तान् खलहासि सा त्वम् ॥८२॥
 विद्युत् ॥३८३॥

तेजसा रोचते काचिद्या देवी जलदान्तरे ।
 विद्युजयति सा नित्यं वडवायिसहोदरी ॥८३॥
 दृढबन्धविमोचनी ॥३८४॥

अमेद्यो योऽस्त्रशस्त्रौर्धैर्भवन्धं तमेव या ।
 हरति स्मृतिमात्रात् सा दृढबन्धविमोचनी ॥८४॥
 अम्बिका ॥३८५॥

यदन्तरा न क्षुधया तृष्णा वा
 जनोऽर्दितत्वं लभते कदाचित् ।

ममान्विका दुर्भेमकाममेषा
 दृशा भृशं नाशयतादरोषा ॥८५॥
 अम्बालिका ॥३८६॥

बालो मृदुः किञ्चन वा विधातु-
 मनीश्वरोऽपीश्वरि पुष्टहृष्टः ।
 कथं भवेत् त्वं न यदा दयाभि-
 रम्बालिका पोषणकारिणी स्याः ॥८६॥

अम्बा ॥३८७॥

जग्मारिसंस्तुता रम्भाजघना दम्भारिणी ।
 अम्बा भूयो हरत्वेषा सम्भवं दुर्भवे भवे ॥८७॥

स्वक्षा ॥३८८॥

दक्षा स्वात्माच्छादनक्रीडितेषु
 तक्षा सर्गाह्वानगेहं विधातुम् ।
 दक्षाहन्ताहानिहेतुः समचं
 स्वक्षा रक्षाकारिणीयं ममास्तु ॥८८॥

साधुजनार्चिता ॥३८९॥

साधवो माधवात्मत्वं याता यद्ययाभयाः ।
 नन्दयन्त्यखिलान् दृष्ट्या सेयं साधुजनार्चिता ॥८९॥

कौलिकी ॥३९०॥

या नादेन च बिन्दुनापि कलया भक्तं विरक्तं भवात्
 संतोषं नयति प्रकाशविशदा देवी ततोऽपि स्वताम् ।

वैराग्यं गतमङ्गुतामथ भवोत्तीर्णा भवस्थां च या ।
स्वच्छन्दामिह कीर्तिता सुकृतिभिः सालौकिकी कौलिकी ॥१०॥

कुलविद्या ॥३९॥

वहुदुङ्गभावनसंकुलभावा कुलकुलकोविदभाववलेन ।
सुलभरसा सरसालसभासा विलसतु चेतसि सा कुलविद्या ॥११॥

कुलला ॥३१॥

जनपत्निकुलानि यत्कुलाया-
दलपाविष्कृतां प्रयान्ति यत्र ।
विलयं च दलद्वयाकुलानि
सुकुला सा नकुलार्चिता हितास्तु ॥१२॥

कुलपूजिता ॥३१३॥

वलयैः सलयैः स्फुरत्सुवाहुर्मुहुरीषच्चलमेखलाकलापा ।
अमलाचललोचनारविन्दा स्थिरताकृत कुलपूजिताजितास्तु ॥

कालचक्रभ्रमा ॥३१४॥

ययावनद्वा अवशाः खगेशाँ
भ्राम्यन्त्यविश्रामतया प्रतिस्वम् ।
वीथीषु सेयं किल कालचक्र-
भ्रम शमारामकरी ममास्तु ॥१४॥

आन्ता ॥३१५॥

जीवः शिवामेदमयोऽपि भावं
स्वीयं सुविसार्य कथं भ्रमार्तः ।

इतस्ततः स्याद्यदि न त्वमस्य
आन्ता स्थितिं चेतसि संविदध्याः ॥९५॥
विश्रमा ॥३९६॥

यां चिना न सुदृशोऽपि भूषया-
शेषया विलसिताश्च चेतसः ।
संहरन्ति गतिमाशु सम्भ्रमं
विभ्रमा हर गंमागमागमम् ॥९६॥
अमनाशिनी ॥३९७॥

विषमे समये कामयमोद्भावितसम्भ्रमे ।
समया दयया भूयान्मम सा अमनाशिनी ॥९७॥
वात्याली ॥३९८॥

खेलन्ती या वेलयैवेन्द्रजाल-
कर्त्री हर्त्री सूर्यचक्षुःसुसङ्गम् ।
नेमिर्भातीवास्तवाहा चलन्ती
वात्याली सा कीर्तिं कालविद्धिः ॥९८॥
मेघमाला ॥३९९॥

कुतोऽपि योदेति लयं च याति
कुत्रापि सर्वस्पृहणीयभावा ।
या पान्थयोषिद्वरसङ्गहेतुः
सा मेघमाला कलिता कलाङ्गैः ॥९९॥

१. गमश्च आगमश्च, तयोरागम आगमनम् ।

सुवृष्टिः ॥४००॥

अदुष्टशोभा विदिशो दिशोऽपि
 भवन्ति यामाप्य सुवृष्टिरेषा ।
 न कस्य तुष्ट्यै भवतीह सृष्टि-
 पुष्ट्येकहेतुः सुविकासिदृष्टेः ॥१००॥

श्रीकृष्णात्मपरानुभूतिविभवः श्रीकृष्णकौलः सुतं
 साहिवकौलमसूतं च जननी बुद्धिः प्रबुद्धिः सती ।
 काव्ये तस्य निजात्मबोधसहजे कश्मीरविख्यातता-
 हेतोदुर्गकलावपि प्रवितता भक्तिनवाङ्कागमत् ॥१०१॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिवकौलविरचिते नाम-
 विलासे महाकाव्ये नवमी भक्तिः ॥९॥

दशमी भक्तिः

सस्यवर्द्धिनी ॥४०१॥

बीजमङ्कुरतां याति पत्रादित्वं च सापि तत् ।
बीजत्वं यद्यावद्धं सा देवी सस्यवर्द्धिनी ॥१॥

अकारा ॥४०२॥

भूमिव्याप्ता ब्रह्मरूपा ऋगाख्यवेदोत्पत्तिर्गर्हपत्यासना या ।
गर्वोऽस्वर्वः सर्ववर्णैकपूर्वा साकारेयं गीयते योगिनाथैः ॥२॥

इकारा ॥४०३॥

अैर्धा मात्रा शम्भुरूपा त्रिलोकी-
मुत्कान्ता या शुद्धबोधासनस्था ।
कामाख्यापि त्यक्तकामाभिगम्या
रम्येकारा सेयमाकारहीना ॥३॥

उकारा ॥४०४॥

व्याप्तव्योमा दक्षिणाग्न्यासनस्था
विष्णुप्रस्था या यजुर्वेदमाता ।

१. तत्त्वेन । २. उपनिषत्पक्षेण इयं कथा । ३. अयमपि
उपनिषत्पक्षः ।

सर्वाधारः सच्चिदानन्दसारा
सोकारेयं कीर्तिता मूर्तविद्धिः ॥४॥
एकाररूपिणी ॥४०५॥

तनोति विन्दुहीनापि जसा वाग्भूवैभवम् ।
नवं नवं सुभव्यानां देवतैकाररूपिणी ॥५॥
हीकारी ॥४०६॥

जसा येयं शौक्तबालैकजीवो
नेत्रे पद्मां पद्मवक्त्रेऽपि वाणीम् ।
बाधाहीनां साधकानां विधत्ते
हीकारीयं हृदता नः सदास्तु ॥६॥
बीजरूपा ॥४०७॥

मात्राङ्कुरा वर्णदला च पाद-
स्कन्धा सुशाखा बहुभावपुष्पा ।
बोधं फलं नो वितरत्वनन्ता
सा बीजरूपा निगमद्वमस्य ॥७॥
कलीकारा ॥४०८॥

कुण्ठिकारेयं यस्य चित्ते स्थिता त्वं
वीरेशानं मारनाराचबाणैः ।
विद्वा देव्यो नागकन्याश्च नार्यो
नित्यं कामात् तं कथं न सरन्ति ॥८॥

१. बीजम् । २. शाक्तमन्त्राणाम् ।

अम्बरवासिनी ॥४०९॥

अन्यान्यविषयान् भक्तदेवादिभ्यो वितीर्य सा ।
ख्यं निर्विषया जाने संवृत्ताम्बरवासिनी ॥९॥
सर्वाक्षरमयी शक्तिः ॥४१०॥

अहन्तासम्पुटेदन्ताविलासविशदा सदा ।
सर्वाक्षरमयी शक्तिः सुरताच्छ्रुदये मम ॥१०॥
अक्षरा ॥४११॥

किं वदेद् विधिरियं श्रुतिश्च किं-
रूपिणी ननु भवेजनः कथम् ।
वृत्तिवानिह भवेच्च देवता
नाक्षरा यदि भवेत् कृपाकरी ॥११॥
वर्णमालिनी ॥४१२॥

कथं न तन्मनो जप्ये ध्याने वास्ति स्थिरं परम् ।
येन सद्गुरुतो ज्ञाता शाङ्करी वर्णमालिनी ॥१२॥
सिन्दूरारुणवक्त्रा ॥४१३॥

यामालोक्य विमोहान्धतमसं याति दूरतः ।
सिन्दूरारुणवक्त्रा सा कस्य क्षाद्या न धीमतः ॥१३॥
सिन्दूरतिलकप्रिया ॥४१४॥

मुक्ताललन्तिकं वक्त्रं सिन्दूरतिलकप्रिया ।
दधाना भाति शुक्रारयोगं यातो विधुर्यथा ॥१४॥

वश्या ॥४१५॥

गत्या मत्या दर्शनेनापि वाण्या
 सर्वे मोहं तंस्य याता न किंचित् ।
 ध्यायन्तीयं येन सम्यज्ञहेशी
 वश्यावश्यं सेविता देवदेवी ॥१५॥

वश्यबीजा ॥४१६॥

योगीश्वरकलां यान्ति हित्वा मायां दुरत्याम् ।
 भक्ता यद्यया सेयं वश्यबीजेति कीर्तिता ॥१६॥

लोकवश्यविभाविनी ॥४१७॥

खेलति स्तोकंवल्लोकैविर्शोकः स कथं सुधीः ।
 आराधिता न येनेयं लोकवश्यविभाविनी ॥१७॥

नृपवश्या ॥४१८॥

वाचैव या करोतीशं दुर्गतं तमपीश्वरम् ।
 नृपवश्या जयत्येषा सिंहासनमहेश्वरी ॥१८॥

नृपैः सेव्या ॥४१९॥

तत्तत् किमीप्सितं यद्यन्न प्राप्नोति कृती जनः ।
 यस्येदृशी नृपैः सेव्या प्रसन्ना परमेश्वरी ॥१९॥

नृपवश्यकरी ॥४२०॥

नृपवश्यकरी हितास्ति यस्तै
 खलु तत्पादरजःकणाधिगत्यै ।

अखिलस्पृहणीयतां गतोऽपि
स्पृहयालुभवतीह राजराजः ॥२०॥

प्रियाँ ॥४२१॥

महिषी ॥४२२॥

यथा बहिर्भाति नृपः कलाभि-
स्तथैव या सर्वकला निशान्ते ।
महेश्वरीयं महिषी दृशा मां
सन्तोषकर्त्त्वानयतु प्रकाशम् ॥२२॥

नृपमान्या ॥४२३॥

अगण्यपुण्यनैपुण्यो वदैन्यश्च भवेजज्जनः ।
सोऽयं यस्य प्रसन्ना त्वं नृपमान्या महेश्वरी ॥२३॥

नृपमान्या ॥४२४॥

असामान्यसौजन्यजन्यातिपुण्या
भवेत्तस्य कीर्तिः कथं नैव याता ।
दिवं वा भुवं यस्य धन्यस्य देवी
नृपमान्या प्रसन्ना शिवा हृष्णिषणा ॥२४॥

नृपनन्दिनी ॥४२५॥

अश्वो मनुष्योऽपि गजादिको वा
दाक्ष्यं प्रतिसं विषये प्रयातः ।

१. धनदः । २. अस्य नाम्नो विलासोऽस्मद्दृष्टपुस्तकेषु न
दृश्यते । ३. दाता ।

आयाति तं नन्दयितुं द्वितीशं
 यच्चित्याता नृपनन्दिनी त्वम् ॥२५॥
 नृपधर्ममयी ॥४२६॥

नानावाहनसंवाहा च्छत्रचामरलक्षणा ।
 सदा सुखमयी जीयानृपधर्ममयी शिवा ॥२६॥
 धन्या ॥४२७॥

धन्यास्य माता स्वकुलं च धन्यं
 धन्याः सहाया विष्ण्योऽपि धन्यः ।
 धन्या च मूर्तिर्धिष्णापि धन्या
 धन्यार्चिता येन महेश्वरी त्वम् ॥२७॥
 धनधान्यविवर्द्धिनी ॥४२८॥

उद्यमेन विनायाति धनं धान्यं च तस्य हि ।
 सच्चिदिं सेविता येन धनधान्यविवर्द्धिनी ॥२८॥
 चतुर्वर्णमयी मूर्तिः ॥४२९॥

उपयोग्या मिथो देवी स्वस्त्रलक्षणलक्षिता ।
 चतुर्वर्णमयी मूर्तिः कीर्तनीया न कस्य सा ॥२९॥
 चतुर्वर्णेश्च पूजिता ॥४३०॥

वेदाध्ययनमिद्वाद्यैस्त्राणाद्यैर्मा सदावतात् ।
 व्यापाराद्यैश्च सेवाभिश्चतुर्वर्णेश्च पूजिता ॥३०॥

सर्वधर्ममयी सिद्धिः ॥४३१॥

निर्धर्मस्वात्मभावस्यशुद्धबुद्ध्येकसाक्षिणी ।
सर्वधर्ममयी सिद्धिर्भूयान्नामार्थकारिणी ॥३१॥
चतुराश्रमवासिनी ॥४३२॥

एकैकाश्रमधर्मेषु वसत्यन्यः कर्थंचन ।
अक्रमेणाद्भुता देवी चतुराश्रमवासिनी ॥३२॥
ब्राह्मणी ॥४३३॥

ब्रह्माध्येत्री ब्रह्मवक्त्रासनस्था
ब्रह्मध्यानात् त्यक्तदुर्भान्तितान्तिः ।
ब्रह्मज्ञानोद्धासिचित्ता महेशी
भूयाद्भूत्यै ब्राह्मणी सर्वपूज्या ॥३३॥
क्षत्रिया ॥४३४॥

क्षतं क्षतं स्याद्ययेह यस्याः
सर्वस्य खर्वत्वविनाशहेतोः ।
स्मर्येन्दुवंशप्रविभासिनी सा
मां क्षत्रिया पातु सदातुरत्वात् ॥३४॥
वैश्या ॥४३५॥

व्यापारादिकलापूर्णा सर्ववर्णैकपोषणी ।
वैश्यावश्यं महेशानी वश्या भवतु सर्वदा ॥३५॥

शूद्रा ॥४३६॥

शिवा सेवायिया शूद्रा ब्रह्मपदतलस्थिता ।
जयत्यभयदा वादसादहीना स्वभावतः ॥३६॥

अवरवर्णजा ॥४३७॥

ज्वलन्मुखविलोचना परिललत्पदाभ्राध्वनि-
स्वलन्मुखरवाक् चलत्पदविधृतपार्श्वचला ।
प्रमद्भुटिमञ्जरी सुविनमन्नितम्बस्थली
विचारहचिरालकास्त्ववरवर्णजा नः श्रिये ॥३७॥

वेदमार्गरता ॥४३८॥

यस्या निःश्वासतो वेदाः संजाताः सुस्फुटक्रमाः ।
अहो सापि स्वयं देवी वेदमार्गरता परा ॥३८॥

यज्ञा ॥४३९॥

द्रव्येण केचित्पसापि केचित्
स्वाध्यायवच्चेन च केचनान्ये ।
ज्ञानेन योगेन च यां यजन्तो
गच्छन्ति सिद्धिं शिवदास्तु यज्ञा ॥३९॥

वेदविश्वविभाविनी ॥४४०॥

विश्वं वेदप्रचाराय वेदो विश्वप्रवृत्तये ।
यया विभावितः सेयं वेदविश्वविभाविनी ॥४०॥

१. कष्टम् । २. 'विचाराय' ख. पाठः ।

अहशश्वमयी विद्या ॥४४१॥

दुरवाप्यं कथं ते ते चक्रवर्तित्वमाप्नुयुः ।
अहशश्वमयी विद्या न तैश्चेत् स्याद् वशीकृता ॥४१॥

वरश्वास्त्रधारिणी ॥४४२॥

कालभीहारिणी भूयाद्रणभूमिविहारिणी ।
आनन्दकारिणीशानी वरश्वास्त्रधारिणी ॥४२॥

सुमेधाः ॥४४३॥

यदंशविच्येह महामतिः स्या-
च्छाह्नाण्यनन्तानि तनोति तानि ।
एकश्चिदुद्धासकणोऽपि यस्याः
सा मे सहायास्तु सदा सुमेधाः ॥४३॥

सत्यमेधाः ॥४४४॥

अन्यो हि कश्चिज्जडसज्जमाप्नो
जडत्वमेत्येव सुधीयुतोऽपि ।
इयं तु देवी जडविश्वमध्य-
गता सदाप्यस्ति हि सत्यमेधा ॥४४॥

भद्रकाली ॥४४५॥

भद्रं ध्याता न तनु तनुतेऽहं कृतिं वा तनुं या
च्छिद्रं मन्दं रचयति मुधाज्ञानजातं न जातम् ।
रुद्राङ्कस्थापि च परिहरत्यद्गुता रौद्रभावं
भक्तानां सा भवतु भविनां भद्रकाली श्रिये वः ॥४५॥

अपराजिता ॥४४६॥

गोपालो विष्णुरीशोऽपि रुद्रो यद्यया सदा ।
शक्रो जिष्णुश्च लोकं सा हितायास्त्वपराजिता ॥४६॥

गायत्री ॥४४७॥

ज्ञाता येन स वेत्ति सर्वनिगमान् ध्याता च येनाम्बिका
ध्यायन्ति त्रिदशाः सदैव सुदशं तं कीर्तिं येन वा ।
कीर्तिस्तस्य पुनाति लोकमस्तिं येनार्चिता वा शिवा
गायत्री न च केन केन सततं के के न वार्चन्ति तम् ॥४७॥

सत्कृतिः ॥४४८॥

त्वं सत्कृतिर्यदि गता हृदि सद्यालु-
नाम्भोति तर्हि भुवि राज्यमशत्रुशङ्कम् ।
को नापि देवपतितां दिवि वाजंभावं
रुद्रत्वमङ्गुतकलां हैरितां स्वतां वा ॥४८॥

सन्ध्या ॥४४९॥

ध्यायन्ति यां द्विजवराः परहर्षपूर्ण-
निश्चिन्तचित्तनगरेऽस्ति च बोधयन्ती ।
तान् या परात्मविषयाभ्यनुसन्धिमेषा
सन्ध्येति काचन परा गदितैकसन्धैः ॥४९॥

सावित्री ॥४५०॥

सूते विश्वं भेदवच्चं च नैव
भिन्नं यद्वद् वीचिसंघं महाबिधः ।

अन्ते तद्वल्लीयते यत्र चैतत्
सावित्री सा कीर्तिता सारविद्धिः ॥५०॥
त्रिपदाश्रया ॥४५१॥

त्रिलोका भान्ति तस्याग्रे त्रिपदा इव लङ्घितुम् ।
येनेयं निश्चितं ज्ञाता निर्भया त्रिपदाश्रया ॥५१॥
त्रिसन्ध्या ॥४५२॥

त्रिकालात्मिलोकात्मिवेदात्मिदेवा-
स्त्रयो वह्यत्मिसरा यत्र चैक्यम् ।
प्रयान्ति स्वभावात् सदा काचिदेषा
त्रिसन्ध्येति गीता हितायास्तु माता ॥५२॥
त्रिपदी ॥४५३॥

न त्वं यदि त्वमसि तच्चदसीति नाथो
यां बोधयत्यतिविरक्तमतः सुशिष्यम् ।
आनन्दधामजननीमनणीयसी सा
देवी जयत्यतिरां त्रिपदी महेशी ॥५३॥
धात्री ॥४५४॥

शङ्कातङ्ककलङ्कानां दात्री त्रृणवदीश्वरी ।
सन्धात्री बोधदुग्धस्य धात्री नः कृपयावतात् ॥५४॥
सुपर्वा ॥४५५॥

अथर्ववेदिभिः सर्वसुपर्वार्तृस्त्वये शिवा ।
कामनीया जयत्येषा सुपर्वास्वर्वगर्वभूः ॥५५॥

१. क. 'त्रिपदाः' पाठः । २. संसारात् । ३. देवतानामासमन्तात् तृपत्ये ।

सामगायनी ॥४५६॥

सकलं परिमोहयत्यवश्यं सकुदुच्चारितवत्यनन्तरूपम् ।
स्वरसंघमसङ्गभजुरं या हृदयस्था मम सामगायनी सा ॥५६॥

पाञ्चाली ॥४५७॥

यैकापि पञ्चधात्मानं पञ्चानामप्रपञ्चयत् ।
प्रीतये नयतु स्वैर्यं पाञ्चाली चञ्चलं मनः ॥५७॥

बालिका ॥४५८॥

बालिकेव कुतवस्त्रपुंत्रिकालालनप्रकृतहर्षनिर्भृता ।
खेलति स्वयमिदन्त्वमागता या बलं मम करोतु बालिका ॥५८॥

बाला ॥४५९॥

या बालतर्जितमयूरकचत्कलापा
स्वालापमूकलपनीकृतकाकपुष्टा ।
गत्यालसीकृतमरालवरा गतौ सा
बाला बलाबलनिधिः परिशर्मदास्तु ॥५९॥

बालकीडा ॥४६०॥

निरुद्गें निरुद्गें निःशङ्कं या स्थिरिं गता ।
निष्कलङ्कं प्रसिद्धेह बालकीडा जयत्यसौ ॥६०॥

सनातनी ॥४६१॥

प्रभवप्रमुखज्ञानशालिनी या महेश्वरी ।
ब्रह्मादीनां स्वयं तत्त्वार्जिता सा सनातनी ॥६१॥

१. सरिगमपदनि; इति । २. पाण्डवानाम् । ३. पाञ्चालिका ।

गर्भाधारधरा ॥४६२॥

चतुरजुलविस्तारा जरायुर्विततं कथम् ।
गर्भ दध्यान्न चेत् कुर्याद् गर्भाधारधरा दयाम् ॥६२॥
शून्या ॥४६३॥

यत्कलैका त्रिलोकीयं नानात्वरचनाचिता ।
शून्येति सा कथं गीता सदापूर्णा महेश्वरी ॥६३॥
गर्भशयनिवासिनी ॥४६४॥

बाधते न क्षुधा तृष्णा न च यद्ययान्तरा ।
गर्भस्य दशमास्सेषा गर्भशयनिवासिनी ॥६४॥
सुरारिधातिनी कृत्या ॥४६५॥

अमरा निर्जरा देवाः कथं स्युर्यदि नेश्वरी ।
सुरारिधातिनी कृत्या कृपया निजया भवेत् ॥६५॥
पूतना ॥४६६॥

यत्स्तन्यस्य स गोपालो जीवेन सह पानतः ।
बली भूत्वाहनैत्यानबलः पूतनेति सा ॥६६॥
तिलोत्तमा ॥४६७॥

भालान्तरायातललङ्घलन्तिका-
मुक्तं मुखं भात्यभितोऽलकाकुलम् ।
अब्बिन्दुवत् षट्पदशोभिपदवद्
यस्याः शिवायास्तु तिलोत्तमेति सा ॥६७॥

१. मुक्ताफलम् ।

लज्जा ॥४६८॥

कुलाङ्गनास्त्वत्सहिताः सुशोभाः
 शोभोजिक्ता अप्यवंमानिनो यत् ।
 शोभासि किं तत् किञ्चु वास्यशोभा
 लज्जा न जाने परमेश्वरी त्वम् ॥६८॥

रसवती ॥४६९॥

आपातरसदोऽप्यन्तरसदो विषमो भवः ।
 रसमात्रावशेषः स्याच्चेत् स्याद्रसवती दया ॥६९॥

नन्दा ॥४७०॥

तत्पार्थस्यानतस्तस्य दृष्ट्या वाचा च नन्दिताः ।
 कथं न स्वर्जनाः सर्वे येन नन्दा समर्चिता ॥७०॥

भवानी ॥४७१॥

जपन् पूजयस्त्वां भवानीति मुख्यां
 भवैभावभावेषु संभावयन् वा ।
 भैवं दुर्भैवं तत्त्वशाद्याति हित्वा
 भैवत्वं नवानन्दराशिं सुचित्रम् ॥७१॥

पापनाशिनी ॥४७२॥

पापापापमयं पापं दुरापं कृपयात्ति नः ।
 यदीयया शिवा सेयं कीर्तिता पापनाशिनी ॥७२॥

१. जनाः । २. विशदः । ३. भवस्य संसारस्य अभावेषु
 भावेषु । ४. जन्म । ५. शिवत्वम् ।

पट्टाम्बरधरा ॥४७३॥

गजचर्माम्बराङ्गस्था पट्टाम्बरधरा शिवा ।
नीलोत्पलिन्युपासक्ता पद्मिनीव विराजते ॥७३॥

गीतिः ॥४७४॥

मृगाः खगा नागवराश्च भावं
स्त्रीयं सुविसार्य समाधिभाजः ।
निशम्य यामेव भवन्ति यत् त-
न्न कस्य गीतिः प्रियतावहास्ति ॥७४॥

सुगीतिः ॥४७५॥

रीत्योत्थानं प्रापिता भक्तवैय-
र्भीत्यादिं या भावमन्तं नयन्ती ।
चित्ते दत्ते कांचिदानन्दलीलां
स्फीतिं बुद्धेः सा सुगीतिर्ददातु ॥७५॥

ज्ञानलोचना ॥४७६॥

कालाध्विप्रकृष्टत्वं प्रकृष्टानन्दनीकृते ।
मुषित्वा याखिलानर्थान् सा देवी ज्ञानलोचना ॥७६॥

सप्तस्वरमयी तन्त्री ॥४७७॥

खरा मनोहरा यत्र प्रत्येकं सप्तकोटिगाः ।
सप्तस्वरमयी तन्त्री खातन्त्र्यं श्रावयत्वयम् ॥७७॥

षड्जमध्यमधैवता ॥४७८॥

यादौ सप्तस्वरेष्वेका मध्ये स्फुरति धैवता ।
उपान्ते च मता सेयं षड्जमध्यमधैवता ॥७८॥

मूर्छ्नना ग्रामसंस्थाना ॥४७९॥

निश्चला या त्रिधा बद्धा खरान् सप्त सुचञ्चलान् ।
विश्रामयत्यसौ ग्रामसंस्थाना मूर्छ्नना मता ॥७९॥

स्वस्था ॥४८०॥

परो यस्यां सदा तिष्ठत्यात्मा यस्याः परत्र च ।
सा देवी प्रथिता स्वस्था क्रियात् स्वस्थं मनो मम ॥८०॥

स्वस्थानवासिनी ॥४८१॥

बहुत्वं यान्त्यपि स्त्रीयं स्थानं स्वाभासितं सितम् ।
न जहाति यतस्तस्माच्चितिः स्वस्थानवासिनी ॥८१॥

अद्वाद्वासिनी ॥४८२॥

यद्वासेन दिनं रात्रिरिव चन्द्रविकासिना ।
शोभते त्रिमढ्डाद्वासिनी सा व्यपोहताम् ॥८२॥

प्रेता ॥४८३॥

जाग्रत्सुप्तसुषुप्ततां स्फुटतरं यान्ती च नो याति या
कौमारादिदशां गतापि विमलानन्दैव योज्जुम्भते ।
अन्त्यैः कर्मभिरीश्वरीं सुकुतिनो यां तर्पयन्ति ध्रुवं
प्रेता प्रेतपुराभियानजमियं शोकं दहत्वद्धुता ॥८३॥

प्रेतासननिवासिनी ॥४८४॥

प्रेतनाथाः शिवोत्तुङ्गपर्यङ्कं स्तम्भवत् स्थिताः ।
यस्या वहन्ति सा काचित् प्रेतासननिवासिनी ॥८४॥

वृत्तगीतप्रिया ॥४८५॥

हयास्यगन्धर्वसुराङ्गनाद्या
आतोद्यमादाय सुतोषयन्ति ।
यां देवदेवीमिह नृत्तगीत-
प्रिया श्रिया पोषयतु स्थ्या नः ॥४५॥

अकामा ॥४८६॥

यत्रैव यत्रैव मनो निमग्नं
स्सप्रिये शाङ्करि यस्य यस्य ।
तत्रैव तत्रैव च तस्य तस्य
त्वत्रैव यद्गाति ततोऽस्यकामा ॥४६॥

तुष्टिदा ॥४८७॥

यह्यावह्यमतिर्यथा तथा
विग्रहं वहति भारवज्जनः ।
उज्ज्ञति द्वण्ट एव तं तया-
प्युजिभतो हृदि सदास्तु तुष्टिदा ॥४७॥

तुष्टिदा ॥४८८॥

मीयते केन सा देवी सुधियापि शिवात्र या ।
केन केनासि रूपेण कसै कसै न पुष्टिदा ॥४८॥

अक्षया ॥४८९॥

स्सकाले प्रयान्त्येव द्वयं यत्तयुता अपि ।
त्वमेवैका तु सदूपा सभावेन चिदक्षया ॥४९॥

निष्ठा ॥४९०॥

वदन्तु बोधं बहवोऽपि वेद-
 वेदान्तपाठेन नतु स्वरूपम् ।
 जानन्ति तावत् परहर्षसिन्धुं
 निष्ठा कृपां यावदियं न धत्ते ॥९०॥

सत्यप्रिया ॥४९१॥

आराध्य यां सत्यसुतो नसत्यात्
 रिपूङ्गधानापि चचाल नैव ।
 सत्यात् स्वकीयात् प्रथितैककीर्तिः
 सत्यप्रिया सा प्रियमातनोतु ॥९१॥

प्रज्ञा ॥४९२॥

यस्य यस्य प्रसन्ना त्वं प्रज्ञा परमदेवता ।
 तस्य तस्य कथं नाज्ञां वहन्ति शिरसीतरे ॥९२॥

लोकेशी ॥४९३॥

वश्या यस्याः सन्ति देशा अशेषाः
 कर्तुं हर्तुं पातुमप्येकदेशम् ।
 यातायाः सालोकमात्रेण भक्तं
 लोकेशी मां शोकहीनं करोतु ॥९३॥

सुरोत्तमा ॥४९४॥

खस्तदेशोऽष्टधा सर्गं सुराणां पाति या परा ।
 सुरोत्तमा करोत्वेनं सर्वोच्चमगतिं जनम् ॥९४॥

१. युधिष्ठिरः ।

सविषा ॥४९५॥

दृष्ट्यैव यामृतानन्दं भक्तानां जनयत्यसौ ।
सविषा नाममात्रेण जाने डित्थडवित्थवत् ॥९५॥

ज्वालिनी ॥४९६॥

येनावृताक्षो न परात्मभावं
वेत्येष तन्मोहतमः क्षणेन ।
निहन्ति दृष्ट्यैव द्यानिधिर्या
सा ज्वालिनी कालभयं हरास्य ॥९६॥

ज्वाला ॥४९७॥

दशधा प्रविभज्यात्मस्वरूपं या त्रिवद्विषु ।
जाङ्गलीति स्थितैकैव ज्वाला सा बलदास्तु नः ॥९७॥

विषमोहार्तिनाशिनी ॥४९८॥

अच्चाजाद्यसहोष्मापि यदासङ्गान्महाविषम् ।
मृत्युजित् पशुपः सेयं विषमोहार्तिनाशिनी ॥९८॥

विषारिः ॥४९९॥

खपतेर्नालकण्ठत्वक्रिययेव समत्सरा ।
विषाशनेन संवृत्ता विषारिः सापि विश्वस्थः ॥९९॥

नागदमनी ॥५००॥

महार्द्भूषणा स्वेन नार्गेभूषणसङ्गतः ।
सलजेवास्ति सा नागदमनी शक्तिरैश्वरी ॥१००॥

१. अत्यर्थं ज्वलति । २. शिवः ।

स्वस्वातन्त्र्यपरानुभूतिकलयावश्यंभवित्योद्गते
 साहिव्यकौल इति प्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
 तत्काव्ये चरणादियातयमकं श्रीचन्द्रमौलिस्तवं
 आतृत्वेन समागतेऽत्र दशमी भक्तिर्विरामं गता ॥१०२॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिव्यकौलानन्दनाथविरचिते
 नामविलासे महाकाव्ये दशमी भक्तिः ॥१०॥

एकादशी भक्तिः ।

कुरुकुला ॥५०१॥

कुरुकुला जयत्येषा या ध्याता कुरुते जनम् ।
कुलाकुलपरिज्ञानदाक्षिण्यप्रथितोदयम् ॥१॥

अमृतोद्भवा ॥५०२॥

भवभोगरसात्तापि जीवन्मुक्तो यदीयया ।
दयया भक्तवर्योऽयं सा जीयादमृतोद्भवा ॥२॥

भूतभीतिहरा रक्षा ॥५०३॥

सत्यं साक्षि स्वतन्त्रा तेज्जूतपाङ्गगतापि यत् ।
भूतभीतिहरा रक्षा स्वयं सा परमेश्वरी ॥३॥

भूतावेशविनाशिनी ॥५०४॥

सम्भूतपूर्वपुण्यानां भूतावेशविनाशिनी ।
भूयाद् भूतिप्रदा देवी भूताहन्तानिवारिणी ॥४॥

१. रसभक्षकोऽपि । २. शिवाङ्गगता सती अपि ।

देवीनामविलासे

रक्षोन्नी ॥५०५॥

मर्त्यो रामो वानरेन्द्रैः सनाथः
पौलस्त्यं तं राक्षसानां बलेशम् ।
अबिंध तीर्त्वा यत्कृपातो जघान
रक्षोन्नी सा कस्य मान्या न माता ॥५॥

राक्षसी ॥५०६॥

या तानि तानि जनयत्यबला बलेश-
रक्षांस्यनेकविधरूपयुतानि चैका ।
देवोत्तमादिविजयीनि पराधिदेवी
सा राक्षसी हरतु राक्षसजं भयं नः ॥६॥

रात्रिः ॥५०७॥

या हन्त संगमयते सुसमाधिलक्ष्म्या
योगेश्वरानपि च भोगधनान् प्रियाभिः ।
काव्यज्ञमर्थकलया पथिकप्रियाः स्वैः
स्वमागतैः प्रियतमैः सुखदास्तु रात्रिः ॥७॥

दीर्घनिद्रा ॥५०८॥

यथा ब्रह्मतामाप्य भूयो निवृत्ति-
र्भवे नो भवेज्ञातुचिद्यां तथैव ।
मुधाजातमानादिभावैकहर्त्री
शिवा दीर्घनिद्रा परानन्ददास्तु ॥८॥

दिवागतिः ॥५०९॥

अर्थेषु भूयो निशि विस्मृतेषु
प्रतिस्वमाप्नोति यथा प्रचारम् ।
जनो मनस्त्राणदया दयातो
दिवागतिः सास्तु शिवा गतिर्नः ॥९॥

चन्द्रिका ॥५१०॥

क्षयपि प्रथितलाञ्छनोऽपि यद्
र्ग्लौरपीह भविनां तमीप्रियः ।
चञ्चलोऽस्ति च तथापि चंद्रमा-
शन्द्रिकाश्रयभवो गुणो ह्यम् ॥१०॥

चन्द्रकान्तिः ॥५११॥

रोदितीव निशि सुसताजितं
लोकमन्तकगृहाभिसज्जितम् ।
स्वं च वीक्ष्य विगलत्सुधामयं
चन्द्रकान्तिरिह मुद्रितात्मवाक् ॥११॥

सूर्यकान्तिः ॥५१२॥

दुष्टमेत्यपि तमः पुनः पुनः
सर्वदा तव हतं मयाज्ञया ।
सकुर्धेति गदितेव भावुना
सूर्यकान्तिरभितो ज्वलत्यसौ ॥१२॥

१. चन्द्रं कर्पूरं माति तुलां याति ।

निशाचरी ॥५१३॥

मायानिशि खमगतैरलक्ष्या
 या लीलया कापि चरत्यसङ्गा ।
 निशाचरीति प्रथिताङ्गुता सा
 सदैव वो बोधयतु खभासां ॥१३॥

डाकिनी ॥५१४॥

विकल्पसंकल्पनिदानमेत-
 द्वरत्यहो या हृदयं जडानाम् ।
 अलक्ष्यचेष्टाप्यनिवार्यचर्य
 दुर्लक्ष्यमेषा किल डाकिनीति ॥१४॥

शाकिनी ॥५१५॥

दिगम्बरा दिशु वरा अजस्त-
 माराध्य यां यान्ति शिवत्वमीञ्चम् ।
 भूताधिवासाः कृतकर्मनाशाः
 सा शाकिनी नाकविहारदास्तु ॥१५॥

शिष्या ॥५१६॥

सर्वे सर्वं यतोऽधीत्य गुरुतां प्राप्नुवन्त्यहो ।
 कस्य सापि किमर्थं नु शिष्या भूता महेश्वरी ॥१६॥

हाकिनी ॥५१७॥

नानौषधादिविधिमप्यधिकं विदित्वा
 हस्तक्रियामपि समाप्य गुरोर्न तावत् ।

१. ख. 'खभासा' पाठः ।

सिद्धि रसायनभवां लभतेऽपि धीरो
यावह्यां वितनुते नहि हाकिनी सा ॥१७॥
चक्रवाकिनी ॥५१८॥

मायानिशा यतो नाम् जातुचित् स्पृशतीश्वरीम् ।
तटेषु सर्वदा तसाच्छोभते चक्रवाकिनी ॥१८॥
सितासितप्रिया ॥५१९॥

सितासितप्रिया न स्याद्यदि भूतिसितस्य तत् ।
नीलकण्ठस्य देवेशी कुर्यादङ्गीकृतिं कथम् ॥१९॥
स्वज्ञा ॥५२०॥

चकार यानङ्गरिपुं निजाङ्गनिर्भङ्गसङ्गं श्रितकामरङ्गम् ।
अहो महोमूर्तिरवेक्षितैव सङ्गास्तु सर्वाङ्गसुपोषणीयम् ॥२०॥
सकला ॥५२१॥

यत आविर्भवन्त्येताः काले कालेऽखिलाः कलाः ।
सकला कलया पायादपायात् कालभीतिजात् ॥२१॥
वनदेवता ॥५२२॥

वने वने या कुरुते विहारं सम्पूजिता मूलफलैरनल्यैः ।
वन्यैर्जनैर्दुष्कलिकलमष्मी संकीर्तिंता सा वनदेवतेति ॥२२॥
गुरुरूपधरा ॥५२३॥

बाला इवाखिला लोका भवेयुः क्लेशभागिनः ।
क्रियासु यदि न त्वं स्या गुरुरूपधरा सदा ॥२३॥

गुर्वा ॥५२४॥

गुर्वादिभ्योऽपि या गुर्वा कथं तां भक्तिभागिनः ।
वहेयुश्चेतसा तस्या एव सान्न दया यदि ॥२४॥

मृत्युः ॥५२५॥

केन केनास्ति रूपेण कस्य कस्यान्तकारिणी ।
मृत्युर्या सा शिवा देहमानमृत्युप्रदास्तु नः ॥२५॥

मारी ॥५२६॥

ब्रह्मा कथं कथमपि प्रभुरङ्गुतं य-
दुत्पादयत्ययुगपद्युगपत् तदेतत् ।
या मारयत्यमरचिन्त्यसमागमा सा
मारीश्वरी परमतोषमियं ददातु ॥२६॥

विशारदा ॥५२७॥

देहेन गेहेन च संश्रयोऽपि
लक्ष्म्या नरो वीररसोद्भूतोऽपि ।
अधीतविद्योऽपि मृगो हि ताव-
द्यावत् प्रसन्ना न विशारदा त्वम् ॥२७॥

महामारी ॥५२८॥

महामारी महादेवी महत्तत्त्वाद्यनात्मजाम् ।
नानाभिमानदुर्बाधां तुष्टा मारयतु श्रुतम् ॥२८॥

विनिद्रा ॥५२९॥

या योगिभिः पश्चिमरात्रकाले
या भोगयोगैरपि पूर्वरात्रे ।

वियोगिभिर्यापि सदैव चैका
संसेव्यते सास्तु हिता विनिद्रा ॥२९॥
तन्द्रा ॥५३०॥

तन्द्रादेवीध्याननिधौतपापाः
सान्द्रानन्दोचर्जितेन्द्रादिपद्माः ।
मन्द्रं मन्द्रं निर्मलं नाम तस्या
गायन्तस्ते साधु सन्तो जयन्ति ॥३०॥
मृत्युविनाशिनी ॥५३१॥

सर्वत्र सर्वदा सार्वा सर्वथापि व्यथापहा ।
सतां भक्तिमतां भूयादेवी मृत्युविनाशिनी ॥३१॥
चन्द्रमण्डलसंकाशा ॥५३२॥

चन्द्रमण्डलसंकाशा भाति यैकाप्यनेकधा ।
तरङ्गेष्विव देहेषु सा शिवास्तु शिवाय नः ॥३२॥
चन्द्रमण्डलवासिनी ॥५३३॥

सर्वदापि महेशानी चन्द्रमण्डलवासिनी ।
निष्कलङ्का परं पूर्णा जयत्येषैव काचन ॥३३॥
अणिमादिगुणोपेता ॥५३४॥

हृदि खे पवने महामहंचिज्जीवबुद्धिषु ।
अणिमादिगुणोपेता खयंसिद्धा जयत्यसौ ॥३४॥

६. सर्वेभ्यो हिता ।

सुस्पृहा ॥५३५॥

विवर्तेत कथं ब्रह्म शुद्धबुद्धं जग्नत्या ।
भवेस्त्वं परमेशानी सहाया सुस्पृहा न चेत् ॥३५॥

कामरूपिणी ॥५३६॥

अमराधिपताभिमान इन्द्रो
हरिरेतस्य च रक्षकाभिमाने ।
विधिहानिमदे ययात्र केशौ
विनियुक्ता अपि कामरूपिणी सा ॥३६॥

अष्टसिद्धिप्रदा ॥५३७॥

शुद्धबुद्ध्येकभक्तेभ्यो महेशानी विना हठम् ।
दुर्घटं सततं भूयादृष्टिप्रदात्र नः ॥३७॥

प्रौढा ॥५३८॥

सभावगम्भीरविचित्रचित्रकलानिधानं परमेश्वरीयम् ।
उपोदसर्वसहशान्तभावा प्रौढा मनःप्रौढिकरी ममास्तु ॥३८॥

दुष्टदानवधातिनी ॥५३९॥

कानने गहने मार्गवैषम्ये निम्नगोत्तरे ।
स्मृता सुखकरी भूयाद् दुष्टदानवधातिनी ॥३९॥

अनादिनिधना पुष्टिः ॥५४०॥

अनादिनिधना पुष्टिजगदाद्यन्तसाक्षिणी ।
अनाद्यविद्यासंक्षोभहारिण्यस्तु ममेश्वरी ॥४०॥

१. जगतो भावेन ।

चतुर्बाहुः ॥५४१॥

ऊर्ध्वं शङ्खं स्वकरकमले धारयन्त्यप्यधस्ताद्
वामे चक्रं जलंजनिगदे दक्षिणे च क्रमेण ।
खेलन्ती या प्रहरणविधौ चातुरीरीतिमासा
देवी भूयात् प्रकृतसुखदा सा चतुर्बाहुरेषा ॥४१॥

चतुर्मुखी ॥५४२॥

एकं परिणतं ब्रैह्म चतुर्धा ब्रह्मरूपभृत् ।
या गायति परा तज्जैर्गीयते सा चतुर्मुखी ॥४२॥

चतुःसमुद्दशयना ॥५४३॥

यद्यामाप्य जात्वेव शेत एकाम्बुधौ हरिः ।
चतुःसमुद्रशयना मीयते केन सा शिवा ॥४३॥

चतुर्वर्गफलप्रदा ॥५४४॥

संतुष्टा कृतबुद्धीनामिष्टा विविधकर्मभिः ।
जयत्येकैव सा देवी चतुर्वर्गफलप्रदा ॥४४॥

काशपुष्पप्रतीकाशा ॥५४५॥

काशपुष्पप्रतीकाशा काशते या महेश्वरी ।
चिदाकाशप्रथा सास्तु निराशत्वाभिदार्ढ्यकृत् ॥४५॥

शरत्कुमुदलोचना ॥५४६॥

यदपाङ्गाग्रयातोऽयं भवेत् सर्वाङ्गसुन्दरः ।
दद्रातु सा मुदं शुद्रां शरत्कुमुदलोचना ॥४६॥

१. पद्मं गदां च । २. वेदम् ।

भूता ॥५४७॥

या वेद वेदं निखिलं न जातु
 वेदोऽपि यां वेद विदं^१ विधिर्वा ।
 भूतेति गीता परमेश्वरीयं
 ददातु भूतं सततं स्वबोधम् ॥४७॥

भव्या ॥५४८॥

संभाविता येन हृदेह भव्या
 भवे भवे तस्य भवेत् किमन्यत् ।
 भव्यं स्वभावेन विद्यूर्णितस्य
 भव्यं न वानन्दरसेन पुंसः ॥४८॥

भविष्या ॥५४९॥

अधीत्य वेदानग्निलानजोऽपि
 पुनः पुनः सोऽप्यवतीर्य विष्णुः ।
 न शक्तुतः खेलनमत्र यस्या
 निर्णेतुमेषास्तु हिता भविष्या ॥४९॥

शैलजा ॥५५०॥

कर्मबीजमिदमेव भूतलं
 श्लाघ्यमत्र च हिमाचलस्ततः ।
 संकटाध्वविततोऽपि यच्छ्वा
 शैलजास्ति विमलैक्यहर्षभूः ॥५०॥

१. चेतनाम् । अथवा वेदविदं वेदज्ञां वेदेति पूर्वेण अन्वयः ।

शैलवासिनी ॥५५१॥

देवाः सर्वे ततः स्वं स्वमकार्षः स्थानमद्विषु ।
दृढं देवादिदेवी यत्स्वयं सा शैलवासिनी ॥५१॥
वाममार्गरता ॥५५२॥

क्षणाद् वशीभवन्त्यस्य योगेनापि सुदुर्लभाः ।
सिद्धयः सेविता येन वाममार्गरता हिता ॥५२॥
वामा ॥५५३॥

तं वामनेत्रा विहतान्यकामाः
कामातुराः सामकथाविद्ग्न्धाः ।
भजन्ति गायन्ति च रामयन्ति
वामा शिवा यस्य सदैव वामा ॥५३॥
शिववामाङ्गवासिनी ॥५५४॥

येयं देवी पराख्याता शिववामाङ्गवासिनी ।
सैवेह सर्वदा भाति मम सर्वाङ्गवासिनी ॥५४॥
वामाचारप्रिया ॥५५५॥

सर्वेऽन्तं यान्ति शम्भुस्तु यत्कृपातोऽन्तकान्तकः ।
कलौ सैव कथं पूज्या वामाचारप्रिया जडैः ॥५५॥
तुष्टा ॥५५६॥

आप्त्वापि मानवं देहं दुर्लभं सुलभं न ये ।
तुष्टाः स्वात्मावबोधेन ते तुष्टाकृपयोज्जिताः ॥५६॥

लोपामुद्रा ॥५५७॥

बीजैर्जसा दशभिरतुला पञ्चभिश्चैस्तनोति
 तज्ज्ञानां या हृदयविशदाकाशकोशे समन्तात् ।
 कांचिदूर्ध्वप्रथमलहरीकौमुदीं सेव्यते सा
 लोपामुद्रा कथमिह परं मुद्रितस्वान्तमत्यैः ॥५७॥
 प्रबोधिनी ॥५५८॥

ब्रह्मादिलोकस्थितिमध्युपेक्षे
 देहेन मत्योऽपि तृणोपमं यत् ।
 सदैव सोऽयं मम कामवन्ध्यः
 प्रबोधिनीध्यानभवः प्रभावः ॥५८॥
 भूतात्मा ॥५५९॥

पूर्वं मध्यगतं न कोऽपि यमलं यसा विवेकुं ततोऽ-
 प्येकानेकनिरन्तचारुरचनो भूतवज्रोऽयं स्वतः ।
 यसा आविरभूत् तथाप्यवितथानन्दैव यैका चिंति-
 र्भूतात्मेति शिवा विभूतिमतुलां स्त्रीयां ददातु ध्रुवम् ॥५९॥
 परमात्मा ॥५६०॥

अतिचित्रविचित्रशास्त्रैषूर्गं
 विरचय्यापि च शक्यते विवेकुम् ।
 मुनिभिर्न हि यद्यां विना या
 परमात्मेति शिवा प्रकीर्तिं सा ॥६०॥

१. ब्रह्मापि । २. क. ख. घ. 'भोगं' पाठः ।

भूतभाविविभाविनी ॥५६१॥

त्वमेवाद्यन्तहीना यद् भूतभाविविभाविनी ।
अतोऽन्यः कः सदाद्यन्तस्त्वां विभावयितुं चमः ॥६१॥

मङ्गला ॥५६२॥

यात्राविवाहादिषु यां प्रपूज्य
निरुचमां सिद्धिमुदारसत्त्वाः ।
संप्राप्नुवन्ति प्रथितेह काचित्
सा मङ्गलास्त्वस्य सदा सहाया ॥६२॥

सुशीला ॥५६३॥

संहारकर्तुः पशुपत्य भीम-
रूपस्य सर्वज्ञकलाचितस्य ।
अपि प्रिया त्वं कथमीश्वरि स्याः
स्यां सुशीला यदि नाभविष्यः ॥६३॥

परमार्थप्रबोधिका ॥५६४॥

सदैव मे मनोगास्तु परमार्थप्रबोधिका ।
यदाप्त्या आमकानन्यानर्थात् जानामि शष्पवत् ॥६४॥

दक्षिणा ॥५६५॥

ददास्यभीप्सितां सिद्धिं हेलयापि समर्चिता ।
यतस्ततस्ततप्रज्ञैर्दक्षिणेति प्रकीर्त्यसे ॥६५॥

१. सन्तावाद्यन्तौ यस्य । २. 'प्रकीर्तिता' क. ख. ।

देवीनामविलासै

दक्षिणामूर्तिः ॥५६६॥

शिवाब्धिमध्यादुदयं प्रयाता-
नानञ्ज या मन्त्रमणीननन्तान् ।
नानागमैः संस्क्रिययावतीर्णा
सा दक्षिणामूर्तिरिति प्रसिद्धा ॥६६॥

सुदक्षिणा ॥५६७॥

ज्ञानेन कंचित् तपसापि कंचि-
द्योगेन कंचित् क्रिययापि कंचित् ।
भक्त्यापि यद्रञ्जयसीह कंचित्
सत्यं ततो देवि सुदक्षिणासि ॥६७॥

हरिप्रिया ॥५६८॥

नारीशतरतासक्तो हरित्वेन प्रसिद्धभाक् ।
शौरिर्थद्यया देवी कीर्तिंता सा हरिप्रिया ॥६८॥

योगिनी ॥५६९॥

प्राणसंयमनतत्परा परा या हृषीकविषयापराजिता ।
रोगशोकविनिवर्तिताशया योगिनी सुभग्योगदास्तु सा ॥६९॥

योगयुक्ता ॥५७०॥

समस्तमपि च व्यस्तमाभास्याध्यासमात्मनः ।
चिदानन्दैव यन्नित्यं योगयुक्ता ततः खतः ॥७०॥

१. संसारे आत्मारोपः ।

योगज्ञा ॥५७१॥

एकैकाङ्गैनैकमेकं ददाति सम्यक् सिद्धेवैभवं या भवानी ।
आपनानामापदन्तैकंहेतुयोगाङ्गेयं कीर्तिंता योगिनाथैः ॥७१॥

ध्यानशालिनी ॥५७२॥

विशिष्टमवशिष्टं तत् किंखित् सुस्पष्टवैभवा ।
सर्वध्येयापि सर्वासि त्वं यस्य ध्यानशालिनी ॥७२॥

योगपद्मधरा ॥५७३॥

स को योगोऽस्ति नो जाने यं खिन्नेव विधाय सा ।
योगपद्मधरा भूता चित्रं योगेश्वरीश्वरी ॥७३॥

मुक्ता ॥५७४॥

संस्पृशन्ति कदाचिन्न त्रिगुणा यां यथा जलम् ।
पद्मपत्रं जयत्येषा मुक्ता निःस्पृहसंस्पृहा ॥७४॥

मुक्तानां परमा गतिः ॥५७५॥

कीदृशीयं महादेवी मुक्तानां परमा गतिः ।
यामगत्वैव कुत्रापि प्राप्नुवन्ति विचक्षणाः ॥७५॥

नारसिंही ॥५७६॥

एकं मृत्या पैरं लक्ष्म्या याकरोत् पूर्णसंगरौ ।
विरोध्याराधिनौ भक्तौ नारसिंहीति सा शिवा ॥७६॥

सुजन्मा ॥५७७॥

जन्माप्य रामादिरपीह यातो
यत् प्राकृतत्वं भवती सती तु ।

१. हिरण्यकशिष्यम् । २. विष्णुम् । ३. पूर्णप्रतिश्वौ ।

सदैव नैसर्गिकर्षरूपा
 सर्वत्र तत् त्वं प्रथिता सुजन्मा ॥७७॥
 त्रिवर्गफलदायिनी ॥५७८॥

तत् किं चित्रं गृहस्थानां त्रिवर्गफलदायिनी ।
 यत् त्वं चित्रं महत् तत्तु मुक्तानामपि यत्तथा ॥७८॥
 धर्मदा ॥५७९॥

गुणोऽपि धर्मोऽपि मतोऽपि धर्म
 एकं तयोर्यद् धर्मसिं वा ददासि ।
 परं ततो देवि महेश्वरी त्वं
 सर्वस्य मान्या किल धर्मदासि ॥७९॥
 धनदा ॥५८०॥

धनदासि यदि त्वमीशि तादृग्
 धनमीशानि दयां विधाय देहि ।
 नहि यस्य नृपादितो भयं स्या-
 नच संगादिषु यत् सुकष्टरूपम् ॥८०॥
 कामदा ॥५८१॥

संदसन्तावुभौ यत्र जयस्तत्रेति निश्चितम् ।
 अर्धाङ्गशम्भुर्यत् त्वं च द्विधा जयसि कामदा ॥८१॥

१. खण्डयसि । २. उत्पादने रक्षणे व्यये च । ३. संश्च
 असंश्च, तौ । ४. कामं द्वितीयति, काममभिलाषं ददाति वा,—
 इति द्विधात्वम् ।

मोक्षदा ॥५८२॥

मोक्षदासि किल शैवशासने
मोक्षदासि परशासनेष्वपि ।
सा द्विधापि मम संमतासि यत्
तत् क सोऽसि सतताधिकारवान् ॥८२॥

द्युतिः ॥५८३॥

देव्यः परं भोगविनाकृतेहा
नागस्त्रियो वापि भयानकाभिधाः ।
नार्यश्चलद्यौवनर्दर्पकाः स्युः
काम्याः कथं चेन्न दयाकरी द्युतिः ॥८३॥

साक्षिणी ॥५८४॥

त्रिधा विधायेशमैं ं समस्तं
व्यस्तं च जीवं कृतकाम्यलीलम् ।
अनेकवत् पश्यति या स्वमेकं
साक्षात्त्रिराख्या किल साक्षिणी सा ॥८४॥

क्षणदा ॥५८५॥

मायाविभिन्नात्मविदः सदैव
कुर्कार्यसत्त्वाः क्षणमेककं वा ।
विश्राममेते कथमाप्नुयुश्चेत्
कृपाकरी न क्षणदा शिवा स्याः ॥८५॥

१. देवानां स्त्रियः । २. वेदान्तमतेन ईश्वरसूत्रात्मविश्वमेदेन
ग्राह्णतैजसवैश्वानरमेदेन च,—इति त्रिधात्मम् । ३. अजमात्मानं समस्तं
व्यस्तं समष्टिव्यष्टिमेदेन ।

दक्षा ॥५८६॥

बह्वात्मजोऽनादरकृत् प्रजेशो
 दक्षोऽप्यविज्ञाततदीयशक्तिः ।
 विधि विधाय च्छलितस्तया यद्
 दक्षा तदन्या कतमा तदस्ति ॥८६॥

दक्षजा ॥५८७॥

जातमात्रैव दक्षात् त्वं तस्य स्वात्मजताकरी ।
 न तु यस्मात् ततः सत्यं दक्षजासि जगत्प्रसूः ॥८७॥

कोटिरूपिणी ॥५८८॥

ध्यायन् ध्यायन् सदा कोटिरूपिणीति महेश्वरीम् ।
 कोटिरूपित्वमासः सन्नेकोऽस्म्यद्यापि निश्चितम् ॥८८॥

क्रतुः ॥५८९॥

यामनाहूय दक्षोऽपि द्वणैनैव विनाश्चतः ।
 अभूत् सम्भारनीच्यापि क्रतूनामपि सा क्रतुः ॥८९॥

कालायनी ॥५९०॥

गत्या गजस्यापि गुरुत्वकर्त्री
 मत्यापि जीवोष्महरीश्वरीयम् ।
 धृत्या हरिं चापि जयन्त्यपायात्
 कालायनी पातु कृतान्तसिद्धात् ॥९०॥

१. बहुदुहितकः । २. रहितः । ३. मूलधनेन । ४. बृह-
 स्पतेरूपमाणमहङ्कारं हरति तादशी ।

खच्छा ॥५९१॥

जीवन्नेव दीरवद् भिन्नभिन्नं
जाने भावं नैव यत्तामवासः ।
सर्वाहरोऽप्यस्म्यलेपश्च सेयं
खच्छा तुच्छाहन्त्वहर्त्री तवास्तु ॥९१॥

खच्छन्दा ॥५९२॥

एक्यं नैक्यं साधितं वा कथाभिः
कसिंस्तीर्थे केन माँत्रा कथं वा ।
स्याच्चि पा रूपनामोजिक्ता चेत्
खच्छन्दा सा नात्मनाद्वैतगम्या ॥९२॥

कविप्रिया ॥५९३॥

कवयन्ति सुवाग्विलासलास्य-
दण्डलुब्ध्या इव भूरिशः कैवित्वा ।
कवयितृत्वमिहास्य तु स्वसिद्धं
प्रथित यो हि कविप्रियाप्रियः स्यात् ॥९३॥

सल्यागमा ॥५९४॥

सैश्वर्यमात्रं प्रकटं विधातुं
प्रत्येकमीशै रचिता भ्रमाय ।
बह्वागमास्त्वं तु सदैव सत्या-
गमाऽगमं निर्झर्ममातनोषि ॥९४॥

१. यस्या भावः । २. भ्रमात्रा । ३. पठित्वा ।

देवीनामविलासे

बहिःस्था ॥५९५॥

परादिरूपा कृतभेदभेदा
कथं निरूप्या कृतिभिर्भवेस्त्वम् ।
न वैखरीरूपधरा यदा स्याः
सर्वैकधाराप्रसरा बहिःस्था ॥९५॥

काव्यशक्तिः ॥५९६॥

दृष्टा शास्त्राग्यपि गुरुवरादन्वहं लोकरीति-
स्फीतेनार्तिं सपदि विदितां चापि कृत्वात्मबुद्ध्या ।
तावज्ज्ञेयात् पदपदगतं सद्रसं तं कथंस्विद्
यावन्नैषा विलसति निजे चित्तखे काव्यशक्तिः ॥९६॥

कवित्वदा ॥५९७॥

कवित्वदा त्वं किल चेत्तदा मे
शास्त्रादिकाभ्यासमपास्य सम्यक् ।
काव्यं तदीशेश्वरि देहि यत्त-
च्छ्रुत्वामनाः सात् सुमनोगणोऽपि ॥९७॥

मेनापुत्री ॥५९८॥

मैनाकपुत्रस्य यदापि मेना
दृष्टापि दूरे गमनं न दुःखम् ।
त्वामाप्य तृप्ता सततं हि मेना-
पुत्री ततस्त्वं प्रथिताप्यजासि ॥९८॥

सती माता ॥५९९॥

विधिना विहितां सृष्टि सहेत स हरः कथम् ।
विलासैः स्वैः सती माता कुर्यास्तं विस्मृतं न चेत् ॥९९॥

मैनाकभगिनी ॥६००॥

शक्तिः शम्भोः प्रिया सेनापतेर्गणपतेरपि ।
जनस्य जननी भूयान्मैनाकभगिनी श्रिये ॥१००॥

खस्तातन्त्यपरानुभूतिकलयावश्यंभवित्योद्दते
साहित्यकौल इति प्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
तत्काव्ये चरणान्तयातयमकं स्वं सुप्रभातस्तवं
सोदर्यं कलयत्यमुत्र विरतिं भक्तिर्भवाङ्कागमत् ॥१०१॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहित्यकौलानन्दनाथविरचिते
नामविलासे एकादशी भक्तिः ॥११॥

द्वादशी भक्तिः ।

तडित् ॥६०१॥

वीक्ष्य यद्गुच्छमनुचमां क्षणं
हर्षवानिव रसत्यरं पुनः ।
रोदितीव जलदः क्षचिद्दत्तां
यामियं द्रढयतात् सुखं तडित् ॥१॥
सौदामिनी ॥६०२॥

प्रकाशमयविग्रहा भवति हन्त सौदामिनी
तमो वित्तुते परं कथमियं यथा यामिनी ।
विलोक्य यदिमां क्षणं विरहिणी भृशं कामिनी
सुतापितरान्तरा शयनसंश्रयागामिनी ॥२॥
स्वधामा ॥६०३॥

त्रैगुण्यमालिन्यहतास्त्रिदेवा
भासं जगद्भासकतां गताश्च ।
न यान्ति यस्याः पुरतः स्वकीयां
सा निर्गुणा स्वार्थकरी स्वधामा ॥३॥

सुधामा ॥६०४॥

अन्योन्यमर्कादि न जातु धाम
प्रयाति शोभां मिलितं कलाभिः ।
इयं तु सर्वाभिगता सदा य-
च्छोभावहा तत् प्रथिता सुधामा ॥४॥

धामशालिनी ॥६०५॥

निष्कामो वा सकामो वा रमते स सदा सुखम् ।
यस्येयं कृपया भूता प्रसन्ना धामशालिनी ॥५॥

सौभाग्यदायिनी ॥६०६॥

सौभाग्यदायिनी सत्यं नतु दुष्टेन्द्रियं प्रति ।
सुभगोऽपि यतः सोऽयं लक्ष्यते दुर्भगो यथा ॥६॥

द्वौः ॥६०७॥

येयं देवी घौरिति श्रूयतेऽन्यैः
सा मे कामैर्हीनचित्तस्य भाति ।
सर्वत्रैव ब्रह्मबुद्धिप्रसादाद्
बाल्याद्यस्तं सच्छरीरं श्रितस्य ॥७॥

सुभगा ॥६०८॥

मन्मथोऽपि मनो हर्तुं सरतिर्न क्षमोऽभवत् ।
यस्य सोऽपि वशं नीतो यथा सा सुभगेति सत् ॥८॥

१. अस्तं हीनम् ।

द्युतिवर्द्धिनी ॥६०९॥

विद्योतते जगत्सर्वं यदेकांशाभिसंश्रयात् ।
सदैव सा सहायास्तु देवता द्युतिवर्द्धिनी ॥९॥

श्रीः ॥६१०॥

साधोर्वाक्यसुधारसे सुललनासर्वाङ्गभज्ञीततौ
राज्ञां सर्वकलासु कालचरिते नानातया स्फूर्जति ।
सर्वेष्वेव रसेषु या रसकलाचातुर्यचिन्तामणिः
सा श्रीः कांचिदुदारचित्तचरितश्लाघ्यां ददातु श्रियम् १०॥

कृत्तिवसना ॥६११॥

महार्हाम्बरशोभाल्या इन्द्राद्याः प्रणमन्ति याम् ।
सा कृत्तिवसना वासं करोतु मम मानसे ॥११॥

कङ्काली ॥६१२॥

या प्रत्यज्ञं दीपमालोदताभि-
ज्वालाभिः संदेंगधकालाभिरारात् ।
खेलन्त्युच्चैः शोभते शून्यदेशे
कङ्कालीयं निर्भयं मां करोतु ॥१२॥

कलिनाशिनी ॥६१३॥

अकलितसहजाशयप्रसङ्गे
विदलितनिर्मलशाह्वचारुरङ्गे ।

१. भूतभविष्यद्वर्तमानेषु प्रातर्मध्याह्नप्रदोषेषु वा । २. तच्च-
मतेन कङ्काल्या ज्वालाभिः कालो दग्धः ।

कथमुत निवसेत् कलौ दुरङ्गे
यदि न भवेत् कलिनाशिनीह सङ्गे ॥१३॥
रक्तबीजवधोदृष्टा ॥६१४॥

दुर्लक्ष्यीकृतदुर्लक्ष्या प्रकृष्टविविधायुधा ।
रक्तबीजवधोदृष्टा जयत्येकैव सा द्विंधा ॥१४॥
भुतन्तुः ॥६१५॥

यसां यथोचितं प्रोतं मणिमालातुलां गतम् ।
अङ्गुतं जगदाभाति सुतन्तुस्तनुतां मतिम् ॥१५॥
बीजसन्ततिः ॥६१६॥

बीजमङ्गुतकलं करोति या
निष्कलं विततया स्फुरत्तया ।
शोभितं प्रकटितं भिदाखिलं
सा श्रियेऽस्तु मम बीजसन्ततिः ॥१६॥

जगजीवा ॥६१७॥

यया शून्यं पूर्णं भवति सहसा व्याप्तमकलं
कलावहुज्योतिर्विमलमनृतं सत्यमसुखम् ।
लसद्धर्षं सम्यग्जगदतिगदं दुर्विधमिदं
जगजीवा जीवं प्रकटयतु नो ब्रह्मविषयम् ॥१७॥

जगद्वीजा ॥६१८॥

स्वेच्छारसो भावफलो जगत्तरु-
हर्षीकपुष्पः प्रकटीकृतो यया ।

१. रक्तबीजाभिधानराज्ञसमारणात्, स्वात्मनि रक्तबीजग्रहणात् ।

चित्ताङ्गरः कालकलाकुलो जग-
द्वीजास्तु सा मे विजयप्रदा सदा ॥१८॥

जगत्त्रयहितैषिणी ॥६१९॥

नानाग्राहोपहरेण नानाग्राहकमत्र या ।
तर्पयत्यक्रमं सेयं जगत्त्रयहितैषिणी ॥१९॥

चामीकरसचिः ॥६२०॥

स्खलत्केशग्रन्थप्रचलदमलामोदकुसुमा-
वकीर्णा या लीलालयमभिगता दीप्यतितराम् ।
शिवा दीप्राङ्गीव श्वसनचलिता चम्पकलता
न चित्तस्य स्फूर्त्यै प्रभवति न चामीकरसचिः ॥२०॥

चान्द्री साक्षया षोडशी कला ॥६२१॥

सर्वामङ्गलशीलोऽपि शोभां वहति शङ्करः ।
ययैषास्तु हिता चान्द्री साक्षया षोडशी कला ॥२१॥

यत्तपदानुबन्धा ॥६२२॥

ख्यातानुभूतप्रकृतार्थगम्या या सर्वशास्त्रेषु विलासरम्या ।
विराजते ब्रह्ममयीव यत्तपदानुबन्धा जयतीह बुद्धिः ॥२२॥

यक्षिणी ॥६२३॥

बालातप्रकरसंकरोचमान-
कैलासमानससरोजवचायलोला ।
वक्षारविन्दतुलयेव विनिर्मितेष्वर्णा
यक्षादिदोषमक्षशं हर यक्षिणी त्वम् ॥२३॥

धनदार्चिता ॥६२४॥

यत्प्रसादात् कुंबेरोऽपि यक्षेशोऽपि धनाधिपः ।
अस्ति त्र्यम्बकसन्मित्रं सैव त्वं धनदार्चिता ॥२४॥

चित्रिणी ॥६२५॥

चित्रं चित्रं तद्विचित्रं पवित्रं
नृत्तं दृष्टया(द्वा) नौविगीतं च गीतम् ।
श्रुत्वा लोको चित्रचित्रप्रवृत्ति-
र्यसा मित्रं चित्रिणीहास्तु सास्य ॥२५॥

चित्रमाया ॥६२६॥

संसारमेष द्वाणदृष्टनष्टं
निर्णीय निर्णीय तथापि चित्रम् ।
मित्रं न मित्रं च करोति मोहं
प्राप्तो यथा सा किल चित्रमाया ॥२६॥

विचित्रा ॥६२७॥

नावाभावेषु या नानातनुस्तिष्ठत्यसंकरम् ।
तथापि भात्यनानैव विवित्रास्तु द्विताय वः ॥२७॥

भुवनेश्वरी ॥६२८॥

तन्त्रमन्त्रहृदयं दयानिधिर्या न्ययुद्धक्त भुवनानि चित्रया ।
चेष्टया बहुषु यापि केवलं राजतेऽत्र भुवनेश्वरीति सा ॥२८॥

१. कुत्सितं बेरं शरीरं थस्य । २. निन्दितम् ।

चामुण्डा ॥६२९॥

कृत्तस्याङ्गस्यांलये वीक्ष्य यस्या
 भूयो वागार्थ्यस्य सम्यक्प्ररोहम् ।
 को नाश्र्यं वा चमत्कारमेति
 चामुण्डा सा रक्षतान्मामधौघात् ॥२९॥

मुण्डहस्ता ॥६३०॥

मुण्डप्रयोगसंलक्ष्या मुण्डमालाकुलस्तनी ।
 सा मुण्डकुण्डला भूयाद् मुण्डहस्तांस्तनाशिनी ॥३०॥
 चण्डमुण्डबधोद्धुरा ॥६३१॥

अखण्डभावनैः सम्यक्सेविताखण्डलादिभिः ।
 ब्रह्माखण्डस्थितिकृज्जीयाच्छण्डमुण्डबधोद्धुरा ॥३१॥
 अष्टमी ॥६३२॥

अष्टसप्ततिथिमध्यरक्षतामागताष्टकलचन्द्राजिता ।
 अष्टशक्तिमयविग्रहा ग्रहैरष्टमी जयति पूजिताष्टभिः ॥३२॥
 एकादशी ॥६३३॥

एकं दशापि प्रबलेन्द्रियाणि ध्यानाद्यदीयाद्वशतां त्यजन्ति ।
 एकैव सेयं दशदिक्पतीनामेकादशी काचन पूजनीया ॥३३॥
 पूर्णा ॥६३४॥

या पूर्णचन्द्रप्रभवामृतेन
 संघृण्यितांस्तान् सुमनःसमूहान् ।

१. नगरकोटाख्यदेवी । २. उदयकारिणी । ३. तन्त्ररूपेण ।

निमेषमात्रेऽपि कृतावहेलान्
करोति पूर्णास्तु हिताय तूर्णम् ॥२४॥
नवमी ॥६३५॥

गुर्सा द्विधापि ग्रैकटा द्विधापि
न वामबोधेन विनासित पूज्या ।
या वैभवं मे नवैतोषितेयं
नवं नवं सा नवमी करोतु ॥२५॥
चतुर्दशी ॥६३६॥

चतुर्दशानि या व्याप्य भ्रुवनानि विराजते ।
चतुर्दशतयीं विद्यां सा ददातु चतुर्दशी ॥२६॥
अमा ॥६३७॥

जाँतो मनस्तः पुरुषस्य सोमः पुनर्मनस्येव लयं जनानाम् ।
प्रयाति र्यसां परदेवतेयममा शमारामकरी ममास्तु ॥२७॥
कलशहस्ता ॥६३८॥

सकलं स्वकलाभिर्या तर्पयत्यक्रमं जगत् ।
कुच्छे कलशहस्तेयं देयाद्वस्तावलम्बनम् ॥२८॥
पूर्णकुम्भधरा ॥६३९॥

संसारकल्पवृक्षोऽयं परं सरसभास्वरः ।
यत्सेकदानात् सततं पूर्णकुम्भधरेति सा ॥२९॥

१. आषाढनवमी सहस्रनवमी । २. आश्वयुजनवमी चैत्रनवमी ।
३. नवेन स्तुत्या । ४. चतुर्दश अवयवा यस्याः । ५. 'चन्द्रमा मनसो
जातः' इति श्रुतिः । ६. अमावस्यायाम् ।

धरा ॥६४०॥

सुदुर्धरेणाम्बुधरेण सिक्ता
 या भास्करोम्प्रतिभासरक्ता ।
 स्वाताङ्गरागारुणिताङ्गनेव
 विभाति सेयं कथिता धरेति ॥४०॥

अभीरुः ॥६४१॥

या वर्तते निगमकिङ्गरतां विहाय
 स्वातन्त्र्यबद्धनिगमप्रसरप्रवृत्ता ।
 शीघ्रं फलं विद्धती विविधं विवृद्धं
 साभीरुरस्य हरतां वत भीरुभावम् ॥४१॥

भैरवी ॥६४२॥

स्वैरचारनिरता रतातुरा मद्यमांसरसलम्पटाधरा ।
 अद्विहासचतुरास्यदन्तुरा भैरवी हरतु वैरिजं दर्मम् ॥४२॥

भीमा ॥६४३॥

सीमन्तबद्धसितभोगिविमिश्रवेणि
 यन्मस्तकं सुरनदीव विभाति सद्यः ।
 नैद्यार्यमात्मजनुपा प्रविभक्तसीमा
 भीमास्तु भीमदयिता मयि सौम्यदृष्टिः ॥४३॥

भीरा ॥६४४॥

गम्भीरवीरवरतारणभारधीरा
 या केरलीकुतुककेलिकलापरापि ।

शर्मश्रिया भयहतौ चतुरा परेषां
भीरास्ति सा स्वयमहो धृतसीरशक्ता ॥४४॥
त्रिपुरभैरवी ॥६४५॥

बालस्त्व्यकिरणारुणाम्बरा नीलकैरवललद्विलोचना ।
संनिधावलकश्चूलोज्ज्वला देवता त्रिपुरभैरवीह नः ॥४५॥

महारुण्डा ॥६४६॥

तमोगुणमयी हृत्वा संकलं वादयन्त्यपि ।
नृत्यन्ती च स्वयं काचित् महारुण्डा जयत्यसौ ॥४६॥
रौद्री ॥६४७॥

सर्वस्य सर्वस्य च सर्वथैव सर्वत्र सर्वेषितदा सदापि ।
कथं तु गीता परमेश्वरीयं रौद्रीति नाम्ना परसौम्यभावा ॥४७॥

महाभैरवपूजिता ॥६४८॥

महामांसरसक्तीवा महानीलशिलारुचिः ।
महाशान्तिप्रदा भूयान्महाभैरवपूजिता ॥४८॥
निर्मुण्डा ॥६४९॥

नृत्यन्तीं यां वीक्ष्य सर्वेष्यप्रदेशे
केचिन्मोहं यान्ति केचिच्च नाकम् ।
केचिन्मिथ्यामृत्युमेव श्वसन्तो
निर्मुण्डा मां वक्तुण्डं यथाव्यात् ॥४९॥

१. संसारम् । २. संग्रामे ।

हस्तिनी ॥६५०॥

अस्तव्यस्तसमस्तदुर्नयकला सारज्जया प्रज्जया
 विध्वस्ताखिलकार्यदिष्टविषयोद्भेदप्रभेदोन्मदा ।
 व्यस्तप्रस्तरदुस्तरस्तनयुगाभोगातिभोगातुरा
 भूयाद्भस्तिलसत्सुमस्तकतला स्वस्तिप्रदा हस्तिनी ॥५०॥

चण्डा ॥६५१॥

सर्वोत्तमानन्दकलादिबीजं
 चण्डेति गीतासि कथंतु किंवा ।
 रुद्रस्य सङ्गात्किमु दक्षयज्ञ-
 नाशेन किंवार्थविलोमनाम्ना ॥५१॥

करालदशनानना ॥६५२॥

शवमांसासुगस्थां या रसचर्वणलम्पटा ।
 पिंतुकाननगा जीयात् करालदशनानना ॥५२॥

कराला ॥६५३॥

यां वीक्ष्य भीतवदजैः पिदधौ स्वमब्जे
 जानेऽर्णवेऽर्णवजनूर्मैणोऽपि वासम् ।
 निर्माति सोऽपि हरिदन्तचरः सुनशः
 शूली जयत्यतितरामिह सा कराला ॥५३॥

विकराला ॥६५४॥

शवमांसरसोन्मदादृहासैर्विदितात्मप्रचरा चराचराणाम् ।
 भयहेतुरलं लयं श्रयन्ती विकराला कलिजं मलं हरासी ॥५४॥

१. इमशानगा । २. ब्रह्मा । ३. लक्ष्मीपतिः ।

घोरघुर्धुरनादिनी ॥६५५॥

अहं विलासिनीशोऽयं ध्यानभाक् किमकालवित् ।
इतीव रोषतो देवी घोरघुर्धुरनादिनी ॥५५॥

रक्तदन्ता ॥६५६॥

तारुण्यारुण्यमालोक्य सर्वगात्रेषु संस्फुरत् ।
रक्तदन्तापि सा भूता स्पर्धयेव तदर्थिता ॥५६॥

कर्वकेशी ॥६५७॥

हरोधर्वाङ्गगङ्गातरङ्गानुषक्ता
यदर्धाङ्गवेणी सुकान्ति दधाति ।
न भूतां तमिस्तान्ययोः सङ्गभाजो-
मिथः केशभूतिप्रदास्तूर्वकेशी ॥५७॥

बन्धूककुमुमारुणा ॥६५८॥

संस्तुतारुण्यस्तेन महाहीरुणभूषणा ।
चण्डास्तु भवत्रान्तेर्बन्धूककुमुमारुणा ॥५९॥

कादम्बरी ॥६५९॥

सरैखतीवान्तरनीरपूरं सरैखतीवान्तररागरूपम् ।
कादम्बरी सा विषयेऽन्तरस्य हर्षस्वकीयं प्रकटीकरोतु ॥५९॥

पटासा ॥६६०॥

निराभासं च यद्भासा भासितं भुवनत्रयम् ।
सन्मानसकृतावासा पटासा सा दहत्वघम् ॥६०॥

१. ब्रह्मविष्णुरुद्रवैभवदात्री । २. नदी । ३. शततन्त्री वीणा ।

देवीनामविलासे

काश्मीरी ॥६६१॥

यामाराध्यातनुत मतिमान् कश्यपो वश्यभूति-
 भूमेदेशं प्रतिनिधिमिवोत्तुङ्गतीर्थैकरङ्गम् ।
 तुङ्गतुङ्गद्विषमशिखरिख्यातसम्यक्समत्वं
 काश्मीरी मां सुख्यतु सुपूर्णैकवासानुभूत्या ॥६१॥

कुङ्गमप्रिया ॥६६२॥

इतरानवधीर्य सूनराशीन्
 मदनारिं परिकुण्ठितान्निहन्तुम् ।
 अवलोक्य तु कुङ्गमं बहिःस्थं
 द्वतरक्तं किमु कुङ्गमप्रिया सा ॥६२॥

क्षान्तिः ॥६६३॥

नोद्योगिता न प्रभुता न वा गी-
 ने धीस्तथा सौख्यनिमित्तमत्र ।
 यथा नितान्तं प्रकटीकृतेयं
 क्षान्तिः द्वत्रान्तिभिरीडनीया ॥६३॥

बहुसुवर्णा ॥६६४॥

सत्यं बहुसुवर्णासि वसन्त्यपि गृहे यतः ।
 सर्वामङ्गलशीलस्य भिक्षोः सत्सर्वमङ्गला ॥६४॥

रतिः ॥६६५॥

न जितो मदनेनापि सदा सरतिनापि यः ।
 अधीनः सोऽपि भूतेशो यस्याः सा हि रते रतिः ॥६५॥

बहुसुवर्णदा ॥६६६॥

अन्येभ्यः प्रार्थितैवेयं यतो बहुसुवर्णदा ।
अपर्णापि ततः सत्यं भूता स्यमिहेश्वरी ॥६६॥

मातङ्गिनी ॥६६७॥

खकीयमूर्धा रहितोऽपि यस्या
हस्तीन्द्रमूर्धा परियोजितोऽहो ।
जीवन् दयां प्राप्य स विघ्नाथो
मातङ्गिनी भङ्गहरी भवेऽस्तु ॥६७॥
वरारोहा ॥६६८॥

धरित्रीशानत्वं निखिलमतिहीनप्रतिभयं
शरीरं नीरोगं सुविततयशःसुन्दरतरम् ।
विचित्रा वाकस्फूर्तिर्धृतिमतिमुखो वा गुणगणो
वरारोहासेवाशतशतकलां नार्दति कलाम् ॥६८॥
मत्तमातङ्गगामिनी ॥६६९॥

सुमुखी सेविता येन मत्तमातङ्गगामिनी ।
न तस्य चित्तवृत्तिः स्यादन्यभावाभिगामिनी ॥६९॥
हिंसा ॥६७०॥

वेदाङ्गया यां विरचय्य तज्ज्ञा
यज्ञेषु सिद्धिं प्रतियान्ति काम्याम् ।
यत्कर्तृकर्मत्वगताश्च संख्ये
जयाव्यये सास्तु हिताय हिंसा ॥७०॥

हंसगतिः ॥६७१॥

इयं हंसगतिर्येन सेविता तद्गृहि स्थयम् ।
भवेद्दंसगतिः सम्यक् सदा स्थिरतरा परा ॥७१॥

हंसी ॥६७२॥

हंसगा हंसगा हंसज्ञानदा हंसजिन्मुखा ।
हंसजप्यमयी हंसी हंसभावं ददातु वः ॥७२॥

हंसोज्ज्वलशिरोरुहा ॥६७३॥

सहंसचिद्द्वसद्भूषा हंससुन्दरकूजिता ।
मानसे भातु भक्तानां हंसोज्ज्वलशिरोरुहा ॥७३॥

पूर्णचन्द्रमुखी ॥६७४॥

सीमन्तसिन्दूरकचत्तडित्वत्सुकेशपर्जन्यनिरुद्धमुक्तः ।
यदास्यमिन्दुः किमु पूर्णचन्द्रमुखी पुरो हर्षकरी सदास्तु ॥७४॥

श्यामा ॥६७५॥

सितान्धकारं वितनोल्पूर्वं
इयामेव रात्रिः किमियं तदीशी ।
दृष्टैव साधोर्यदलं विधत्ते
इयामेह नेत्रान्ध्यमनन्यगत्वात् ॥७५॥

स्मितास्या ॥६७६॥

अर्धाङ्गशम्भोः परिषूरणाय
शिरोविधोरेककलस्य देवी ।
या षोडशांशेन्दुजिघ(धी)र्षयेव
स्मितं विधत्तेऽस्तु हिता स्मितास्या ॥७६॥

श्यामकुण्डला ॥६७७॥

यन्मुखं कुण्डलाश्लिष्टं भाति सालकपत्रकम् ।
सभृङ्गद्वयभूम्यज्ञमिव सा श्यामकुण्डला ॥७७॥

मषी ॥६७८॥

यदा त्वं भवानी खयं देवदेवी
मषी स्त्रां विनाशोऽिभता सिन्धुपात्रे ।
लिखन्ती च नित्यं त्वमेव प्रकृष्टा-
स्तदापि त्वदीया गुणाः पारहीनाः ॥७८॥
लेखिनी ॥६७९॥

आगमाश्च निगमा यथा पुरा
चित्रिता मुनिवैरः स्यम्भुवः ।
आज्ञयात्र जगतः प्रवृत्तये
मुक्तये च सुखदास्तु लेखिनी ॥७९॥
लेख्या ॥६८०॥

केन केन न रूपेण कुत्र तुत्रासि दर्शने ।
लेख्याऽलेख्ये च भूतानां नानाशासनपट्टके ॥८०॥
सुलेखा ॥६८१॥

दृष्ट्वै यां खामिमतैर्विसृष्टां
सर्वोऽपि जन्मेह सुलेखमागि ।
वेद प्रसन्नान्तरवक्त्रनेत्रो
मर्यस्तु सा खार्थकरी सुलेखा ॥८१॥

लेखकप्रिया ॥६८२॥

तेनाक्षराणि संलोक्य चित्रितानीहैं चित्रिताः ।
भवन्तीह जना यस्य प्रसन्ना लेखकप्रिया ॥८२॥

शङ्खिनी ॥६८३॥

असंख्यसंख्येषु तनुः स्वकीया
येनेह सम्यग्ग हुता कथं तु ।
शङ्खोज्ज्वलाकारवरा परेयं
संसेव्यते तेन हि शङ्खिनी सा ॥८३॥

शङ्खहस्ता ॥६८४॥

या पाञ्चजन्येन तनोति देव-
दत्तेन हर्षं वसुदेवस्थनोः ।
कृष्णस्य कृष्णस्य तथार्जुनस्य
सा शङ्खहस्ता दुरु हस्तलम्बम् ॥८४॥

जलस्था ॥६८५॥

जलं चञ्चलं निम्नमार्गेण गच्छ-
द्रसं सन्चवसङ्खैः परं दूषितं च ।
तथापीह यज्जीवनं तज्जलस्था-
सदासन्निधेः कोऽपि भावानुभावः ॥८५॥

जलदेवता ॥६८६॥

अपि पङ्कगतं जलान्तराला-
दपि निर्गच्छदपि वृषासु यच्च ।

१. अ. ग. 'नीघ' पाठः ।

सततान्धमपीनिदरैकवासं
कमलं तजलदेवताप्रसादः ॥८६॥

कुरुक्षेत्रावनिः ॥६८७॥

यत्र चित्रभटां कुष्णौ सेनामजयतां सुखम् ।
कौरवाणां कुरुक्षेत्रावनिर्मामवताद् भयात् ॥८७॥

काशी ॥६८८॥

भिक्षुत्वं वितनोति यत्र वसतः श्रीविश्वनाथः शिवो
मृत्वा यत्र पुनर्भवं न लभतेऽपूर्वं भवत्वं श्रितः ।
या सर्गान्तकलैकसाक्ष्यविषयः सर्वप्रकाशा खतः
सा काशी परिकाशते भम हृदाकाशे सदा निर्भिदा ॥८८॥

मथुरा ॥६८९॥

अजोऽपि यामाख्यितयोः स जातः
कुष्णोऽपि काष्ण्यं हृतवान् स्वपित्रोः ।
चकार चित्तं चलितोऽपि सद्यः
स्थिरं रसश्रीर्मथुरास्ति कापि ॥८९॥

काशी ॥६९०॥

न्यश्चन्न्यश्चदुदश्चितश्चुलतिका रामा विपश्चीखनाः
किञ्चिल्किञ्चिदपाङ्गुरञ्जनासङ्कान्तकर्णा जनुः ।
दृष्टा वेद न वश्चितं रससुधानन्देन मन्दसिता
यसां काश्चन काश्चनाद्रिविषयां काश्ची ददातु श्रियम् ॥९०॥

अवन्तिका ॥६९१॥

किं संबोधनमच्युतस्य कतमं बीजं सुधासूचकं
 लङ्जः प्रत्यय आद्य एकवचने पुंसस्ति कोऽनात्मने ।
 स्पर्शदीर्घममात्रकस्य कतमं रूपं च मोक्षप्रदा
 का पूर्मास्त्वरयानमध्यविषया संराजतेऽवन्तिका ॥९१॥
 (अन्तर्लापिकेयम्)

अयोध्या ॥६९२॥

सर्वेऽन्तकाले रघुनन्दनस्य
 प्रत्येकमन्तस्त्वरया सरयवाः ।
 निमज्जितुं यत्र मिथो बभूवु-
 योध्या जनाः सास्ति च काप्ययोध्या ॥९२॥
 द्वारका ॥६९३॥

हर्षोत्कर्षाय शौरेरभयभवकरी भक्तिः काप्यपूर्व
 किंचित्कालं बभूव प्रकटितविषयाद्यन्तगुम्भेव बीजम् ।
 सर्वासां सत्पुरीणां त्रिदशवनभुवां मोक्षरूपं लतानां
 या दृष्टा वापि गुम्भेव भवति मनसः स्पन्दनाद् द्वारका सा ॥९३॥
 माया ॥६९४॥

मीयते केन सा माया मायां यद्वासिनो जनाः ।
 हित्वा भवन्ति सद्बोधा विष्णुमायेश्वराः स्वयम् ॥९४॥
 तीर्था ॥६९५॥

आचार्ये वा जीवने दर्शने वा
 भक्ताः स्वाताः चर्चिता एव यस्याः ।

नामरूप्याते तीर्थ्यतां यान्ति काचि-
त्तीर्थ्यनां सा केन तीर्था न तीर्थ्या ॥९५॥
तीर्थकरप्रिया ॥६९६॥

दुर्गेष्वगेष्वप्यतिदुस्तरेषु
नीरेष्वरण्येषु च दस्युसन्वैः ।
रुद्धेषु पारं कथमीयुरेते
न चेद्धिता तीर्थकरप्रिया स्यात् ॥९६॥
त्रिपुष्करा ॥६९७॥

पुष्करध्वनिवितीर्णमानसा पुष्करोद्दत्करा परापरा ।
पुष्करे हृदि ममात्र भासतां पुष्करासनगता त्रिपुष्करा ॥९७॥
अप्रमेया ॥६९८॥

भूतत्वं नास्तिकानां विदि सुगतमते चञ्चलज्ञानभावं
जैने जीवादिवादं नवविषयतयं तत्त्वसंख्यं च सांख्ये ।
मीमांसायां च कर्मत्वमपि कण्ठभुजो दर्शने पट्टपदाथ-
भावं या याति चैक्यं श्रुतिशिरसि परं सा प्रमेयाऽप्रमेया ॥९८॥
कोशस्था ॥६९९॥

वैश्वानरेण चौरेण राजा वान्येन तद्धने ।
लोष्टवत् क्रियते दृष्टिः कोशस्था येन पूजिता ॥९९॥

कोशवासिनी ॥७००॥

यत्प्रसादात् कुवेरोऽपि हरोपान्तेऽपि शक्तिमान् ।
रांजराजो धनेशोऽस्तु मद्गृहे कोशवासिनी ॥१००॥

स्वस्यातन्त्र्यपरानुभूतिकलयावश्यंभवित्योद्गते
 साहिव्यकौलइतिप्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
 काव्ये तस्य सहोदरेऽत्र विवृतेगर्वात्नुसारं प्रति
 भान्त्या नामविलासनाम्नि विरतिं भक्तिगता द्वादशी ॥१०१॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिव्यकौलानन्दनाथविरचिते
 नामविलासे द्वादशी भक्तिः ॥१२॥

त्रयोदशी भक्तिः ।

कौशिकी ॥७०१॥

यत्प्रसादमधिगत्य कौशिकः स्वेच्छया व्यतनुतापरं परम् ।
कौशिकादिभयहेतुमङ्गुतं सर्गसूर्यमियमेव कौशिकी ॥१॥

कुशावर्ता ॥७०२॥

विशालैर्भूरिशालैर्यालयैर्वर्गाङ्गनालयैः ।
कुखदाऽसुखदा सैषा कुशावर्ता पुरीश्वरी ॥२॥

कौशाम्बी ॥७०३॥

कुशोऽकार्यमदुर्दशो वैरिभिः स्वैरतोऽशिष्ट् ।
यसां राज्यमियं भूयात् कौशाम्बी कौशलप्रदा ॥३॥

कोशवद्दिनी ॥७०४॥

यद्धर्घ्यन्यः चण्णं जीवन् संचयी तन्मुधा त्वियम् ।
निर्नाशा सर्वदा स्थाने गर्धिनी कोशवद्दिनी ॥४॥

कोशदा ॥७०५॥

दंदासीश्वरी यत् सदा भोगयोग्यं
सुकोशं विशोकत्वदं वीतदोषम् ।

बहिर्यद् द्यसि त्वं परं वान्तरसाद्
द्विधा कोशदा रोषदा सा जयन्ती ॥५॥
पद्मकोशाक्षी ॥७०६॥

यत्कटाक्षरसाखादचतुरो हरषट्पदः ।
महेशी पद्मकोशाक्षी ममाक्षिविषयेऽस्तु सा ॥६॥
कुसुमा ॥७०७॥

नानाकृतिर्गन्धविजृम्भिताशा विकाशते षड्तुसंश्रया या ।
लताधिदेवीपरिसेवनीया स्वरूपदा सा कुसुमा ममास्तु ॥७॥
कुसुमप्रिया ॥७०८॥

कुसुमानि न कस्येह प्रियाणि तदियं यतः ।
खयं सर्वप्रिया सापि परमा कुसुमप्रिया ॥८॥
तोतुला ॥७०९॥

या कुलाकुलतुलस्थली तुला-
स्वामिनिर्पलसमाहितस्तुतिः ।
बालपङ्क्तवललक्तकराधरा
तोतुलातुलकला कलास्तु सा ॥९॥
तुलाकोटिः ॥७१०॥

यद्यानशिक्षार्थमिवेह मानसे
स्वात्वापि हंसा बिसखण्डवृत्तयः ।
भूताः सिता नैव तु शब्दवेदिनो
देयात् तुलाकोटिरियं तुलां निजाम् ॥१०॥

कूटस्था ॥७११॥

विचित्रामपि निर्माय सृष्टि तत्कर्मणा न या ।
लिप्यते जातुचित् काचित् कूटस्था चिन्मयीह सा ॥११॥
कोटराश्रया ॥७१२॥

निशासु या गोपितसुखरूपतो
भातीश्वरी निःश्रुतिवेद्यतां गता ।
हृत्कोटरं भूषय देवि कोटरा-
श्रया श्रिया नित्यनिजासनेद्या ॥१२॥
स्वयम्भूः ॥७१३॥

अभूः शम्भुरम्भोजभूर्वा प्रभाव-
स्वभावानुभावप्रभामप्यभूताः ।
यदीयां प्रमातुं गुणाभावितां तां
कथं सा स्वयम्भूर्जडैर्न्याय्यभाव्या ॥१३॥
सुरूपा ॥७१४॥

यथा तथा यत्र कुत्र शिता या प्रसभं मनः ।
जनस्य हरते सैव सुरूपेति निरूपिता ॥१४॥
स्वरूपा ॥७१५॥

कृत्वा स्वतः सर्गविभागयोगं
स्वयं प्रवेशं च तदन्तरापि ।
परात् सरूपान् कदम्पि यस्मा-
चलत्यतः सा हि सदा सरूपा ॥१५॥

रूपवर्द्धिनी ॥७१६॥

सृष्टोऽपि विधिना तावत् कथं स्याद्रूपभाग्जनः ।
 यावन्नेयं प्रसन्ना स्थानीरूपा रूपवर्द्धिनी ॥१६॥

तेजस्त्विनी ॥७१७॥

येनापि केनापि युतं तदीयं
 वर्णेन दृष्टैव मुखं न को वा ।
 स्वलत्यपि प्राप्तवलात् स्वधैर्या-
 तेजस्त्विनी यस्य सदा प्रसन्ना ॥१७॥

सुभिक्षा ॥७१८॥

यद्धीनकाले तनुजं च हित्वा
 पश्यन्तमन्येव न चेत्सुभिक्षा ।
 सा त्वं भवेः कापि सदा सहाया-
 कः स्यात्सदा दात्रकलाबलज्जः ॥१८॥

बलदा ॥७१९॥

पवनो वाति निष्पादोऽप्यश्रान्तं यद्याश्रयात् ।
 सर्वत्र बलदा सास्तु स्वातन्त्र्यबलदा सदा ॥१९॥

बलदायिनी ॥७२०॥

प्रबलबलविलासशालिनोऽपि
 हरिहयहस्तिषुखान् करोति वश्ये ।
 अधिगतसुदयो यतोऽपि मर्त्ये
 भवतु सदा बलदायिनी विनेत्री ॥२०॥

त्रयोदशी भक्तिः

२५१

महाकोशी ॥७२१॥

अन्यकोशी ददातीह वसु स्यापितमेव वा ।
देवी त्वेषा महाकोशी ददात्युत्पादयत्यपि ॥२१॥

महावर्ता ॥७२२॥

एकभागेऽपि यन्नाभेर्भातीदं निखिलं जगत् ।
अन्तेऽसंवाधमेवास्तु महावर्ता महत्त्वदा ॥२२॥

बुद्धिः सदसदात्मिका ॥७२३॥

ज्ञानाज्ञानविलासेद्दं यथा भासितमद्भुतम् ।
इदं साहं स्वयंसिद्धिर्बुद्धिः सदसदात्मिका ॥२३॥

महाप्रहरा ॥७२४॥

अपि दुर्निग्रहैर्नाम ग्राहकः पीड्यते ग्रहैः ।
कदापि नाग्रहो यस्या महाग्रहरास्ति सा ॥२४॥

सौम्या ॥७२५॥

सौम्येति या नोपभिताभिधामा
नौम्याविराविष्कृतभक्तिसिक्तः ।
उमां समां तां करशोभिसोमां
सोमाननां सोमकलावतंसाम् ॥२५॥

विशोका ॥७२६॥

लोकस्य शोकः परिलोक्य एव
स्वतो द्वितीयप्रियवस्तुनष्टेः ।
आलोक आत्मातिगतं न यत्सा
विलोक्यत्येतदतो विशोका ॥२६॥

देवीनामविलासे

शोकनाशिनी ॥७२७॥

सुविततनिजलोकहर्षत्रृपः
स सततशोकमयेऽपि लोककोशे ।
कथमिह न भवेद् वसन् सहाया-
निशमिह यस्य हि शोकनाशिनी त्वम् ॥२७॥

सात्त्विकी ॥७२८॥

याति तातपदवीं समाततां भातबालवपुषाप्युपागतः ।
सर्वसातकरसन्मतक्रमश्वेतसि स्फुरति यस्य सात्त्विकी ॥२८॥

सत्त्वसंस्था ॥७२९॥

सृष्टं सुविषमं स्त्रीं पातीदं सात्त्वतां पतिः ।
समं यद्यया सत्त्वं सत्त्वसंस्था ददातु सा ॥२९॥

राजसी ॥७३०॥

सृजत्येतां जगद्राजिं प्राज्यो यद्भजनादजः ।
पूज्यत्वं राजराजानां राजसीयं ददातु नः ॥३०॥

रजोवृता ॥७३१॥

नीरजस्कः सदोजस्को भवेद्यद्भजनाजनः ।
क्षणाभ्यस्तात् सदा सापि चित्रं स्वेन रजोवृता ॥३१॥

तामसी ॥७३२॥

ते ते हता दैत्यवरा यथापि
शेषेव सा चक्रकठोरकोटिः ।
यत्खा रवेः कण्ठटे प्रपात
स तामसीध्यानभवोऽनुभावः ॥३२॥

तमोयुक्ता ॥७३३॥

स्थाणुः पशुपतिः शूली स्वयं सर्वं हरत्यपि ।
बलं यस्याः समादाय तमोयुक्तास्ति सा शिवा ॥३३॥

गुणत्रयविभाविनी ॥७३४॥

त्रिदेवी यद्गुणान् वीक्ष्य वेत्ति स्वसिन् गुणप्रथाम् ।
निर्गुणापि स्वलीलायै गुणत्रयविभाविनी ॥३४॥

अव्यक्ता ॥७३५॥

सर्वदर्शि यथा चक्षुः स्वरूपं नैव पश्यति ।
तथा तज्जगताप्यज्जगताऽव्यक्ता जयत्यसौ ॥३५॥

व्यक्तरूपा ॥७३६॥

उन्मेषनिःशेषकलाबलेन या व्यक्ततां याति जगत्तयेह ।
सा व्यक्तरूपाह्यरूपरूप्या व्यनकु रूपं रसराजरम्यम् ॥३६॥

वेदविद्या ॥७३७॥

परापरत्वेन विभाति काचित्
प्रवृत्तितदूर्व्यत्ययसिद्धिहेतुः ।
यैकैव निःशेषविशेषशेषा
स्वान्ते सतां सिद्ध्यतु वेदविद्या ॥३७॥

शास्त्रवी ॥७३८॥

यान्तर्दृश्या बहिरपि सदा निर्निर्मेषस्वदृष्टि-
श्चिन्नं चिन्नं ग्रथयति हतग्रन्थवृत्तिप्रवृत्तेः ।

१. ग. 'निर्मिषेष' पाठः ।

तारं तारं कलयति यथाभ्यस्तया तारकं तं
संसाराव्येर्भवतु भवतां भूतये शाम्भवीयम् ॥३८॥

शङ्कराकल्पिनी कल्पा ॥७३९॥

कल्पं क्षणं कथं वेद्यात् कल्पेत च हरो न सः ।
शङ्कराकल्पिनी कल्पा सदाज्ञस्या न चेद् भवेत् ॥३९॥

मनःसंकल्पसन्ततिः ॥७४०॥

केन केन न रूपेण कस्य कस्य न भासते ।
सन्ततं हन्त विश्रान्त्यै मनःसंकल्पसन्ततिः ॥४०॥

सर्वलोकमयी शक्तिः ॥७४१॥

लोकलोकसमालोकभावं याता विलोक्यते ।
सर्वलोकमयी शक्तिरेकालौकिकलोचनैः ॥४१॥

सर्वश्रवणगोचरा ॥७४२॥

यज्ञनस्य भवेद् बुद्धिः सर्वश्रवणगोचरा ।
चराचरचरा सैव सर्वश्रवणगोचरा ॥४२॥

सर्वज्ञानवती वाञ्छा भाति यद्गुदयाम्बरे ।

जीवञ्चापि स निर्मुक्तः क्लेशपाशाङ्कशग्रहात् ॥४३॥

सर्वतत्त्वानुबोधिनी ॥७४४॥

प्रापद्य सर्वतत्त्वानि चिन्मात्रे केवले परे ।
तच्चे हृष्यति यद्गुक्तः सर्वतत्त्वावबोधिनी ॥४४॥

जाग्रती ॥७४५॥

विश्वैश्वानरावत्तः सुस्थूलान् विषयान् यया ।
जाग्रती सा खगेशानप्रभा जागर्तु हृदिवि ॥४५॥

सुषुप्तिः ॥७४६॥

संचेत्यसंकल्पविलासभासा
शून्यो यया तिष्ठति पूर्णतुष्टिः ।
प्राज्ञो महेशोऽपि सुषुप्तिरेषा
भात्यप्यहो मे व्यवहारभूमौ ॥४६॥

स्वप्रावस्था ॥७४७॥

स्वस्त्रसृष्टौ विदेभावं याति सर्वोऽपि यच्छ्रया ।
असामान्यार्थमान्या सा खमावस्थास्तु सौख्यदा ॥४७॥

तुरीयका ॥७४८॥

ब्रह्मादितो यापि पिपीलकान्तं
प्रोतेव तिष्ठसाविनष्टदृष्टिः ।
साधारणा बीजरसोऽङ्कुरादौ
तुरीयकाद्य त्वर्यातुरत्वम् ॥४८॥

त्वरा ॥७४९॥

यथा जनो मारुतदूषितान्त-
र्मावं प्रयातीव विविक्तदृष्टिः ।
सेयं त्वरा नस्त्वरयत्वनन्तं
मनीषितं तत्तनुमत्समीक्षम् ॥४९॥

मन्दगतिः ॥७५०॥

आदाय शीघ्रां गतिमादितः कि-
 मितः प्रयाणाय परत्र देवी ।
 विमृश्य सर्वत्रगतं पुनः स्वं
 भूता स्वभूर्मन्दगतिर्गतिर्नः ॥५०॥
 मन्दा ॥७५१॥

यानेन हासेन सुभाषणेन
 तेनापि तेनापि विलोकनेन ।
 मन्देन यानन्दकरी सुभक्तेः
 सामन्दसौन्दर्यमयी च मन्दा ॥५१॥
 मदिरामोदधारिणी ॥७५२॥

मिक्षाटनखभावोऽपि शिवषट्पदराद् कथम् ।
 सकृत्सत्रैव चेन्न सान्मदिरामोदधारिणी ॥५२॥
 पानभूमिः ॥७५३॥

यत्रेन्द्रियैर्विषयशीधुरमत्रभूतै-
 नानाप्रमेयपरिचर्वणवृद्धतृष्णम् ।
 आस्वाद्यते गतविमोहकलङ्कशङ्कै-
 र्भङ्कैर्जयत्यतिरामिह पानभूमिः ॥५३॥
 पानपात्रा ॥७५४॥

सच्चित्सुधाशीधुरलं न यत्र
 चित्रं पवित्रो लयमेति द्वित्राः ।

दयास्वतन्त्रास्तमपि स्वदन्ते
सा पानपात्रा भवतात् सदग्रे ॥५४॥
पानदानकरोद्यता ॥७५५॥

साधकानां निराधीनां पानदानकरोद्यता ।
नित्यं भक्त्या वशीभूता यैषा भवतु हर्षदा ॥५५॥
आधूर्णारुणनेत्रा ॥७५६॥

आधूर्णारुणनेत्रा सा कथं पूज्या न पूजकैः ।
यदीक्षणात् कणादोगिसाम्राज्यं चैति शष्पताम् ॥५६॥
किंचिद्व्यक्तभाषिणी ॥७५७॥

मत्सुधास्वादवाक्येन मूर्छागोचर ईश्वरः ।
मा भूदित्यज्ञसज्ञा सा किंचिद्व्यक्तभाषिणी ॥५७॥
आशापूरा ॥७५८॥

या व्याप्तैतत् सकलमकलं सर्वतो निर्मिभीते
या दुस्त्याज्यापि च मयि तथाप्यस्ति सर्वात्ममार्गे ।
साशापूरा शिथिलितरसाऽसारसंसारपाश-
क्लेशं शोषं नयतु नयनालोकमात्रेण सद्यः ॥५८॥
दीक्षा ॥७५९॥

यां प्राप्तैवोत्तमगुरुपदानुग्रहाद् दुर्ग्रहात्-
आन्तिक्षान्तेः सपदि लभते मुक्तिमात्मैकयुक्तिम् ।
जीवन्नेवोत्कमभिगतः षड्विधादेष मार्गाद्
दीक्षा ग्रेक्षां द्रढय सदसद्वस्तुनिं त्वं दयालुः ॥५९॥

दक्षा ॥ ७६० ॥

निर्भित्ति निश्चित्रमयं विचित्रं संसारचित्रं विततं तनोति ।
निर्वर्णसम्भारमरं यदचिविलोकमात्रेण ततोऽस्ति दक्षा ॥६०॥

दीक्षितपूजिता ॥ ७६१ ॥

त्रिकोणे बिन्दुरूपस्थाऽजिता दीक्षितपूजिता ।
पूजादिभेदिताभेली भवत्वसाभवत्वदा ॥६१॥

नागकल्पी ॥ ७६२ ॥

वल्ली न गच्छत्यपरा कदाचि-
दियं तु यद् गच्छति नीलपत्रैः ।
आरुण्यमन्यद्रसितैः सितैर्वा
तभागवल्लीति वदन्ति सन्तः ॥६२॥

नागकन्या ॥ ७६३ ॥

प्रीतिमालोक्य नागेषु गुर्वीं शम्भोश्चिकीर्षया ।
वसा इव स्वयं भूता नागकन्यापि सुन्दरी ॥६३॥

भोगिनी ॥ ७६४ ॥

सर्वमात्मकलया लयाभ्रया
या वियोजयति योग्ययाभिया ।
भोगिमार्गचरया चराचरं
भोगिनीति गदिता वियोगिनी ॥६४॥

१. ग. 'श्रितः' पादः ।

भोगवल्लभा ॥७६५॥

एकापि भोक्तृभोग्यादिद्वैतं यद्याति भासितम् ।
तत एव स्वयं जाने सर्वदा भोगवल्लभा ॥६५॥

सर्वशास्त्रवती विद्या ॥७६६॥

गद्यपद्यसुवैशद्यह्या सिद्ध्यतु बुद्धये ।
सर्वशास्त्रवती विद्यानवद्या हृदि सर्वदा ॥६६॥

सुस्मृतिः ॥७६७॥

सुस्मृतिः सुस्मृता येन तत्पादाम्मोरुद्धयम् ।
एकाग्रमनसा सर्वे न सरेषुः परं कथम् ॥६७॥

धर्मवादिनी ॥७६८॥

आज्ञाप्यानेकधा धर्मं नैकधर्मेष्वपि स्वतः ।
नैकधर्मात् स्वलन्ती यत्तदेषा धर्मवादिनी ॥६८॥

श्रुतिः ॥७६९॥

यत्साक्ष्यविषयं शास्त्रं सर्वं विषयितां तताम् ।
याति श्रुतिरियं काचिद् ब्रह्मेव जगदम्बिका ॥६९॥

श्रुतिधरा ॥७७०॥

प्राप्नुवन्ति यतः सर्वा सर्गादौ ब्रह्मिणादिकाः ।
श्रुतिं जगत्प्रवृत्त्यै सा स्वतः श्रुतिधरा परा ॥७०॥

ज्येष्ठा ॥७७१॥

विशिष्टशिष्टा अपि ते वसिष्ठ-
मुखा गरिष्ठाः प्रथिताद्विलोक्याम् ।

समाप्य यस्या उपदिष्टमाद्यं
ज्येष्ठा वसिष्ठास्ति सदापि सैव ॥७१॥

श्रेष्ठा ॥७२॥

अदृष्टधर्मा परदृष्टशिष्ठा
निकृष्टदुष्टत्वविनिष्ठपृष्ठा ।
स्वात्मैक्यनिष्ठा निजभक्तितुष्ठा
श्रेष्ठास्तु नः स्वेष्टकरी स्थविष्ठा ॥७२॥

पातालवासिनी ॥७३॥

त्रिविक्रमनिषिद्धान्यगतेर्भक्तिविकासिनी ।
सर्वोच्चैः किं बलेर्भूता तुष्ट्यै पातालवासिनी ॥७३॥

मीमांसा ॥७४॥

वेदो नानार्थवादाविदितसुविषयो विप्रतीत्येकहेतुः
सेतुव्यापारभाजा जलनिधिसदृशो हन्त सम्यग्यिवद्धः ।
सर्वेषां सत्प्रसन्न्या इह सपदि यथा वेदसंख्यार्थकर्त्त्वा
मीमांसैषा मनीषिप्रकरणरण्यितं वाग्विलासं ददातु ॥७४॥

तर्कविद्या ॥७५॥

यत्खोडशार्थप्रमया प्रमाता
निःश्रेयसं याति परार्थवाक्यम् ।
आविष्करोतीह यथापि शुद्धं
सा तर्कविद्या विदितानवद्या ॥७५॥

सुभक्तिः ॥७७६॥

तपो विधायापि च कृच्छ्रमुख्य-
मधीत्य वेदांश्चतुरोऽपि तावत् ।
न किंचिदामोति जनो मनोऽनः
स्मृता न यावत्सुधिया सुभक्तिः ॥७७६॥

भक्तवत्सला ॥७७७॥

नकुलीनोऽपि दुर्देहो यद्भक्तो राजषूद्यताम् ।
अश्वते वश्वनाहीनः सा व्यक्तं भक्तवत्सला ॥७७७॥

सुनामिः ॥७७८॥

सुधालहर्या रसराजसिन्धो-
रावर्तरूपे सततं स यस्याः ।
नाभौ निमग्नः परमेश्वरोऽपि
सुनामिरेषास्तु ममामिगोष्ट्री ॥७८१॥

यातना ॥७७९॥

यद्यस्ति यातनायाप्या सर्वस्यापि तदापि सा ।
मय्यस्तु मायातत्कार्यदारिद्रियेणैव शाङ्करी ॥७९॥

जातिः ॥७८०॥

व्यक्तीरनेका निर्णीयात् कथमेकगताश्रयः ।
न चेजातिर्भवेत् काचिदेकानेकत्वबोधिनी ॥८०॥

गम्भीरा ॥७८१॥

स्वीयं स्वीयं किं रहस्यं कथं कौ
पुर्षे कुर्याच्चैम चितं सर्ववेत्ती ।

धीरा वीरेशानचक्रप्रवृत्ति-
र्गम्भीरा स्थात् सप्रकाशा निराशा ॥८१॥

भाववर्जिता ॥७८२॥

याऽभावमपि भावेन भावयन्ती भवप्रिया ।
भावरूपाप्यहो भाववर्जिता सा स्वभावतः ॥८२॥

नागपाशधरा मूर्तिः ॥७८३॥

लीलाविघ्नस्तनागेन्द्रवलदुःशत्रुवाहिनी ।
नागपाशधरा मूर्तिः स्फुरताद्रणसंकटे ॥८३॥

अगाधा ॥७८४॥

त्रिलोचनोऽप्यस्तविपत्कलोऽपि
कीटूक् कियद्वेति न जातु शक्तः ।
निर्णेतुमध्यापि यदीयरूपं
न वा भवानी नहि सास्त्यगाधा ॥८४॥

नागकुण्डला ॥७८५॥

विमलालक्षसंस्थिष्टसुकपोलशुतिप्रभा ।
सुवर्णकुण्डला नागकुण्डलेव विराजते ॥८५॥

सुचका ॥७८६॥

चक्रेष्वनेकामलभङ्गिचक्रभिगेषु वक्रेष्वपि वक्रताम्भी ।
सुशृन्यचक्रे परिषृन्यते या चक्रेश्वरैः सास्त्वभितः सुचका ॥८६॥

चक्रमध्यस्था ॥७८७॥

सुरासुराप्सरोमुख्यचक्रनायकताद्विता ।
चक्रहस्ता शिवा चक्रमध्यस्थैव जयत्वसौ ॥८७॥

त्रयोदशी भक्तिः

२६३

चक्रकोणनिवासिनी ॥७८८॥

सततं सेविता येन चक्रकोणनिवासिनी ।
विततं स कथं नैव चक्रवर्तिन्माष्टुयात् ॥८८॥

सर्वमन्त्रमयी विद्या ॥७८९॥

परा मन्त्रविदां वेद्या वेदविस्तरकारणम् ।
सर्वमन्त्रमयी विद्या हृद्याद्यैवात्र सिद्धतु ॥८९॥

— सर्वमन्त्राक्षरावलिः ॥७९०॥

अखर्वर्गर्वनिर्वाणमपूर्वं गुह्यमुत्तमम् ।
सर्वा सैवास्ति सर्वत्र सर्वमन्त्राक्षरावलिः ॥९०॥

मधुज्ञवा ॥७९१॥

माधुर्यसौगन्ध्यविलोभितालिर्मधुश्रियः पूर्वविलासभूमिः ।
मधुमन्त्रवेयं मधुमणिषेव्या ददातु सिद्धि मधुमत्यनूद्याम् ॥९१॥

स्वन्ती ॥७९२॥

जातोपि कर्कशात् काष्ठाद्राक्षा साक्षाद्रसायनम् ।
यत्तद्देत्येव कोऽप्येव स्वन्तीसन्निषेविंधिः ॥९२॥

आमरी ॥७९३॥

साम्राज्ययोग्योऽपि वियोगयोगो

ब्राम भूताङ्कसमाः समोऽपि ।

यत्क्षोभितान्तःकरणः स रामः

सा आमरी आमय हुर्भ्रमं नः ॥९३॥

देवीनामविलासै

अमरालका ॥७९४॥

अलकालिवलत्कान्ति यद्वक्तमलं मलम् ।

अलं हन्तुमलं दृष्टं बाला सा अमरालका ॥९४॥

मातृमण्डलमध्यस्था ॥७९५॥

स्तुता मण्डलवाहेन कमण्डलुधरेण च ।

मातृमण्डलमध्यस्था मण्डलेन्द्रत्वदास्तु नः ॥९५॥

मातृमण्डलवासिनी ॥७९६॥

सभाजनागतान् प्रातस्तानापृच्छ्य सुरोत्तमान् ।

रमते काचिदेकैव मातृमण्डलवासिनी ॥९६॥

कुमारजननी ॥७९७॥

या कुमारयति कापि केवला मारतद्विषयसंशयस्थली ।

मारकालकलनैकवन्धनं सा कुमारजननी कुमारिका ॥९७॥

कूरा ॥७९८॥

ककं कं कुरु कूरा कककारं करं करम् ।

राकाकराकराकारं काराकीः कारकं करे ॥९८॥

[व्यक्षरोऽयम्]

सुमुखी ॥७९९॥

वन्यैरलङ्कारवैः सुकान्ति

ग्रस्तनगुञ्जादिभैरपि स्तम् ।

दधाति लावण्यबलं श्रितं य-

न्मुखं शिवा सा सुमुखीति मृत्या ॥९९॥

त्रयोदशी भक्तिः

२६५

ज्वरनाशिनी ॥८००॥

सुचिकित्सकोपचरितेन विना
बहुमन्त्रयन्त्रविधिभिश्च हतिम् ।
भवदुर्ज्वरो व्रजति यत्सुदृशा
ज्वरनाशिनीति किल सा ललिता ॥१००॥

स्वस्त्रातन्त्र्यपरानुभूतिकलयावश्यंभवित्र्योद्रते
साहिव्यकौल इति प्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
काव्ये तस्य समागते स्वभगिनीं सज्जातकोदाहृतिं
चित्रान्तेह विलासनाम्नि विरतिं भक्तिस्त्रयोदश्यगात् ॥१०१॥

इति श्रीमहामादेश्वराचार्यवर्यसाहिव्यकौलानन्दनाथविरचिते
नामविलासे त्रयोदशी भक्तिः ॥१३॥

चतुर्दशी भक्तिः ।

अतीता ॥८०१॥

अतीता वादितो भासि तीर्थ्या यदि विदि प्रभा ।
ता यदा नो मानुदितो वादिनोऽग्रे किमाविदि ॥१॥

(अर्धमोऽयम्) पतन्न्यासः

अ	ती	ता	वा	दि	तो	भा	सि
ती	र्थ्या	य	दि	वि	दि	प्र	भा
ता	य	दा	नो	मा	नु	दि	तो
वा	दि	नो	ग्रे	कि	मा	वि	दि

विद्यमाना ॥८०२॥

संप्रत्येष्यति वातीते विद्यमानैव केवला ।
दिष्टेऽनवद्यवैषद्यहृद्या सद्यः प्रसीदतात् ॥२॥

[निश्चतुर्थोऽयम्]

भाविनी ॥८०३॥

भावाभावाविनाभावानुभावानुभवेन नः ।
भवानी भाविनी नानाभवे नवनवे वने ॥३॥

[न्यक्षरोऽयम्]

प्रीतिमङ्गरी ॥८०४॥

मयीव सापि फुलास्तु भवत्सु प्रीतिमङ्गरी ।
ययाप्रियं प्रियं नानानानाप्रियमपि प्रियम् ॥४॥

सर्वसौख्यवती युक्तिः ॥८०५॥

चित्तं कुत्रापि नाभाति कस्यापि तु यथा विना ।
सर्वसौख्यवती युक्तिर्जयत्येषैव विद्धुः ॥५॥

आहारपरिणामिनी ॥८०६॥

यैकैव पद्मिधं भावं व्यनक्ति विविधाकृतिम् ।
सा कापि गीयते तज्ज्वराहारपरिणामिनी ॥६॥

निदानं पञ्चभूतानाम् ॥८०७॥

जडान्यपि प्रवर्तन्ते भूतानि विषये यथा ।
निदानं पञ्चभूतानां जयति प्रकृतिप्रभा ॥७॥

भवसागरतारिणी ॥८०८॥

भवसागरतारिणी भवसागरतारिणी ।
भवसा गरतारिणी भवसागरतारिणी ॥८॥

[सर्वपाद्यमक्षम्]

अकूरा ॥८०९॥

यां वीक्ष्यैव सुदुष्टोऽपि जनः स्वां प्रकृतिं द्वणम् ।
घूणितो वा जहात्येषाऽकूरा मनसि राजताम् ॥९॥

प्रहवती ॥८१०॥

ग्रहा यत्र स्फुरन्त्येते न तैः संस्पृश्यतेऽपि या ।
व्योमेवैका जयत्येषा ग्रहवत्यपि निर्ग्रहा ॥१०॥

[अन्तुर्थोऽयम्]

विग्रहा ॥८११॥

संगृहीतकृतकर्मसञ्चया दुर्ग्रहसुनिग्रहाभयाः ।
यज्ञनाः कृतपरिग्रहाः श्रिया विग्रहा जयति सा ग्रहेश्वरी ॥११॥

प्रहवर्जिता ॥८१२॥

ग्रहैः खमेऽप्यसंस्पृश्यो यद्भक्तिविषदाशयः ।
तत्किं चित्रं स्वयं सापि यद्देवी ग्रहवर्जिता ॥१२॥

रोहिणी ॥८१३॥

रोहिणीरमणशेखरोज्ज्वला मोक्षधामपथिकाधिरोहिणी ।
रोहिणीतनयपूजिताजिता केवला जयति सैव रोहिणी ॥१३॥

भूमिगर्भा ॥८१४॥

यद्भवासात् प्रविशुक्तिमाप्त्वा

बीजं फलत्वं प्रतियात्यपूर्वम् ।

नानात्वसंदर्भकलैकदद्धा

सा भूमिगर्भा जयति प्रगल्भा ॥१४॥

चतुर्दशी भक्तिः

२६९

कालभूः ॥८१५॥

कालोऽपि यां व्याप्य भवत्यकसा-
दकालकालः समैपति नैव ।

यद्भक्तिशालं सुविशालतालं
सा कालभूर्बाल्यकलादिलोला ॥१५॥

कालवर्तिनी ॥८१६॥

कालो यां लङ्घते नैव शिरङ्घायां यथा पदम् ।
यत्कालवर्तिनी सापि तद्वर्तीं तन्न को भवेत् ॥१६॥

कलङ्करहिता नारी ॥८१७॥

न सुरी नासुरी नान्या विलासोङ्गसिता तथा ।
कलङ्करहिता नारी यथेयं हरते मनः ॥१७॥

चतुष्पृष्ठयभिधावती ॥८१८॥

चतुर्वर्गफलावाप्त्यै चतुर्षुखमुखस्तुता ।
चतुराशाप्रसिद्धेयं चतुष्पृष्ठयभिधावती ॥१८॥

जीर्णा ॥८१९॥

बृकोदरो वायुभवोऽपि पाण्डवो
यद्भानतोऽनं नरदेहसङ्कृतः ।

जीर्णाचिकारान्यविचिन्त्यतातिगं
जीर्णा भवाजीर्णमियं व्यपोहताम् ॥१९॥

१. ख. ग. 'नरदेह' पाठः ।

जीर्णवत्ता ॥८२०॥

इदं पतिव्रतौचित्यं पत्युर्द्धगवत्यपि ।
दिग्वत्त्वस्यानुवृत्तै सा जीर्णवत्त्वाभवन्नवा ॥२०॥

नूतना ॥८२१॥

जानाति यातिशयवृद्धपितामहादि-
भावं हतादिरनुभूतिकलान्तवृत्तिः ।
अद्यापि चित्रमतिलङ्घितषष्ठभावा
सा नूतनैव जगतां जननी भवानी ॥२१॥

नववल्लभा ॥८२२॥

स्थाणः शूल्यपि यल्लाभात् सरारिः परमेश्वरः ।
मृत्युञ्जयो जयत्येषा शाङ्करी नववल्लभा ॥२२॥

अरजा: ॥८२३॥

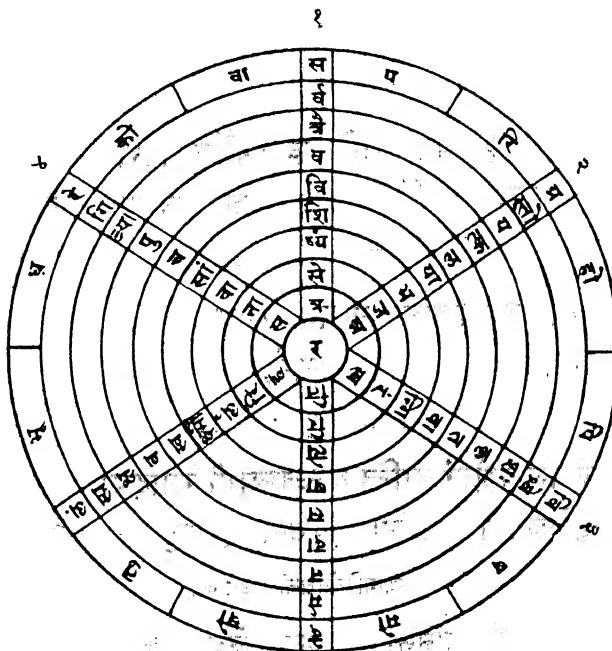
राजेराजरराजारिराज्याजिजिज्जराजरा ।
रजोजाराजर्जरौजा राजराजार्जरारजाः ॥२३॥

[व्यक्षरोऽयम्]

रतिः ॥८२४॥

सर्वत्रैव विशिष्यसेऽत्र रतिरित्येषा सदा नर्मदे
ग्रस्तो यत्कलयाभजन्नरहरिलक्ष्मीं स्ववक्षस्यलम् ।
विश्वेशः कृतवान् गिरं स्वरसनावासां च पुन्या गिरे-
रेको वा सपरिग्रहोऽपि विषमो देवोऽतुलं भूधरे ॥२४॥

(चक्रबन्धोऽयम्) एतन्न्यासः

प्रीतिः ॥८२५॥

या काचिद्रचितेतरेण हरते स्वात्मेतरत्वं परं
 या ध्याता कलयैकया विलक्ष्यता विसार्पयन्यतः ।
 या सर्वस्य रसस्य कृष्णसुधा दुर्दृष्टसंहारिणी
 सर्वैः प्रीतिरिहास्तु सर्वकलया सर्वत्र नः सर्वदा ॥२५॥

सतिरागविवर्जिती ॥४२६॥

उत्तिश्यगविवर्डिनी यमारा-

ल्लिता सर्वकुलासु लालयन्ती ।

सफलं विमलातिखेललोला
 ललनासं न हरन्ति जातु चित्रम् ॥२६॥
 पञ्चवातगतिर्भिन्ना ॥८२७॥

एकदेहे श्रिता रीतिं सखसकमैकचातुरीम् ।
 पञ्चवातगतिर्भिन्नाभिन्ना चेन्न पुनर्भयम् ॥२७॥
 पञ्चलेष्माशया धरा ॥८२८॥

जग्धिपानरसोल्लासविस्वधविमलाधरा ।
 श्लेष्मामयान् हरत्वेषा पञ्चश्लेष्माशया धरा ॥२८॥
 पञ्चपित्तवती शक्तिः ॥८२९॥

अन्यान्यवर्णतां यान्ति यज्ज्वालाभी रसादयः ।
 पञ्चपित्तवती शक्तिः पित्तामयहरास्तु नः ॥२९॥
 पञ्चस्थानविबोधिनी ॥८३०॥

अबोधबोधजननी सर्वभावैकसाक्षिणी ।
 एकं हृत्स्थानमाश्रित्य पञ्चस्थानविबोधिनी ॥३०॥
 उदक्या ॥८३१॥

गत्वाग्रतो मारहरं विमोह
 निधाय तत्स्वं मथितं निजान्तः ।
 अरिष्टयाता च कुमारजन्मा-
 नन्देन तृपा जयतादुदक्या ॥३१॥

१. ग. 'कृतो' पाठः ।

वृषस्यन्ति ॥८३२॥

भवेन्न चेद् वृषस्यन्ति सर्वोच्चमन्त्रलाभला ।
कृशानुरेतसश्चेतस्तक्त्वं सा हरेत् चणात् ॥३२॥

बहिःप्रसविणी त्यहम् ॥८३३॥

उपरागे नदीवाशु शुचिरप्यशुचित्वगा ।
खस्तकाले जयत्येषा बहिःप्रसविणी त्यहम् ॥३३॥

रजःशुकधरा शक्तिः ॥८३४॥

अपि सर्वगतं जीवं नियन्त्रयति यैकतः ।
रजःशुकधरा शक्तिः शक्तिसक्तिं ददातु नः ॥३४॥

जरायुः ॥८३५॥

बीजवद् वहति यान्तरा द्वुम् स्वल्पभूर्जगदनल्पदेहवत् ।
सा जरायुरजरायुरज्ञयं ज्ञिप्रमेव वितरत्वलं घनम् ॥३५॥

गर्भधारिणी ॥७३६॥

चतुर्विधस्तरुपेयं सृष्टिराविष्कृता यथा ।
असामान्या न सा मान्या कस्य वा गर्भधारिणी ॥३६॥

त्रिकालज्ञा ॥८३७॥

त्रयः काला विभासन्ते सम्प्रत्येव यदग्रतः ।
त्रिकालज्ञा जयत्येषा त्रिदेवीकालचेतना ॥३७॥

त्रिलिङ्गा ॥८३८॥

शब्दानां ज्ञायतेऽन्योन्यं समं सुप्तसुदायिनाम् ।
पृथक्प्रथा यदाश्रित्या त्रिलिङ्गा जयतादियम् ॥३८॥

१. ज्ञ. ग. 'स्वर्णभूः' पाठः ।

त्रिमूर्तिः ॥८३९॥

जाग्रद्वाल्याद्यवस्थासु यथान्य इव जायते ।
जनः सोऽपि मनस्त्राणं त्रिमूर्तिर्जयतान्मम ॥४१॥

त्रिपुरवासिनी ॥८४०॥

वाक्कामशक्तिवर्णानि संजपन् यत्प्रसादतः ।
वाक्कामशक्तिनाथः स्यात् सेयं त्रिपुरवासिनी ॥४०॥

अराणा ॥८४१॥

अराणापि महेशानं रागिणं याकरोदरम् ।
स्वस्वातन्त्र्यकलातललितां नौमि तां शिवाम् ॥४१॥

शिवतत्त्वा ॥८४२॥

सुदुर्भवं भवं कृत्वा तस्यैवान्तः प्रविश्य च ।
तथापि या स्त्रीलक्षा शिवतत्त्वेति सा मता ॥४२॥

कामतत्त्वानुरागिणी ॥८४३॥

कामादिवासनातीतैः कमनीयस्त्रभावभूः ।
कामारिदियिता जीयात् कामतत्त्वानुरागिणी ॥४३॥

प्राची ॥८४४॥

लोक्यं समालोकयतापि यस्मां
लोकत्वमायाति सदोदितेन ।
इनेन वृत्रारिबिलाश्चिता दिक्
प्राची शुचं लुश्चतु सर्वतो नः ॥४४॥

अवाची ॥८४५॥

अन्तकोऽपि यदाश्रित्या प्रेतेशोऽपि विराजते ।
समवर्तित्ववर्णेन दिग्वाचीति सा मता ॥४५॥

प्रतीची ॥८४६॥

प्रचेता अचलावासो यत्र सन्त्वलाकुलः ।
प्रतीची दिग् हरत्वेषा पुनः प्रत्यग्जनिं मम ॥४६॥

उदीची ॥८४७॥

यदुपासनया भिक्षुसखोऽपि स धनाधिपः ।
राजराजः कुवेरोऽपि दिगुदीचीति सा मता ॥४७॥

विदिग्दिशाम् ॥८४८॥

यदाश्रयात् पावक आश्रयाशो
रक्षोऽधिपः पुण्यजनः प्रभञ्जनः ।
प्राणो जनस्योग्र इहापि शम्भु-
दृशः प्रसन्न्यै भवताद् विदिग्दिशाम् ॥४८॥

अहंकृतिः ॥८४९॥

प्रकृताप्रकृतप्रज्ञाशालिनी देवदेवता ।
त्रिविधाहंकृतिर्जीयाद् विश्वैकप्रसवस्थली ॥४९॥

अहंकारा ॥८५०॥

अहंकारानिवार्यासि यदि तन्मयि शास्यनि ।
तिष्ठ हृष्टमतौ नित्यं परमैव अमापनुत् ॥५०॥

देवीनामविलासे

बलिमाया ॥८५१॥

विष्णुं वामनतां नीत्वा त्रिजगल्बन्नीं बलिम् ।
हन्त यातोषयदेयाद् बलिमायातुलं बलम् ॥५१॥

बलिप्रिया ॥८५२॥

बलिप्रिया जयत्येषा सर्वलोकेश्वरं हरिम् ।
यास्थापयदधोलोके द्वाराग्रे नियतं बलेः ॥५२॥

सुक् ॥८५३॥

ध्रुवं सुगेव सा देवी पूर्णया याहुतिश्रिया ।
वह्नि सन्दीप्य सन्दीप्य यज्वचित्तैकनन्दिनी ॥५३॥

सुवा ॥८५४॥

बहिर्मुखगणस्यैषा त्रसिकारणमुत्तमम् ।
विविधाहुतिभिर्जीयात् सुवा सन्मन्त्रपूजिता ॥५४॥

सामिधेनी ॥८५५॥

पठ्यते मन्त्रविद्विरादौ वह्निसमिन्धनी ।
या वेदऋग्यत्येषा सामिधेनी महेश्वरी ॥५५॥

सश्रद्धा ॥८५६॥

नित्ये नैमित्तिके काम्ये सश्रद्धं या प्रपूज्यते ।
वेदसारार्थविद्विः सा सश्रद्धेति प्रकीर्तिता ॥५६॥

श्राद्धदेवता ॥८५७॥

पितरोऽदृष्टिविषया अपि त्रसिमनुत्तमाम् ।
कव्येन कृपया यस्या यान्ति सा श्राद्धदेवता ॥५७॥

माता ॥८५८॥

स्तन्येन पुण्येन वदन्यनाथा
या पालयन्ती च सुलालयन्ती ।
शिशुं भृशं सा परमेश्वरी नो
माताहताशत्वकरी सदास्तु ॥५८॥

मातामही ॥८५९॥

अहीनकुलमूलैकमहीतलविलासिनी ।
जननीजननी मातामही जीयान्महेश्वरी ॥५९॥

तृष्णः ॥८६०॥

उम्मं बीजमिवाहारः छ्वसो धातुफलोद्धृतौ ।
अन्ततो यामुपास्ते सा त्रिसिरङ्गप्रसुमिहृत् ॥६०॥

पितृमाता ॥८६१॥

सप्तधातुमयेनेह देहेनाविष्कृतं यथा ।
पित्राख्यं निर्वपुर्धाम पितृमातेति सा मता ॥६१॥

पितामही ॥८६२॥

यत्प्रभावाद् भवोऽयं न आविर्भूतोऽतिर्हर्षदः ।
भूतः स प्रभवो यस्या महतीयं पितामही ॥६२॥

स्तुषा ॥८६३॥

सफलं विमलं यस्याः सुशीलात् सत्कुलं भवेत् ।
विशालाक्षी जयत्येषा स्तुषाकृशमहोदया ॥६३॥

दौहित्रिणी ॥८६४॥

दौहित्रिणी सतां मान्या कुलोद्धारणकारणम् ।
 दुहिता यत्प्रसादेन देवी दौहित्रिणीति सा ॥६४॥

पुत्री ॥८६५॥

अचलाधिपतिस्तसात् प्रथितः स हिमालयः ।
 यदेषा तद्दहे पुत्री भूता कापि जगत्प्रसूः ॥६५॥

पौत्री ॥८६६॥

अतिपुत्रस्य या प्रेमणः पात्रभूता सतां मता ।
 पौत्रीयं परमेशानी पवित्रीकुरुतां कुलम् ॥६६॥

नप्त्री ॥८६७॥

संसारदुःखदलने परमात्मं महेश्वरी ।
 नप्त्रीति प्रथिता देवी भूयाद् भूत्यै च तुष्ट्ये ॥६७॥

शिशुप्रिया ॥८६८॥

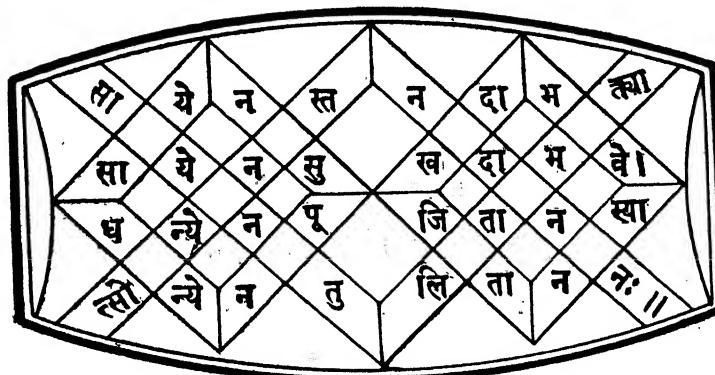
अशेषविघ्नशमने शिशूनां विहितोद्यमा ।
 शिशुप्रिया जयत्येषाकुशाशावशवर्तिनी ॥६८॥

स्तनदा ॥८६९॥

सा येन स्तनदा भक्त्या सायेन सुखदा भवे ।
 धन्येन पूजिता न सात् सोऽन्येन तुलिताननः ॥६९॥

[मुरजबन्धः]

एतन्न्यासः

स्तनधारा ॥८७०॥

यस्मिन् दिष्टेऽमृतान्नाद्यमपि जन्तोर्न तृप्तये ।
तत्रेयं जयतीशानी स्तनधारैव केवला ॥७०॥

विश्वयोनिः ॥८७१॥

केवलो जलजयोनिरप्यसौ
यद्याधिगतचातुरीयकः ।

विश्वतः सूजति विश्वमङ्गुतं

विश्वयोनिरियमस्त्वयोनिकृत् ॥७१॥

स्तनन्धयी ॥८७२॥

कथं न स्यात् परं तस्य विशालं विमलं कुलम् ।
यस्य संनिहिता नित्यं गेहे देवी स्तनन्धयी ॥७२॥

शिशूत्सङ्गधरा ॥८७३॥

हृष्टः पुष्टोऽपि भात्येष यदुत्सङ्गे जगच्छिशुः ।
शिशूत्सङ्गधरा जीयाद्वाधरसुता शिवा ॥७३॥

देवीनामविलासे

दोला ॥८७४॥

लोललोलदलोहाललीलादादलदाददा ।
दुदुलुलादलाहोला दाददालं ललाददा ॥७४॥

[व्यक्तरोऽयम्]

दोलक्रीडाभिनन्दिनी ॥८७५॥

सर्वस्य चित्तवृत्तिस्तहोलाक्रीडाभिनन्दिनी ।
यच्छैलनन्दिनी सापि दोलाक्रीडाभिनन्दिनी ॥७५॥

उर्वशी ॥८७६॥

वशी वशीकृतो देवगणोऽन्यत्र यथा न सः ।
विहायेव दिवं याति सा भूयादुवशी श्रिये ॥७६॥

कदली ॥८७७॥

कदलीसाम्यमावेक्ष्य स्वोर्वोरन्यत्र सर्वतः ।
किमु सा कदली भूता कदनं हरतां कलेः ॥७७॥

केक्का ॥८७८॥

कौ कौ काकाः कोककङ्ककाककाः केकुकाककाः ।
केकाकककाङ्कोकाकेकैकाकाककीः ककम् ॥७८॥

[एकाक्षरः]

विशिखा ॥८७९॥

यज्जना जनतां ज्ञानशिखिनः शिखितेजसः ।
पुनन्याशिखमीक्षाभिर्विशिखा सास्तु वः श्रिये ॥७९॥

चतुर्दशी भक्तिः

२८१

शिखिनर्तिनी ॥८०॥

उदरेण धृतः पुत्रो यो मया सोऽयमुद्दिते ।
पृष्ठेऽनेन सदेत्येषा सन्तुष्टा शिखिनर्तिनी ॥८०॥

अथवा

निरिन्धनः कथं दीप्तिनेत्राग्निः सदा भवेत् ।
यद्यर्धाङ्गता न सादेवता शिखिनर्तिनी ॥

खद्वाङ्गधारिणी ॥८१॥

एतत् सधर्मिणीप्रेम जयत्येव यदीश्वरी ।
खद्वाङ्गिनोऽसमाक्षस्य प्रीत्यै खद्वाङ्गधारिणी ॥८१॥

खद्वा ॥८२॥

यामाश्रित्य सुखं शेते श्रान्तः पितृवनस्थले ।
भिक्षुर्जयति सा काचित् खद्वा नित्यमरवण्डिता ॥८२॥

बाणपुङ्गानुवर्तिनी ॥८३॥

दहेदेकः कथं शीघ्रं त्रिपुरारिः पुरां त्रयम् ।
त्रिपुरा चेत् सहाया न बाणपुङ्गानुवर्तिनी ॥८३॥

लक्ष्यप्राप्तिः ॥८४॥

यदुपासकमेकं वा लक्ष्यलोकाः स्तुवन्त्यलम् ।
लक्ष्यकृत्वो जयत्येषा लक्ष्यप्राप्तिः सुलक्षणा ॥८४॥

कला ॥८५॥

कुलाकुलकलाकेलिलोलालीककलाकला ।
कालकाककिलेलाला काले, कलौ कलाकला ॥८५॥

[व्यक्षरोऽयम्]

अलक्ष्या ॥८६॥

अन्तर्लक्ष्या बहिर्लक्ष्या लक्ष्यालक्ष्यत्ववर्जिता ।
 लक्ष्यलक्षणताद्वैतलक्ष्यालक्ष्या जयत्यसौ ॥८६॥

लक्ष्या ॥८७॥

या भागलक्षणाविद्विर्लक्ष्यते बोधलक्षणा ।
 लक्ष्यभूतापि सैकैव लक्ष्या सर्वविलक्षणा ॥८७॥

शुभलक्षणा ॥८८॥

क्षणे क्षणे स्मृता येन देवता शुभलक्षणा ।
 अनेककल्पसंकल्पो धन्यस्यास्य क्षणायते ॥८८॥

वर्तिनी ॥८९॥

विवर्तिनी जगन्त्वेन भावाभावप्रवर्तिनी ।
 वर्तिनी देवता भूयान्तित्यं हृदयवर्तिनी ॥८९॥

शुपथाचारा ॥९०॥

सेविता शुपथाचारा येन नित्यं महेश्वरी ।
 तत्पथं न कथं सर्वे गच्छेयुनीयिता अपि ॥९०॥

परिखा ॥९१॥

ब्रह्माण्डमण्डलं व्याप्य पञ्चभूतस्वरूपिणी ।
 या तिष्ठति परा निष्ठा परिखा सा स्मृता बुधैः ॥९१॥

खनि: ॥९२॥

सप्तधा कृतिनां तुष्टा दारिश्वदलनी शिवा ।
 दुर्गदुर्गत्वहेतुश्च जीयात् खनिरियं सदा ॥९२॥

१. ख. ग. 'श्रिया' पाठः ।

वृतिः ॥८९३॥

प्रोक्षिता अपि मेघेन वातार्कस्फुटिता अपि ।
अगाः पुष्टाः कथं स्युथेन साद्रक्षाकरी वृतिः ॥९३॥

प्राकारवलया ॥८९४॥

केन केन प्रकारेण जन्तूनां क्षेशनाशिनी ।
प्राकारवलया देवी भाससे दयया ख्या ॥९४॥

वेला ॥८९५॥

वेला रसासारलावे लामताललतामला ।
रता रतातारसालताललतालसा ॥९५॥

[सर्वतोभद्रोऽयम्]

एतन्यासः

वे	ला	र	सा	सा	र	ला	वे
ला	म	ता	ल	ल	ता	म	ला
र	ता	र	ता	ता	र	ता	र
सा	ल	ता	ल	ल	ता	ल	सा
सा	ल	ता	ल	ल	ता	ल	सा
र	ता	र	ता	ता	र	ता	र
ला	म	ता	ल	ल	ता	म	ला
वे	ला	र	सा	सा	र	ला	वे

मर्यादा च महोदधौ ॥८९६॥

यत्कृपातो विभागेन जलं स्थलमपीयते ।
जयत्येकैव सा देवी मर्यादा च महोदधौ ॥९६॥

पोषणी शक्तिः ॥८९७॥

यया साप्राज्यसम्भारः सुधियोऽपि तुणायते ।
पोषणी शक्तिरेषैव जयति प्रकृतिप्रभा ॥९७॥

शोषणी शक्तिः ॥८९८॥

गम्भीरोऽपि सुविस्तारः कुम्भजेनार्णवः चणात् ।
शोषितो यां समाराध्य शोषणी शक्तिरित्यसौ ॥९८॥

दीर्घकेशी ॥८९९॥

दीर्घश्रूलतिका दीर्घमुखी दीर्घेन्द्रणा शिवा ।
दीर्घं कालं मदग्रेऽस्तु दीर्घकेशी सुसेविता ॥९९॥

सुलोमशा ॥९००॥

सद्गुणा यद्गृदाकाशै सुसम्बाधस्थिता इव ।
लोमव्याजाद् बहिर्याताः शक्तिरेषा सुलोमशा ॥१००॥

स्वस्वातन्त्र्यपरानुभूतिकलयावश्यंभवित्रयोद्गते
साहिवकौलइतिप्रथावति पदे निर्माति यः सासनम् ।
चित्रैः पद्यगणैर्विभासिततनूरन्यानवाप्यस्थितौ
काव्ये तस्य विलासनाम्नि विरतिं भक्तिश्वर्दद्यगात् ॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिवकौलानन्दनाथविरचिते
नामविलासे चतुर्दशी भक्तिः ॥१४॥

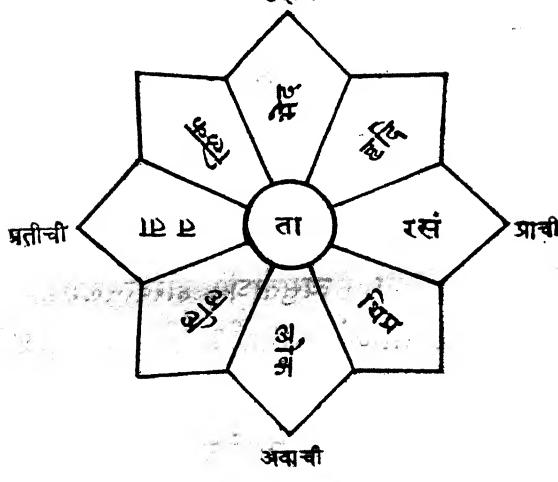
पञ्चदशी भक्तिः

ललिता ॥९०१॥

तारसंप्रथितालोककलोता ललिता तता ।
तातताकलिताभेददभेता हृदि संरता ॥१॥

(पञ्चबन्धोऽयम्)

उदाची

मांसला ॥९०२॥

यदञ्जैकलावण्यपूरच्छटाभिः
सुसम्बाधदेशस्थितेवोऽहृष्टाभिः ।

बहिस्त्र्यध्वगा सा विनिर्याति शम्भोः
शरीरात् परं देवता मांसलेयम् ॥२॥

तन्वी ॥९०३॥

ध्यायन्ति यामणौ चित्ते त्रिजगजननीमपि ।
गिरीन्द्रनन्दिनीं भक्ताः सा तन्वीति मताद्भुता ॥३॥

वेदवेदाङ्गधारिणी ॥९०४॥

वेदवेदकताहीना पश्चाम्नायैक्यवेदिनः ।
या चित्ते स्फुरतीशी सा वेदवेदाङ्गधारिणी ॥४॥

नरासूक्पानमत्ता ॥९०५॥

संरूपप्रेतमहाभूमीमाध्यास्याध्यासवर्जिता ।
नरासूक्पानमत्तैव जयतीशानगेहिनी ॥५॥

नरमुण्डास्थिभूषणा ॥९०६॥

अस्थिभूषणागतां लज्जामाकलय्य प्रियस्य किम् ।
महार्हाभूषणा भूता नरमुण्डास्थिभूषणा ॥६॥

अक्षक्वीडारतिः ॥९०७॥

मोहितः स यया सत्यसुतोऽपि हरिवित्सलः ।
अहारयत् स्वसाम्राज्यं साक्षक्वीडारतिः शिवा ॥७॥

शारी ॥९०८॥

जयो हितेन पातेन नहितेन पराजयः ।
यस्या जयत्यसौ शारी सारासारविचारभूः ॥८॥

शारिका शुकभाषिणी ॥९०९॥

समाधेऽर्पश्चितः शम्भुरालपन्त्या कलं कलम् ।
अनङ्गार्थिया सैव शारिका शुकभाषिणी ॥९॥

शाम्बरी ॥९१०॥

चित्रेन्द्रजालं द्वितयत्वमैक्ये
द्वैतेऽपि चैक्यं ततुतेऽततुज्ञा ।
क्षणं क्षणं या बहिरन्तरापि
सा शाम्बरी मोहहरी सदास्तु ॥१०॥

गारुडी विद्या ॥९११॥

महाविषाकृशं दूराद् भुजङ्गणमङ्गुतम् ।
कर्षन्ती गारुडी विद्या सिद्धा चेत्र पुनर्भयम् ॥११॥

वारुणी ॥९१२॥

प्रचेता जडराजोऽपि यत्प्रसंत्या महोद्धतम् ।
नियामयति सच्चेशं सा जीयाद् वारुणी शिवा ॥१२॥

वरुणार्चिता ॥९१३॥

नित्यं कमलमालाभिः कमले कमलेऽतुला ।
कमलेशस्तुता सास्तु कमले वरुणार्चिता ॥१४॥

वाराही ॥९१४॥

यामाराध्य निराधारो जलमग्नं वसुन्धराम् ।
कोल उद्धारयामास वाराही सा हिनस्त्वघम् ॥१५॥

१. क. ख. ग. 'यत्र सत्ता' पाठः ।

मुण्डहस्ता ॥१५॥

धावन्त्यभिमुखं दैत्यगजस्य विमुखस्य सा ।
भीतस्य मुण्डहस्ता मामवताद्रणसङ्कटे ॥१५॥

दंष्ट्रोद्धृतवसुन्धरा ॥१६॥

त्वमेव कोलरूपासीर्दण्टोद्धृतवसुन्धरा ।
सत्त्वाधमोऽन्यथा कोल उद्धरेत् तां कथं शिवे ॥१६॥

मीनमूर्तिधरा ॥१७॥

यथा ते विधृता देवमूनीन्द्राः प्रलयागमे ।
ससर्वजीवबीजाः सा मीनमूर्तिधरा मता ॥१७॥

मूर्ता ॥१८॥

सुष्णै स्थित्यै तथा हृत्यै मूर्ता शक्तिरिवेशितुः ।
अतुल्यबलदा साविर्भूता मूर्ता निराकृतिः ॥१८॥

वदन्या ॥१९॥

यमाप्य तुच्छो भवत्तुद्दोऽयं
न दृक्ष्यथे स्याद् वितरस्यमूँ तम् ।
स्वकामकामं यद्काममसा-
ययतो वदन्या कतमा त्वदन्या ॥१९॥

प्रतिमाश्रया ॥२०॥

त्वभीशि काश्यनिधिनवापि
ब्रह्म विधायातिमृदुं तदर्थम् ।
सर्वाश्रया कापि निराश्रयापि
भूतासि देवी प्रतिमाश्रयापि ॥२०॥

अमूर्ता ॥१२१॥

प्रियाष्टमूर्तेर्दशमूर्तिनापि
ध्याता सदैवाकृतकैकमूर्ति ।
स्फूर्ति चिदानन्दमयीममूर्ता
धूर्तत्वहर्त्री वितरत्वियं नः ॥२१॥
निधिरूपा ॥१२२॥

निधिरूपा ददात्वेषा निरुपाधिविधि निधिम् ।
सन्निधिं हृदयाकाशे विदधातु च नः सदा ॥२२॥
सालिग्रामशिला शुचिः ॥१२३॥

मीयते केनं सा इयामा सालिग्रामशिला शुचिः ।
यत्र सत्त्वशुचिः कृष्णः चण्णं रक्तोऽभवद्वरिः ॥२३॥
स्मृतिः ॥१२४॥

वेदश्चतुर्धा प्रथितश्चतुर्भिः-
रथैरनन्तोऽनवगाहनीयः ।
प्रकाशितो यद्वशगैर्षुनीन्द्रैः
स्मृतिः स्मृतिं तत्पदगां ददातु ॥२४॥
संस्काररूपा ॥१२५॥

पदानि वर्णेश्च पदैश्च वाक्यं
निरूप्यते यद्ययान्तयातैः ।
स्फोटस्वरूपानृतरूपहीना
संस्काररूपार्पयतु स्वरूपम् ॥२५॥

देवीनामविलासे

सुसंस्कारा ॥९२६॥

प्राक्तनाद्यतनी वापि सिद्धा यस्य हृदि स्थयम् ।
सुसंस्कारा बहूनां न वाचकः स कथं भवेत् ॥२६॥

संस्कृतिः ॥९२७॥

वेदो यया बोधयतीह देवान्
देवा यया भक्तजनान् प्रहृष्टाः ।
विद्याधराणामधिदेवतेयं
जिह्वाग्रयाता भव संस्कृतिर्नः ॥२७॥

प्राकृता ॥९२८॥

अप्राकृतां पिङ्गलनागराजो
यां भूरिजिह्वः प्रकटां विधाय ।
वाग्मित्वधारामलमारुरोह
सा प्राकृता नाटकविचिदास्तु ॥२८॥

देशभाषा ॥९२९॥

अनेकशब्दैरमलाभिधत्ते सर्वेश्वरी सर्वत एकमर्थम् ।
या मातृकारूपनिरूपणीया सा देशभाषाकृशब्दोधदास्तु ॥२९॥

गाथा ॥९३०॥

या त्रिभिश्वरणैः पद्मिरपि धन्यैः प्रगीयसे ।
थाथेति विविधकारा गाथा नाथस्त्र नाथताम् ॥३०॥

गीतिः ॥९३१॥

एकमर्थ विदन्तीह यां निशम्य जडाजडाः ।
विवशा वशिनः सैव गीर्तिरित्यभिधीयते ॥३१॥

प्रहेलिका ॥१३२॥

गोष्टीषु चेष्टते हृष्टया या वादिषुखभञ्जनी ।
रञ्जनी सुधियां दद्याद्देलामत्र प्रहेलिका ॥१३२॥

इति ॥१३३॥

यद्धागे वहते चन्द्रः सान्द्रानन्दसुधाम्बुधिः ।
अहो विन्दुविधी रीडामिडा हरतु सत्वरम् ॥१३३॥

पिङ्गला ॥१३४॥

यद्धागे वहते सूरः सूरिभिर्वैद्यवैभवः ।
बीजपूराङ्गुता वामा पिङ्गला दक्षिणावतु ॥१३४॥

पिङ्गला ॥१३५॥

गंजातरङ्गरङ्गेयं भृङ्गालिमधुरध्वनिः ।
त्रिलङ्गेष्विङ्गितं दद्यात् पिङ्गलिङ्गितशङ्गरा ॥१३५॥

सुषुम्णा ॥१३६॥

अग्नीषोमस्वरूपेयं ज्येष्ठानिष्ठाप्रदा सताम् ।
शून्या नशून्या बोधेन सुषुम्णाऽनादिनादिनी ॥१३६॥

सूर्यवाहिनी ॥१३७॥

वामेनापूर्य येनान्तर्निंकुम्भ्यान्येन रेत्यते ।
सा सूर्यवाहिनी तं नोद्वाहयेद् भववाहिनी ॥१३७॥

शशिस्त्रवा ॥१३८॥

सूर्यविम्बं समावध्य येन देवी वशीकृता ।
शशिस्त्रवा न पीड्येत स् जरामरणादिभिः ॥१३८॥

१ ख. ग. 'गता' पाठः । २ ख. ग. 'भवभाविनी' पाठः ।

तालुस्था ॥९३९॥

सर्वयातापि संविचित्तालुस्थैव विराजते ।
सर्वत्त्वमाधिपतिः स्वसां राजधान्यां यथा नृपः ॥३९॥

काकिनी ॥९४०॥

परामृतरसास्वादधूर्णितैर्वेद्यविद्वपुः ।
काकिन्येकाकिनी भूयात् सहाया सर्वदा मम ॥४०॥

अमृतजीविनी ॥९४१॥

किं भवेत् कृतमनेन चेत् तुष्टामृतजीविनी ।
किं भवेत् कृतमनेन चेदुष्टामृतजीविनी ॥४१॥

अणुरूपा ॥९४२॥

विसयाय भवेत् कस्य नाणुरूपा महेश्वरी ।
या व्याप्य निखिलं तिष्ठत्यचलाचलकन्यका ॥४२॥

बृहद्रूपा ॥९४३॥

जयन्ति ते बृहद्रूपा यैश्चित्परमाणुगा ।
विराजोऽपि बृहद्रूपा चिन्त्यते चेत्यचेतनैः ॥४३॥

लघुरूपा ॥९४४॥

यत्कलैका त्रिलोकीयं लघुरूपैव साङ्गुता ।
ध्याता येन स जात्वत्र न भवेलघुतापदम् ॥४४॥

गुरुस्थिरा ॥९४५॥

स्थिरेण मनसा येन चिन्तिता सा गुरुस्थिरा ।
क्षणं भवेत् कथं नैव स गुरुस्थां गुरुस्थिरम् ॥४५॥

स्थावरा ॥९४६॥

स्वपितुः स्थावरेशस्य वात्सल्येनेव विद्वपुः ।
अपि सा स्थावरा भूता क्रियान्नः स्थावरं मनः ॥४६॥

जड्मा ॥९४७॥

चित्रं गिरीन्द्रतनया जड्मासि कथं पुनः ।
महचित्रं त्वदन्यत् किं यद्वानादसि जड्मा ॥४७॥

देवी ॥९४८॥

क्रीडायां विजिगीषायां व्यवहारे द्वृतौ स्तुतौ ।
गतावपि परा देवी केवलैव विराजते ॥४८॥

कृतकर्मफलप्रदा ॥९४९॥

किं चित्रं कर्मिणां यत् त्वं कृतकर्मफलप्रदा ।
चित्रं निष्कर्मिणां यच्च कृतकर्मफलप्रदा ॥४९॥

विषयाक्रान्तदेहा ॥९५०॥

विषयाक्रान्तदेहा चेन्न स्यास्त्वं पार्वती तदा ।
हरं कपालिनं चैकं गिरीशं कथमाश्रयेः ॥५०॥

निर्विशेषा ॥९५१॥

दन्तिवक्त्रेऽपि षड्कक्षे प्रेम्णा पुत्रत्वहेतुना ।
निर्विशेषा शिवा सर्वविशेषा जयति स्ततः ॥५१॥

जितेन्द्रिया ॥९५२॥

सर्वलक्ष्मीनिधेर्बाला निर्ययौ यत् पितुर्गृहात् ।
तपसे परमेशानफलायातो जितेन्द्रिया ॥५२॥

देवीनामविलासे

विश्वरूपा ॥९५३॥

विश्वं भूतं यतो यस्यां यल्लयं च यदात्मकम् ।
विश्वरूपा परा काचित् चित्तस्वरूपा जयत्यसौ ॥५३॥

चिदानन्दा ॥९५४॥

विदितेयं चिदानन्दा सुन्दरी यस्य धीमतः ।
पुरन्दरेन्दिरायस्य बन्ध्यैव स्वान्तलालने ॥५४॥

परब्रह्मप्रबोधिनी ॥९५५॥

शोधिनी मोहतमसो द्वैताद्वैतविरोधिनी ।
रोधिनी सर्वकामानां परब्रह्मप्रबोधिनी ॥५५॥

निर्विकारा ॥९५६॥

नानाकारविकारैवं विश्वं सृष्टा च विश्वतः ।
तत्र सं विनिवेश्यैका निर्विकारैव काचन ॥५६॥

निर्वैरा ॥९५७॥

सपत्न्यामपि गङ्गायां विधौ वक्राघमेऽपि सा ।
अपि पत्युः शिरः स्थिता निर्वैरा जयतीश्वरी ॥५७॥

विरतिः ॥९५८॥

स्वात्मजेऽपि सधर्मिष्यां गृहे सुहृदि बन्धुषु ।
यदाविष्टो रतिं नान्ते लभते विरतिर्दि सा ॥५८॥

सत्यवर्धिनी ॥९५९॥

कलौ कलङ्ककल्पे दुष्कलाकलितेऽतुला ।
भूयात् सा परमेशानी जनानां सत्यवर्द्धिनी ॥५९॥

पुरुषाज्ञा ॥९६०॥

पुरुषाज्ञास्त्यलङ्घयेयं यदि सत्यं महेश्वरी ।
अज्ञानखण्डने ज्ञानमण्डनेऽप्यस्तु नः स्थिरा ॥६०॥

भिज्ञा ॥९६१॥

तत्त्वात्मना शिवा भिज्ञा जयतीयं भवोन्मुखी ।
तत्त्वात्मनाप्यभिज्ञैव जयतीयं भवोन्मुखी ॥६१॥

क्षान्तिः कैवल्यदायिनी ॥९६२॥

चित्ताम्भोधिस्तरङ्गैषैस्तावत् द्वोभयते जनम् ।
यावन्नैषा श्रिता भक्त्या द्वान्तिः कैवल्यदायिनी ॥६२॥

विविक्तसेविनी ॥९६३॥

विविक्तसेविनी भावं वितर सं महेशि मे ।
येन विश्वगतोऽप्येष जातु विश्वं न भावये ॥६३॥

प्रज्ञाजनयित्री ॥९६४॥

जयतीयं शिवा साक्षादज्ञानां ज्ञानकारणम् ।
पराऽपरा सदा प्रज्ञाजनयित्री महेश्वरी ॥६४॥

बहुश्रुतिः ॥९६५॥

विस्याय न कस्येयं महेशानी बहुश्रुतिः ।
एकतो नैकवर्णा या नैकतोऽप्येकवर्णभाक् ॥६५॥

निरीहा ॥९६६॥

सुधिया मीयते केन निरीहा परमेश्वरी ।
यथा सर्वं विधायापि न किंचिच्च विधीयते ॥६६॥

समस्तैका ॥९६७॥

यसा विवर्तरूपेण विश्वमाभात्यतद्विदाम् ।
तद्विदां च स्वरूपेण समस्तैका जयत्यसौ ॥६७॥

सर्वलोकैकसेविता ॥९६८॥

चतुर्वर्गफलवाप्त्य यथाभिमतमीश्वरी ।
एकचित्ततया जीयात् सर्वलोकैकसेविता ॥६८॥

सेवा ॥९६९॥

हताभिमानैर्निःस्तन्द्रभ्यस्तेयं यथारुचिं ।
सेवोत्तरोत्तरं कार्या कलावेका फलप्रदा ॥६९॥

सेवाप्रिया ॥९७०॥

दिशि देशे कृतौ काले यथायथमुपासते ।
तथा तथा ददातीयं फलं सेवाप्रिया शिवा ॥७०॥

सेव्या ॥९७१॥

यां विज्ञाय तृणायन्ते सकलाः सिद्धयः सताम् ।
सा सेव्या सर्वभावेन कथं नैवेह काचन ॥७१॥

सेवाफलविवर्द्धिनी ॥९७२॥

यस्य तुष्टा शिवा सत्यं सेवाफलविवर्धिनी ।
सेवन्ते तत्पदाम्भोजं कथं नैव नरोत्तमाः ॥७२॥

कलौ कल्किप्रिया काली ॥९७३॥

एको विप्रशिशुर्नैकस्त्वेच्छान् दुष्टान् कथं हरेत् ।
कलौ कल्किप्रिया काली तेन नाराभ्यते यदा ॥७३॥

दुष्टम्लेच्छविनाशिनी ॥९७४॥

पुरा सुरभिरूपेण स्तुच्छानुत्पाद्य कापि सा ।
पुनः कालीखरूपेण दुष्टस्तुच्छविनाशिनी ॥७४॥

प्रत्यञ्चा ॥९७५॥

कर्णावतंसतां नीता बाणेन कृतिभिः क्षणात् ।
लक्ष्यप्राप्तिं करोत्येव प्रत्यञ्चा परितोषिता ॥७५॥

धनुर्यष्टिः ॥९७६॥

धनुर्यष्टिर्जयत्येषा धानुष्काणां करस्थिता ।
ते ते शूरा रिपून् हत्वा यया भूमिष्ठुजोऽभवन् ॥७६॥

खङ्गधारा ॥९७७॥

धातकेभ्यो जयं लक्ष्मीं हतेभ्यो या दिवि स्थितिम् ।
ददाति सैव सर्वेषां खङ्गधारोपकारकृत् ॥७७॥

दुरानतिः ॥९७८॥

दुरानतिः स्थिता यस्य चित्ते भक्त्याभितोषिता ।
दुरानमा नमन्त्येनं नमस्याश्र सुरोत्तमाः ॥७८॥

अश्वस्तुतिः ॥९७९॥

कारिता याश्ववरेण याने पूर्वं सुशीलिता ।
चमत्करोति सा भूयादश्वस्तुतिरलं श्रिये ॥७९॥

वल्ला ॥९८०॥

युया संसाद्य संसाद्य सादिभिर्वाजिनो जये ।
प्रेर्यन्ते मण्डले याने पृतौ वलोति सा मता ॥८०॥

साणिः ॥९८१॥

श्रस्मया गुरुमुन्मत्तं यया नागं जनो वशम् ।
नयति स्पर्शतः सैषा सुणिरस्तु घृणापहा ॥८१॥

सन्मत्तवारणा ॥९८२॥

यसाः पुरसरा देवी ख्याता सन्मत्तवारणा ।
सा सेना न कथं सद्यो रोचेत रिपुवारणा ॥८२॥

वीरस्मूः ॥९८३॥

आविर्भूता यतो वीरा यस्यां तिष्ठन्ति यन्मयाः ।
विभ्रान्तोः परमा भूमिर्वारभूषुवि पूजिता ॥८३॥

वीरमाता ॥९८४॥

घन्या सा वीरमातैका देवी कामदुषा परा ।
वीरान् या पाति निष्पातान्निर्हेतुप्रेमनिर्भूता ॥८४॥

वीरसः ॥९८५॥

लोहजातेष्विवादर्शं या खात्ममुखदर्शने ।
वीरान् स्त्रे जनानां सा वीरस्त्रः कापि गीयते ॥८५॥

वीरनन्दिनी ॥९८६॥

पञ्चकृत्यकृतः शम्भोः समावेशात् सुनिर्दृताः ।
यन्द्वक्तास्त्यक्तपञ्चत्वमयाः सा वीरनन्दिनी ॥८६॥

जयश्रीः ॥९८७॥

यासैव तनुते कंचिद् ब्रह्मैक्यविभवं सुखम् ।
जयश्रीः सैव नो भूयात् संनिधौ सर्वतः सदा ॥८७॥

जयदीक्षा ॥९८॥

खप्रतापानले हुत्वा शत्रुमन्त्रै रिपुन् पश्नू ।
यदीक्षिता जना भान्ति जयदीक्षेति सा शिवा ॥८॥

जयदा ॥९९॥

जयदा सर्वदा भूयात् सा जया विजयासखी ।
यथा धनंजयत्वं न आविर्भूयादकुत्रिमम् ॥९॥

जयवर्द्धिनी ॥९९॥

किं दुःसाध्यं भवेदस्य सद्यो वैषद्यभागिनं ।
यदि खात् सर्वदा सत्यं सहाया जयवर्द्धिनी ॥१०॥

सौभाग्यसुभगाकारा ॥९९॥

सौभाग्यसुभगाकारा सा ममास्त्वग्रतः सदा ।
कारेवान्तर्गतं चित्तं निश्चलं विद्धाति या ॥११॥

सर्वसौभाग्यवर्द्धिनी ॥९९॥

यस्याः सर्वस्य शर्वत्वं कृपां प्राप्य कृणाइ भवेत् ।
सहाया सर्वदा सास्तु सर्वसौभाग्यवर्द्धिनी ॥१२॥

क्षेमङ्करी ॥९९॥

खिन्नः खिन्नो विमोहेन क्षीणः क्षीणो मुधाधिना ।
अद्यासि सुखभाक् सद्यो दृष्टा क्षेमङ्करी यदा ॥१३॥

सिद्धिरुगा ॥९९॥

सिद्धिरूपा खरूपेण प्रथिता मव्यसंशयम् ।
अन्यथाखिलसिद्धीशः कथं स्यां खात्मसिद्धिः ॥१४॥

षोडशी भक्तिः ।

इत्थं शिवेन प्रथितं स्वशक्त्या
नवेश्वरं निर्मलभावबोधम् ।
मयाथ लक्ष्मीकृतलक्ष्यरूपं
न नाम नांसुं प्रणमन्ति के के ॥१॥

पठेदनुज्ञामवलम्ब्य भक्त्या
श्रीदैशिकेशस्य परानुभूतेः ।
अन्तः समाधाय नियम्य बाह्यं
हृषीकपूर्णं च शुचित्रिधापि ॥२॥

तन्त्रोक्तमन्त्राधिकृतौ कृती सन्
द्वित्रिः सकृद्वा नियतः प्रगे वा ।
श्रद्धालुरुद्धामसुदेकधामा
ध्यायन्नधीयेत च तं त्रिसन्ध्यम् ॥३॥

पुरो निविष्टः स्तुतिपाठकस्य
समाहितान्तःकरणोऽतिहृष्टः ।

कृताञ्जलिर्वा शृणुयात् प्रणम्य
 संश्रावयेद्वा स्तवराजमेनम् ॥४॥
 यत्क्वोभितान्तःकरणोऽतिभार-
 भियापि देहं यतते विहातुम् ।
 पुष्टं प्रयत्नादपि तत् त्रिरूपं
 स्वमेऽपि हुःखं नहि संस्पृशेत् तम् ॥५॥
 देशादिहान्यापि यदाप्तुकामः
 कलङ्कितत्वादि न मन्यते च ।
 नरोऽपि वृत्तिं पशुजामुपास्ते
 यतं विना स्याद्वन्धान्यसम्पत् ॥६॥
 इनादयो यत्कलिता अधृष्याः
 रुद्याताः परं यद्वशगोऽपरश्च ।
 तानप्यवश्याय चरत्यलक्ष्य-
 स्तेजस्तिता सापि भवेदधीना ॥७॥
 एको बहूनस्तपरीकरश्च
 तत्सम्भृतानप्यवसन्य चेष्टाम् ।
 हृष्टं विधत्ते यदवास्तितुष्टः
 स्यात्तस्ववश्यं प्रबलं बलित्वम् ॥८॥
 शूरा यदुद्धूतनिजप्रतापाः
 शौरिप्रतिष्ठामतिदुर्लभां ताम् ।
 भजन्ति योगादिभिरप्यदस्त-
 च्छौर्यं कथं नास्तु विराजमानम् ॥९॥

यदातुरः किं न करोति हीनो
 वैद्यादिषु प्राप्तमतावपि ज्ञः ।
 तस्यातिहानिः कियती गदस्य
 यच्छोक एतत्प्रभवोऽपि दूरे ॥१०॥
 यद्धर्धिनौ सोमरवी अपि द्राग-
 हर्निशं मार्गमुदस्तलम्बम् ।
 यतेत उत्क्रान्तुमपि प्रतिस्वं
 स्यातां वशौ तौ च यशःप्रतापौ ॥११॥
 यत्तामवासुं धनिनोऽपि खिञ्चा
 दीना अदीनाश्च भवन्ति भूयः ।
 सा धन्यता तत्कुलनामचेष्टा-
 मत्यादधीना न भवेत् कथं तु ॥१२॥
 कामादयो यत्कलयात्महेतून्
 संक्षेभयन्तेऽपि सदासकामान् ।
 भाग्यैरपि प्राप्तमुपोदशङ्कं
 सौभाग्यमेतत् किञ्चु भागि न स्यात् ॥१३॥
 ययेह राजेव विनैव राज्यं
 विराजते पूज्यसमाजभाजाम् ।
 लोकाच्यता सा कियतीव यत्त-
 ह्लोकेश्वराच्यत्वमपि प्रहीनम् ॥१४॥
 यत्सिद्धमूर्तिः स्मृतदृष्ट एव
 कं कं न मूर्च्छास्पदमातनोति ।

सा रूपसम्पत् सुतरां कथं स्या-
दज्ञाङ्गगाङ्गं न यथा यथार्था ॥१५॥

न यैर्विहीनोऽनुगुणत्वमेति
पशुर्यथा भाति च यद्वदन्ते ।

न निर्गुणायाः स्तवसंप्रसादात्
ते ते गुणाः किं पदगा भवेयुः ॥१६॥

यामाप्य पूषा प्रथितो हि भास्त्रात्-
छायापि शोभैव यदाश्रयेण ।

यद्वान् विधत्ते स्तिमितं च लोकं
प्रभाषि सा भासयते कथं न ॥१७॥

वीरा व्यथन्ते न हि यत्प्रसन्ना
रणादिषु कूरकृतप्रयोगे ।

आयैः समीर्यं तदनन्तधैर्यं
वीर्यं न वीरेश्वरताप्रसिद्धैः ॥१८॥

श्रेयस्करास्ते स्थितयेऽपि येषां
प्रत्येकमेवात्मन्त्रि संयतन्ते ।

श्रेयांसि तानीह न कानि कानि
भवन्ति भूयः प्रतिवर्धकानि ॥१९॥

विलोक्य लोलां न पृथग्विधातुं
प्रत्येति यां विष्णुरपीह जातु ।

शुभोदया सत्कृतभावपूर्णा
सेवेत सा श्रीः स्यमेव रक्ता ॥२०॥

यैस्तर्जितो दुःखमिहानुभुङ्के
 स्वाच्छन्दवन्ध्यो निरयं परत्र ।
 सर्वाणि सर्वाणि कथं न यान्ति
 स्वापेऽपि पापान्यनवाप्यभावम् ॥२१॥
 यानान्तरांस्तर्जयितुं परेण
 परेण निर्जित्य किलान्तरेण ।
 न शक्यतेऽयं सदयोदयस्तो
 लोभादयस्तेऽप्यपरे परे स्युः ॥२२॥
 यद्गान्तरा राजवदत्र भाति
 यैः संगतो भीतिकरोऽपि मृत्योः ।
 ये स्ते यथा भान्ति विभिन्नदेहाः
 किं बन्धवो नान्तरबन्धनाय ॥२३॥
 अन्येषु या व्याधितया प्रसृष्टा
 याभिः कुलं याति शुजिष्यभावम् ।
 सुता इमाः पुत्रितयान्ववाय-
 शुद्धारयन्त्यो न सुखाय किं स्युः ॥२४॥
 रुयाताः परं ये सहधर्मचारे
 ते रामयन्तो न कथं तु रक्ताः ।
 भूषाविभूषाः सततं सुशीला
 दारा उदाराः सरयौवनाभ्याम् ॥२५॥
 पुनामभीतेर्हतिहेतवो ये
 यद्गापितं बाल्यं इवामृतौघः ।

ये सद्गुणा वंशधृतौ प्रसिद्धा-
स्तेऽलङ्कृत्यां कुर्युरलं सुपुत्राः ॥२६॥

यदर्शनादन्वयसंप्रचार-
शङ्काङ्कमुलङ्घय सुखेन याति ।
विश्राममस्तातिभरो यथा ते
पौत्राः पवित्रं तनुयुथरित्रम् ॥२७॥

यत्सम्भृता एव सुपुण्यजन्या
कृत्स्नेऽपि धन्ना वयसि प्रगण्याः ।

महोत्सर्वमन्दिरमन्दिरैक-
निवासमेतैः सततं विभायात् ॥२८॥

कृत्येषु वैमत्यमपेत्य नित्यं
प्रीत्यानुरक्ता हितसत्यवाचः ।

वैचित्र्यराहित्यकरा अतीत-
शङ्काः सुभृत्या अपि तं भजेयुः ॥२९॥

आद्यासु हृद्यास्वनवद्यपद्य-
गद्यासु मद्यप्रमदोन्मदासु ।

विद्यासु वैषद्यकरीषु सद्यो
वर्णाद्य आद्यन्तविधेविधिः स्यात् ॥३०॥

अगण्यनैपुण्यधनागण्याः
पुण्येन लभ्यं स्मृतिमात्र एव ।

आदाय राजन्यजनः स्तवेशं
रग्नं विश्वन् स्याद् विजयी कर्थं न ॥३१॥

क्रेतुं च विक्रेतुमुपदाधाति
 वस्त्वेव यद्यत् स्तवसंप्रसादात् ।
 तेनैव तेनैव न भूरिवित्त-
 ग्रलाभवित्तोऽस्तु कथं तु वैश्यः ॥३२॥
 अप्यन्तवर्णान् परिचर्य यत्ता-
 द्यथा न शूद्रः सुखमेति सम्यक् ।
 तथा स्तवेशानुगृहीत एव
 किं किं न तद्याति निरस्तयतः ॥३३॥
 पुत्रार्थिनः पुत्रवत्तामधीशा
 वित्तार्थिनो वित्तभरस्य पूर्णाः ।
 यं यं च कामं मनसादधाति
 कामी प्रकामं स स नास्य दूरे ॥३४॥
 येनैव शर्मेह परत्र वा स्यात्
 ग्राप्योऽपि यो भूरिकृतप्रयत्नैः ।
 अधर्मसांमुख्यमपि प्रयातु-
 रग्ने भवेत् किं न स धर्म एव ॥३५॥
 रूपेण रत्या अपि जैत्रदेहा
 शीलेन सत्या अपि वर्द्धितेहा ।
 करोति हृषीकनिदानभूता
 कन्यापि पुत्रीपदमेव तत्र ॥३६॥
 क्षेत्राणि सस्येन विजृस्मितानि
 विनान्तरायं विविधेन च स्युः ।

गावः पयोऽपि प्रवहन्ति भूयो
नद्यो यथा कामदुघा घटोद्धयः ॥२७॥

येनावृतः किंचन संविधातुं
नेष्टे न तज्जातु भवेदभव्यम् ।
पूर्णैर्गुणैर्दर्शितविग्रहोऽपि
याभिर्हतस्ता विपदः कथं स्युः ॥२८॥

नृपादपि ग्रासबलान्न भीती
रिपोर्न वा दुष्टकलादपि स्यात् ।
शुभेषु भावेष्वशुभेषु वापि
सदा शुभैवास्य भवेन्मनीषा ॥२९॥

संतर्पयन्तीं निजवन्धुवर्गं
दानेन मानेन सभाजनेन ।
यशोर्जनेन ग्रथितेन नामा
लभेत सम्यक् कुलधुर्यतां सः ॥४०॥

अपि ग्रलग्नाः श्रितगोचराश्च
ग्रहान तं व्योम यथा स्पृशन्ति ।
रामस्य नामेव निशस्य न स्यु
रक्षांसि तं द्रष्टुमपि क्षमाणि ॥४१॥

काकोदरास्तं विनवातनूज-
मवेक्ष्य दूरादिव नीरसाः स्युः ।
प्रीत्या महादेवमिव प्रपन्ना
भूताः पिशाचाः अपि तं भजेयुः ॥४२॥

डाकिन्य एनं स्वसुतं जनन्यः
 प्रेमणेव सम्यक्परिपालयेयुः ।
 वन्याश्च सत्त्वाः सुनिरस्तसत्त्वं
 पश्चाननं वीक्ष्य यथा द्रवेयुः ॥४३॥
 सुखासुखे ये न विदन्ति कर्तुं
 तानप्यवश्यं परिपीडयन्ति ।
 शिशून् ग्रहा ये निगृहीतभीता
 अनुग्रहादस्य न ते कथं स्युः ॥४४॥
 इन्द्रानि यानीह न जातु सन्धि-
 सन्धानि वा यानि पुरो गतानि ।
 स्त्रिगधप्रथां द्वेषयुतानि भूयः
 किं नैष तत्प्रीतिकृतिप्रसिद्धः ॥४५॥
 दुःशृङ्खलाभिः कलितोऽपि दुर्गे
 कारागृहे मन्तुहतोऽपि भूयः ।
 ध्यानादिकादस्य महानुभृतेः
 कथं न मुच्येत यथेह मुक्तः ॥४६॥
 न रामवद्वारजमात्मजोत्थं
 वसिष्ठवन्नाच्युतवत् स्वजं न ।
 दशास्यवन्मित्रकृतं न शोकं
 पश्येदू वियोगं च स कल्पजीवी ॥४७॥
 अन्धोऽपि गाढं बलमवियातं
 लमेत स्त्रादिवं जीवलोकः ।

वाधिर्यनिमः श्रुतिमानरं स्या-
 न्मूकोऽपि वागीशतयेव कीरः ॥४८॥
 योन्यात्मबिन्दुः परमुद्रयेव
 गर्भः स्थिरः किं न पतन्नपि स्यात् ।
 निबद्धगर्भत्वमदः स्फवेऽपि
 सुखप्रसूतिश्च न दुर्लभैव ॥४९॥
 कृतेन सूर्यस्य नवां नवेन
 मयूरवद् दिव्यतनूसवाप्य ।
 अनर्थमुक्तः पठनाच्छ्रुतेर्वा
 कथं भवेदस्य न मोदमानः ॥५०॥
 अदृष्टपुत्रास्यकलेशसम्प्य-
 दपीन्द्रियग्राममलं नियम्य ।
 पाठाच्छ्रुतेर्वास्य शुचिः सुपुत्र-
 प्राप्तिप्रसिद्धो वसुदेववत् स्यात् ॥५१॥
 चातुर्थिकाद्येभ्य उरुज्वरेभ्य-
 स्तेभ्यो दशभ्योऽपि महागदेभ्यः ।
 भूतादिजेभ्यः श्रवणादपि स्या-
 द्रसेश्वरं प्राश्य यथा विमुक्तः ॥५२॥
 न विसरेत् संश्रुतमश्रुतं च
 तनुल्यमुल्लेखकलां नयेत ।
 वक्ता भवेद् वाग्निधिवच वृद्धै-
 र्बलोऽपि वृद्धान् विजयेत काव्यैः ॥५३॥

यः पञ्चपथ्यामपि वा स्तवेशं
 जपेदधीयेत च नान्यचेताः ।
 मत्योऽपि भोगायतने निविष्टो
 नान्त्यं लभेतादिममेव भोगम् ॥५४॥
 गुरे द्विधापि प्रथिते च विज्ञो
 देव्याश्रयस्थो नवरात्र अस्याः ।
 मूर्त्यन्तिके भक्तियुतोऽतिपीत
 एकाकिभावं मनसापि यातः ॥५५॥
 अपास्तभीतिः श्रितधैर्यनीति-
 रावर्तयेद्यः शतधा स्तवेशम् ।
 साक्षाद्भवत्यस्य निजेष्पितानि
 विश्राणितुं सा सुभगा भवानी ॥५६॥

[युगलकम्]

गिरौ सुरन्ये किल सिद्धपीठे
 तत्क्षेत्रवर्ये त्रिदशालये वा ।
 प्रसिद्धिभागष्टतयाशु सिद्धिः
 सिद्धा भवेदिष्टतमा च पाठात् ॥५७॥
 आवर्तयेद्यो दशधापि भूमि-
 शश्यासनस्थो जितदुर्दृषीकः ।
 खाहारमाहूत्य यतं मिंत वा
 खमे वरस्यां स च पश्यतीशीम् ॥५८॥

सहस्रधावर्त्तनतः स्तवेशं
 नरोत्तमा ये प्रपठन्ति भक्त्या ।
 सिद्धाश्च ते सिद्धिविधानदक्षा ।
 आनिश्रहानुग्रहयोः क्षमाः स्युः ॥५९॥

सत्काव्यसंस्कारविदर्भितानि
 शास्त्राण्यनभ्यासहतान्यपि स्युः ।
 स्वतोऽभिधातुं किल भारतीशाः
 शोभारती प्रोन्मिषिते दधानाः ॥६०॥

तात्रञ्जयन्तो नखरान्किरीट-
 विचित्ररतोत्करसंकरेण
 सर्वखदानप्रथिता महेशा
 उपासते शम्भुमिवामरौघाः ॥६१॥

शक्ताष्टगन्धेन विलिख्य भूर्जे
 शुभे दिनेऽभ्यर्च्य नवं कुमारीः ।
 विग्रान् वरखीरपि चन्दनादैः
 सन्तर्प्य नानामृतभोज्यमुख्यैः ॥६२॥

बधन्ति रक्षाविधये य एनं
 करेठे करे वा निजमूर्धि गेहे ।
 तथा विशेषेण किशोरकाणां
 ते कीर्तिभाजो नृपपूजिताः स्युः ॥६३॥

रिपोर्न दुष्टान्न नृपान्न तेषां
 न दारतो वा न पराभिचारात् ।
 न हुर्गतेनोदधिसिन्धुवगात्
 पोतादिकेभ्योऽपि भवेन्न भीतिः ॥६४॥
 द्यूते रणे वाधिकृतौ विवादे
 कर्थं जयं ते न हि यान्ति जैत्राः ।
 नरा नरेन्द्रा अपि माननीया-
 स्तत्प्रेष्यतां यान्ति कर्थं न भक्ष्या ॥६५॥
 तारुण्यपूर्णाः सरबोधधूर्णा-
 स्तान् विहृलास्ता रतिरागनिष्ठाः ।
 स्वयं समासक्तिमिताः कर्थं न
 वराङ्गना नान्यकला भजन्ते ॥६६॥
 विलिख्य तं यन्त्रितमात्तशुद्धि-
 यों धारयेन्मूर्ख्ये गले रणस्थः ।
 युध्यन्तमेनं शुहुरीकृते न
 योद्वा परः समूखमागतोऽपि ॥६७॥
 यो वा ध्वजाद्येषु पदेषु संख्यं
 विशेत् स्तवेशं प्रविलिख्य वीरः ।
 अप्येकमेनं बहुधा विलोक्य
 हतौजसः किं न परे भवेयुः ॥६८॥
 विलुप्तसंज्ञाः शिशुबदू विमूढाः
 सर्तु निजाक्षाण्यपि नेहमानाः ।

जयेन्द्रालिङ्गितदेहगेहं
किं नारयस्तं शरणं ब्रजेयुः ॥६९॥

देहे गृहे वा लिखितोऽपि यत्र
नवेश्वरः स्यात् परिपूजितश्च ।

तत्राभिचारः प्रभवेन्न शापो
बाधां विधातुं न न दस्यवोऽपि ॥७०॥

न बाणवीरादिककीलनं वा
न कापि कृत्या न च पूतनादिः ।

प्रेताः पिशाचा न न राक्षसा न
भूता न वा तत्र विशन्ति जातु ॥७१॥

शस्त्रान्न नार्थेर्न जलान्न वायो-
भीतिर्भवेत्तश्च कदापि कापि ।

दुर्वृत्तपापान्यपि तत्र बुद्धे-
र्विम्बं विदध्युर्न कथंचनापि ॥७२॥

करीन्द्रशालास्पि मन्दुरासु
गवां ब्रजेऽजादिवृत्तौ च भक्त्या ।

तद्वोषशान्त्यै प्रपठेच्च कूट-
पाकल्यपोहाय नवेशमेनम् ॥७३॥

न किङ्करा दूरमपि स्तुवन्तं
द्रष्टुं यमस्यापि समं चमेरन् ।

भुक्त्वेह भोगात्त्विवलोकमेति
चिरादनन्तं परमाप्यमन्ते ॥७४॥

घोरासु बाधास्वखिलासु सिद्धि-
रोधासु तत्तद्विधिपूर्वमेनम् ।
सर्वैकमङ्गल्यमपास्तदुःखं
स्वर्ग्यं पठेन्नित्यसमाहितान्तः ॥७५॥

त्रिं त्रिं सपर्याभिरद्वच्चराभि-
विंधाय सम्यग्जपतां स्तवेशम् ।
पुरोगतः स्वस्त्ययनं परं त-
माकर्णयेद् वास्तिलकर्णितेहः ॥७६॥

नामां सहस्रमिदमीरितमीश्वरेण
पुण्यैकपुण्यमुदयोदयमादिदेव्याः ।
सम्यक्प्रकाशितमहः किल नन्दिकेन
नानन्दयेत् कमिह पूरुषतैकहेतुः ॥७७॥

नान्यत्स्तोत्रं परतरमतः कीर्तिं नापरो वा
मन्त्रस्तन्त्रे विहितविभवो नापरा वास्ति विद्या ।
आद्या सिद्धा प्रथितमितरब्नैव तीर्थं समर्थं
हन्तुं वाघं तदुदितमिदं सर्वतः सर्वरूपम् ॥७८॥

धन्याः केऽपि प्रथितयश्वः पूर्णपुण्यैकगण्या-
स्ते त्रैलोक्ये नृपतिपतयो माननीयाधिमान्याः ।

नान्योद्भावाः परतरमप्रज्ञया ध्वस्तमोहा
रोहं रोहं सुसुखसरणिं येऽर्चयन्त्यादिशक्तिम् ॥७९॥
जय जय हिततमपरमतमहित-
विदितविषदतरकर्तव्यभवकरि ।

श्रितजनमदयसदयपरसुमुखि
शिवमयि शिवसखि भवजभयहरि ॥८०॥

लोके लोके सुकृतिकृतिभिः सेव्यते यादिशक्तिः
स्तोकं स्तोकं विभवमतुलं यद्ग्रवं भावयन्तः ।
ते ब्रह्माद्या अपि चिरतरं विस्यं यान्ति भूर्याद्
भक्तानां सा परमवरदा पूर्णमङ्गल्यरूपा ॥८१॥

श्रीकृष्णात्मपरानुभूतिविभवाच्छ्रीकृष्णकौलादभूत
साहिव्कौल इति स्फुटं शिवपदं बुद्धेर्जनित्याश्च यत् ।
भक्तिस्तद्विराजितस्य सुफला खन्ता गता मे महा-
काव्ये नामविलासनाम्नि ललिता पूर्णप्रथा षोडशी ॥८२॥

श्रीज्ञानिनाथाङ्गिमहार्चनाभिः
संसिद्धसिद्धीशतयातिसिद्धः ।
नाम्नां विलासे प्रणिनाय साहिव्-
कौलो महेश्याः परिपूर्णभावम् ॥८३॥

इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यसाहिव्कौलानन्दनाथविरचिते
नामविलासे षोडशी भक्तिः ॥१६॥

ये मात्सर्यवितानसंवृतधियः प्रत्येष यतो न तान्
 भातीशाः क इवेह कर्तुममले सोमाङ्गपङ्के परम् ।
 केचित्ते तु जयन्ति हन्त छतिनो ये सन्ततं प्रोद्यता-
 स्तन्मैर्मल्यविधौ चकोरकतकक्षोदाः सुधोद्वारकाः ॥१॥

वाचा किंचन वक्ति किंचन पुनर्धते खचित्ते धिया-
 प्यन्यत् किंचन निश्चिनोति नयनेनालोकयत्यन्यतः ।
 वृत्तं वान्यगतं शृणोति विफलाहङ्कारमालाकुलो
 जानीमो न नसज्जनस्य परता कसिन्तु भावे समे ॥२॥

विडालकः श्येनकरागतं किं
 विक्षिन्दते मांसमवेक्ष्य दूरात् ।
 उड्हीनतालभ्यमिदं नखाख-
 वतां परं जातु न हस्तमेति ॥३॥

विमूढाः समेताः प्रयान्त्वाद्यवेशा-
 स्तथैकोऽपि तज्ज्ञः प्रयात्वस्तवेशः ।
 मृगाणां गणा द्वेषिणा चैककेन
 समेता विचित्राः सदृक्षाश्च किं नु ॥४॥

अष्टामिः किं न साक्षात्तनुभिरभिगतिः किं महादेवताख्या
 त्यक्तवेन प्रसिद्धा न हि किमु न महाशक्तिमन्त्रं परेषाम् ।
 किं सा सर्वात्मता वा न च भवति परं किं न मृत्युञ्जयत्वं
 किन्त्वज्ञातः स मूर्धैर्यदि शिवकलया वश्चितास्तत्त एव ॥५॥
 महार्थरत्नादिगवेषणायां वेषां विभज्येत हि बुद्धिपोतः ।
 त एव दौर्भाग्यहता इयन्वाद्रत्नाकरत्वं किमु हीनमब्धेः ॥६॥

पुष्पाकरत्वं सुरभिप्रकाशा-
वकाशमेकान्तरसाधिकारम् ।
एतान् गुणान् यद्यविचार्य भीतः
स्वाराम ऐक्यात् क इवात्र यतः ॥७॥

श्रुत्यन्तादिकदर्शनेषु वितता यद्वन्मनीषास्ति तत्-
साहित्येऽपि तथैव लब्धरसतालीलाविलोला परम्
ब्रह्मानन्दकथैव यद्यपि मता कैवल्यबोधोद्भृतौ
रामानन्दकथा तथापि विचिता तत्त्वानुभूतौ किल ॥८॥
भूरीणामपि ताराणां ज्योतिराख्यास्ति किं न हि
ज्योतिषां ज्योतिरेकस्तु चन्द्र एव कलानिधिः ॥९॥
तमो हरति सोमादिरपि सत्यं तथापि सः ।
एक एव जयी भास्वाव यः प्रसिद्धोऽम्बरे मणिः ॥१०॥
किं नौज्ज्वल्यं स्फटिक उदितं किं हिमे वा न भाति
किंवा ताराख्यपि न न पयोमुख्यभावेऽपि किंवा ।
मुक्ताख्येव प्रथितमिह तत् किं तु यासां महार्घ
रत्नाभिज्ञाविदितधिषणो वेद कश्चित् स्वरूपम् ॥११॥
माणिक्यशैलं परिलोक्य लोको-
त्तरं जडत्वाभिहता व्रजन्ति ।
शाखामृगा यद्यपि ते तथापि
विदन्ति किं मूल्यमलं गुणं वा ॥१२॥
बालों सालंकृतिमपि रसोद्भारिकां वीक्ष्य निद्रा
किं वापैति प्रकृतिसुलभाबोधकृद् बालदृष्टेः ।

धन्यः कश्चित्स तु युवजनस्तत्कलाकौशलेन्दुं
यो दृष्ट्यौच्छलदतिरसं चित्तसिन्धुं विधत्ते ॥१३॥

कश्मीरोदयभूधरात्स उद्भूत सत्तीर्थस्यों यतः
सर्वाच्चिप्रथितप्रसादचतुरः सोऽपि प्रदोषावृतः ।

यातो दुर्गणितान्तमन्धतमसं दीनस्तदस्तादहो
यच्छत्या सकलान्तकारकृतिने कालाय तस्मै नमः ॥१४॥

सम्यक्सामपरा रमापि चपला यत्रैव येन क्षमा
दुर्धर्षापि धृता च येन जनितो विश्वादिसर्गः सरः ।

विष्णुः स्वेन च योऽवतीदमखिलं तं चेद्वितेर्दुःसुता
हेलन्ते खनिकारणाय तदिदं न त्वस्य काचित्क्षतिः ॥१५॥

कुलारविन्दसरसीं निकषा शितोऽपि

रुद्धांतां गुणैः किमधिगच्छति दर्दुरौधः ।
भृजस्तु सौरभमवेत्य समीपमेत्य

पूर्ण रसं पिबतु नन्दतु निन्दतादा ॥१६॥

गुणानां हृदि भूरीणां विनयाजायते चयः ।

विधायादौ महाकुक्तिं सिन्धू रत्नाकरः कृतः ॥१७॥

[इत्यन्योपदेशश्लोकाः]

शाके विक्रमभूमृतोऽनलधुजागाब्जैर्मिते हायने

कश्मीरेषु च नेत्रवेदगणिते पक्षे शुचौ माधवे ।

भूताहे गणपाधिपेऽन्तमनयद् वेदद्विवर्षाङ्किते

साहिव्यकौलपदे विलासमुदितः श्रीशक्तिनामान्यन् ॥१८॥

१. स्व. ग. 'ध्यातां' पाठः ।

त्रिपुरवरवाला	त्रिपुरसुवाला
त्रिपुरसुवाला	त्रिपुरवकाला
विगलितकाला	हतहरकाला
सकलविशाला	सकलविशाला
गिरिवरशाला	कृतपरताला
कृतपरताला	कृतपरताला
सितमणिमाला	विलसितमाला
शिवमयमाला	कचकचमाला-
विजितमाला	रिपुविषमाला
करणकपाला	श्रितज्जनपालाश्रितज्जनपाला
सितकरवाला	सुमतिनिभाल
गिरिशसभाला	पदतिभराला
प्रसरदरालालक्षुकराला	
कृतभवजाला	हृतभवजाला
हृदयरुजाला	धृतकरवाला-
जवितसुरवाला	सृतबहुवाल
मतफलसालाङ्गतिजितसाला	
स्वरसरसाला	समभिनवम् ॥१॥
ग्रथितपरभावा	गिरिशविभावा
सतदनुभावानतपरिभावा	
गलदभिभावा	जनितसुभावा
भवपरभावा	नकलितभावा

देवीनामचिलासे

महदनुभावा महदनुभावा-
 इमहदनुभावा शिखिभवभावा
 विसदृशभावाविसदृशभावा भवनविभावा
 कलकलरावा समधुशरावा
 गजजयिरावाऽसनहरिशावा
 खिलमतिशावाखिलमतिशावा परिबलधावा
 वितुलसुधावा करिमलधावा-
 इसुखतरहावा सुखतरहावा-
 इतिसवनहावा त्रिविषयदावा-
 हतिशपदावा जनिवनदावा-
 इसहृदययावा सहृदययावा-
 इधरहतयावा हतमतयावा-
 हतमतयावा स्वमतलयावा समभिनवम् ॥२॥
 सहजनिजरामानतिपररामा
 विरतविरामा सुरवररामा-
 हितपरिरामा परमभिरामा
 त्रिनयनधामाधिपतिसुधामा
 त्रिभुवनधामा भजननिकामा-
 दृतकृतकामानवनवकामा-
 वयवितवामामरपतिवामा
 शुद्धाटिसुवामा सुद्धसुमदामा-
 वृतकचदामा विहतविदामा
 बदुविधनामाखिलपरिणामा निगमविनाम

परिचितसामा भविकृतसामा
 स्तुतिमयसामा दितिजनियामा
 विरहितयामा कलननियामा-
 ॐ प्रतिमितभामा प्रतिहृतभामा-
 ॐ प्रतिहृतभामा सखितरलामा
 कनकललामातिशयललामा-
 ॐ दिक्कुलललामा स्वकुलललामा
 विविधकलामा कलितशिवम् ॥३॥
 कुम्भद्वयितारा द्वितिहृततारा
 जिनमततारा परसुखतारा
 प्रतिमितताराधिपमुखतारा
 प्रतिकृतहारावयवविहारा
 लसदुपहारा सुरसितहारा
 गलधृतहाराहलफणितारा-
 तिहृदयहारा श्रुतिपरिहाराऽश्रुतिपरिहारा
 विविधविकाराकृतिमयकारा-
 जनितनिकाराबलदपकाराहतिपरिकारा
 जगदुपकारा पदनतिकारा-
 मरवरकारापतदुपकारा
 नयनससारापहृतविसारा
 परतरसारा सततविचारा-
 दृतचितसारा गलदभिचारा-
 ॐ दिविहितनारा परपुरनारासविनयनारा-

कचदसिधारा त्रिशुवनधारा
 नमदुपधारा दिशतु शिवम् ॥४॥
 अष्टाशीत्युत्तरैः पद्मं दृव्यमष्टशताह्नरैः ।
 नीराजनाय भात्वेतच्छ्रीदेव्या दण्डकाभिघम् ॥१

इति श्रीनामविलासः संपूर्णः

कृतिरियं श्रीमच्छ्रीमहामादेश्वराचार्यवर्यसकलदैशिकवर-
 वरेन्द्रपूज्यतमचरणसरोजसाहित्यकौलपादानाम् ॥

R663
N 49

VERIFIED 1988

VERIFIED 1989

VERIFIED-2001